

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**XVIII. Yüzyılın Son Çeyreğinde 2 Numaralı Tokat Şer'iyye
Siciline Göre Tokat Gayrimüslimleri**

Yüksek Lisans Tezi

Özgül Durdi Şahintürk

Ekim 2024

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**XVIII. Yüzyılın Son Çeyreğinde 2 Numaralı Tokat Şer'iiye
Siciline Göre Tokat Gayrimüslimleri**

Yüksek Lisans Tezi

Özgül Durdi Şahintürk

Danışman

Prof. Dr. Recep Karacakaya

Ekim 2024

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Özgül Durdi Şahintürk tarafından hazırlanan "XVIII. Yüzyılın Son Çeyreğinde 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Siciline Göre Tokat Gayrimüslimleri" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Tarih Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Unvanı Adı Soyadı: Prof. Dr. Recep Karacakaya

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Unvanı Adı Soyadı: Prof. Dr. Ramazan Erhan Güllü

Kurumu: İstanbul Üniversitesi

Unvanı Adı Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Fatih Gürcan

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 14/ Ekim / 2024

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin Chicago yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun dipnot kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Recep Karacakaya

Etik İlkelere Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Özgül Durdi Şahintürk

ÖZET

18. Yüzyılın Son Çeyreğinde 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Siciline Göre Tokat Gayrimüslimleri

Durdi Şahintürk, Özgül

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Prof.Dr. Recep Karacakaya

Ekim 2024

Bu yüksek lisans tez çalışmasında 2 numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan gayrimüslimlerle ilgili hükümlerin transkripsiyonu yapılarak, hükümler çerçevesinde 1795-1797 yılları arasında mahkemeye konu olan gayrimüslim davaları incelenmiştir. Gayrimüslimlerle ilgili hüccet ve tereke kayıtlarının ele alındığı bu çalışmada Tokat gayrimüslimlerinin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı üzerinde durulmuştur. Terekelerde yer alan eşyaların dağılımı üzerinden gayrimüslimlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Gayrimüslim toplumun Osmanlı toplum yapısı içerisindeki durumuna dair Tokat özelinde, 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili merkeze alınarak değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Tereke kayıtlarından gayrimüslimlerin sosyal ve ekonomik hayatlarına dair çıkarımlar yapılarak, 1795-1797 yılları arasına dair gayrimüslim toplumun Tokat'taki konumu belirlenmeye çalışılmıştır. Belirtilen yıl aralığında Tokat'ta yaşayan gayrimüslim toplumun iş sahaları, icra ettikleri meslekler belirlenmiş ve bu mesleklerin dağılımları gösterilerek Tokat ekonomisindeki gayrimüslim toplumunun hareketliliği saptanmaya çalışılmıştır. Gayrimüslimlerin kullandıkları sahip oldukları eşyalar, hane ve bağlar yine bu tereke kayıtlarından tespit edilerek bu kayıtlar grafikler haline değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bunun yanında gayrimüslimlerin ticaretle olan bağlantıları da değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Tokat'ın Anadolu'nun kadim yol güzergahları üzerinde bulunuyor olması tarih boyunca Tokat'ın ticaret anlamında hareketli bir şehir olmasını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Tokat'ta yaşayan gayrimüslimlerin bu ticari hareketliliğin neresinde bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Tokat'ta bulunan hanlar ve bu hanlarla olan gayrimüslimlerin ilişkileri tespit edilmiştir. Gayrimüslimlerin özellikle kumaşçılık, boyacılık, dericilik gibi meslek kolları ile ilişkili olduğu tespit edilerek, bu meslekleri icra eden gayrimüslim toplumla Müslümanların ticari ilişkilerinin boyutları da ifade edilmiştir. Bununla beraber terekelerin değeri üzerinden gayrimüslimlerin ekonomik durumu ve zenginliklerine dair tespitlerde bulunulmuştur. Ayrıca gayrimüslimlerin Müslüman toplumla olan ilişkileri birbirleriyle olan davalar kapsamında ve kurmuş oldukları ticari ilişkiler bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tokat, Şer'iyye Sicili, Gayrimüslim, Osmanlı Mahkemesi, Tereke, Ekonomik ve Sosyal Hayat

ABSTRACT

Non-Muslims in Tokat According to Tokat Sharia Court Register No. 2 in the Last Quarter of the 18th Century

Durdi Şahintürk, Özgül

Master's Thesis, Department of History

Supervisor: Prof. Dr. Recep Karacakaya

October 2024

This master's thesis examines non-Muslim cases brought before the court between 1795-1797 through the transcription and analysis of provisions concerning non-Muslims in Tokat *Şer'iyye Sicili* (Sharia Court Register) No. 2. The study, which analyzes *hüccet* (court-approved documents) and *tereke kayıtları* (estate inventory records) related to non-Muslims, focuses on the economic, social, and cultural structure of the non-Muslim population in Tokat. Through the distribution of items in estate inventories, the research attempts to elucidate the economic, social, and cultural frameworks of non-Muslim communities. The status of non-Muslim communities within Ottoman social structure is evaluated specifically for Tokat, centering on Tokat Sharia Court Register No. 2. By analyzing estate inventory records, inferences about non-Muslims' social and economic lives are drawn to determine the position of non-Muslim communities in Tokat between 1795-1797. The study identifies the occupational fields and professions of non-Muslims living in Tokat during this period, demonstrating their distribution to determine the mobility of non-Muslim communities in Tokat's economy. The possessions, households, and vineyards owned by non-Muslims were identified through these estate records and subjected to graphical analysis. Furthermore, non-Muslims' commercial connections were evaluated. Tokat's location on ancient Anatolian trade routes historically rendered it a commercially vibrant city. In this context, the study seeks to determine the position of Tokat's non-Muslim residents within this commercial dynamism. The relationship between non-Muslims and the city's *hans* (commercial inns) was identified. The research establishes non-Muslims' particular involvement in professions such as textile trading, dyeing, and leather working, while also examining the extent of commercial relations between non-Muslim communities and Muslims in these occupations. Moreover, assessments regarding non-Muslims' economic status and wealth were made based on estate values. Additionally, relations between non-Muslims and Muslim society were examined within the context of their legal disputes and established commercial relationships.

Keywords: Tokat, Sharia Court Register, Non-Muslim, Ottoman Court, Estate Inventory, Economic and Social Life

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında beni yüreklendiren, her zaman destekleyen; bilgi ve tecrübesiyle bana rehber olan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Recep Karacakaya'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ortaya koymuş oldukları çalışmalarıyla ufkumu genişleten hocalarım Prof. Dr. Ramazan Erhan Güllü ve Dr. Öğr. Üyesi Fatih Gürcan'a teşekkür ederim. Osmanlıca metinleri okumama destek olan ve zamanını ayıran değerli hocam İrfan Akça'ya teşekkür ederim. En büyük destekçim, kıymetli eşim Hasan'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
TABLO LİSTESİ.....	VII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN TANIMI VE İÇERİĞİ.....	4
1.1. Şer'iyye Mahkemelerinde Bulunan Görevliler	7
1.1.1. Kadı:	7
1.1.2. Nâib:	8
1.1.4. Muhzırbaşı/Muhzır:	9
1.1.5. Mukayyid:	10
1.1.6. Mahkeme İmamı:	10
1.1.7. Müftü:	10
1.1.8. Sübaşı:	10
1.1.10. Çavuş:	11
1.2. Tokat Şer'iyye Sicilleri	11
1.2.1. Tokat Şer'iyye Sicillerine Dair Mevcut Literatür	12
1.2.2. Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin İdaresi ve Tokat Gayrimüslimleri	17
İKİNCİ BÖLÜM: 2 NUMARALI TOKAT ŞER'İYYE SİCİLİ	31
2.1. Defterin Tanıtımı	31
2.2. Defterin İçerik Açısından İncelenmesi	32
2.2.1. Defterde Yer Alan Belge Türleri	32
2.2.1.1. Hücet	32
2.2.1.2. Tereke	38
2.2.1.2.1. 2. Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Terekelere Dair Bazı İstatistikler	43
2.2.1.2.2. Terekelerde Nereye Gittiği, Nerden Geldiği Bilinmeyen Guruslar	45
2.2.1.2.3. Beytül Mal'a İntikal Eden Gayrimüslim Terekeleri	47
2.2.1.2.4. Müslüman-Gayrimüslim Tereke Karşılaştırması	49
2.2.1.2.5. 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Siciline Göre İhtida Hareketleri	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: 2 NUMARALI TOKAT ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE TOKAT'TA GAYRİMÜSLİMLERİN EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATI	52
3.1. Tokat Menzilhaneşi	53
3.2. Tokat'ta Bulunan Hanlar ve Gayrimüslimlerin Bu Hanlarla Olan Bağlantıları	55
3.3. Gayrimüslimlerin Ticari Hayatı ve Meslekleri	57
3.4. Tereke Kayıtlarına Göre Gayrimüslimlerin Ekonomik Durumu	62
3.5. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Evler ve Fiyatları	64
3.6. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Bağlar ve Fiyatları	66
3.7. Gayrimüslimlerin Kullandığı İsimler	68

3.8. Gayrimüslimlerin Kullandığı Unvanlar	69
3.9. Gayrimüslimlerin Ev Eşyaları	70
3.10. Gayrimüslimlerin Terekelerinde Adı Geçen Yiyecek ve İçecekler	71
3.11. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Kişisel Eşyalar	71
3.12. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Saklama Araç Gereçleri	72
3.13. Gayrimüslim Terekelerine Göre Mutfak Araç-Gereçleri	72
3.14. Gayrimüslim Terekelerine Göre Ziynet Eşyaları	73
3.15. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Silahlar	74
3.16. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Kılık Kıyafet	74

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: 2 NUMARALI TOKAT ŞER'İYYE SİCİLİNDE YER ALAN
GAYRİMÜSLİMLERLE İLGİLİ HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ.. 77**

SONUÇ	284
--------------------	------------

KAYNAKÇA.....	287
----------------------	------------

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.: Bakınız

BOA, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi

C.: Cilt

Cev: Çeviren

DİA: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Ed.: Editör

S.: Sayı

TŞS: Tokat Şeri'yye Sicili

vb.: Ve benzeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. 2 Numaralı Tokat Şeri’iyye Sicilinde Müslüman ve Gayrimüslimlerin Birlikte Yaşadığı Mahalleler.....	29
Tablo 2. Gayrimüslimlere Ait Hüccet Kayıtları	33
Tablo 3. Gayrimüslimlere Ait Minhâ’l-ihrâcât Kalemleri	42
Tablo 4. Müslüman-Gayrimüslim Tereke Karşılaştırılması	50
Tablo 5. Gayrimüslimlerin İkamet Ettiği Mahallelerde Tokat Menzilhanesi’ne Ödenen Masraf Bedelleri	54
Tablo 6. Tokat’ta Bulunan Gayrimüslimlerin Bağlantılı Olduğu Hanlar	55
Tablo 7. Gayrimüslimlerin Meslekleri.....	57
Tablo 8. Halepli Tüccar Abraham’ın Terekesi	60
Tablo 9. Gayrimüslim Terekelerinde Bulunan Kumaş ve Bez Çeşitleri	60
Tablo 10. Gayrimüslimlerin Dükkanlarında Bulunan Üretim Aletleri Fiyatları	61
Tablo 11. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Evler ve Fiyatları	65
Tablo 12. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Bağlar ve Fiyatları	67
Tablo 13. Gayrimüslim Kadın İsimleri	69
Tablo 14. Gayrimüslim Erkek İsimleri	69
Tablo 15. Gayrimüslimlerin Kullandığı Unvanlar	69
Tablo 16. Gayrimüslimlerin Kullandığı Ev Eşyaları	70
Tablo 17. Gayrimüslimlerin Terekelerinde Adı Geçen Yiyecek ve İçecekler	71
Tablo 18. Gayrimüslimlerin Terekelerinde Adı Geçen Kişisel Eşyalar	71
Tablo 19. Gayrimüslim Terekelerinde Adı Geçen Saklama Araç-Gereçleri	72
Tablo 20. Gayrimüslim Terekelerinde Adı Geçen Mutfak Eşyaları	73
Tablo 21. Gayrimüslim Terekelerinde Kaydedilen Ziynet Eşyaları	73
Tablo 22. Gayrimüslim Terekelerinde Kaydedilen Silahlar	74
Tablo 23. Gayrimüslim Terekelerinde Kaydedilen Kılık-Kıyafet Çeşitleri	75

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Müslüman ve Gayrimüslim Terekeleri	43
Grafik 2. Müslüman Terekelerinde Cinsiyet Dağılımı	44
Grafik 3. Gayrimüslim Terekelerinde Cinsiyet Dağılımı	45
Grafik 4. Gayrimüslimlerin Mesleki Dağılımı	58
Grafik 5. Terekelere Göre Gayrimüslimlerin Varlıkları	63
Grafik 6. Ev Sahibi Olan Gayrimüslimler	64
Grafik 7. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Evlerin Fiyat Aralıkları.....	66

GİRİŞ

Bu tezin çalışma konusu 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili referans alınarak 1795-1797 yılları arasında Osmanlı şer'i mahkemesine konu olan gayrimüslim davalarıdır. Bu davalar çerçevesinde Tokat'ta o dönemde yaşayan gayrimüslim tebaanın sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ele alınılmıştır.

Bu tezin çalışılma amacı gayrimüslimlerin toplumsal statüleri, sosyal hayattaki yaşam biçimleri, meslekleri, kullandıkları araç- gereç, giydikleri kıyafetler, kullandığı isimler veya yaşadığı mahalleler nasıldır sorusuna Tokat şehri özelinde mikro ölçekte cevap bulabilmektir. Nitekim Osmanlı Devleti zamanında İstanbul, Bursa ve Edirne gibi büyük şehirlerde yaşayan gayrimüslimlerin yaşamları hakkında çalışmalar mevcuttur. Her ne kadar son yıllarda şehir tarihi üzerine yapılan sicil merkezli çalışmaların sayısı artmakla beraber gayrimüslimlere odaklanan çalışmaların sayısı fazla değildir.

Başkent İstanbul'a 817 km'lik uzaklıkta olan Tokat'ta yaşayan gayrimüslimlerin yaşam biçimlerinin nasıl olduğuna, sorunlarının ve taleplerinin ne olduğu konusunda çok bir bilgi sahibi değiliz. Bu bağlamda bu tez ile 1795-1797 yılları arasında Tokat'ta şer'i mahkemeye intikal eden gayrimüslimlerin davaları etrafından sosyal yaşamına, ekonomik düzeylerine, mal varlıklarına, şikâyet ve taleplerinin neler olduğu sorularına cevap almayı ve izah etmeyi amaçlamaktadır.

Literatürde yer alan şehir tarihi çalışmalarında gördüğümüz eksiklik Osmanlı Devleti bünyesi içerisinde yer alan gayrimüslimlerle ilgili verilen bilgilerin kısıtlıdır. Oysaki Osmanlı gayrimüslimleri toplumun bir parçasıdır. Bu sebeple gayrimüslimlere yeterince değinilmeden oluşturulan yerel tarih çalışmaları bir anlamda noksanlık arz ettiği söylenebilir. Bu konuda, özellikle Osmanlı Devleti'nin resmî mahkeme kayıtları olması sebebiyle şer'iyye sicilleri, zengin envanter kayıtlarıyla başvurulması gereken en önemli arşiv vesikalarından biridir.

Şer'iyye sicilleri sayesinde davacı, davalı kişilerin adlarını, unvanlarını, mesleklerini, dava konusu ve davanın olay yerini ve dava sonucunu öğrenilebilmektedir. Bunun yanında Şer'iyye Sicillerinin de bazı sınırlılıkları bulunduğu ifade edilmelidir. Özellikle tereke kayıtlarında kişinin ne zaman öldüğü veya öldüğü zaman tüm mal varlığının terekeye tamamen yansıyor yansımıyor bilinmemektedir. Küçük yaşta öksüz veya yetim kalan kişilere atanan vasiinin mahkemeden talep ettiği nafakanın gerçekten yetim veya öksüz mi harcandığı sorusuna cevap bulamıyoruz. Ayrıca terekelerde tespit edilen eşyalara biçilen değer veya

mahkeme görevlilerine harcanan paranın ne kadar adil dağılıma sahip olduğunu da tam anlamıyla tespit edemiyoruz. Tüm bu sınırlılıklarla beraber kendi cemaat mahkemelerine gitmeyerek Osmanlı şer’i mahkemesini tercih eden gayrimüslimlerin Osmanlı adaletini benimsediklerini ve tercih ettiklerini ifade edebiliriz

Bu bağlamda Şer’iyye Sicillerinin sunmuş olduğu ayrıntılı bilgilerin varlığının yanında bazı sınırlılıklara da sahip olduğu ifade edilmelidir. Buna rağmen yerel tarih çalışmaları bağlamında birçok bilinmezin bilinmesini sağlayan da bu çalışmalar olacaktır. Tokat gayrimüslimlerinin 1795-1797 yılları arasında Şer’iyye Mahkemelerine yolu düşmüş olanların incelendiği bu çalışma, bu bakımdan gayrimüslimlere dair ayrıntılı bilgiler sunarak, bu bilinmezleri bilinir kılmaya katkı amacıyla oluşturulmuştur. Tokat’ta yaşayan gayrimüslimlerin arasında yaygın olarak kullanılan isimler nelerdir? Hangi mesleklerle iştigal etmekteydiler? Ekonomik durumları hakkında neler söylenebilir? Tokat ticari hayatında gayrimüslimlerin rollerine dair 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinden hangi bilgiler edinilebilir? Kişisel eşyaları, ev eşyaları, dükkân aletleri hakkında neler söylenebilir? Müslümanlarla gayrimüslimler arasındaki sosyal ve ekonomik ilişkilere dair 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinin bize sunduğu bilgiler nelerdir? Bunlar ve bunlara benzer gayrimüslimlerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına dair birçok sorunun bu araştırmada cevapları aranacaktır.

Birinci bölümde çalışmamızın ana kaynağı olan şer’iyye sicillerinin tanımı, içeriği, mahkeme görevlileri ve Tokat şer’iyye sicilleri ele alınmıştır. Burada sicilimizde isimleri belirtilen kadı, beytül mal emini, kâtip veya çavuş gibi mahkeme görevlilerin adları verilmiştir. Ayrıca Tokat üzerine yapılan çalışmalar literatür başlığı içerisinde yazılmıştır.

Ayrıca yine birinci bölümde “Osmanlı Devleti’nde Gayrimüslimlerin İdaresi ve Tokat Gayrimüslimleri” başlığında Osmanlı Devleti bünyesinde yer alan Ermeni, Rum ve Yahudileri ifade eden gayrimüslim tebaanın hak ve hukuklarının ne çerçevede olduğu, modern bir söylem olan “azınlık”, “millet sistemi” gibi tanımlamaların 18. yüzyıl gayrimüslimlerini ne ölçüde temsil ettiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Gayrimüslim ve Müslümanların ayrı mahallede yaşama zorunluluğu, ata binmeme veya silah kullanmama gibi yasakların Tokat ölçeğinde durumun ne olduğu değerlendirilmiştir.

2 Numaralı tokat Şer’iyye Siciline göre Müslüman ve Gayrimüslim ahalinin sosyal ilişkileri, bir arada yaşama durumları, birbirlerinden şikâyetçi olmaları, davalarında lehlerine birbirlerine şahitlik yapmaları, gayrimüslimin davasında kendine Müslüman birini kefil kılması, ihtîdâ hareketleri gibi konular ele alınmıştır.

İkinci bölümde 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin defter tanımı, defterin içerik açısından incelenmesi yapılmıştır. Sicilde gayrimüslimlerle ilgili olan hükümler incelendiğinden dolayı i'lam, buyruldu, vakıf veya Müslüman terekeleri ele alınmayarak sadece gayrimüslimlerle ilgili hüccet ve tereke kayıtları incelenmiştir. Hüccet başlığında hüccetin kısaca tanımlaması verildikten sonra gayrimüslimlerin vasi, nafaka, kayyım, hibe, keşf ve ibrâ gibi hüccet kayıtlarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Tereke başlığında da kısaca tereke hakkında bilgi verildikten sonra şer'iyye sicilinde yer alan Müslüman ve gayrimüslim ait tereke karşılaştırması yapılmış, ortak ve ayrı yönleri ifade edilmiştir. Ayrıca bu bölümde terekelerde yer alan malzemelerin toplamında veya dağılımı esnasında yapılan hesaplama veya yazım hataları ele alınmıştır. Bunun yanında devlet hazinesine intikal eden terekelerin içeriğinin değerlendirmesi yapılmıştır.

Üçüncü bölümde 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Siciline göre Tokat'ta yaşayan gayrimüslimlerin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatları incelenmiştir. Gayrimüslimlerin ekonomik hayatının incelendiği bu bölümde sicilde tespit edilen gayrimüslimlerle bağlantılı olan hanlar, ticaret hayatı ve mesleklerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Terekelerin referansı ile gayrimüslimlerin maddi durumları, sahip oldukları evler ve fiyatları ile bağ ve fiyatlarının değerlendirilmesi grafiklerle desteklenerek ifade edilmiştir. 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan gayrimüslim erkek ve kadın isimleri, kullandıkları unvanlar ele alınmıştır. Sicilde yer alan tereke kayıtlarının izinde gayrimüslimlerin kullandıkları ev eşyaları, kişisel eşyaları, saklama araç gereçleri, mutfak araç gereçleri, ziynet eşyaları, kılık kıyafetleri ve yiyecek içecek envanterlerinin her biri tablo halinde verilerek değerlendirmesi yapılmıştır.

Dördüncü bölümde 2 numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslim hükümlerinin transkripsiyonu verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM: ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN TANIMI VE İÇERİĞİ

Osmanlı Devleti'nin hukuk sistemi kaynağını İslam hukuk geleneğinden almaktadır. Hz. Muhammed'in birebir gördüğü, karara bağladığı davalar dışında halife tayin ederek davaların sonuca bağlandığı ifade edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin yöneticisi olan padişah da aynı sistemi devam ettirerek kendi adaletini vekilleri aracılığıyla merkez ve kazalarda sürdürmüşlerdir. Ülkenin tüm kazalarına yayılan bu kurumun adı kadılıktır. Osmanlı Devleti'nde ilk kez Osman Gazi zamanında kadı tayin edilmiş olmakla beraber kurumun tam anlamıyla teşkilatlanması Sultan I. Murad döneminde olmuştur.¹

İlmiye sınıfının mensubu olan kadı, medrese eğitiminin ardından tayin, terfi ve azilleriyle yetkili olan kâdılıkudât tarafından merkez ve kazalara atanarak burada sosyal ve hukuki düzenin sürdürülmesi ve işlevselliğinden sorumluydu. Kadı tarafından yargı sürecini yürüten görevliye de halife, nâib veya vekil adı verilmektedir.² Kadı, ilmiye sınıfının mensubu olduğunu belirtmiş olsak da görev ve sorumluluk sebebi ile bulunduğu kazanın idari, ekonomik ve sosyal anlamda en üst amir kimliğine sahip olmasından dolayı aynı zamanda sivil devlet görevlisidir. Merkez tarafından şer'i hukuku uygulamakla görevlendirilen kadının ayrıca görev yerinde bulunan ahalin talep ve şikâyetlerini de merkeze iletmekle görevliydi. Gayrimüslim ahalinin doğrudan yaşam şekline müdahalesi olmamasına binaen Gayrimüslim ahalinin hukukunu gözetmek ve vermekle yükümlü oldukları iktisadi sorumlulukları takip etmekteydiler.³

Osmanlı Devleti'nde merkez ve kazalarda adaletin, padişah adına uygulayıcıları olan kadı ve naibi tarafından mahkemelerde toplu ve nizami şekilde tutulan defterlere şer'îyye sicili denilmektedir. Sözlük anlamı kaydetmek, karar vermek olan sicil kelimesi Osmanlı mahkemelerinde cereyan eden dava sonuçlarının ve merkezden gönderilen emir ve atamaların belirlenen usule göre kayıt altına alınmasıdır. Şer'i hukuk çerçevesinde görülen davalar sebebiyle bu sicillere "Şer'îyye Sicili" denilmiştir. Bu defterler, literatürde kadı defteri, kadı sicili, kadı sicilleri, zabt-ı vekayi veya şer'îyye sicil defterleri, Osmanlı mahkeme kayıtları gibi çeşitli adlandırmalara sahip olsa da genellikle Şer'îyye Sicilleri olarak ifade edilmektedir.⁴

¹ Ekrem Buğra Ekinci, "Osmanlı Devletinde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 5 (Mayıs 2005), 18.

² Fahrettin Attar, "Kadı", *DİA*, C.24 (İstanbul: TDV Yay., 2001), 66.

³ İlber Ortaylı, "Kadı", *DİA*, C. 24 (İstanbul: TDV Yay., 2001), 69.

⁴ Fethi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'îyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 5, (Mayıs 2005), 188.

Mahkeme kayıtları olarak tutulan bu defterler Osmanlı Devleti'nin hukuki, idari, mali, askeri, ekonomik ve sosyal yaşamının kayıt altına alındığı önemli kaynaklardır. Sicilin kadı veya naibi tarafından nasıl tutulacağını usulü, merkezden belirlenerek Osmanlı hukukunun hüküm sürdüğü her noktaya Sakkı-ı şer'i adı verilen kitapçıklarda belirtilmiştir.

Kuruluşundan itibaren hukuk sisteminin inşâ edilmesine rağmen Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerine ait sicil kayıtları günümüze ulaşamamıştır. Osmanlı Devleti'nde şer'iyeye sicil örneğinin en erkeni 1455 tarihli Bursa örneğidir. Zamanla değişen birçok koşul sebebiyle içerik anlamında küçülmeler olsa dahi sicillerin Cumhuriyet'in ilanına kadar tutulduğu görülmektedir. İlk sicil örneklerinde vakfiye haricinde bir sayfada altı, yedi mahkeme kaydına yer verilirken Tanzimat sonrası tutulan siciller de ise şahitlerin açık adreslerinin de beyan edilmesi sebebiyle bir mahkeme kaydının bir sayfayı doldurduğunu görmekteyiz.⁵ İncelemiş olduğumuz, 2 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicilinde bir sayfada en fazla dört mahkeme kaydı tutulurken vakfiyeler için iki sayfanın ayrıldığını söyleyebiliriz.

Siciller genellikle dar ve ebat olarak uzun, sayfa sayıları ise bölgeler arası fark göstermekle beraber en az 10 sayfadan oluşan defterlerdir. Bu özelliklerin yanında 300 sayfa üzeri sicillerinde mevcut olduğunu görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde tutulan ilk sicil kayıtlarında kullanılan dil Arapça iken XVII. yüzyıl itibariyle defterler ağırlıklı olarak Türkçe kaydedilmiştir. Şer'i bir kaynak olması sebebiyle sicillerde kullanılan hukuki terminolojinin Arapça olduğunu belirtilmelidir. Nitekim kadının kayıt altına almaya başladığı sicile Arapça bir girizgâh ile başlandığını veya vakfiye kayıtlarında Tanzimat sonrasında dahi Arapçanın hâkim olduğunu söylenebilir. Osmanlı Türkçesi ile kayıt altına alınan siciller genellikle ta'lik, rik'a ve divanî hatla yazılmıştır.⁶ Sicillerde kullanılan kâğıt ve mürekkebinin kalitesi günümüze ulaşana dek birçok olumsuz koşula rağmen hala sağlamlığı ve okunurluğunu koruması Osmanlı Devleti için önemini göstermektedir.

Sicillerde kayıt altına alınan konular çeşitlilik göstermektedir. Bu kayıtlar, tereke, vasi tayini, berat veya vakfiye gibi Osmanlı toplum yapısını mikro ölçekte birçok alanda inceleme fırsatı sunmaktadır. Kayıt altına alınan her kaydın terminolojik ve biçimsel anlamda nasıl tutulacağı kadınlara sakkı-ı şer'i kitapçıklarında belirtilmiştir. Göreve yeni atanan kadı, kendinden önceki kadıdan defteri teslim alır ve yeni bir deftere kadılığa tayin emrini yazarak başlardı. Tuttuğu defterin yukarda ifade ettiğimiz gibi dar ve uzun olması kadının cübbesinin

⁵ Ahmet Akgündüz, *Şer'iyeye Sicilleri – I*, (İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay., 1988), 19.

⁶ Yunus Uğur, “Şer'iyeye Sicilleri”, *DİA*, C. 39 (İstanbul: TDV Yay., 2010), 9.

cebine sığması içindir. Nitekim kadının daimi durduğu bir mahkeme binası olmamakla beraber sürekli teftiş halinde olması sebebiyle her an defteri yanında hazır bulunurdu. Kadının mahkeme binası bazen bir cami bazen kendi ikamet ettiği ev olabilirdi. Kadı tarafından tutulan defter içerik olarak ikiye ayrılmaktadır. Defterin bir yüzü “*Sicill-i Mahfuz*” denilen evlenme, boşanma, nafaka, vasi tayini, nafaka gibi kayıtlardan ibaret iken defterin diğer ters yüzü “*Sicill-i Mahfuz Defterlü*” olarak tanımlanır ve merkezden gönderilen emir, berat veya ferman kaydedilirdi.⁷ Bu ayrımın her zaman veya her kadı tarafından uyulmadığını, düzensiz tutulan defterlerin de mevcut olduğu ifade edilebilir.

Şer’iyye Sicillerinin muhafazası konusunda ilk girişim Sultan II. Abdülhamid zamanında olmuştur. 1894 yılında İstanbul’da tüm şer’iyye sicillerinin yer aldığı bir arşiv kurulmuştur. 1924 yılında şer’iyye mahkemeleri lağvedilerek kaldırılmıştır. 1941 yılında mevcutta var olan tüm siciller kütüphaneye devredilirken 1991 yılında alınan karar ile İstanbul dışında ki sicillerin Ankara’daki Milli Kütüphane’de arşivlenmesi kararlaştırılmıştır. Dağınık halde bulunan şer’iyye sicilleri günümüzde toplu bir şekilde Devlet Arşivleri Başkanlığında muhafaza edilmektedir. Şer’iyye sicillerinin tamamı bazı olumsuz koşullar sebebiyle günümüze ulaşamasa da Türkiye sınırları içerisinde var olan sicil sayısı hakkında birçok farklı görüş mevcuttur.⁸

Şer’iyye Sicilleri üzerinden Osmanlı toplumunun hukuki, ekonomik, iktisadi ve sosyo-kültürel gibi birçok alanda incelenmesi mümkündür. Özellikle son dönem sosyal bilimciler camiasında Şer’iyye Sicil çalışmalarında nicelik anlamında artış olmakla beraber burada yapılması gereken şeyin sadece sicil transkribini değil aynı zamanda sicilin değerlendirilmesinin de elzem olduğunu ifade etmeliyiz. Mikro tarih çalışması olarak yapılan bu çalışmalar şehir veya bölgelerinin hukuki, iktisadi, idari veya sosyo-kültürel dinamikleri hakkında dönemi için birçok bilgi sunmaktadır. Nitekim sicillerde yer alan tereke kayıtlarında giysi, ev eşyası veya kullanılan mutfak araç gereçlerinin dahi kişinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyinden haberdar olmamızı sağlamaktadır. Bu bağlamda şer’iyye sicilleri üzerine yapılan Türkiye’deki ilk çalışmalar İsmail Hakkı Uzunçarşılı⁹ ve T. Mümtaz Yaman’ın¹⁰ 1930’larda yayımlamış oldukları makalelerdir. Halil İnalcık tarafından Bursa’nın iktisadi

⁷ Murat Haniççe, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay. 2013), 2.

⁸ Bkz. Haniççe, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi*, 3.; Uğur, “Şer’iyye Sicilleri”, 9-10.

⁹ Bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Şer’î Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü Dergisi*, S. 29, (Ankara 1935), 365-368.

¹⁰ Bkz. T. Mümtaz Yaman, “Şer’î Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü Dergisi*, S. 68, (Ankara 1938), 153-164.

yapısının sicil ve arşiv vesikaları üzerinden ele alınması ile sicillerin kaynak olarak kullanıldığı ilk çalışma 1960 yılında yayımlanmıştır.¹¹

1.1. Şer'iyye Mahkemelerinde Bulunan Görevliler

Osmanlı Devleti'nde genellikle mahkeme binasının cami, mescit veya kadının evi olabileceği yukarıda ifade edilmişti. Nitekim Tanzimat öncesi dönemde kadı merkezden gönderilen en üst mülki idari amiri statüsündeydi ve bu sebeple belirli bir yerde durma ve sadece yargı görevini ifa etme gibi bir durumu söz konusu değildi. Kadı asayişten, vergi toplamadan, adaletten, merkezden gönderilen fermanları halka duyurmaktan sorumlu kişidir. Fakat aynı zamanda halkın şikâyetini veya davasını kolaylıkla ve zaman aşımına uğramadan çözüme kavuşturması için kadı herkes tarafından ulaşılabilmeliydi. Bununla beraber bazı kazalarda özellikle kalabalık nüfusa sahip olan şehirlerde mahkeme binası bulunmaktaydı. Tokat'taki kadılığın mevleviyet derecesinde olması sebebiyle ayrı bir mahkeme binası bulunmaktaydı. Mahkeme binası Ali Paşa Cami'nin doğu tarafından bulunmakta ve burası Mahkeme Çarşısı olarak adlandırılmaktaydı.¹²

Osmanlı mahkemelerinde merkezden görevlendirilen kadı, nâib, muhızır, müşâvir, mübâşir, kâtip, hademe, çavuş, subaşı, kassam, tezkiye memuru ve kapıcı gibi görevliler bulunmaktadır.

1.1.1. Kadı: Tanzimat sürecine kadar merkezden tayin edilen kadı, eyalet, sancak veya kazanın en üst mülki amiriydi. İdari, mali, askeri gibi birçok konunun yürütücüsü ve uygulayıcıdır. Merkezden gönderilen ferman, emirleri halka duyurmak ve beratla atanan kişiye görevini tevci ettirmek gibi sorumlulukları bulunmaktadır.

Kadı olarak tayin edilecek kişide iyi derecede hukuk bilgisi, adil olması, vücut bütünlüğü, iletişim becerisi, halktan haberdar olması, ahlaklı bir karakter yapısı, dini vecibelerini yerine getirme becerisi gibi şartlar aranmaktaydı.¹³

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde, dönemin Tokat kadısı 1 Rebiü'levvel 1210/15 Eylül 1795 tarihli kayıta Seyyid Mehmed Kamil Efendi'dir.¹⁴ Tokat

¹¹ Bkz. Halik İnalcık, "Bursa I: XV. Asır Sanayi ve Ticaret Tarihine Dair Vesikalar", *Belleten*, S. 93, (Ocak 1960), 51-75.

¹² Mehmet Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi-I- Tokat- (1771-1853)*, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Yay., 2005), 6.

¹³ Attar, "Kadı", 7.

¹⁴ TŞS 2, 4/1.

kadısının mevleviyet derecesi sebebiyle incelediğimiz sicil kayıtlarında “Mevlana Seyyid Mehmed Efendi “ ibaresinin bulunduğunu belirtilmelidir.¹⁵

1.1.2. Nâib: Sözlük anlamı “*birinin yerine geçen, kadı vekili, nöbetle gelen*”¹⁶ kişi olan nâib “*bir makamın sorumluluğunu asıl sahibi yerine geçici bir zaman için yüklenen kimse*” anlamında kullanılmıştır.¹⁷ Nâiblik makamı, Hz. Muhammet’ten bu yana bir İslam devlet geleneği haline gelmiş ve Osmanlı Devleti de bunu devam ettirmiş, hatta bir fetih nişanesi olarak görmüştür. Fethedilen yerlere ilk olarak atanan kişilerden biri de nâibdir. Nitekim bu makam ihtiyaç sebebiyle ortaya çıkmış ve işlerin aksamaması amacıyla devlet adamının bulunmadığı durumlarda, süreci yürüten ve devlet adamına yardımcı olan kişilere nâib adı verilmektedir.

Nâibler medrese eğitimleri sırasında özellikle fıkıh konusunda donanımlı hale gelen ve ilmiye sınıfının mensubu kişiler arasından kadı tarafından seçilir ve görevlendirilirdi. Nâiblerin görev süreleri şartlara göre değişmekle beraber bir kişi uzun süre nâiblik makamını işgal edebilirdi. Fakat halka zulmeden veya adaletsizliği ile şikâyet edilen nâiblerin görevleri kadı tarafından sona erdirilebilmektedir.

Tokat’ın kadılık makamının mevleviyet derecesinde olması sebebiyle kadı, kendilerine arpalık olarak verilen kazaya bizzat gitmeyip yerine nâib görevlendirdiği görülmektedir. Buna göre 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde 1795-1796 yıllarında Tokat Nâibi Seyid Hasan Efendi’nin olduğunu defterde bulunan aşağıdaki kayıttan anlaşılmaktadır.

“Bihamdillahillezi emerana bi-tenfid-i ahkamişşeriatı bil-adli vel ihsani ve allemena mesail-işşeriatı bi-berahinil Furkan, vessalatü vesselamu ala seyyidina muhammedin sahibü’l-hacc-ı vel burhan ve ala alihi ve eshabihillezinectehedü ala eserihi bil-ceddi vel cehdi vel ihsan ve bad fe enel fakir el muterif bil-aczi vettaksir esseyid hasan efendi el mevla hilafeti bi Medîne-yi tokad hafazallahu tala anil afad

Azimet-meab şeriat-nisab müderrisinden esseyid Hasan Efendi

Badettayihhetü’l-vafiyye inha olunur ki, iş bu sene ‘aşer ve mieyeteyn ve elf rebiülula gurrelerinden zapt eylemek üzre bervechi arpaluk mutassarıf olduğumuz Tokat kazâsı nın umuru şer’iyyesi tarafımızdan bil-emane cenabınıza tefviz ve ihale olunmuştur gerektir ki kaza-yı

¹⁵ TŞS 2, 253/3.

¹⁶ Ferid Develioğlu, “Naib”, *Osmanlıca-Türkçe Lugat*, (Ankara: Aydın Kitabevi, 2010), 937.

¹⁷ Casim Avcı, “Naib”, *DİA*, C. 32., (İstanbul: Diyanet Vakfı Yay. 2006), 312.

mezburu gurre-i merkûmeden zapt eyleyub vaki olan mevta-yı askerriyye muhalefatını dahi tahrîr ve terkim ve beyne'l-verese bil-ferizatiş-şeriyye tevzî' ve taksîm hususunda cidd-i tam vesai ihtimam eylesiz vesselam

*Elfakir Esseyid Mehmed Kamil /I rebiülevvel 1210*¹⁸

1.1.3. Başkâtip/ Kâtip: Yazmak fiilinin uygulayıcısı olan kâtip kelimesinin sözlük anlamı “*kitab et eden, yazan, yazıcı; usta yazıcı*” gibi anlamlar içermektedir.¹⁹ Elbetteki Osmanlı mahkemelerinin kayıtlarını günümüzde dahi okuyabiliyorsak bunu başkâtibe veya kâtiplere borçluyuz. Mahkeme esnasında alınan her kararı deftere veya sicile kaydeden kişi aynı zamanda tutulan defterin muhafaza edilmesini sağlamakla da görevlidir. Aynı zamanda nâibden sonra mahkemede en yetkili kişidir. Ayrıca kâtipler, kadı veya nâibin olmadığı her mahkemeye vekâlet etmektedirler.²⁰ İyi bir hukuk bilgisine sahip olan başkâtipler genellikle medrese çıkışlı olmakla beraber ilerleyen zamanlarda kadı tarafından nâib olarak atanmaktadırlar.²¹

Mahkemelerde başkâtibin yanı sıra kâtipler de bulunmaktadır. Bunlar başkâtibin en önemli yardımcıları sayılmaktadır. Bu yardımcı kâtipler, mahkemede gerçekleşen davayı saati saatine kayıt etmek, sicilin imla kuralları açısından hatasız olmasına özen göstermek ve merkezden gönderilen, kadı tarafından naibe verilen emir, berat, i'lam gibi kayıtları usule uygun olarak kayda geçirmekle görevlidirler.²²

Çalışmamıza konu olan 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslimlerle ilgili kayıtlarda adı geçen kâtipler Seyid Mustafa Efendi²³ ve Seyid Hasan Efendi'dir.²⁴

1.1.4. Muhzırbaşı/Muhzır: Mahkemenin görüleceği yere davalı ve davacının getirilmesinden ve mahkemenin güvenliğinden sorumlu olan kişidir. İsim anlamı huzur olan muhzır bir çeşit güvenlik sorumlusu olarak ifade edilebilir.²⁵ Muhzırların da görevlendirilmesi veya azledilmesi yine kadının sorumluluğundadır. Büyük kadılıklarda birden çok muhzır bulunmakta ve bunların en üstüne de muhzırbaşı veya ser-muhzır denilmektedir.²⁶

¹⁸ TŞS 2, 4/1.

¹⁹ Develioğlu, “Kâtip”, 570.

²⁰ Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi-I- Tokat- (1771-1853)*, 115.

²¹ Betül Kayar, “Osmanlı Şer'iyye Mahkemelerinde Kâtiplerin Kadılara Vekalet Etmesi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18/2 (2023), 1005.

²² Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi-I- Tokat- (1771-1853)*, 116.

²³ TŞS 2, 211/1.

²⁴ TŞS 2, 214/3.

²⁵ Develioğlu, “Muhzır”, 788.

²⁶ Recep Ahıskalı, “Muhzır”, *DİA*, C. 31, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 85.

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat sicilinde bu tanımlamaya göre bir kez daha görüyoruz ki Tokat büyük bir kadılıktı ve birden çok muhızır bulunmaktaydı. İncelediğimiz sicilin muhızırbaşı Hasan bin Hızır’dır.²⁷ Aynı zamanda incelediğimiz sicilde gayrimüslim davalarında gördüğümüz ve şuhudu’l hal erkânından olan Mustafa, Seyyid Osman²⁸, Molla Mustafa²⁹ isimli kişiler dönemin muhızırlarından sadece birkaçıdır.

1.1.5. Mukayyid: Kadının önerisi ile padişaha sunulan ve padişahın beratı ile göreve gelen mukayyidler yazı konusunda hünerli olan kişiler arasından seçilirdi. Şer’i davaları, tezkereleri, hüccet ve müraseleri kayıt altına alma gibi görevleri bulunmaktaydı.

Çalışmamıza konu olan 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde incelediğimiz gayrimüslim kayıtlarında Mustafa Efendi³⁰, Seyyid Hasan Efendi³¹ dönemin mukayyidleri olduğu görülmektedir.

1.1.6. Mahkeme İmamı: Her merkezde veya sancakta mahkeme binası olmamakla beraber, mahkeme binasının olduğu yerlerde binanın mescidinde namazları kıldırmakla görevli olan aynı zamanda ihtiyaç halinde kâtiplere de yardım eden kişidir.³²

1.1.7. Müftü: Sözlük anlamı “fetva veren”dir. Osmanlı Devleti’nde şeyhülislamın sosyal veya dini meseleler sebebiyle çıkan ihtilafları çözmek için verdiği fetvayı, kazalarda veya vilayetlerde müftü verirdi.³³ Şeyhülislamın beratı ile atanan ve azledilen müftü ilmiye sınıfının mensubuydu.

Müftüler toplum içinde güvenilir kimlikleri sebebiyle çoğu zaman şahitlik yaptıkları görülmektedir. İncelediğimiz 2 numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde gayrimüslimlerin kendi aralarında var olan bir davaya dair kayıta eski müftü Seyyid el-Hacc Mustafa Efendi şahitler arasındadır.³⁴ Aynı zamanda yine incelediğimiz sicilde dönemin Tokat müftüsü Seyyid Lütfullah Efendi’dır.³⁵

1.1.8. Sübaşı: Merkezden görevlendirilen sübaşı idarî amirliği yanı sıra mahkemede alınan tutuklama kararı, hapishanelerdeki kontrol ve asayişini sağlamak gibi görevleri

²⁷ TŞS 2, 211/1.

²⁸ TŞS 2, 242/1.

²⁹ TŞS 2, 263/2.

³⁰ TŞS 2, 235/2.

³¹ TŞS 2, 237/4.

³² Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi-I- Tokat- (1771-1853)*, 116.

³³ Develi, “Müftü”, 833.

³⁴ TŞS 2, 268/3.

³⁵ TŞS 2, 79/1.

bulunmaktadır.³⁶ İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslim davalarında şahitlik eden dönemin sübaşılık makamında bulunan kişi el-hacc Hüseyin bin Hasan'dır.³⁷

1.1.9. Kassâm: Sözlük anlamı “bölmek, taksim eden, bölüştüren” olan kassâm, İslam hukukunda miras gibi pay hisselerini belirleyen kişidir.³⁸ Kişinin vefat etmesiyle mal varlığının varis ve variseleri arasında pay eden kassâm ilmiye sınıfı mensubu olmakla beraber çok iyi hukuk bilgisine de sahip olan kişidir.

1.1.10. Çavuş: Mahkemede çıkan sonuçla ilamların icrası, borçlunun borcunu ödemesi; ödememesi halinde hapis cezasının uygulanmasıyla sorumlu mahkeme görevlisidir. İncelediğimiz sicilde Tokat'ın büyük bir kadılık merkezi olması sebebiyle birden çok çavuş görev yapmaktadır. Çavuşların başı olan başçavuş ise el- hac Ali olduğunu görülmektedir.³⁹

1.2. Tokat Şer'iyye Sicilleri

Şer'iyye sicilleri üzerine yapılan çalışmaların son zamanlarda sayısının artmasıyla beraber Osmanlı şehir tarihi, sosyo-ekonomik yapısı veya yerel ölçekte toplumun sosyo-kültürel yaşamlarına dair daha ayrıntılı bilgiler edinilmesi mümkün olmaktadır. Bu bağlamda incelediğimiz Tokat şehrine ait sicillerin durumu şu şekildedir;

Şehre ait şer'iyye sicilleri 1980 yılına kadar Tokat Müzesi'nde koruma altında iken 25 Ekim 1980 tarihinde Türkiye'nin farklı noktalarında bulunan tüm sicillerin tek bir yerde ve uygun şartlarda korunması amacıyla Ankara Milli Kütüphane'nin arşivine getirilmiştir. Daha sonra 2006 yılında tüm siciller Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne nakledilmiştir.

Tokat'a ait şer'iyye sicilleri, Ahmet Akgündüz'ün 1988 yılında yayımlanan çalışmasına göre toplamda 117 adet olarak belirtilmiştir. Bu çalışmaya göre ilk sicil defteri 1772-1776 yılları arasında, son sicil defteri ise 1914-1920 yıllarına ait olduğu belirtmiştir.⁴⁰ Fakat siciller üzerine yapılan diğer çalışmalarla Tokat'a ait sicil sayısının 117 değil 120 olduğu ortaya konulmuştur.⁴¹

³⁶ Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri -I*, 74.

³⁷ TŞS 2, 293/1, 293/2, 294/1.

³⁸ Said Öztürk, “Kassâm”, *DİA*, C. 24, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2001), 597.

³⁹ TŞS 2, 268/3.

⁴⁰ Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri – I*, 211-212.

⁴¹ Hanılçe, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi*, 7.

1.2.1. Tokat Şer'iyye Sicillerine Dair Mevcut Literatür

Şer'iyye sicilleri üzerine Türkiye’de yapılan ilk çalışmalar İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve Mümtaz Yaman’a ait olduğu yukarıda belirtilmişti. Bunlar sicil sahasının varlığına dair ilk çalışmalar olmakla beraber sicillerle ilgili ilk genel ve kapsamlı çalışmalar Ahmet Akgündüz ve Abdülaziz Bayındır tarafından yapılmıştır.⁴² Siciller ile ilgili yapılan katalog çalışmalarının öncüsü ise Osman Ersoy olup, daha sonra Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından “Şer'iyye Sicilleri Toplu Kataloğu” hazırlanmıştır.⁴³

Ali Açık, Tokat’ın hem şehir tarihi üzerine hem de şehrin Osmanlı dönemi konumuna yönelik birçok çalışma gerçekleştirmiştir.⁴⁴ Tokat Şer'iyye Sicillerini merkeze alarak yaptığı, “Tokat Şer'iyye Sicillerine Göre Beylerbeyi Buyruldukları” adlı çalışmada, gelen buyruldukları üzerine beylerbeyinin diplomatik-siyasi yönünü ortaya koymuştur.⁴⁵ “Osmanlı Ulak-Menzilhâne Sistemi Çerçevesinde Tokat Menzilhanesi (1690-1840)” adlı makalesinde yine şer'iyye sicilleri ve arşiv vesikaları ışığında Tokat menzilhanesinin önemi belirtmiştir.⁴⁶

Tokat’ın şehir tarihi açısından ele alınmış en önemli çalışmaların başında *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi / I /Tokat* adlı eseri ile Mehmet Beşirli gelmektedir. Bu eserde Tokat’ın 1771-1854 yılları arasında siyasi, ekonomik, sosyo- kültürel yapısı ağırlıklı olarak sicil kaynakları ile incelenmiştir.

Ahmet Şimşirgil tarafından hazırlanan *Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat- (1455-1574)* adlı yayımlanmamış doktora tezinde klasik dönem çerçevesinde Tokat’ın siyasi, sosyo-ekonomik ve askeri durumu ele alınmıştır.⁴⁷

⁴² Bkz. Abdülaziz Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, (İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, 1986).; Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri – I*.

⁴³ Bkz. Hanılçe, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi*, 13.

⁴⁴ Bkz. Ali Açık, *Changes in Settlement Patterns, Population and Society in North Central Anatolia: A Case Study of the District of Tokat (1574-1643)*, Manchester Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Manchester 1999.

⁴⁵ Ali Açık, “Tokat Şer'iyye sicillerine Göre Beylerbeyi Buyruldukları”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 5, 13-40.

⁴⁶ Ali Açık, “Osmanlı Ulak-Menzilhâne Sistemi Çerçevesinde Tokat Menzilhanesi (1690-1840)”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 19, S. 2, Aralık 2004, 1-33.

⁴⁷ Ahmet Şimşirgil, *Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat- (1455-1574)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1990.

Hüsnü Yücekaya, *Şer'iyye Sicillerine Göre 19. Yüzyılda Amasya, Kayseri, Tokat ve Trabzon Şehirlerinde Dokumacılık* adlı doktora tezinde, karşılaştırmalı örneklerle özellikle Osmanlı dokumacılığı ve ticareti üzerine değerlendirmelerde bulunmuştur.⁴⁸

Gülten Altıntakan, *1 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Analizi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1772-1776 yıllarını kapsayan sicilde yer alan kayıtların özetleri ile o dönem Tokat'ın siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını değerlendirmiştir.⁴⁹

Ahmet Demirci, *3 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1797-1799 yıllarını kapsayan 3 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin değerlendirmesi ve transkripsiyonunu yapmıştır. Bu çalışma, incelemiş olduğumuz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin hemen arkasından tutulan bir defter olması hasebiyle çalışmamız açısından oldukça önemlidir.⁵⁰

Şaban Demir, *10 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1805-1807 yılları arasında Tokat'ın siyasi, ekonomik ve sosyal değerlendirilmesini yapmıştır.⁵¹

Hasan Demirtaş, *12 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisan çalışmasında 1808-1810 yılları arasında Tokat kazasının ve Komanat, Niksar gibi nahiyelerin idari ve sosyo-ekonomik yönden sicil ışığında değerlendirmesini ve transkripsiyonunu yapmıştır.⁵²

Murat Hanılçe, *16 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1812-1813 yıllarının kaydı tutulan 16 Numaralı Şer'iyye Sicilinde kullanılan mutfak eşyalarını, sicilde geçen ölçü birimlerini ve han

⁴⁸ Hüsnü Yücelkaya, *Şer'iyye Sicillerine Göre 19. Yüzyılda Amasya, Kayseri, Tokat ve Trabzon Şehirlerinde Dokumacılık*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.

⁴⁹ Gülten Altıntakan, *1 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

⁵⁰ Ahmet Demirci, *3 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007.

⁵¹ Şaban Demir, *10 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2010.

⁵² Hasan Demirtaş, *12 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007.

isimlerinin değerlendirmesini yapmış ve ardından çalışmasını transkripsiyon ve sicil sözlüğü ile nihayete erdirmiştir.⁵³

Osman Şahin, *22 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Tokat Kazâsı* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1816-1818 yıllarını içeren sicilin belge özetlerini vermiş ve dönem Tokat'ın değerlendirmesini yapılmıştır.⁵⁴

İsmet Sarıbal, *23 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans çalışmasında 1818-1819 yıllarına ait 23 Numaralı Şer'iyye Sicili'nin değerlendirmesini ve transkripsiyonunu yapmıştır.⁵⁵

Ersin Şeyhoğlu, *24 Numaralı Şer'iyye Sicili'ne Göre Tokat* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1818-1820 yıllarına ait sicilin transkripsiyonunu yapmış ve dönem Tokat'ının idari, askeri ve ekonomik yapısını incelemiştir.⁵⁶

Zübeyde Akın, *25 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1819-1821 yıllarında kayda geçen dava, hüccet kayıtları çerçevesinde Müslüman- Gayrimüslim ahalinin ilişkilerini değerlendirmiştir.⁵⁷

Oktay Ekici, *33 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1828-1829 yıllarına ait 33 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan kayıtlar ışığında dönem Tokat'ının siyasi, sosyal, ekonomik yaşamını değerlendirmiş ve sicil metnin transkripsiyonunu vermiştir.⁵⁸

Emel Yazıcı, *47 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1835-1837 yıllarına ait sicilin

⁵³ Murat Hanie, *16 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2009.

⁵⁴ Osman Şahin, *22 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Tokat Kazâsı*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2022.

⁵⁵ İsmet Sarıbal, *23 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2004.

⁵⁶ Ersin Şeyhoğlu, *24 Numaralı Şer'iyye Sicili'ne Göre Tokat*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2017.

⁵⁷ Zübeyde Akın, *25 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2004.

⁵⁸ Oktay Ekici, *33 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2010.

transkripsiyonunu yapmış ve dönem Tokat'ın idari ve sosyo-ekonomik yapısını değerlendirmiştir.⁵⁹

Selda Barbak, *50 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1838-1839 yıllarına ait 50 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin değerlendirmesi ve transkripsiyonu yapmıştır.⁶⁰

Çetin Kaplan, *55 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1842-1843 yıllarına ait sicilin transkripsiyonunu ve değerlendirmesini yapmıştır.⁶¹

Bekir Subaşı, *60 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Metni ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1848-1850 yıllarını kapsayan 60 Numaralı Şer'iyye Sicilinin değerlendirmesini ve transkripsiyonunu yapmıştır.⁶²

Kazım Karabay, *63 No'lu Tokat Şer'iyye Sicili* adlı yüksek lisans çalışmasında, 1853-1856 yıllarına ait olan 63 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin transkripsiyonuyla beraber kayıtların özetleri de vermiştir.⁶³

Hadi Belge, *80 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi* adlı yüksek lisans çalışmasında, 1878-1884 yıllarını kapsayan 80 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili ile Osmanlı Devleti'nin siyasi- ekonomik arenada yaşadığı çalkantılı duruma Tokat özelinde dikkat çekmiştir.⁶⁴

Yasemin Yılmaz, *82 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1886-1889 yıllarını kapsayan sicili

⁵⁹ Emel Yazıcı, *47 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2011.

⁶⁰ Selda Barbak, *50 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2004. Ayrıca 50 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin başka bir isim tarafından yapılmış yüksek lisans tezi için bkz. Hacer Yıldız, *50 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2007.

⁶¹ Çetin Kaplan, *55 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2011.

⁶² Bekir Subaşı, *60 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Metni ve Değerlendirilmesi*, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir 2010.

⁶³ Kazım Karabay, *63 No'lu Tokat Şer'iyye Sicili*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2007.

⁶⁴ Hadi Belge, *80 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2002.

incelemiştir. Yılmaz, sicilin muhtevası sadece tereke kayıtlarından oluşması sebebiyle sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yönden değerlendirmelerde bulunmuştur.⁶⁵

Zeynep Soy, *83 No'lu Tokat Şer'iyye Siciline Göre Gayrimüslim Davaları* adlı yüksek lisans tez çalışmasında bizim çalışmamızda olduğu gibi incelediği 83 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin kapsadığı 1887-1890 yılları içinde sadece gayrimüslim hükümleri transkrip ederek genel bir değerlendirme gerçekleştirmiştir.⁶⁶

Enes Furkan Çolakoğlu, *106 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında 1905-1909 yılları arasını kapsayan sicilin transkripsiyonunu ve değerlendirmesini yapmıştır.⁶⁷

Tahir Bilirli, *111 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1909-1914 tarihli sicili, ağırlıklı olarak vasi davalarını incelemesinin yanında genel bir değerlendirme de yapmıştır.⁶⁸

Ülkü Topsakal, *117 No'lu Tereke Defterine Göre Tokat'ın Sosyal ve Ekonomik Durumu* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 1914-1920 yılları I. Dünya Harbi esnasında Tokat'ın sosyal ve ekonomik hayatının nasıl olduğuna odaklanarak, sicilde yer alan tereke hükümleri çerçevesinde dönemin ekonomik yapısı incelemiştir.⁶⁹

Ömer Yıldırım, *1797-1998 Yıllarına ait Tokat Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Belgelerin Sosyal ve Ekonomik Yönden Tahlili* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, sicilin transkripsiyonunu vererek, Tokat'ın idari, sosyo-kültürel ve ekonomik durumunun değerlendirmesini yapmıştır.⁷⁰

Adem Kızıkcapan, *Şer'iyye Sicillerine Göre XIX. Yüzyılda Tokat'ta Gayrimüslimler* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 19. Yüzyıl Tokat Gayrimüslimlerinin yaşadıkları mahalleleri, iş kollarını, sosyal ağlarını, dini hüviyetlerini sicil kayıtlarından yola çıkarak ortaya koymuştur.⁷¹

⁶⁵ Yasemin Yılmaz, *82 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2010.

⁶⁶ Zeynep Soy, *83 No'lu Tokat Şer'iyye Siciline Göre Gayrimüslim Davaları*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2023.

⁶⁷ Enes Furkan Çolakoğlu, *106 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük 2022.

⁶⁸ Tahir Bilirli, *111 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2006.

⁶⁹ Ülkü Topsakal, *117 No'lu Tereke Defterine Göre Tokat'ın Sosyal ve Ekonomik Durumu*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2022.

⁷⁰ Ömer Yıldırım, *1797-1998 Yıllarına ait Tokat Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Belgelerin Sosyal ve Ekonomik Yönden Tahlili*, 19. Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2007.

⁷¹ Adem Kızıkcapan, *Şer'iyye Sicillerine Göre XIX. Yüzyılda Tokat'ta Gayrimüslimler*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2009.

Nurcan Abacı, *1812 Tarihli Şer'iyye Siciline Göre 19. Yüzyılın Başında Tokat Şehrinin Sosyo-Ekonomik Durumu* adlı yüksek lisans çalışmasında, 15 Numaralı Şer'iyye Sicilinden faydalanarak şehrin ticari, sosyo-kültürel yapısı hakkında bilgi vermiştir.⁷²

1.2.2. Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin İdaresi ve Tokat Gayrimüslimleri

Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesine çıkışından itibaren gayrimüslim topluluklarla doğrudan ilişkileri bulunmaktadır. Anadolu'da yaşayan Rum, Ermeni ve Yahudi topluluklarla kurulan bu yakın ilişki Osmanlı topraklarının genişlemesi ile beraber daha çok gayrimüslim nüfusla ilişki kurulmasını beraberinde getirmiştir. Osmanlı Türkleri ile gayrimüslim toplulukların dini, hukuki, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel bağları da bu sebeple devletin yaşadığı müddet boyunca devam etmiştir. Uzun asırlar boyunca süren bu ilişkinin incelenmeye değer birçok alanı bulunmaktadır. Bu inceleme alanlarının başında ise gayrimüslimlerin Osmanlı toplumu içerisindeki statüsü ve hukuki durumları oldukça dikkat çekici bulunmuştur. Mevcut literatürde bu konuda birçok araştırma yapılmış, konu birçok yönü ile incelenmiştir.

Osmanlı Türklerinin gayrimüslimlerle olan ilişkilerini ve onların bir tebaa olarak hukuksal haklarını belirleyen etmenlerin başında İslam hukukunun daha önceki devletlerdeki uygulamalarından devralınan mirasın oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda en çok atıf yapılan husus Medine Vesikası adı verilen Hz. Muhammed'in Hicretin ardından Medine'de yaşayan Yahudilerle yapmış olduğu anlaşmadır. Medineli Müslümanlarla orada yaşayan Yahudiler arasında imzalanan bu vesika, İslam tarihinde gayrimüslimlerle birlikte yaşama koşullarına ilk atıf yapan anlaşma olması hasebiyle oldukça önemli görülmüştür.⁷³ Hicretin hemen başında başlayan Müslim-gayrimüslim ilişkileri Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesine çıkışına kadar birçok tecrübe ile belirlenmiş ve gayrimüslimlerin hukuki statüleri yaşanan gelişmelerle ve İslam hukukçularının içtihatlarıyla şekillenmiştir. Emeviler, Abbasiler, Fatimiler ve Eyyübiler dönemlerinde gayrimüslimlerin sosyal ve hukuki statüleri muhafaza edilerek, birçok gayrimüslim devlet katında önemli görevlere getirilmiştir.⁷⁴ Gayrimüslimlerle

⁷² Nurcan Abacı, *1812 Tarihli Şer'iyye Siciline Göre 19. Yüzyılın Başında Tokat Şehrinin Sosyo-Ekonomik Durumu*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1994.

⁷³ Mustafa Özkan, "Medine Vesikası", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. EK-2., (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2019, 212-215.

⁷⁴ M. Macit Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017), 41-45.

olan bu birlikte yaşama ilişkisi İslam hukukunun belirlediği çerçevede “zimmet” anlaşması olarak ifade edilen bir anlaşma ile uygulanmıştır. Bu sebeple, dârüislamda yaşayan gayrimüslim topluluklara zimmi denilmiştir.⁷⁵ Bu anlaşmaya göre, ehli kitap olan fakat Müslüman olmayan zimmilerin, can ve mal güvenliği devlet tarafından sağlanmaktadır. Cizye adı verilen bir vergi vermelerine karşılık askerlik yapmayan gayrimüslimlerin can, mal güvenlikleri ile vicdan ve ibadet hürriyetleri devlet garantisi altındadır.⁷⁶ Türklerin gayrimüslimlerle birlikte yaşama koşulları da yine bu zimmet anlaşması kapsamında şekillenmiş, İslam hukukunun gayrimüslimler konusundaki yaklaşımı çerçevesinde şekil bulmuştur. Büyük Selçuklu Sultanları, Tuğrul Bey, Alp Arslan, Melikşah ve Sultan Sencar’ın egemenliği altında bulunan gayrimüslimlere merhametli ve hoşgörülü bir şekilde davrandıkları dönem kaynakları tarafından zikredilmektedir.⁷⁷

Osmanlı dönemi ise Müslüman Türk yöneticilerin idaresi altında gayrimüslimlerin yaşamış olduğu süre uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Özellikle Fatih Sultan Mehmed devrinde kurumsallaştığı ifade edilen Osmanlıların gayrimüslim idaresini anlamak için hem idari hem de toplumsal olarak Osmanlı Devleti’nin meseleye bakış açısını ele almamız gerekmektedir. Bu anlamda Osmanlı toplumunun bazı katmanlarla ifade edildiği tespit edilmiştir. Bunlar; askeri erkan, ulema, reaya ve beraya, tüccarlar ve zanaatkarlardır.⁷⁸ Türk-İslam devlet geleneği mirasının bir yansıması ve devamı olan bu katmanların varlığı Osmanlılar için de geçerlidir. Fakat Fatih Sultan Mehmed döneminden itibaren daha çok yöneten ve yönetilen olarak iki katmanın varlığından söz edilmektedir.⁷⁹ Bunlar Askerî ve Reayadır. Askerîler, padişahın otoritesini temsil eden yönetici, asker ve ulemadan oluşmaktadır. Bu kişiler vergiden muaf bulunmaktadır.⁸⁰ Bu kısmın dışında kalan diğer kesim ise yönetilen kesimdir ve reaya olarak ifade edilmektedir. Reaya Osmanlı Devleti bünyesi içerisinde yaşayan bütün Müslüman ve gayrimüslim halkı karşılayan ifade olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla gayrimüslim topluluklar da yönetilen kesimin içerisinde sayılmaktadır. Müslüman reaya ile ödedikleri vergiler dışında bir fark bulunmaktadır.⁸¹ Zira devletin ortaya koymuş olduğu kanunnamelerde

⁷⁵ Mustafa Fayda, “Zimmi”, *DİA*, C. 44, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2013), 428. (428-434)

⁷⁶ Gülnihal Bozkurt, *Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukuki Durumu (1839-1914)*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989), 8.

⁷⁷ Fayda, “Zimmi”, 432.

⁷⁸ Gül Akyılmaz, “Osmanlı Devleti’nde Yönetici Sınıf-Reaya Ayrım”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2, 2004, 2.

⁷⁹ Kemal H. Karpat, *Osmanlı’da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, (İstanbul: Timaş Yayınları, 2017), 33-34.

⁸⁰ Halil Sahillioğlu, “Askerî”, *DİA*, C. 3, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1991), 488-489.

⁸¹ Karpat, *Osmanlı’da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, 34.

müslim-gayrimüslim ayrımı yapılmaksızın kullanılan reaya ifadesi ile hem Müslümanlar hem de gayrimüslimler kastedilmektedir.⁸² Fakat aşağıda ifade edilecek olduğu üzere her iki toplum da reaya olarak görülmekle beraber, Müslümanların hâkim unsur olduğu ve gayrimüslimlerin zimmi statüde bulundukları akıldan çıkarılmamalıdır. Osmanlı Devleti'nin gayrimüslim reayaya yaklaşımı ise yukarıda ifade edildiği üzere İslam hukukunun ehl-i zimmet reayaya uygulanmasında ön görülen kurallar çerçevesinde şekillendiği söylenebilir.⁸³ Bu kuralların Osmanlı devrindeki uygulamalarıyla alakalı olarak dönüm noktasının ve bir gayrimüslim reaya idare sisteminin kurulması noktasında en çok atıf yapılan husus İstanbul'un fethi ve ardından yaşananlardır. Zira mevcut literatürde Fatih Sultan Mehmed'in Rumlara, Galata'da yaşayan gayrimüslimlere, Ermenilere ve Yahudilere bazı hak ve imtiyazlar vererek bir sistem dâhilinde gayrimüslim idaresinin temellerini attığı ifade edilmektedir.⁸⁴ "Millet Sistemi" olarak ifade edilen ve son zamanlara kadar da literatürde kabul gören bu sistem, Osmanlı toplumunu inanç temelli bir tasnife tabi tutmakta ve Müslim-gayrimüslim olarak ikiye ayırmaktadır. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda hem içerik hem de isimlendirme anlamında eleştirilmiş olan bu sistemi farklı araştırmacılar özellikle mahiyet bakımından farklı tanımlamışlardır. Misal olarak Kemal Karpat, müslim olsun gayrimüslim olsun bütün reayanın devlet nazarında eşit olduğunu ifade ederek, Fatih Sultan Mehmed'in kanunnamelerine atıf yaparak bu kanunnamelerde müslim-gayrimüslim ayrımının sadece vergilerle alakalı olduğunu belirtmiştir.⁸⁵ Bu anlamda Müslümanların hâkim bir grup olarak değil, diğer etnik ve dini gruplardan bir farklı olmadığını ifade etmektedir. Bunun yanında dini aidiyetin ilerisinde bir kişinin siyasi kimliğini belirleyen etmenin din değil, devlete olan hizmeti olduğunu ifade etmiş olması, Karpat'ın Millet Sisteminin dini mahiyeti konusunda diğer araştırmacılardan ayrıldığını göstermektedir. Zira Karpat, hâkim unsur anlayışına katılmayarak, "*Halifelik ne kadar 'ulusal' Türk ise, Patrikhane de o kadar ulusal Yunan'dı. Patrikhane Osmanlı bürokrasisinin sadık bir parçasıydı.*"⁸⁶ demektedir. Bunun da ilerisinde Meşihat makamı ve Şeyhülislamlığın Hristiyan patriklerle aynı amaç doğrultusunda kurulduğunu ifade eden Karpat, şeyhülislamlık makamını Hristiyan mevkidaşı gibi dini sınıfın başı olarak görmektedir.⁸⁷

⁸² Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 335.

⁸³ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 334.

⁸⁴ Stanford J. Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu'nda ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler*, Çev. Meriç Sobutay, (İstanbul: Kapı Yayınları, 2008), 45.

⁸⁵ Karpat, *Osmanlı'da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, 39.

⁸⁶ Karpat, *Osmanlı'da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, 48.

⁸⁷ Karpat, *Osmanlı'da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, 53.

Bunun yanında Millet Sistemi olarak ifade edilen gayrimüslim idaresinin gayrimüslim halka belirli bir otonom, özerk yönetim sunduğuna dair bazı iddialar da bulunmaktadır. Bu iddialara göre Fatih Sultan Mehmed İstanbul'un fethinin ardından Ortodoks Kilisesini ihya etmiş, Patrik Gennadios'u İstanbul Ortodoks Kilisesi'nin reisliğine tayin etmiştir.⁸⁸ Gennadios'un millet başı olarak tayin edilmesi sırasında Sultan'ın kendisine bir berat verdiği ve Rum-Ortodoks ahalinin haklarının koruma altına alındığı ifade edilmektedir. Bu beratla millet başı tayin edilen Gennadios, Rum halkının temsilcisi olarak ilan edilmiş ve kendi içlerinde düzeni sağlamak adına onlara bazı ayrıcalıklar tanındığı öne sürülmektedir.⁸⁹ Ortodoks-Rum Patrikhanesi'nin fethin ardından İstanbul'da ihya edilmesi sonrasında 1461 yılında Ermeni Patrikliği de kurularak, İstanbul Osmanlı Ermenilerinin ruhani merkezi haline getirilmiştir. Bilal Eryılmaz bu konuda Ermeni Patriğinin yetki alanının Musevi ve Ortodoksların haricindeki Hristiyanları kapsadığını ifade etmektedir.⁹⁰ Bu konuda tartışmalı bir konudur zira ruhani liderlerin/millet başlarının yetki alanları, ruhani ve idari olarak değişiklik göstermektedir. Misal olarak, Kudüs ve Eçmiyazın'ın ruhani olarak üstün olduğu fakat idari olarak İstanbul Ermeni Patrikliği tüm ülkedeki Ermenilerin sorumlusu olduğu belirtilmektedir.⁹¹

Millet sistemi olarak ifade edilen gayrimüslimlerin idaresi, bir otonomluk, özerklik içermekten ziyade Osmanlı idaresinin tüm anlamıyla kontrol ettiği ve millet başlarına bazı sınırlı yetkiler tanıdığı bir sistem izlenimi vermektedir. Bu anlamda M. Macit Kenanoğlu'nun meseleye getirmiş olduğu yeni bir tanımlama oldukça dikkate değerdir. O yapmış olduğu çalışmasında özerk ve otonom bir gayrimüslim idaresinin var olmadığını, aksine Osmanlı idaresinin tam teşekküllü bir kontrol mekanizması ile gayrimüslimlere yönelik bir idarenin tesis edildiğini belirtmektedir. Ruhani nitelikli iltizam sistemi adı verilen bu sistemde, devletin gayrimüslimlerin idaresi için ayrı bir yapılanma oluşturulmadığı iddia edilmektedir. Mevcut vergi toplama usulü olan iltizam sistemi içerisine gayrimüslim millet başlarının görevlendirilmesi olarak ifade edilen bu sistemde, millet başları olan ruhani liderler vergi toplamakla yükümlüdürler. Macitoğlu'nun iddiasına göre millet başları olan ruhani liderler bir mültezim olarak görev almakta, devletin koyduğu kurallara göre görevlerini ifa etmektedirler.⁹² Mültezim olarak tanımlanan millet başlarının diğer mültezimlerden farkı ise idari ve mali

⁸⁸ Molly Greene, *Osmanlı Devleti ve Rumlar 1453-1768*, Çev. Zeynep Rona, (İstanbul, Kitap Yayınevi, 2018), 37.

⁸⁹ Bilal Eryılmaz, *Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi*, (İstanbul: Risale Yayınları, 1990), 28.

⁹⁰ Eryılmaz, *Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi*, 30.

⁹¹ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 76.

⁹² Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 83.

meselelerdeki görevlerinin yanı sıra dini konularda yetkilerinin bulunuyor olmasıdır. Canan Seyfeli ise Macitoğlu'nun bu tanımlamasını bir anlamda değerli bulmakla beraber kuşatıcılığının bulunmadığını ifade etmektedir. Osmanlı Devleti'nde gayrimüslimlerin idaresinin sadece vergi toplama meselesi ile açıklanmayacağını ifade eden Seyfeli, gayrimüslim idaresinde kullanılan sistemin devralınan bir miras olduğu üzerinde durmaktadır.⁹³ “Fetihten önceki durumun korunması geleneği” ifadesi ile açıklanan bu sistemin ilk Müslüman devletlerden itibaren oluşan sistem olduğu ifade edilmektedir.⁹⁴

Neticede ismi ve mahiyeti tartışmalı olan “Millet Sistemi” ifadesine mevcut literatürde itirazların var olduğu görülmektedir. Fakat önerilen isim ve sistem tanımlamaları bir bütünü ifade etmekten ziyade gayrimüslim idaresinin farklı cephelerini açıklar mahiyettedir. Bunun yanında mevcut literatürde gayrimüslimlerin idaresine yönelik isim olarak tam bir mutabakat olmasa da “millet sistemi” ifadesinin yaygınlık kazandığı ifade edilebilir. Fakat isimlendirme meselesinden ziyade asıl tartışmanın var olan gayrimüslim idaresi sisteminin bir otonomluk, özerklik içerip içermediğinde olduğu ifade edilebilir. Zira bu konuda daha önce de işaret edildiği gibi mevcut sistemin özerk bir yapıyı muhteva ettiğine yönelik görüşler bulunmaktadır. Fakat konunun hem derinlemesine incelenmesi neticesinde hem de mevcut literatürdeki son çalışmalarla, gayrimüslim idaresinin bu duruma yönelik bir sistem olmadığı anlaşılmıştır. Gayrimüslimleri idarî, malî, adli ve cezai bakımından ayrı bir yönetim altında bulundukları, bu sebeple de otonom yahut yarı otonom bir statüde bulunduklarına yönelik yaklaşımlar ise oldukça abartılı bulunmaktadır.⁹⁵ Özellikle de Şer’iyye Sicillerine yönelik yapılan yerel çalışmalarla örnekleri çoğalır bir şekilde mevcut literatürün bu durumun tam aksine doğru seyrettiği söylenebilir.

Bu konuda bizim de çalışmamızda örneklerine sıkça rastladığımız gayrimüslimlerin adli vakalarına dair örnekler, onların toplumun ayrı bir yapısına mensup olduklarını göstermekten ziyade bir bütünün parçaları olduklarına yöneliktir. Bu durum aynı zamanda gayrimüslimlerin kendi hukuklarınca yargılandıkları ve davalarını bu sistem içerisinde gördükleri fikrinin

⁹³ Canan Seyfeli, *Millet Sistemi Mi? Rum ve Ermeni Patrikliğinin İdaresi ve Osmanlı Devlet Salnameleri (1847-1918)*, (İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2019), 45.

⁹⁴ Seyfeli, *Millet Sistemi Mi? Rum ve Ermeni Patrikliğinin İdaresi ve Osmanlı Devlet Salnameleri (1847-1918)*, 47.

⁹⁵ Ramazan Erhan Güllü, *Türkiye’de Gayrimüslimlerin Yönetimi Osmanlı’dan Cumhuriyet’e*, (İstanbul: Ötüken Yayınları, 2018), 32.

yanında şer'i mahkemelerde görülen davalarının yoğunluğunca da desteklenmektedir. Şeriye sicilleri incelendiğinde gayrimüslimlerin şer'i mahkemeleri yoğunlukla tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Misal olarak Kıbrıs'ta gayrimüslimlerin şer'i mahkemelere sıkça başvurdukları ifade edilmektedir. 1580-1637 yılları arasındaki 2800 davanın üçte birinde taraflardan en az biri zimmidir.⁹⁶ Bu durum diğer şehirler için de benzer durumdadır ve gayrimüslimlerin Müslümanlar kadar şer'i mahkemelerini kullandıkları görülmektedir.⁹⁷ Davaların yanında, genel olarak evlenme, boşanma, miras gibi konuların kendi içlerinde karara bağlandığı görüşü de mevcut literatürde oldukça yaygın olarak zikredilmektedir.⁹⁸ Bu durumun da genel olarak Osmanlı'da çok hukuklu bir sistemin varlığına işaret ettiği söylenemez. Zira gayrimüslimlerin kendilerinin çözmesi ön görülen boşanma, evlilik ve miras gibi hukuki konuların zamanla kadıların çözdüğü meseleler haline geldiği ifade edilmektedir.⁹⁹ İncelemiş olduğumuz 2 numaralı Tokat Şer'iyye Sicili de bu durumu desteklemektedir. Örneğin, defterde bulunan 161 tereke kaydının 96'sı Müslüman terekesi iken, 65'i gayrimüslim terekesidir.¹⁰⁰ Bu durumda gayrimüslim tereke kayıtlarının %40 kadar dikkat çekici bir oranda olduğu ifade edilmelidir. Bunun yanında tereke kayıtlarında uygulanan miras taksiminin de İslam hukukuna göre yapılmış olması oldukça dikkat çekicidir. Bu gibi örnekler Osmanlı Devleti'nde yürürlükte bulunan hukuk sisteminin şer'i hukuk olduğunu ve kuşatıcılığının oldukça yaygın olduğunu göstermektedir.¹⁰¹

Her ne kadar hukuki ve toplumsal anlamda reaya ifadesinin karşılığı olarak hem gayrimüslim hem de müslim olanların kastedildiği anlaşıyor olsa da Osmanlı Devleti'nde hâkim unsurun Müslümanlar olduğu ifade edilmelidir. Daha önce de zikredildiği gibi, Müslümanlar ile gayrimüslimlerin toplumsal yaşamında bulabildiğimiz bazı farklılıkları sebebiyle hâkim unsur, tâbi unsur ayrımının varlığından bahsetmemiz mümkündür. Bu durumun toplumsal hayata dair olan yansımaları birkaç konuda ifade edilebilir. Bunlardan ilki gayrimüslimlerin askerlik yapmıyor, bunun karşılığında vergi veriyor olduklarıdır.¹⁰² Bunun yanında gayrimüslimlerin her ne kadar ibadet serbestliğine sahip olsalar da yeni mabet inşa etme konusunda katı kurallarla

⁹⁶ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 231.

⁹⁷ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 232.

⁹⁸ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin Yönetimi*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2008), 16.

⁹⁹ Karpat, *Osmanlı'da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, 51.

¹⁰⁰ Bkz. TŞS 2.

¹⁰¹ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 77.

¹⁰² Güllü, *Türkiye'de Gayrimüslimlerin Yönetimi Osmanlı'dan Cumhuriyet'e*, 36.

karşılaştıkları ifade edilmektedir. Yeni bir mabet inşa etmeleri söz konusu değildi.¹⁰³ Bunun yerine var olan kiliselerinin bakımlarını yaptırdıklarına dair birçok örnek bulunmaktadır. Yangın, deprem gibi sebepler veya bakımsız kaldığı için zamanla tamire muhtaç hale gelen mabetlerin tamiri için de belirli şartların varlığı söz konusudur. Bu konuda araştırma konumuz olan Tokat’a dair örneklerin sayısı da oldukça çoktur. Özellikle Mühimme Defterlerinde yangın ve diğer çeşitli sebeplerden dolayı Tokat’ta bulunan bazı kiliselerin tamir edilmek istendiği anlaşılmaktadır. Bu kayıtlarda zikredilen önemli ayrıntılardan biri, çeşitli sebeplerden dolayı tamire muhtaç olan mabedin o beldenin fethinden itibaren gayrimüslimlerin ibadethanesi olarak kullanıldığının vurgulanmış olmasıdır. “*feth-i hakaniden berü yedlerine terk olunan... kilise*”¹⁰⁴ ifadesi sıkça tamiri umulan mabetler için kullanılmıştır. Bu durum yeni bir mabet inşa edilmediğinin, tamir edilmek istenen ibadethanenin ise gayrimüslim reayaya devlet tarafından verilmiş meşru bir hak olduğunun vurgulandığını göstermektedir. Tamire muhtaç olan mabetlerin tamir süreci ise belde kadısına başvurulması ve ardından yapılan keşif işlemleri sonrasında gerçekleşmektedir. Bu duruma örnek olarak 1701 yılında zamanla ruhban odaları zarar gören Niksar’daki Nikola Kilisesi verilebilir.¹⁰⁵ Yine aynı yıla ait bir mühimme kaydında ise Tokat’ta Meryem Ana adlı *feth-i hâkâniden berü* kendilerine bırakılan bir kilisenin zamanla duvarlarının ve çeşitli yerlerinin harabe haline geldiğinden bahsedilmektedir. Bu sebeple *ehl-i zimme reayası* arzuhal göndermiş ve Tokad Naibi’ne yazılan hükümde mesele ile ilgilenilmesi ve kilisenin tamiri için keşfin yapılması ve kayıt altına alınması istenmiştir.¹⁰⁶ Burada özellikle keşfin yapılması oldukça önemlidir. Zira tamiri yapılacak yahut tamamen yıkılmış mabedin yeniden inşa edilmesi söz konusu olduğunda eski mabedin aynı şekilde inşa edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Kadı’nın tamir edilecek yere giderek mabedin eni, boyu, yüksekliği vb. verileri Müslümanların huzurunda kayıt altına alması şeklinde gerçekleşen keşif işlemleri¹⁰⁷, bu konunun ne derece önemli görüldüğünün göstergesidir. Araştırma konumuza zaman olarak dâhil olan bir tarihte, 1793 yılına ait bir kayıta da benzer bir süreç işlenmiştir. Tokat’a bulunan ve çıkan bir yangın sonrası kullanılamaz hale geldiği anlaşılan üç kilisenin tamir ve yeniden inşa edilmesi ile ilgili olan bu belge, içerdiği bilgilerden dolayı birçok açıdan dikkate değerdir. Öncelikle zikredilmesi gereken husus, kiliselerin tamiri ve yeniden inşa sürecinin nasıl yürütüldüğü ve nasıl bir prosedürün uygulandığıdır. Bu hususta ilgili belgede,

¹⁰³ Güllü, *Türkiye’de Gayrimüslimlerin Yönetimi Osmanlı’dan Cumhuriyet’e*, 36.

¹⁰⁴ BOA, A.DVNSMHH.d. 110-2723.

¹⁰⁵ BOA, A.DVNSMHH.d. 111-2292.

¹⁰⁶ BOA, A.DVNSMHH.d. 111-2107.

¹⁰⁷ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 355.

Tokat'ta yaşayan gayrimüslimler ve rahiplerin toplanarak kadıya müracaat ettikleri ve yangından tahrip olan kiliselerin yeniden inşası için istek ve istirhamda bulundukları görülmektedir.¹⁰⁸ Bu konu ile ilgili sadrazamın Sultan III. Selim'e sunduğu arzuhalde ise Dersaadet'te bulunan Ermeni Patrik'inin de kiliselerin yeniden inşa edilmesi hususunda ricada bulunduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁹ Bu bilgiden Tokat'ta yaşayan Ermeni reayanın kiliselerin yeniden inşa süreci ile ilgili olarak İstanbul'da bulunan Ermeni Patriği'nin de devreye girdiği ve rica bulunduğu görülmektedir. Sultan III. Selim ise bu istirhama karşılık olarak yazmış olduğu hatt-ı hümayunda “...*bu misillü şeyden çok para alurlar bir para alunduğuna rızam yokdur. Mesağ-i şer'i olduğu suretde yapılsun*”¹¹⁰ diyerek müsaade göstermiştir. Konu ile ilgili olarak Tokat Naibi ve Voyvodasına yazılan mühimme kaydında ise Sultanın üzerinde durduğu para meselesi daha açık bir şekilde ifade edilmektedir:

*“...imdi memalik-i mahrusetü'l-mesalik-i daveranemde kâtın ve mütemekkin reaya fukarasının mesağ-ı şer'i olduğu veçhile icra-i ayin vesair hususlarda hallerine merhamet ve müsaade olunmak lazımeden olduğuna binaen siz ki mevlana ve voyvoda-i munaileyhasız, zikr olunan üç adet kiliselerin bilâ-tevsi' ve terfi vaz-ı kadimi ve heyet-i asliyeleri ve mesağ-ı şer'i olduğu veçhile bina ve inşaları zımnında hatt-ı hümayunum şevket-makrunum şerefriş sudur olunmağla mücebince izn-i hümayunum ırza kılındığı ve bu niyet ile reaya fukarasından gerek tarafınızdan ve gerek vali vesair taraflarından bir akçe ve bir habbe alınmak ve aldırmaq veyahud cebr ve tazyik olunmak ve el-hasıl kadden ve vüshaten vaz-ı kadimi bir karış virdirmek tecavüze müsaade ve ruhsat gösterilmek lazım gelir ise bila-aman mazhar-ı akûbet olacakları muhakkak oldukda...”*¹¹¹

Alıntıladığımız bu mühimme kaydından da anlaşılacağı üzere tamir ve inşa sırasında gayrimüslimlerden herhangi bir ücret alınmaması, bu konuda kendilerine baskı yapılmaması Tokat naib ve voyvodasına açık bir şekilde belirtilmiştir. Bunun yanında bu belgede üzerinde durulan diğer husus, yeniden inşası yapılacak olan kiliselerin eski şeklinde ve aynı ölçülerde inşa edilmesinin gerektiğidir. Buna riayet etmeyenlerin cezaya çarptırılacağı belge içerisinde sıkça zikredilmiştir.

¹⁰⁸ BOA, Cevdet Adliye (C.ADL.) 20-1200.

¹⁰⁹ BOA, C.ADL. 92-5487.

¹¹⁰ BOA, C.ADL. 92-5487.

¹¹¹ BOA, C.ADL. 20-1200.

Vermiş olduğumuz kilise tamir örneklerinden de anlaşılacağı üzere bu tamir işlemlerinin yapılabilmesi için belirli bir prosedürün ve yerine getirilmesi gereken bazı şartların olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum gayrimüslim reayanın Müslümanlara nazaran daha sıkı kontrol altında tutulduklarını göstermektedir. Fakat bununla beraber, haklarının yenilmemesi, onlara bu konuda baskı yapılmaması ve haksız yere onlardan para talep edilmemesi gibi konularda olduğu gibi gayrimüslim reayanın yeniden kilise inşa etme sürecinde haklarının yenilmemesine dikkat edildiği görülmektedir.

Kilise tamiri ve yangın, deprem gibi sebeplerle yıkılan mabetlerin yeniden inşa edilmesi sürecindeki kısıtlamalar ve sıkı kontrollerin yanında gayrimüslimlerin dini alametlerinden olan çan çalmaya da bazı kısıtlamaların getirildiği söylenebilir. Ebussuud Efendi'nin bu konudaki fetvası oldukça dikkat çekicidir. Fetvaya göre, Müslüman mahallesindeki bir kilisede gayrimüslimlerin çan yerine delikli tahtadan yaptıkları bir aletle kiliseye davet etmeleri durumunda, şayet Müslümanlar bu durumdan rahatsız olur ve şikayet ederlerse bu durumun engellenmesi vaciptir. Misal olarak gayrimüslimlerin köyünde sadece iki Müslüman olsa dahi çalınan bu tahtayı kadı aracılığı ile engelleyebilecekleri yine bu fetvada belirtilmiştir. Ayrıca bu fetvada Cuma namazı kılınan yerlerde küfür alameti sayılan şeylerin gösterilmesi İslam'a zarar vereceğinden dolayı bu beldenin kadısının azlinin vacip olduğu ifade edilmiştir.¹¹²

Bunun yanında gayrimüslimlerin bazı durumlarda binek hayvanı kullanmaları ve silah taşımalarının yasak olduğu ifade edilmektedir. Binek hayvanı kullanımı noktasında bu uygulamanın bazı zaruri durumlar neticesinde gerçekleştiği ifade edilebilir. Gayrimüslimlerin sorun/huzursuzluk çıkarma ihtimalinin olduğu bölgelerde zaman zaman uygulandığı¹¹³ anlaşılan bu yasaklara dair bizim incelediğimiz dönemde Tokat'ta böyle bir uygulamaya rastlanmamaktadır. 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili bu açıdan incelendiğinde ise çok az sayıda gayrimüslimin terekelerinde binek hayvanlarına sahip oldukları görülmektedir. Bunlar Ovannes adlı bir gayrimüslimin terekesinde bulunan bargir¹¹⁴ ve Osib'in terekesine kaydedilen bir adet 3'te 1 hisseli katır ve yine 3'te 1 hisseli bir adet bargirdir.¹¹⁵ Bu sayının oldukça düşük olduğu

¹¹² Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 375.

¹¹³ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 436.

¹¹⁴ TŞS 2, 103/1.

¹¹⁵ TŞS 2, 59/2.

ifade edilebilir. Zira 64 gayrimüslim terekesinin bulunduğu 2. Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslimlerin sahip olduğu binek hayvan sayısı sadece üçtür. Bunun yanında bir hüccet kaydı da İstefan adlı bir gayrimüslimin kaybolan bargiri ile ilgilidir. Bargirinin kaybolması sonrasında onu bir Müslümanın elinde gören İstefan, mahkemeye başvurarak bargirin kendisine ait olduğunu ifade etmiştir. Fakat İsmail Beşe adlı bu kişi de bargiri başka bir Müslümandan, Güçoğlu es-seyyid Ömer'den altmış dört buçuk guruşa satın aldığını ifade etmesi üzerine, Güçoğlu es-Seyyid Ömer mahkemede dinlenmiştir. Seyyid Ömer de bargiri Sivas'da bulunan Çukadar Mustafa ibni Mehmed'ten satın aldığını ifade etmiştir. Mahkemede bulunan şahitler ise bu bargirin İstefan'ın malı olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun üzerine İstefan'dan bargiri herhangi birine satmadığı, hibe etmediği ve borcuna mukabil vermediğine dair yemin istenmiş o da “*vefki'l-mesûl yemin billah ellezi enzele'l-İncili 'alâ İsa aleyhiselam*” diyerek yemin etmiştir. Bunun üzerine mahkeme bargiri İstefan'a vermiş, İsmail Beşe'ye de tenbihte bulunulmuştur.¹¹⁶ Bu örneklerden de anlaşıldığı üzere gayrimüslimlerin binmek yahut yük taşımak amacıyla at ve katırlara sahip olmasında bir yasaklama yoktur. Fakat bu hayvanlara Müslümanlar arasında bindiklerinin engellenmesine dair herhangi bir malumat incelediğimiz sicilde bulunmamaktadır.

Silah sahibi olmak ve taşıma konusunda ise gayrimüslimlere bazı yasaklar uygulanmıştır.¹¹⁷ Fakat incelemiş olduğumuz Şer'iyye sicilinde Tokat'ta bu yasağa dair bir malumat bulunmamakla birlikte bazı gayrimüslim terekelerinde silah kayıtlarının bulunduğu görülmektedir. Örneğin, Kürkçu Birus'un terekesinde 25 gurus değerinde bir tüfenk kayıtlıdır.¹¹⁸ Kirkor adlı gayrimüslimin terekesinde ise bir adet tüfenk ve pişto kayıtlıdır.¹¹⁹ Anastas adlı gayrimüslimin terekesinde ise bir adet tüfenk ve bir adet kılıç kabza bulunmaktadır.¹²⁰ Yori adlı gayrimüslimin terekesinde ise 5 gurus değerinde kılıç kabza ve 15 gurus değerinde bir adet tüfenge sahip olduğu görülmektedir.¹²¹ Maryam bint-i Ohan adlı gayrimüslimin terekesinde ise bir kabza kılıcın bulunduğu anlaşılmaktadır.¹²² 2 Numaralı Tokad Şer'iyye Sicilindeki tereke kayıtlarına göre gayrimüslimlerin sahip olduğu silahlar bunlardır.

¹¹⁶ TŞS 2, 261./2.

¹¹⁷ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 439.

¹¹⁸ TŞS 2, 30/1.

¹¹⁹ TŞS 2, 33/1.

¹²⁰ TŞS 2, 148/1.

¹²¹ TŞS 2, 153/1

¹²² TŞS 2, 273/1.

Bu silahların kullanılmasına dair herhangi bir yasağın uygulandığı incelemiş olduğumuz sicil defterinde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Ayrıca belirli dönemlerde sıkı bir şekilde uygulandığı gözlenen gayrimüslimlere yönelik kılık kıyafet yasakları da söz konusudur. Bu yasaklar zaman zaman gayrimüslimlerle Müslümanları birbirinden ayırmak için uygulanmıştır.¹²³ Tüm bu uygulamalar ve kısıtlamalar, Osmanlı Devleti'nde her ne kadar adaletin tesis edilmesi, hak ve güvenliklerinin korunması gibi konularda Müslüman tebaa ile gayrimüslimlere eşit bir yaklaşım söz konusu olsa da hakim unsurun Müslümanlar olduğunu göstermektedir.

Bu bilgilerle birlikte asırlar boyu devam eden müslim-gayrimüslim ilişkisinin belirli bir ortak kültür doğurduğu, birlikte yaşama bilinci oluşturduğunu da ifade etmek gerekmektedir. Bu konuda özellikle müslim-gayrimüslim mahallelerinin birbirinden keskin bir şekilde ayrılıp ayrılmadığına bakmak gerekmektedir. Öncelikle ifade edilmesi gerek durum, gayrimüslimlerle Müslümanların bir arada yaşamasında, aynı mahalleyi paylaşmasında İslam Hukukunca bir yasağın bulunmadığıdır. Dolayısıyla Hristiyan Avrupa'da olduğu gibi hukuken zorunluluğa tabi tutularak gettolaşma gibi bir uygulama Osmanlı Devleti'nde olmamıştır.¹²⁴ Bu durumu şer'iyye sicillerinden takip etmek mümkündür. Misal olarak Kayseri'de 1583 yılında 72 mahallenin 50'si Müslüman, 13'ü Hristiyan, 9'u karışıktır. Bu örneğe benzer olarak Erzurum ve Amasya'da da hem gayrimüslimlerin hem de Müslümanların birlikte yaşadığı karışık mahalleler mevcuttur.¹²⁵ 18. Yüzyılın sonlarında Tokat'ta ise yine benzer bir durum söz konusudur. İncelemeye tabi tuttuğumuz 2. Numaraları Şer'iyye Sicilindeki verilerden hareketle Müslümanlar ve gayrimüslimler hangi mahallelerde ortak alanları paylaştıklarını tespit etmemiz mümkündür. Tespit edilen 95 mahallenin kesin olarak 26'sında, yani %27'sinde Müslümanlarla gayrimüslimler bir arada yaşamaktadırlar. Aşağıda tablo halinde vermiş olduğumuz bu mahallelerde gayrimüslimlerin yaşayıp yaşamadığı, sicildeki verilerden hareketle oluşturulmuştur. Müslümanlarla ilgili kayıtlarda geçen kişinin hangi mahallede yaşadığı bilgisi, gayrimüslimlerin kayıtlarında geçen ikamet bilgisi eşleştirilerek hem Müslümanların hem de gayrimüslimlerin ortak yaşadığı mahalleler belirlenmiştir. Bazı mahallelerde gayrimüslimlerin ismi bulunuyorken, bazı mahallelerde Müslümanların ismine rastlanmıştır. Bu durum bu mahallelerde sadece Müslümanların yahut sadece gayrimüslimlerin

¹²³ Güllü, *Türkiye'de Gayrimüslimlerin Yönetimi Osmanlı'dan Cumhuriyet'e*, 38.

¹²⁴ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 381.

¹²⁵ Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, 383.

yaşadığını kesin olarak göstermemektedir. Zira bu tablo oluşturulurken sadece 2. Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicilindeki veriler dikkate alınmıştır. Bu sebeple, bu defterde herhangi bir mahallede sadece gayrimüslim reayaya dair kaydın bulunuyor olması o mahallede sadece gayrimüslimlerin yaşadığını göstermemektedir. Fakat bir mahalle için hem gayrimüslim hem de müslim kaydının bulunması, o mahallenin karışık mahalle olduğunu kesin olarak göstermektedir.

2 Numaralı Sicilde Geçen Mahalleler	Müslüman	Gayrimüslim
Acebşir	Müslüman	
Akdeğirmen-i müslim		
Akdeğirmen		Gayrimüslim
Alaca mescid	Müslüman	
Aleksan		
Ankara		
Babaosib		
Beybağ	Müslüman	
Câmi'-i Kebîr	Müslüman	Gayrimüslim
Cedîd	Müslüman	Gayrimüslim
Cemâleddîn	Müslüman	Gayrimüslim
Çaşnigir		
Çây	Müslüman	
Çây-ı müslim	Müslüman	
Çây-ı zimmî		
Çehkanlu	Müslüman	Gayrimüslim
Çilehâne	Müslüman	Gayrimüslim
Çilfek	Müslüman	
Debbağhâne-i Atik	Müslüman	
Debbağhâne-i Cedîd	Müslüman	
Dere	Müslüman	Gayrimüslim
Dıraz-ı Gebran		
Dıraz-ı Müslim		
Gaybî		
Güzelaşçı	Müslüman	Gayrimüslim
Hoca Ahmet	Müslüman	Gayrimüslim
Hacı İbrahim	Müslüman	
Hacı İvaz Paşa		
Hâlid	Müslüman	
Hoca İbrahim		Gayrimüslim
Huruş	Müslüman	Gayrimüslim
İçmesu		Gayrimüslim
İplikpazarı		
İsa Fakîh		
Kâbe-i Mescid	Müslüman	Gayrimüslim
Kaya	Müslüman	Gayrimüslim

Keçeciler	Müslüman	
Kiras		
Mahmud Paşa	Müslüman	
Mehmed Paşa	Müslüman	
Melikdanişmend	Müslüman	Gayrimüslim
Mince	Müslüman	Gayrimüslim
Meydân	Müslüman	Gayrimüslim
Meydân-ı Müslim		
Meydân-ı Zimmî		
Mihmâd-ı Hâcib	Müslüman	Gayrimüslim
Mihmâd-ı Hâcib Zimmî		
Molla Bektaşî	Müslüman	
Muslihiddin	Müslüman	
Ovannes		Gayrimüslim
Paskal		
Rüstem Çelebi	Müslüman	
Sabunhâne		Gayrimüslim
Sâmyeli	Müslüman	
Sarı Güllük	Müslüman	
Semerkand	Müslüman	Gayrimüslim
Seyfeddîn		
Seyyîd Necmeddîn	Müslüman	
Simon	Müslüman	
Siyahpuş		Gayrimüslim
Soğukpınar müslim	Müslüman	Gayrimüslim
Soğukpınar	Müslüman	Gayrimüslim
Soğukpınar-ı zimmî	Müslüman	
Suiçmez	Müslüman	Gayrimüslim
Sufiyyun	Müslüman	
Şüca'eddin	Müslüman	Gayrimüslim
Taşçı Mahmud	Müslüman	
Taşnerdibân		Gayrimüslim
Tatar Hacı		
Terbiye-i Kebîr	Müslüman	Gayrimüslim
Terbiye-i Sağîr		
Veled-i Ayâs		Gayrimüslim
Veled-i Aynî		
Yahudiyan		
Yar Ahmed	Müslüman	Gayrimüslim
Yaş Meydan	Müslüman	Gayrimüslim
Yazıcık	Müslüman	
Za'im	Müslüman	Gayrimüslim
Zillî Hacı		
Zincirlikuyu	Müslüman	

Tablo 1. 2 Numaralı Tokat Şeri'yye Sicilinde Müslüman ve Gayrimüslimlerin Birlikte Yaşadığı Mahalleler

Her ne kadar Müslümanlarla gayrimüslimlerin aynı mahallede ikamet ettiği ve bunun toplum nazarında bir sorun teşkil etmediği görülse de 19. yüzyılın başlarında bu konuya dair bir örnek bazı yöneticilerin gayrimüslimlerle Müslümanların bir arada yaşamasının bazı sakıncalar oluşturduğunu ifade etmişlerdir. 1809 tarihli Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan hükümde Erzurum valisi iken sadrazamlığa atanan Yusuf Ziya Paşa İstanbul'a varmak için Tokat'tan geçer iken burada Müslüman ve gayrimüslim ahalinin iç içe, aynı hanede meskûn olduklarını görünce bu durumun İslam dinine aykırı olduğunu ifade etmiştir: “*o makûle ehl-i İslam ile bir hanede mütemekkin olan zımmî ta'ifelerini teftiş ve taharri eyleyerek ma'rifet-i şer'i şerif ve voyvodası ağa ve sa'ir muhâtabûn ma'rifetleriyle ihrâc ve zımmîyana mahsus olan hanelere iskân*” ettirmelerini emretmiştir.¹²⁶ Bu emirname ile bir devlet adamının dini hassasiyetini göstermesinin yanında belgenin devamında gayrimüslimlerin hanelerden çıkarılıp evsiz kalmamaları için de gerekli zamanın bölge yöneticileri tarafından verilmesi gayrimüslim reyanın müşkül duruma düşmemesi için de gerekli önlemlerin alınmasını emrettiği de görülmektedir.¹²⁷

¹²⁶ Mehmet Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi Tokat 1771-1853*, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2005), 48.

¹²⁷ Hasan Demirtaş, *12 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007, 58.

İKİNCİ BÖLÜM: 2 NUMARALI TOKAT ŞER'İYYE SİCİLİ

2.1. Defterin Tanıtımı

Çalışmamıza konu olan 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili M.1795-1797 (H.1210-1212) yılları arasını kapsamaktadır. Defter kataloglanırken sayfalandırma yapan arşiv uzmanları tarafından ilk sayfa numaralandırılmayarak, 2-300 sayfa olarak numaralandırılmıştır. Ancak numaralandırılma yapılırken sicilin iki taraflı kullanılması, yani defterin bir yüzünün “Sicill-i Mahfuz” diğer yüzünün “Sicill-i Mahfuz Defterlü” olarak kullanılması, defterin bir yerden sonra ters tutulması gibi detaylar numaralandırma yapan kişiler tarafından dikkate alınmamış olduğu görülmektedir. Elbette bu ayrımın kesin sınırının en azından bizim sicilimiz için geçerli olmadığını da belirtmeliyiz. Biz bu numaralandırmayı kendimiz yaptığımızda ise defter, 296-298 sayfaları arasında bulunan 4 sayfası boş olmakla beraber bu sayfaları hariç tuttuğumuzda 298 sayfadan, boş olan dört sayfayı dâhil ettiğimizde ise defter 302 sayfadan oluşmaktadır. Numaralandırmamıza göre defterin, 1- 192 numaralı sayfa aralığı “sicill-i mahfuz-ı deefterlü” kısmını yani tereke, merkezden gönderilen emir ve vakıf belgelerinden oluşmaktadır. Defter 193. sayfadan itibaren ters tutulmaya başlanmıştır. Bu bağlamda 193- 298 sayfa aralığında ağırlıklı olarak hüccetler kaydedilmiştir ve defterin bu kısmı “sicill-i mahfuz” bölümünü oluşturmaktadır.

Defterin dili sade olmakla beraber kalıplaşmış bazı dua ve Arapça ifadeler de yer almaktadır. Bütün hükümler için geçerli olmamakla beraber hükümlerin başlıkları derkenarda belirtilmiştir. Bunun sebebinin sicillerin daha sonra İstanbul'a gönderilerek burada yetkililer tarafından kontrol edilmesi veya on sene sonra bile dava takibinin kolaylıkla yapılabilmesi için olduğu anlaşılmaktadır. Rika yazısı ile tutulan defterin birden çok kâtibinin olması sebebiyle defterde yazı bütünlüğü yoktur. Yazılar okunulabilir olmakla beraber gayrimüslimlerin isimleri yer yer okunamamıştır.

2.2. Defterin İçerik Açısından İncelenmesi

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili 1795-1797 yılları arasında tereke, emir, buyruldu, hüccet, berat, beytü'l mal defteri, buyruldu, salyâne, i'lâm, mektup, masarifât, ihtida, tövbe ve pusula kayıtlarından oluşmaktadır.

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili ağırlıklı olarak tereke ve hüccet kayıtlarından oluştuğunu bunun yanında berat, salyâne, i'lâm gibi kayıtların da olduğu görülmektedir. İnceleme konumuz, 2 Numaralı Şer'iyye Sicilinde yer alan gayrimüslim kayıtları olacaktır. Bununla ilgili çalışmamızda sicilde yer alan ama gayrimüslimlerle ilgili kayıt içermemesi sebebiyle Müslüman terekesi, merkezden veya Sivas valisinden gelen emirleri, buyruldu, salyâne, i'lâm, mektup, veya pusula kayıtları inceleme dışı bırakılmıştır. Bunun yanında gayrimüslim ahali ile ilgili olan hüccet, tereke, beytü'l mal defteri, ihtida ve tövbe kayıtları incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.2.1. Defterde Yer Alan Belge Türleri

2.2.1.1. Hüccet

Sözlükte senet, vesika, delil anlamına gelen hüccet, şer'i mahkemede taraftarlarından birinin lehine çözülen olay için hak veya sahiplik anlamını taşıyan resmi belgedir.¹²⁸ Osmanlı şer'i mahkemeleri için hüccet kavramı iki anlamda kullanılmaktadır. İlki mahkemeye başvuran kişinin ikrarı, şahitliği gibi bir davayı ispatlayan delil anlamı içermektedir. Diğerisi ise kadının huzurunda gerçekleşen mahkemede taraftarların ikrarını ve ikrarın diğerisi tarafından tasdik edilmesiyle oluşturulan kadının hükmünün olmadığı belgedir.¹²⁹ Kadı görülen dava neticesinde ismi ve mührünün yer aldığı hüccetin aslını taraftarlara verir kopyası ise sicile kâtip tarafından kaydedilirdi.¹³⁰

Hüccet; evlenme, boşanma, vasi, nafaka, satış, kira, köle ve köle âzadı, şahitlik, vakfiye, tevliyet, cinayet gibi çeşitli konularla ele alınmıştır. Sicilimizde tespit edebildiğimiz 249 hüccet kaydı bulunmaktadır. İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan gayrimüslimlerle ilgili hüccet kayıtları Tablo 2'de gösterilmiştir.

¹²⁸ Develioğlu, "Hüccet", 445.

¹²⁹ Mustafa Oğuz, Ahmet Akgündüz, "Hüccet", *DİA*, C. 18, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1998), 446.

¹³⁰ Oğuz, Akgündüz, "Hüccet", 446.

Hüccet Başlıkları	Adet	Belge Numarası
Nafaka	3	194/2, 242/1, 262/1, 283/1.
Vasi	5	200/1,237/4,263/2,284/3,291/1.
İbrâ	6	236/4,250/1,257/1,273/1, 287/1, 293/2.
Ferâğ	1	275/1.
Hibe	2	212/1, 214/3.
Kayyım	4	125/2,128/1,161/2,235/2,236/3.
Keşf	1	235/3.
Mu'talebeden Men	3	193/1, 293/2, 294/1.
Mu'arazadan Men	4	200/1,216/1,257/1,290/1.

Tablo 2. Gayrimüslimlere Ait Hüccet Kayıtları

Ölen kişinin mal varlığının varis ve variseleri arasında yapılan tereke taksiminin haksız olduğuna dayalı şikâyetlerin yer aldığı ibrâ hüccet kayıtları bulunmaktadır. İbrâ ile ilgili yani Gayrimüslim kişiler arası alacak-verecek meselesinin kalmadığını gösteren belgeler incelediğimiz sicilde mevcuttur.

23 Kasım 1795 tarihinde Tokat'ın Hoca Ahmet Mahallesi sakinlerinden Maryam ve Kirkor, Artin, Stefan ve Bogos'u dava etmişlerdir. Sebep babalarının terekeleri almış olmalarına rağmen, babaları Tekfos'un vefat etmeden önce Artin, Stefan ve Bogos'ta alacağının olduğunun anlaşılmasıdır. Belirli bir miktar para ve bakır gibi şeylerden oluşan hisselerini isteyen Tekfos'un çocukları mahkemeye başvurmuş ve şahitlerin huzurunda haklı oldukları anlaşılacak hisselerini almışlardır.¹³¹

Bir diğer örnek, 9 Şubat 1796 tarihli kayıta Tokat'ın Çilehane Mahallesinde sakin olan Nikola ve oğulları arasındaki ibrâ hüccetidir. Nikola, kendi malı olan evi ve odalarında bulunan eşya ve kiracıların ödediği kira bedellerini oğullarına hiçbir hakkı ve alacağının olmadığı beyanıyla şahitler huzurunda vermiştir. Böylelikle kendisi ve oğulları arasında alacak-verecek davasının kalmadığını belirtmiştir.¹³²

¹³¹ TŞS 2, 231/4.

¹³² TŞS 2, 236/4.

31 Temmuz 1796 tarihine ait bir diğer ibrâ hüccet örneği ise Tokat'ın Soğukpınar mahallesinde vefat eden Serkiz'in iki oğlundan biri olan Manuk'un açtığı davadır. Manuk, babasının terekesinden üç yüz elli guruş kıymetinde bir bab ev ve iki yüz elli guruş kıymetindeki çeşitli eşyanın hakkını istediğinde abisi İskender'in babasının kendisine bıraktığını ve diğer kız kardeşlerin de haklarını kendisine verdiğini söylemesi üzerine annesi Maryam'dan kalan on beş guruş hakkını talep eylemiştir. Neticede İskender'in şahitlerin huzurunda kardeşi Manuk'a hakkı olduğu hisseyi verdiği görülmektedir.¹³³

5 Kasım 1797 tarihine ait kayıta Tokat'ın Yaşmeydan Mahallesinde hâlike olan Memayık'ın oğlu Manuk terekeden inhisar eden mal ile ilgili çekişmeli olduğu babası Artin'i şer'i mahkemeye başvurarak dava etmiştir. Manuk annesinden kalan Han Ovasında bulunan bir kıt'a bağ, üç adet sim kuşak, bir çift altın küpe, iki mezure ipek, beş adet ipekli gömlek, bir yak'a entari ve otuz adet İslambol altından oluşan toplam üç yüz otuz guruşluk terekeden kendisine düşen hissesini babasından talep etmektedir. Bu talep üzerine görülen davada babası Artin, kendisinin hissesi olan yüz altı guruşun oğlu Manuk'a verildiğini ifade etmiştir. Bunun üzerine oğlu Manuk tereke taksimi yapılırken kendisine yüz altı guruşu zorla verildiğini ve hakkının daha fazla hisse olduğunu iddia etmiştir. Yapılan tahkikat neticesinde ise babası Artin'in hisse dağılımında bir haksızlık yapmadığı anlaşılmış ve Manuk'un davası şahitlerin huzurunda reddedilmiştir.¹³⁴

Mirastan kalma hisse sebebiyle açılan davaların incelediğimiz sicilde birçok örneğe sahip olmasının yanı sıra Osmanlı şer'i mahkemesine başvuran gayrimüslimlerin kendi aralarında ki borç- alacak-verecek davaları da dönemin sosyal yapısını anlamamız için ayrıca önemlidir. Nitekim Gayrimüslimler kendi aralarında ki bu davalar için cemaat mahkemelerine giderek burada kendi davalarını görebilirdi. Osmanlı mahkemelerinin adaletini, toplumsal eşitliği göstermesi açısından bu tür belgelerin önemi oldukça büyüktür. Davalı ve davacının Gayrimüslim olduğu 7 Mayıs 1796 tarihli kayda bakacak olursak Osmanlı mahkemesi alacak durumunda olan kişileri mağdur etmeden problemi çözüme kavuşturmuştur.

7 Mayıs 1796 tarihli kayıta Tokat'ın zimmî ahalisinden olan Bogosar'ın, Manuk'a dokuz yüz yirmi üç guruş, Andon'a iki bin beş yüz yirmi guruş borcu olduğu görülmektedir. Bogosar, önce Manuk ve Andon'a borcu olmadığını, tam tersi onların Bogosar'a borcu olduğunu iddia etmiştir. Sivas valisinin durumu incelenmesi üzerine verdiği emirle Bogosar'ın

¹³³ TŞS 2, 257/1.

¹³⁴ TŞS 2, 263/2.

yalan söylediği ve iki kişiye de iftira attığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine Tokat voyvadası tarafından önce hapse atılmış ardından da borçlarını ödeyeceğine dair senet imzalatarak serbest bırakılmıştır. Manuk ve Andon'a olan borcunu ödemesi için ayrıca es-Seyyid Osman Ağa'yı kendisine kefil göstermiştir.¹³⁵

Sicilde vasi ve nafaka ile ilgili hüccetlerin de yer aldığını belirtmeliyiz. Bu hüccetlerin bir kısmı sadece vasi ve nafaka ile ilgiliyken bir kısmı da her ikisini yani vasi ve nafakayı bir veren kayıtlardan oluşmaktadır.

25 Mayıs 1796 tarihine ait bir kayıt, sahipsiz kalan küçük yaştaki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için nafaka hüccet örneğidir. Tokat'ın Çehkanlı Mahallesi sakinlerinden olup Canik'te vefat eden Osib'in geride kalan Aslan, Desbina ve Maryam'a vasi olarak atanan Markus, şer'i mahkemeye başvurarak çocukların nafaka ve elbiseye muhtaç olduğu beyan etmiştir. Şahitlerin beyanıyla her bir çocuğa günlük üç guruş nafaka ve elbise ihtiyaçlarının karşılanması kararlaştırılmıştır.¹³⁶

29 Ekim 1797 tarihine ait kayıta Tokat Cam-i Kebir Mahallesi sakinlerinden Ohannes oğlu Karabet vefat ettiği belirtilmiştir. Vefatının ardından varisi olan küçük oğlu Karabet'e, yaşı küçük olması sebebiyle akrabası olan bir kişi vasi tayin edilmiştir. İsmi belirtilmeyen bu vasi, mahkeme-i şer'iyeye başvurarak vasisi olduğu Karabet'in nafakaya ihtiyacı bulunduğunu belirtmiştir. Şahitlerin de bu konudaki ittifakı üzerine Karabet'in oğlu küçük Karabet'e babasının mirasından her gün on iki akçe verilmesine karar verilmiştir.¹³⁷

Gayrimüslimler arasında yaşanan mu'arazadan men davaları yani bir mal üzerinden alıp verme davaları şer'i mahkemelerde dava konusu olmuştur.

Örneğin 29 Kasım 1795 tarihine ait bir kayıta Tokat'ın Mince Mahallesinde yaşayan Takoka adlı Hristiyan kadının ölümünden sonra varisleri olan kocası Bedros ve amcasının oğlu Bagos arasında mu'arazadan men davası açılmıştır. Nitekim davacı Bagos terekeden kalan beş yüz guruşluk mirasın yarısının kendi hakkı olduğunu fakat Takoka'nın eşi olan Bedros'un bu yarım hisseyi vermeyi reddettiğini iddia ederek şer'i mahkemeye başvurmuştur. Yapılan sorgu neticesinde Takoka'nın eşi Bedros, eşinin ölmeden önce "*üzerinde giydiğim şu libastan başka bir malım yoktur*" dediğini ifade ederek Bagos'un iddiasını reddetmiştir. Bu konuda şahitlerin dinlenmesi yoluna gidilmiştir. Takoka'yı tanıyan Artin ve Tomas şahitlik ederek Takoka'nın sağlığında üzerindeki elbiseden başka malının olmadığını söylediğini teyit etmişlerdir. Bunun

¹³⁵ TŞS 2, 268/3

¹³⁶ TŞS 2, 262/1.

¹³⁷ TŞS 2, 194/2.

üzerine görülen davada Bedros'un haklı olduğunu ve davacı Bagos'un haksız olduğunu ifade ederek davayı reddetmişlerdir.¹³⁸

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde küçük yaşta ebeveynlerini kaybeden çocukların haklarının korunması için nazır atamalarına dair birçok örnek bulunmaktadır.

Örneğin, 29 Ocak 1797 tarihli nazır hücceti kaydında Tokat'ın Güzelaşçı mahallesinde yaşayan Sekpas adlı bir zimmînin vefatından sonra küçük oğlu Kaspar ve küçük kızları Ana ve Takoka ortada kalmıştır. Bunların mirastan kalan haklarının korunması için güvenilir kimselerin de onayları ile nazırlık görevi Ovannes 'e verilmiştir.¹³⁹

Mahkemeye intikal eden davalar için bazen kadı veya naibi olayın gerçekleştiği mahale gidip keşif yapmışlardır. İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde keşfin gerçekleştiği bir dava vardır. Fakat davanın sadece olay örgüsü verilmiş sonucu sicile kaydedilmemiştir ya da kaydedildiği halde sicil defterinden bu kaydın devamı kopmuş veya yırtılmıştır.

Bu keşif olayı Kereki? adlı zimmînin hanesinin bulunduğu Tokat'ın Kâbe Mescid mahallesinde geçmektedir. Kadı Mevlana Seyyid Mehmet Efendi tarafından yapılan keşifte olay örgüsü şu şekildedir. Sofya adlı zimmî kızı Elyasavit'i, Kereki'nin eşi Despina'nın yanına nakkaşlık zanaatını öğrenmesi için vermiştir. Fakat Sofya'nın kızı Elyasavit bir kaza sonucu nakkaşlık atölyesinde sol uyluğundan yanarak yaralanmıştır. Bunun üzerine yaralanan Elyasavit'in annesi Sofya eğer kızım bu yaralanmadan dolayı ölürse suçlusunun Kereki ve eşi Despina'nın olmadığını kadıya bildirmiştir.¹⁴⁰

Bey (satış) ile ilgili hüccet kayıtları arasında dikkat çekici bir örnek 5 Mart 1796 tarihli kayıttır. Bu kayıt, hem bir *bey* hem de bir *ferâğ* örneği olması hasebiyle ayrıca önem arz etmektedir. Agob'un oğlu Kürkçü Mıgır(?), Hoca Ahmed Mahallesinde, bir taraftan Şerife Hatun'un evine diğer taraftan Stefan adlı zimmînin evine bir diğer taraftan da Yahudi Lovi'nin evine ve ana yola sınır olan arsasını Tokat Voyvodası Lütfullah Bey'in nezaretinde Akbel Vakfına satmıştır. Bu satış nakit beş yüz guruşa gerçekleşmiş ve Kürkçü Mıgır(?) bu arsa ile hiçbir alaka ve dahlinin kalmadığını şahitler huzurunda belirtmiştir.¹⁴¹

Sözlükte bir iş üstlenen yerine getiren kişi anlamına gelen kayyım Osmanlı hukuk terminolojisinde terekeden kalan hakkın korunması için kişi veya kişilerin sorumluluğu alıp

¹³⁸ TŞS 2, 290/1.

¹³⁹ TŞS 2, 237/4.

¹⁴⁰ TŞS 2, 253/2.

¹⁴¹ TŞS 2, 275/1.

terekeden kalan mirastan sorumlu olan kişidir.¹⁴² Bu bağlamda incelemeye tabi tuttuğumuz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde kayyım atamalarına dair hüccet kayıtları da mevcuttur.

1797 yılının Şubat ayının sonlarında tutulan mahkeme kaydına göre Tokat'ın Soğukpınar Mahallesi'nde vefat eden İsadör'un terekesi tek varisi olan oğlu Bogos'a kalmıştır. Küçük yaşta bulunduğu anlaşılan Bogos'a mahkemenin incelemeleri sonucunda zimmî Dorik kayyım olarak kadı tarafından atanmıştır.¹⁴³

Tokat'ın Cam-i Kebir Mahalle sakini olan Karabet'in vefatı üzerine eşi Melak'a miras kalmıştır. Bu mirasın korunması için bölge halkının mahkemeye önerdiği ve Karabeti'n de akrabası olduğu belirtilen Karabet adlı kişi kadı tarafından kayyım olarak atanmıştır.¹⁴⁴

Sözlük anlamı “karşılıksız verme, bağışlamak” anlamına gelen hibe bir malın karşılık beklemeden karşı tarafa verilmesidir.¹⁴⁵ Burada hibe konusunun bazen mal kaçırma veya mirastan düşürme gibi amaçlarla kullanıldığını da belirtmeliyiz.¹⁴⁶ Hibe ile ilgili incelediğimiz sicilde iki kayıt bulunmaktadır. Her iki hibede tamamen karşılıksız yapılmıştır. Nitekim hibe yapan kişinin hibeden vazgeçmemesi adına hibeyi alan kişi ivaz hibesini verdiğini belirtmeliyiz.¹⁴⁷

Tokat'ın Huruş mahallesinde ikamet eden Mana adlı zimmî şer'i mahkemeye başvurarak malı olan iki billur bardağı, beş adet kebir küpü, beş adet sağır küpü, iki kullanılmış arak, iki rakîk şaşalı, iki adet keçeyi ve kırk kıyye bakır kap-kaçağı Bağlu'ya hibe etmiştir. Bağlu, kendisine verilen bu hibeye karşı ivaz hibesi olarak Mana'ya bir saat vermiştir.¹⁴⁸

Yukarıda örnek verilen tüm hüccet kayıtlarında dikkate çeken en önemli unsur Gayrimüslim davalarının hepsinde şahitlerin çoğunlukla Gayrimüslim ahaliden ziyade Müslüman ahaliden oluşmasıdır. Bu durum 1795-1797 yılları için birlik ve beraberliğin toplumda var olduğunun göstergesi olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca birçok kayıta sadece Gayrimüslim ahalinin şahitliğinin böylece Osmanlı mahkemesinde Gayrimüslim ahalinin güvenilirliğinin olduğunu ayrıca belirtmeliyiz. Gayrimüslim ahalinin mahkeme için kendine Müslüman kefil göstermesi de Müslüman ve Gayrimüslimler arasında dayanışmaya bir iletişimin olduğuna kanıttır.

¹⁴² İsmail Özmel, “Kayyım”, *DİA*, C. 25, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2022), 107.

¹⁴³ TŞS 2, 235/2.

¹⁴⁴ TŞS 2, 236/3.

¹⁴⁵ Ali Bardakoğlu, “Hibe”, *DİA*, C. 17, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1998), 421.

¹⁴⁶ Ayşe Şimşek, “1723-1724 Yıllarında Konya’da Hibe’nin Panoraması: Hak mı, Haksızlık mı?”, *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2, Güz 2020, 522.

¹⁴⁷ TŞS 2, 212/1, 214/3.

¹⁴⁸ TŞS 2, 212/1.

2.2.1.2. Tereke

Sözlük anlamı ölen kişinin geride bıraktığı eşya, mal-mülk vb. anlamına gelen tereke, resmî belgelerde tereke başlığı ile verilmektedir.¹⁴⁹ Tereke, vefat eden kimsenin her zaman tüm malı veya eşyasından ziyade terekeye kaydedilen mallarının varis ve variseleri arasında kadı tarafından pay edilerek yapılan hak dağılım belgesidir. Osmanlı hukuk terminolojisinde, vefat eden kişinin mal tespiti, bu malların kıymeti ve taksimi kadının görevleri arasında sayılırdı. Zamanla kadının idari ve kaza yetkilerinin artmasıyla vefat eden kişinin mal taksimi kassâm denilen mahkeme görevlisine devredilmiştir.¹⁵⁰ Ölen kişinin küçük yaşta varislerinin olması ve bunların haklarının garantörlüğünün devlet elinde olması sicillerde tereke kayıtlarının tutulmasının en büyük sebebidir. Tereke kaydının tutulma sebeplerinden ikincisi mal dağılımı esnasında aile bireylerinin yaşadığı anlaşmazlığı mahkemede sona erdirmektir. Üçüncü olarak mirasçısı olmayan kişinin mallarını beytü'l mal, yani devlet hazinesine intikalini sağlamak, dördüncüsü ölen kişinin borcu veya alacağının olması ve son olarak ölen kişinin vasiyeti varsa bu vasiyeti yerine getirmek için tereke kayıtları tutulmuştur.¹⁵¹

Şer'iyye Sicillerinde tereke kayıtlarının tutulması birçok araştırmacı tarafından farklı başlıklarla ele alınıp incelenmektedir. Nitekim tereke kayıtları sayesinde araştırmaya tabi olan dönem ve yer için kültür tarihi, kadın-erkek kişisel servet, ailelerin çocuk sayısı, çok eşlilik veya tek eşlilik, alacak-borç gibi alanlarda bir “*envanter*” kaydı niteliğindedir. Fakat aşağıda belirttiğimiz durumlar sebebiyle terekeleri tam olarak bir kesinlik içerisinde toplumun yaşam biçimi ortaya konulamayabilir. Dönemine ve tutulduğu yere dair önemli ayrıntıları sunmuş olsa da, terekeler incelenirken titiz davranılmalı ve belgenin sınırlılıklarının farkında olunmalıdır.

Osmanlı Devleti'ne ait Şer'iyye Sicilleri sayesinde dönemin ve bölgenin idari, askeri, siyasi, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı belge dâhilinde incelenebilmektedir. Tereke kayıtları genellikle toplumun veya bireyin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı irdelenirken bazı sınırlılıklarının bulunmasına rağmen kullanılabilmektedir. Ancak şunu ifade etmeliyiz ki şer'iyye sicillerinde yer alan tereke kayıtları yazıldığı dönem veya bölgede ölen herkesin terekesini kapsamamaktadır. Ayrıca ölümün hemen akabinde bu kayıtların tutulmadığı, “...bundan akdem halik olan...” gibi ifadelerle kayıtlara geçirildiğinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla her zaman için tereke kayıtları kayıt altına alındıkları zamanı

¹⁴⁹ Develioğlu, “Tereke”, 1263.

¹⁵⁰ Tahsin Özcan, “Muhallefât”, *DİA*, C. 30, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 405.

¹⁵¹ Fatih Bozkurt, “Terekeler Neyi Ne Kadar Derler? Tereke Defterlerinin İmkân ve Sınırlılıkları”, *Terekeler Neyi Derler?*, Ed. Kenan Yıldız, (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023), 204.

yansıtmayabilirler. İncelediğimiz sicilde tereke taksimi askeri sınıftan biri ise zorunlu hal iken sıradan reaya için ise yukarıda ifade ettiğimiz sebepler doğrultusunda veya kişi- kişilerin talebi dolayısıyla derlenirdi. İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde terekeler sadece Tokat’ın merkez mahallelerinde ikamet eden kişilere aittir. Tokat’ın bir köyünde vefat eden kişinin terekesi kaydedilmemiştir. Belirtmemiz gereken bir diğer durum da ölen kişinin tüm mal varlığı terekeye yansımayabilir. Nitekim akrabaları tarafından malların kaçırılma durumu söz konusu olabilmektedir. Bunun yanında ölen kişi, hayatta iken mallarını isteyerek veya istemeyerek pay etmesi gibi durumlar ihtimal dâhilindedir. Devlet hazinesine intikal eden terekeler için de aynı durum geçerlidir. Örneğin tacir olarak Kâtip Han’ında ikamet ederken vefat eden Erzurumlu Kirkor’un terekesinin sadece yanında bulunan kılık kıyafeti kaydedilmiştir. Erzurum’daki evi veya varsa dükkânı ve diğer eşyaları bu kayıta yer almamaktadır.

Terekeler, şer’iyye sicillerinin içerisinde yer alırken İstanbul örneğinde olduğu gibi nüfusu kalabalık olan yerlerde ayrı bir tereke defterinin tutulduğunu görmekteyiz. Tokat İstanbul, Bursa gibi şehirlerle nüfus bakımında kıyaslandığında, daha az nüfusa sahip olduğundan terekelerin şer’iyye sicillerinin içerisinde yer alması doğaldır. Ayrıca terekeler üzerinden yapılan demografik çalışmalar toplumun tümünü kapsamadığı için doğrudan kullanılması araştırmalar için sağlıklı sonuç vermeyecektir.

Müslümanlar, tereke kayıtlarında sakın veya sakine olarak kaydedilmiş, gayrimüslimler ise mütemekkin veya mütemekkiye olarak kaydedilmiştir. Tereke kayıtlarında vefat eden gayrimüslim erkekler için “hâlik” gayrimüslim kadınlar için “hâlike” ifadesi kullanılmıştır.¹⁵² Bu farklı ifadelerin Müslümanlarla gayrimüslimler arası farkı belirtmek için kullanıldığı akla gelmektedir. Fakat Cemal Kafadar, bu durumun İslam ve diğer dinler arası eşitsizliğin göstergesinden ziyade standart bir uygulama olduğunu ve bu terminolojinin net bir sebep ile açıklamanın doğru olmayacağını ifade etmektedir.¹⁵³

Şer’iyye Sicilleri içerisinde tereke kayıtlarına genel olarak ölen kişinin yaşadığı şehir ve mahalle, ölen kişi ve babasının adı verilmek suretiyle başlandığı anlaşılmaktadır. Örneğin, “*Medîne-i Tokat’ta İçmesu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Abraham veledi Kirkor.*”¹⁵⁴ Bazı tereke kayıtlarında ise ölen kişinin mesleği de belirtilirdi:

¹⁵² TŞS 2, 180/1.; TŞS 2, 242/1.

¹⁵³ Cemal Kafadar, *Kendine Ait Bir Roma: Diyar-ı Rum’da Kültürel Coğrafya ve Kimlik Üzerine*, Çev. Fatih Özgüven, (İstanbul: Metis Yayınları, 2019), 97.

¹⁵⁴ TŞS 2, 158/3.

“Medîne-i Tokatta Hoca Ahmed mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Kalemkâr Agop veled-i Ohannes”¹⁵⁵. Ayrıca bazı kayıtlarda kişinin ölüm nedeni veya şeklinin de “Medîne-i Tokat’ta Huruş mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem maktûlen hâlik olan Simon veled-i Simon”¹⁵⁶ gibi ifadelerle belirtildiği görülmektedir. Ardından “verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Tomas ile ammî-zâdesi Bogos veled-i Tavit’e münhasıra olduğu şer’an zâhir ve nümâyan olduktan”¹⁵⁷ ifadelerinde olduğu gibi mirasçıların adları yazılmaktadır. Eğer ölen kişinin karısı hamile ise o çocuk mirasçı olarak “verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Bogos ile vâlidesi Maryam bint-i Agop’a zevce-i mesfûre-i metruke batnından haml-i mevkûfeye mazhar olduğu şer’ân zâhir ve nümâyan olduktan”¹⁵⁸ ifadeleriyle belirtilmiştir. Son olarak tereke eşyalarına ve taksimine geçilmeden önce mahkemenin tarih kaydı düşülmektedir.

Terekenin giriş kısmının ardından tereke kaydı varislerin talebi üzerine yapılıyorsa “verese-i mezbûrdan talebî ve ma’rifet-i şer’iyle tahrîr ve beyne’l-verese bi’l-ferizati’ş-şer’iyye tevzî’ ve taksîm olunan hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur”¹⁵⁹ şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Ölen kişinin küçük yaştaki çocuklarının haklarını korumak amacıyla vasi olarak atanan kişinin talebiyle açılan davalarda ise, “sagîrân-ı mersûmân Burus ve Ohannes’in li-eb er karındaşları ve min kıbeli’ş-şer’ vasî mansubları Ağya ve Agob veled-i Begos talepleri ve ma’rifet-i şer’iyle tahrîr ve beyne’l-verese bi’l-ferizati’ş-şer’iyye tevzî’ ve taksîm olunan hâlike-i mesrsûmenin defteridir zikr olunur.”¹⁶⁰ İfadeleri ile bu durum açıklanmıştır. Ölen kişinin eşi hamile ise anne karnında cinsiyeti bilinmeyen çocuk İslam hukuku kaidelerine göre mirastan erkek çocuk sıfatıyla değerlendirilmektedir. “Karabet veled-i Ovannes nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Melak bint-i Serkiz ile haml-ı mevkûfe münhasıra olduğu”¹⁶¹ ifadelerinde olduğu gibi doğmamış çocuk, haml-ı mevkûfe olarak terekeye kaydedilmektedir. Ölen kişinin varisi olan kişi o an mahkemede bulunmuyorsa veya kendisinden haber alınmıyorsa miras, kadı tarafından ataması yapılan kayyıma emaneten verilirdi ki bu da İslam hukukunun mirasçıların haklarını gözettiğini görmekteyiz. Bu duruma örnek teşkil eden birçok tereke kaydı incelemeye tabi tuttuğumuz sicilde mevcuttur. Örneğin Tokat’ın Yaşmeydan Mahallesinde kiracı olarak yaşayan Serpuk vefat etmiştir. Ardından kadı

¹⁵⁵ TŞS 2, 35/2.

¹⁵⁶ TŞS 2, 28/1.

¹⁵⁷ TŞS 2, 31/2.

¹⁵⁸ TŞS 2, 154/2.

¹⁵⁹ TŞS 2, 153/1.

¹⁶⁰ TŞS 2, 157/2.

¹⁶¹ TŞS 2, 124/1.

tarafından mirasçısı olan oğlu Artin gaib durumunda olduğundan dolayı miras hakkının korunması için dayısı Melkon kayyım olarak atanmıştır.¹⁶²

Ölen kişinin geride bıraktığı tüm malların ayrıntılı bir şekilde listesi çıkartılıp, kadı veya kassam tarafından malın değeri biçilerek, bu değerler kâtip tarafından sicilde kaydedilmiştir. Terekelerde aynı mala farklı bedellerin biçildiğini görülmektedir. Örneğin Maryam'ın terekesinde¹⁶³ bulunan 2 adet mısır hasırının değeri 10 guruş iken görece zengin olduğunu anladığımız Anastas'ın terekesindeki¹⁶⁴ 2 adet mısır hasırının değeri 20 guruş olarak belirlenmiştir. İki farklı tereke kaydında aynı mala farklı değerlerin verilmesinden anlaşılmaktadır ki bu değerlerin verilmesinde birçok etmen etkili olmaktadır.

Ölen kişinin tüm mal varlığı tek tek beyan edilip değerleri biçildikten sonra toplam bedel verilmektedir. Ardından mahkeme tarafından yapılan “minhâ'l-ihracât” adı verilen defin işlemleri, resm-i kısmet gibi ileride açıklamasını yapacağımız masraflara karşın mirastan pay alınmaktadır. Ölen kişinin mehir veya başka bir borcu varsa terekeye kaydedilmektedir ve toplam mirastan düşülmektedir. En nihayetinde terekeden hak sahibi olan nesebî veya sebebi bağı olan aile üyelerine mirastan hisseleri verilmekte ve tereke işlemi sona ermektedir.¹⁶⁵ İslam hukukunda mirastan varisler arasında en çok pay alan kişi erkek çocuk olurken, kız çocuğu erkek çocuğun aldığı hissenin yarısı kadar pay alabilmektedir. İncelediğimiz sicilde yer alan Gayrimüslim tereke kayıtlarında İslam hukukunun bu kaidesinin uygulandığı görülmektedir. Örneğin 20 Kasım 1795 tarihli kayıta Terbiye-i Kebir mahallesinde ikâmet eden Ohan vefat edince geride eşi, bir oğlu, üç kızı ve annesi kalmıştır. 223 guruşluk terekesinden oğlu Karabet'e 63 guruş, kızları Maryam, Serpuk ve Takuk'a 31'er guruş verilmiştir. Bununla beraber ifade edilmelidir ki üç kıza düşmesi gereken pay 63,5 guruştur. Fakat sicilde üç kız evlada düşen toplamda 1,5 guruşun hesaba dâhil edilmemiştir.¹⁶⁶

Tereke kayıtlarının minhâ'l-ihracât bölümü mahkeme yetkililerine teçhiz ve tekfin denilen cenaze masrafları için mirastan verilen payı ifade eden bölümdür. İncelediğimiz sicilde aşağıda yer alan tabloda olduğu gibi Gayrimüslimlerle ilgili minhâ'l-ihracât kalemleri tek tek yazılmaktadır.

¹⁶² TŞS 2, 125/2.

¹⁶³ TŞS 2, 69/2.

¹⁶⁴ TŞS 2, 148/1.

¹⁶⁵ Hamza Aktan, “Defin”, *DİA*, C. 30, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 143.

¹⁶⁶ TŞS 2, 22/1.

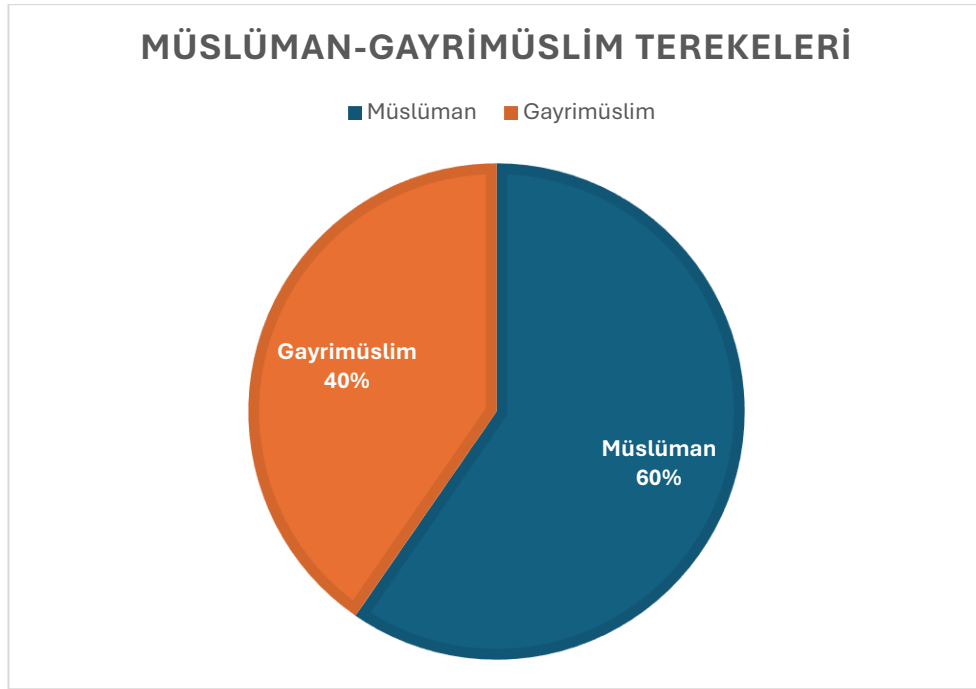
Minhâ'l-ihrâcât Kalemleri
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf
Resm-i kısmet
Kâtibiyye
Çukadariye
Emnu huddamiye
İhzâriyye ve kaydiyye

Tablo 3. Gayrimüslimlere Ait Minhâ'l-ihrâcât Kalemleri

Gayrimüslim tereke kayıtlarında vefat eden kişinin cenazesi için farsça leş, ölü anlamına gelen lâşe ifadesi kullanılmıştır. İslam hukuku çerçevesinde Müslüman olmayanlara özel bir ifade biçimi olan *hâlik-i mesfûrun lâşesine masraf* kalemi defin masrafları için yapılan ödemedir. Resm-i kısmet, terekeyi hazırlayan, mal envanterini çıkaran kadı tarafından ataması yapılan kassama verilen ödemedir. Kâtibiyye, iki nüsha halinde kâtipler tarafından yazılan terekenin yazım masrafı için kâtibe yapılan ödemedir. Çukadariye ise kassamın ve mahkemenin hizmetinde olan kişiye yapılan ödeme kalemidir. Hüddamiye kalemi de mahkemede bulunan hademeye verilen ödemedir. İhzâriyye ve kaydiyye kalemi ise mahkemenin görülmesi için alınan ödemedir.

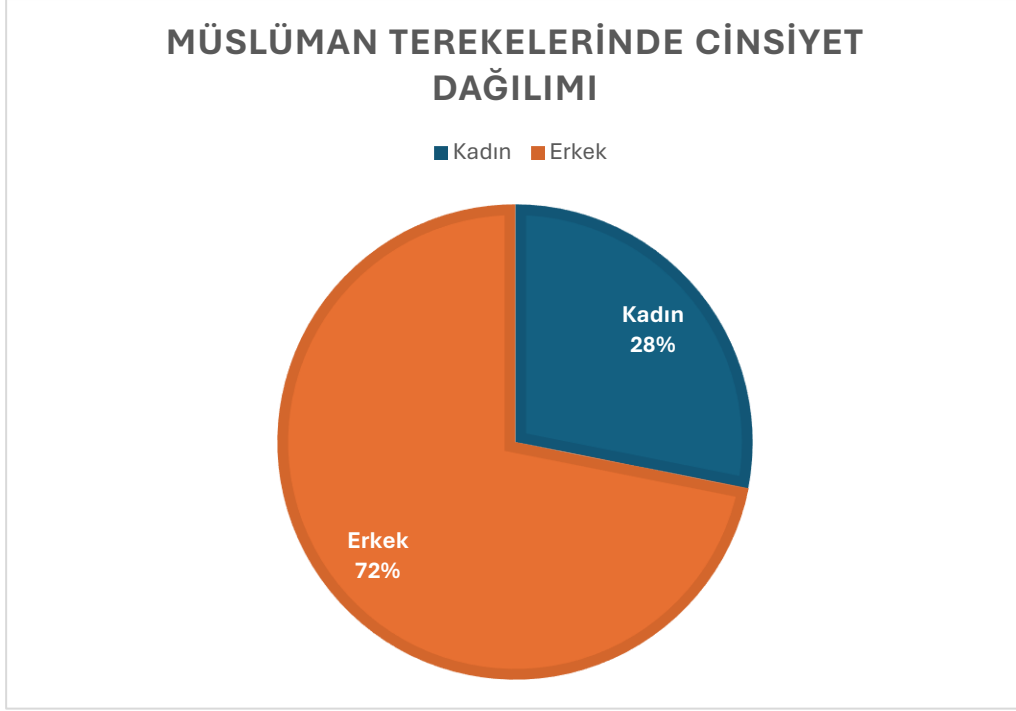
2.2.1.2.1. 2. Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Terekelere Dair Bazı İstatistikler

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde 1795-1797 yılları arasında sicile kaydedilen Müslüman terekesinin toplamı 96, gayrimüslim terekesinin toplamı ise 65'tir. Bu sayıların birbirine olan oranları ise Grafik 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1. Müslüman ve Gayrimüslim Terekeleri

İncelediğimiz sicilde bulunan 96 Müslüman terekesinin 27'si kadın 69'u erkek terekesinden oluşmaktadır. Bunların birbirine olan oranları ise Grafik 2'de gösterildiği gibidir.

Grafik 2. Müslüman Terekelerinde Cinsiyet Dağılımı

65 gayrimüslime ait terekenin 20'si kadın, 45'i erkek terekesinden oluşmaktadır. Bunların birbirine olan oranı ise Grafik 3'te gösterildiği gibidir. Bunun yanında Beytü'l mal başlığı altında değerlendirdiğimiz devlet hazinesine intikal eden terekelerin 5'i gayrimüslim erkeklere ait iken 3'ü de Müslüman erkeklere aittir. Bu bağlamda incelediğimiz sicilde ağırlıklı olarak erkeklerin terekesinin büyük bir yer tuttuğunu ifade edebiliriz.

Grafik 3. Gayrimüslim Terekelerinde Cinsiyet Dağılımı

2.2.1.2.2. Terekelerde Nereye Gittiği, Nerden Geldiği Bilinmeyen Guruslar

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde Gayrimüslimlere ait tereke kayıtlarında hepsi olmamakla beraber birçok kayıt için ifade etmemiz gereken önemli husus şudur ki terekelerin taksimi sırasında bilerek veya bilmeyerek hesaplama hatalarının yapılmıştır.

Kadılar sabit bir maaşlarının olmaması sebebiyle gördükleri tereke, vasi, nikâh işlemleri gibi hizmetler kapsamında halktan resm-i kısmet adıyla ücret alındığı bilinmektedir. Hatta bazı sancaklarda kadının tek geçim kaynağının mahkemede elde ettikleri resm-i kısmet ödemesinin olduğu ifade edilmektedir. Elbette ki halktan alınan bu vergi devlet kontrolündeydi. 18. Yüzyılın sonlarına doğru asayişin bozulması, merkezle yaşanan iletişimsizlik veya ekonomik sıkıntılar sebebiyle kadınların bu vergi kaleminde haksız bir şekilde gelir elde ettikleri görülmüştür. Bu durumun yaşanmaması için İstanbul'dan sancak ve kazalara kadınların halkı zorlamamalarına dair fermanlar gönderilmiştir.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi Tokat 1771-1853*, 113.

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde terekede zikredilen eşyaların fiyatı ile bu eşyaların toplanması ile ortaya çıkan değer bazen birbiriyle çelişmektedir. Bu durumun hesaplama sırasında yapılan bilinçsiz bir hata mı yoksa mahkemede yaşanan usulsüzlük mü olduğu konusunda kesin bir ifadede bulunmak zordur. Nitekim elimizdeki belgeler bir değerlendirme yapmamıza olanak sağlamamaktadır. Bunun yanında tereke toplamının küsuratlı çıkması halinde görevlilerin kolay hesaplama yapabilme adına küsuratları dikkate almadan hesaplama yaptıkları ifade edilebilir.¹⁶⁸ Bu anlamda tereke kayıtlarında yapılmış olan bazı hesaplama hatalarına dair birkaç örnek vererek, bu durumun açıklanması oldukça faydalı olacaktır.

Örneğin 10 Mayıs 1797 tarihinde terekesi kaydedilen Tokat'ın Çilehane Mahallesi'nde yaşayan Anastas'ın terekesi toplamda 3942 guruş olarak kaydedilmiştir. Fakat sicildeki veriler hesaplandığında toplam tereke değerinin 3953 guruş olması gerekmektedir. Aradaki 11 guruşun nereye gittiği belirsizdir.¹⁶⁹ Diğer örnekler ise aşağıdaki gibidir.

25 Kasım 1795 tarihli kayıta Tokat'ın Soğukpınar Müslim Mahallesinde kira ile ikamet eden Çulha Serkis adlı gayrimüslim vefat ettiğinde terekesi hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonrasında terekenin toplam değeri 390 olarak yazılmıştır. Fakat terekedeki veriler hesaplandığında terekenin toplam değeri 330 guruş çıkmaktadır. Dolayısıyla terekenin toplam değeri 330 guruş olması gerekirken 390 guruş yazılmıştır. Burada yapılan yanlışlık tereke masraflarına verilen 53 guruşluk meblağ çıktığında varislerin alacağı payları da etkilemiştir. 390 guruştan 53 guruş mahkeme masraflarına verilmiş ve kalan 337 guruşun varisleri arasında pay edildiği belirtilmiştir. Bu hesaba göre, 337 guruştan Serkis'in karısı Hersime'ye 42, oğlu Monohak'a 294 guruş pay verilmiştir. Hâlbuki doğru hesaplama olan 330 guruş dikkate alınmış olsaydı 53 guruşluk mahkeme masrafları çıkartıldığında kalan 277 guruş karısı Hersime ve oğlu Monohak arasında pay edilecekti.

Tokat'ın Huruş Mahallesinde ikamet eden Simon'un terekesinde bulunan eşyaların toplam bedeli sicilde 206 guruş olarak yazılmıştır. Oysa hesapladığımızda terekenin toplam değeri 260 guruş olması gerekmektedir. Bunun yanında 58 guruşun mahkeme görevlilerine verildiği kaydedilmiştir. Terekedeki bu verilere göre 206 guruştan 58 guruşun mahkeme görevlilerine harcanması halinde kalacak olan miras bedeli 148 guruş olması gerekirdi. Fakat varislere verilecek toplam tutar 202 guruş yazılmıştır. Varislere verilecek olan bu miras

¹⁶⁸ TŞS 2, 14/1.

¹⁶⁹ TŞS 2, 148/1.

doğrudur. Zira en başta toplam bedelin yazılmasında bir yanlışlık yapılarak 260 yerine yanlışlıkla 206 guruş yazılmıştır. Tereke dağıtımını ve hesaplamasını yapan yetkililer varılan sonuç itibarıyla doğru işlem yapmışlardır. Fakat en başta toplam miras bedeli yanlış yazılmıştır.¹⁷⁰

Tokat'ın Meydan Mahallesinde ikamet eden Elvancı Erkir'in terekesinde bulunan eşyaların toplam bedeli 1133 guruş olarak kaydedilmiştir. Fakat terekedeki verilere göre hesaplama yapıldığında toplam bedelin 1133 değil 1113 olması gerekmektedir. Mahkeme harcaması ise 103 guruş olarak kaydedilmiştir. 1133 guruştan, 103 guruş mahkeme giderlerine verildiğinde kalan toplam tutar olan 1030 guruş varislere pay edilmiştir. Fakat terekedeki verilere göre varislere, 103 guruş mahkeme giderleri çıkartıldığında kalan meblağın 1010 guruş olması gerekmektedir. Burada hesaba katılan fazladan 20 guruşun nereden geldiği sicilde belirtilmemiştir.¹⁷¹

Tokat'ın Yarahmed Mahallesinde ikamet eden Maryam'ın terekesinin toplam bedeli 92 guruş olarak sicilde yazılmıştır. Fakat terekedeki veriler hesaplandığında toplam bedelin 92 değil, 92,5 guruş olması gerekmektedir. Dolayısıyla 0,5 guruşluk bedelin tereke toplamına eklenmediği anlaşılmaktadır.¹⁷²

2.2.1.2.3. Beytü'l Mal'a İntikal Eden Gayrimüslim Terekeleri

Beytü'l-Mal'ın sözlük anlamı devletin mali hazinesidir.¹⁷³ Devlete ait malın muhafaza edildiği yere verilen bu ad zamanla devletin tüm hazinesini tanımlar hale gelmiştir. Osmanlı Devleti de İslam devletlerinin geleneğini başlangıçta devam ettirmiş daha sonra bu adlandırma yerine hâzîne-i âmire ifadesini kullanmıştır.¹⁷⁴ Sahipsiz kalan mallar devlet hazinesine ait olması sebebiyle varisi olmadan vefat eden kişilerin de malları beytü'l mal'a intikal etmektedir. Beytü'l mâl görevlileri arasında vefatı duyuran müjdegâne, malların korunmasından sorumlu beytü'l mâl emini, malların satışını gerçekleştiren dellâliyeler ve kimsesi olmayan cenazeyi taşıyan hamallar bulunmaktadır.¹⁷⁵

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde, beytü'l mâl emini olacak kişiyi Tokat Voyvodası olan es-Seyyid Lütfullah Beyin atama yetkisine sahip olduğu belirtilmektedir. Sicilde yer alan

¹⁷⁰ TŞS 2, 28/1.

¹⁷¹ TŞS 29/2.

¹⁷² TŞS 2, 44/2.

¹⁷³ Develioğlu, "Beytü'l-mâl", 109.

¹⁷⁴ Mehmet Erkal, "Beytül-mâl", *DİA*, C. 6, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1992), 90.

¹⁷⁵ Arif Bilgin, Fatih Bozkurt, "Bir Malî Gelir Kaynağı Olarak Vârissiz Ölenlerin Terekeleri ve Beytül-mâl Mukataaları", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2010 / 2), 8.

“beytü’l-mal-ı amme vü hassa kabzına me’mûr umdetü’l-emâcid ve’l-ekârim es-Seyyid Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü’l-mâl nasb ve ta’yîn”¹⁷⁶ ifadeleri bu durumu göstermektedir. İncelediğimiz sicilde voyvoda tarafından gayrimüslim beytü’l mal terekelerine atanan aşağıda isimlerini verdiğimiz beş kişi bulunmaktadır. Bu bağlamda incelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde toplam sekiz adet devlet hazinesine intikal etmiş tereke hükmü bulunmaktadır. Bunlardan beşi Gayrimüslim terekesi, üçü Müslüman terekesidir. Beş Gayrimüslim terekesinden dördü aslen Tokatlı değildir.

4 Kasım 1795 tarihli kayıta aslen Erzurumlu olan Kirkor, Kâtip Hanında misafir olarak ikamet ederken burada vefat etmiş ve malı varisi olmadığı için devlet hazinesi intikal etmiştir. Terekesinde bulunan eşyaların toplam değeri sicilde 12 guruş olarak verilmiş fakat terekedeki eşyalar hesaplandığında, tereke toplamının 12,5 guruş olduğu görülmektedir. Teçhiz ve defin masraflarının bulunduğu minhâ’l-ihracâtta, Kirkor handa misafir olarak kaldığı için konaklama ücreti de terekesinden 0,5 guruş ile ödenmiş ve 3 guruş buraya harcanarak beytü’l mal’a 9 guruş bırakılmıştır. Beytü’l mâl emini el-Hâcc Hüseyin bin Hasan’a terekeden 0,5 guruş ödeme yapılmıştır.¹⁷⁷

27 Temmuz 1796 tarihli kayıta aslen Diyarbakırlı olan Bogos da Katip Hanı’nda misafir olarak ikamet ettiği sırada vefat etmiş ve varisi olmadığı için 38 guruşluk malı devlet hazinesine intikal etmiştir. Terekesinde kılık kıyafetin yanında 27 guruş kıymetinde bir yüzük bulunmaktadır. Toplam 38 guruş olan terekesinden 4 guruş teçhiz ve defin masraflarına harcanmış ve beytü’l mal’a 34 guruş kalmıştır. Yapılan bu işlemler sırasında Beytü’l mâl emini Halil’dir.¹⁷⁸

26 Ekim 1796 tarihli kayıta ise aslen Erzincan’ın Eğin kasabasında yaşayan Ovannes İstanbul’dan dönerken Tokat sınırlarında vefat etmiştir. Daha önce deftere kaydedilen iki beytü’l mal terekesine nazaran daha zengin olduğu anlaşılmaktadır. Ovannes’in terekesinde 1 re’s bargir, 1 sim saat ile altın ve beyaz akçenin toplu belirtildiği nakit parası ve diğer eşyalarla birlikte terekesinin toplamı 151,5 guruştur. Teçhiz ve defin işlemlerine 18,5 guruş ödenmiş ve terekenin geride kalan 133 guruşunun 3/1’i olan 44 guruş dışarda bırakılmış ve beytü’l mal’a 88 guruşun kaldığı yazılmıştır. Fakat 151,5 guruş olan terekeden 18,5 guruş defin işlemlerine

¹⁷⁶ TŞS 2,157/2.

¹⁷⁷ TŞS 2, 14/1.

¹⁷⁸ TŞS 2, 87/1.

gitmişse ve 44 guruş dışarda bırakılıyorsa geriye 89 guruşun kalması gerekmektedir. Beytül mâl emini olan Halil b. Abdullah'a terekeden 3 guruş ödeme yapılmıştır.¹⁷⁹

4 Mayıs 1797 tarihli kayıt Tokat'ın Mihmad- Hacib mahallesinde ikamet eden Karabet vefat etmesi ardından tutulmuştur. Varisi olmadığı için Mihmad-ı Hacib Mahallesinde bulunan evi, eşeği ve çeşitli eşyalarının toplamı 107 guruşluk olarak tespit edilmiştir. Bu kayıta Minhâ'l-ihracât kısmında diğer örneklerden farklı bir kalem bulunmaktadır. Karabet'in boşandığı eşine olan 16 guruşluk mehir borcu 107 guruşluk toplam terekesinden düşürülmüş ve 73 guruş kalmıştır. Beytül mâl emini Halil b. Mehmed'e terekeden 2 guruş ödeme yapılmıştır.¹⁸⁰

10 Haziran 1797 tarihli kayıta aslen Halepli olan Abraham adlı Yahudi Tokat'a gelmek üzere iken Sivas'ta vefat etmiştir. Varisi olmadığı için malı devlet hazine aktarılmıştır. Halep kumaşlarının bulunduğu 120 top kumaş çeşitleri ve diğer mallarıyla terekesi 1208,5 guruş kıymetindedir. Cenazesi katır ile taşındığı için katırcıya 50 guruş ve malları satışa çıkaran dellaliyeye 30 guruş verilmiştir. Bunun yanında Abraham'ın terekesinden 422,5 guruş mahkeme ve bu tür giderlere harcanmıştır. Mahkeme görevlileri olan çukadâriyye veya kâtibiyye 20 guruştan toplam 40 guruşun harcandığı terekeden hazineye 786 guruş kalmıştır. Beytül mâl emini Muvaffak Ağa İbn el-Hâcc Abdülvehhab Ağa'ya terekeden 120 guruş ödeme yapılmıştır. Gayrimüslimlere ait olan diğer beytül mâl terekelerine kıyasla Beytül-mâl Emin'ine en çok ödemenin yapıldığı terekedir.¹⁸¹

2.2.1.2.4. Müslüman-Gayrimüslim Tereke Karşılaştırması

Tablo 4'te gösterildiği üzere 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan bir Müslüman ve Gayrimüslime ait terekelerde bulunan eşyalar karşılaştırılmıştır. Her iki kayıta da sosyal hayatın içerisinde olması zaruri olan döşek, yorgan ve yastık gibi eşyalar bulunmaktadır. Bu sebeple için benzer veya aynı olması normaldir. Bunun yanında dini farklılık nedeniyle gayrimüslim terekesinde Kur'an veya seccade yok iken Müslüman terekelerinde de arak kazganı, arak şişeleri¹⁸² veya kefare minderi¹⁸³ bulunmamaktadır.

¹⁷⁹ TŞS 2, 103/1.

¹⁸⁰ TŞS 2, 144/1.

¹⁸¹ TŞS 2, 157/2.

¹⁸² TŞS 2, 95/1.

¹⁸³ TŞS 2, 54/1.

Örnek Müslüman Terekesi ¹⁸⁴	Örnek Gayrimüslim Terekesi ¹⁸⁵
Bahçe Hissesi	Menzil-i der mahalle-i mezbûr
Simli Kılıç	Yorgan
Pişto	Minder Yasdik ve kilim
Haçer	Kaliçe
Çuka Biniş	Çarşab, don, gömlek
Çuka Şalvar	Şalvar
Kuşak	Arak şişeleri
Alaca Entari	Peşkir ve çit
Sâgir Kürk	Koto ve kaftan
Yasdık	Peşkir ve çarşab
Yorgan	Şalvar
Yan Minder	Alaca entârî
Sâgir minder	Biniş
Köhne Çuka Mak'ad	Hariciye
Köhne Kaliçe	Peşkir
Fincan ve Zarf	Sandık
İbrik ve Cezve ve Tepsi	Küçük entârî
Don ve Gömlek	Nuhasiye
Keraste	Hırdavat
Evânî nühâsiyye	Şıra
Hırdavat	

Tablo 4. Müslüman-Gayrimüslim Tereke Karşılaştırılması

2.2.1.2.5. 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Siciline Göre İhtida Hareketleri

Sözlükte “*doğru yolu bulmak, yol göstermek*” anlamına gelen hidayet kelimesinin kökünden türeyen ihtidâ, İslam dinine Müslüman değil iken kendi hür iradesiyle bireyin kelime-i şehadet getirerek Müslüman olma eylemidir. İhtidâ eden kişiye mühtedi denilmektedir.¹⁸⁶

Osmanlı Devleti, bünyesinde yer alan gayrimüslimlere yönelik her zaman hoşgörülü davranmıştır. Onlara kendi din ve sosyal yaşamları konusunda özgürlük tanıyan Osmanlı Devleti zorla Müslümanlaştırma politikasına hiçbir zaman gitmemiştir. Elbette ki bireysel Müslümanlar bir gayrimüslimin Müslüman olmasını kendi dini inançları çerçevesinde arzulamış fakat burada bir zorlama yaşanmamıştır.

¹⁸⁴TŞS 13/1.

¹⁸⁵TŞS 2, 108/2.

¹⁸⁶ Ali Köse, “İhtidâ”, *DİA*, C. 21. (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2000), 554.

İhtidâ etmenin araştırmacılar tarafından birçok sebebi yapılan değerlendirmelerle ortaya koyulmuştur. Müslümanların yanında çalışan gayrimüslimlerin bazıları Müslüman yaşam tarzından etkilenecek ihtidâ etmişlerdir. Devletin gösterdiği hoşgörölü yaklaşımdan etkilenen gayrimüslimlerde zaman içerisinde bireysel halde ihtidâ etmişlerdir.¹⁸⁷ Faroqhi, 15. ve 17. yüzyılda sayısız ihtidâ hareketinin yaşandığını ve bunu sebebinin cizye vergisi ödemekten kurtulma ve “ikinci sınıf tebaa” muamelesinden çıkma arzusu olduğunu ifade etmiştir.¹⁸⁸ Bir gayrimüslim erkeğinin askere gitmemesi ile alınan vergiden kurtulma isteğinin karşılığında Müslüman olmayı tercih etmesi arasında doğrudan bir ilişki kurulmasının doğru olmadığı kanaatindeyiz. Bununla beraber “ikinci sınıf tebaa” ifadesinin doğru bir tanımlama olmadığını da ifade etmeliyiz. Osmanlı Devleti’nde yöneticiler ve yönetilenlerin olduğu ve katı kast kurallarının olmadığı bir yönetim söz konusudur. Gayrimüslim tebaa “azınlık” olarak addedilmemiş aksine devletin bir parçası kabul edilmişlerdir.

İhtidâ etmek isteyen kişi bu eylemini kadı huzurunda gerçekleştirmek zorundaydı. Kelime-i şehadet getirdikten sonra iki Müslüman şahidin şahitliği ile kendisine yeni ismi tebliğ edilirdi. Mühtedi olan kişinin babasının adı söylenmeden genellikle Abdullah kızı veya Abdullah oğlu olarak sicil veya diğer vesikalara kaydedilirdi. 1572 yılına ait tahrir kayıtlarında Tokat merkezde üçüncü en çok kullanılan ismin Abdullah olması bölgede yoğun bir ihtidâ hareketinin göstergesi kabul edilmiştir.¹⁸⁹

2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde ihtidâ eden iki kişinin kaydı mevcuttur. Bu kayıtlardan biri kadın mühtedi diğeri de erkek mühtedidir. 31 Ocak 1796 tarihli kayıta daha önce mühtedi olan Fatıma Bint-i Abdullah, Hoca Ahmed Mahallesinde ikamet etmektedir. Bu mahalle hem Müslüman hem de gayrimüslim ahalinin bir arada yaşadığı mahalledir. Fatıma bint-i Abdullah’ın mahkeme kaydında isminden önce “mühtedi” ifadesi yer almaktadır. Kadı huzuruna gelmesinin ise sebebi yaptığı kötü eylemden dolayı tövbe etmesidir.¹⁹⁰

Diğeri kaydımız ise bir ihtida eylemini içermektedir. 26 Ocak 1797 tarihli kayıta Tokat’ın Mihmad-ı Hacıb Mahallesinde ikamet eden Ohan’ın oğlu Agob kadı huzurunda “*şeref-i islâm ile müşerref*” olduğunu ve Agob ismi yerine artık yeni isminin Osman olduğu kaydedilmiştir.¹⁹¹

¹⁸⁷ Bilal Yıldız, “Osmanlı’nın Son Dönemlerinde Denizli’de Yaşanan Bazı İhtida Örnekleri Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, Aralık 2013, 109.

¹⁸⁸ Suraiya Faroqhi, *Osmanlılar Kültürel Tarih*, Çev. Çağdaş Sümer, (Ankara: Akılçelen Kitaplar, 2016), 203.

¹⁸⁹ Yılmaz Kurt, “Tokat Şehir Kişi Adları (XVI. Yüzyıl)”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 25-26 Eylül 2014, 2. 1-12.

¹⁹⁰ TŞS 2, 1/2.

¹⁹¹ TŞS 2, 1/12.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: 2 NUMARALI TOKAT ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE TOKAT'TA GAYRİMÜSLİMLERİN EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATI

Tokat, hem jeopolitik hem de iktisadi anlamda Osmanlı Devleti için önemli bir konuma sahipti. Öyle ki payitahta uzak olmasına rağmen İran'a ve Karadeniz liman kentlerine yakın olması sebebiyle uzun yıllar hem ordunun hem de tüccar ve seyyahların uğrak noktası olmuştur. 18. Yüzyılda iktisadi potansiyelini seyyah Tournefort “*Tokat'ı Küçük Asya'nın ticaret merkezi olarak görmek gerekir*” sözleri ile belirtmektedir.¹⁹² Bir asır önce büyük yıkıma sebep olan depremin, celali isyanların, merkezden gönderilen yöneticilerin tüm usulsüzlüklerine rağmen Tokat'ın gelişimi 19. Yüzyılın başına kadar devam etmektedir. Kurulan kara gümrüğü sayesinde de Tokat artık kervanların zorunlu uğrak noktası halini almış ve sosyo-iktisadi canlılığını koruyabilmiştir.

Bunun yanında Tokat'ın coğrafi konumu sebebiyle Anadolu'nun ticaret ve haberleşme merkezlerinden birisi olması hususu oldukça önemlidir. Ticari hayatın canlılığını destekleyen bir husus olarak kadim Anadolu yol güzergâhlarının duraklarından birisi olması Tokat'ı bu konuda ayırıcı vasıflara sahip şehirlerarasına koymaktadır. Zira Tokat, Anadolu'da Doğu-Batı ekseninde uzanan üç kadim yol güzergâhının merkezlerinden birisidir. Bu yollar, sağ, orta ve sol kol olarak ifade edilmektedir. Bu yollardan sağ kol, Üsküdar-Gebze-Eskişehir-Akşehir-Konya-Adana-Antakya-Halep ve Şam üzerinden Mekke ve Medine'ye; orta kol, Üsküdar-Gebze, İznik, Sapanca, Geyve, Hendek, Ayaş, Düzce, Bolu, Tosya, Hacı Hamza, Osmancık, Merzifon, Amasya, Turhal, Tokat, Sivas, Kangal, Hasan Çelebi, Malatya, Harput, Diyarbakır, Nusaybin, Musul, Kerkük üzerinden Bağdat'a; sol kol, orta kolla Merzifon'a kadar aynı yolu takip ederek buradan Lâdik, Niksar, Karahisar-ı Şarki, Kelkit, Aşkale, Erzurum üzerinden Hasankale'ye oradan bir yol Kars diğer yol ise Tebriz'e varmaktadır.¹⁹³ Bu yollar arasında orta kol olarak ifade edilen yol güzergâhı içerisinde yer alan Tokat tarih boyunca bu konumundan dolayı sosyo-ekonomik olarak hareketli bir şehir olmuştur. Bu anlamda Osmanlı döneminde de bu yollar üzerinde kurulan menzil sisteminin merkezlerinden birini Tokat'ın sahip olması,

¹⁹² Joseph de Tournefort, *Tournefort Seyahatnamesi*, (ed.) Stefanos Yerasimos, Çev. Ali Berkay-Teoman Tunçdoğan, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013), 23.

¹⁹³ Açıkel, “Osmanlı Ulak-Menzilhâne Sistemi Çerçevesinde Tokat Menzilhânesi (1690-1840)”, 4.

Tokat'ı sosyo-ekonomik hayatın canlı olduğu şehirlerden olmasına etki etmiştir. Zira menzil merkezleri sadece haberleşme ve askeri anlamda değil, düzgün yol ağlarına sahip olduğu için ekonomik anlamda da bulundukları şehre olumlu katkı sağlamaktadır.¹⁹⁴ Ayrıca savaş zamanlarında yerel halk tarafından talep edilen ürünlerin, menziller aracılığı ile getirildiği ve bu sebeple menzilhanelerin bu dönemlere birer ticaret merkezi haline geldiği ifade edilmektedir.¹⁹⁵

3.1. Tokat Menzilhane

Tokat'da bulunan menzilhane ile ilgili incelemiş olduğumuz 2 Numaralı Şer'iyye Sicilinde dört kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlar da menzilhane için Tokat mahallelerinden toplanan altı aylık masraf bedelleridir. Menzilci olarak tayin edilen kişi tarafından önceden belirlenen altı aylık masrafların halktan toplanmasına¹⁹⁶ yönelik bu kayıtlarda Tokat'ta bulunan mahallelerden alınan ücretler belirtilmektedir. 79 farklı mahallenin belirtildiği bu kayıtlarda, 1795 ve 1796 yıllarına ait hangi mahallenin ne kadar ücret ödeyeceği gösterilmektedir. 1795 yılının ilk altı ayında ödenecek toplam tutar, 7958 guruştur. Bu tutar hem 1795 yılının ikinci yarısı hem de 1796 yılının ilk ve ikinci yarısında da aynıdır.¹⁹⁷ Sicilde tespit edebildiğimiz gayrimüslimlerin yaşadığı mahallelerden toplanan ücretler ise şöyledir:

Mahalle İsmi	Ödenecek Ücret
Melik Danişmend	51 guruş
Şüca'eddin	83 guruş
Ovannes	21 guruş
Semerkand	60 guruş
Çehkanlu	45 guruş
Mihmad-ı Hâcib	81 guruş
Soğukpınar müslim	600 guruş
Huruş	65 guruş
Güzelaşçı	65 guruş
Akdeğirmen	42 guruş
Cemaleddin	161 guruş
Hoca Ahmed	725 guruş

¹⁹⁴ Yusuf Halaçoğlu, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Menzil Teşkilâtı Hakkında Bazı Mülâhazalar”, *Osmanlı Araştırmaları*, C. 2, İstanbul 1981,123.

¹⁹⁵ Ahmet Haluk Mahitapoğlu, *XVIII. Yüzyılın Başlarında Anadolu ve Rumeli’de Menzil Teşkilatı (9886 Nolu Maliyeden Müdevver Defterine Göre)*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2023, 29.

¹⁹⁶ Açikel, “Osmanlı Ulak-Menzilhâne Sistemi Çerçevesinde Tokat Menzilhânesi (1690-1840)”, 13.

¹⁹⁷ TŞS 2, 6/1., 48/1, 93/1., 190/1.

Suiçmez	105 guruş
İçmesu	185 guruş
Dere	285 guruş
Mince	347 guruş
Kaya	121 guruş
Cami-i Kebir	101 guruş
Za'im	118 guruş
Hoca İbrahim	41 guruş
Taşnerdibân	137 guruş
Kâbe-i Mescid	220 guruş
Yaş Meydan	141 guruş
Çilehane	241 guruş
Veled-i Ayas	25 guruş
Yar Ahmed	130 guruş
Siyapuş	78 guruş

Tablo 5. Gayrimüslimlerin İkamet Ettiği Mahallelerde Tokat Menzilhanesi'ne Ödenen Masraf Bedelleri

Tokat Menzilhanesi'nin masrafları için yılda iki kere toplanan ücret, belirtildiği gibi 1795 ve 1796 yıllarında sabit kalmıştır. 7958 guruşun mahallelere dağılımı da yine sabit kalmış ve iki yılda dört kere toplanan masraf ücretleri her mahalle için aynıdır.

Menzilhanenin varlığı belirtildiği gibi Tokat'ın ekonomik anlamda canlı bir hayata sahip olduğunu gösteren etmenlerin başında gelmektedir. Bunun yanında yine Menzilhane'nin varlığının sağladığı diğer bir etmen ise, ticari hayatın canlılığına olan katkısıdır. Zira hareketli ve sürekli bir haberleşme ağı, yolların güvenli tutulmasını da beraberinde getirmektedir.

Bu anlamda, tüccarların bu güzergâhları takip ediyor olması sebebiyle, Tokat'ın bir uğrak yeri olduğunu ifade etmemiz gerekmektedir. Bu konuda incelediğimiz sicilde yer alan bir ferman kaydı, bu yolun güvenliğinin sağlanması ve işlerliğinin korunmasına dairdir. Bu durum, yolun önemini göstermekle beraber, merkezde bulunan yetkililer tarafından da önemsendiğine işaret etmektedir. 1796 yılının Mayıs ayında yazıldığı anlaşılan bu fermana, Tokat'dan hareket eden ulaklar, Niksar, Turhal ve Sivas'a giderken, uzun saatler boyunca beygir değiştirmedikleri anlaşılmıştır. Bu sebeple hayvanlar telef olmuş ve menzilhanedeki işler bozulmaya yüz tutmuştur. Fermana yapılan uyarıya göre, ulakların beygirlerini uzun saatler boyunca kullanmalarının ve yol değiştirerek köylerden bulunan halktan beygir istemelerinin engellenmesi istenmiştir.¹⁹⁸ Yapılan bu uyarı, hem menzilhanenin işlevselliğinin korunmaya

¹⁹⁸ TŞS 2, 66/1; TŞS 2, 67/1.

çalışıldığını hem de yol güzergâhının açık tutulup, düzenli bir şekilde kullanılmaya devam edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Zira yolların güvenli ve işlevsel halde olması doğrudan şehrin ekonomisine de etki edecektir. Birçok anlamda ekonomik hayatın hareketli olduğu Tokat'ın bu özelliğine atıf yapacak, incelediğimiz sicil defterinde birçok örnek bulunmaktadır. Aşağıda ifade edilecek olduğu üzere özellikle boyacılık, dokumacılık, vb. anlamda mesleklere dair incelediğimiz sicilde birçok kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlardan gayrimüslimlerin hem ticaret hem de esnafılık anlamında Tokat ekonomisinin önemli bir katılımcısı oldukları anlaşılmaktadır.

3.2. Tokat'ta Bulunan Hanlar ve Gayrimüslimlerin Bu Hanlarla Olan Bağlantıları

Ticari ve ekonomik hayatın canlılığını gösteren en önemli işaretlerden birisi şehirde bulunan hanlardaki hareketliliklerdir. Bu anlamda Tokat'ın bulunduğu ayrıcalıklı konumu sebebiyle Tokat'ta birçok han bulunduğunu ifade edebiliriz. Mehmet Beşirli, Tokat'ta; Yağcıoğlu Han, İhtisab Hanı, Basmacılar Hanı, Voyvoda Hanı, Katip Hanı, Paşa Hanı, Ebubekir Ağazade Hanı, Sulu Han, Yılancıoğlu Han, Deveciler ve Tahte'l-kal'a'da bir han olmak üzere toplamda 11 hanın varlığından bahsetmektedir.¹⁹⁹ Bizim incelediğimiz sicilde ise gayrimüslimlerin bağlantılı olduğu hanlar aşağıdaki gibidir;

Gayrimüslimlerin Bağlantılı Olduğu Hanlar

Katip Han	Voyvoda Hanı
Müftü Hanı	

Tablo 6. Tokat'ta Bulunan Gayrimüslimlerin Bağlantılı Olduğu Hanlar

İncelediğimiz 2 Numaralı Şer'iyye sicilinde Gayrimüslimlerin hanlarda işlerini gerçekleştirdiğini ve diğer şehirlerden gelen Gayrimüslimlerin de hanlarda ikamet ettiğini görmekteyiz. 21 Rabiü'l-âhir 1210- 4 Kasım 1795 tarihli hükümde Katip Han'ında misafir olduğu sırada vefat eden aslen Erzurumlu olan Kırkor'un geride varisi olmaması sebebiyle mallarının toplamda 12,5 kuruş olan kıymetinin 3 kuruşu defin ve görevlilere harcanırken 9 kuruşun devlet hazinesine aktarıldığı anlaşılmaktadır. Elbette kişi öldüğü için handa kaldığı sürecin bedelinin de eşyalarının taksimi sırasında “dellâliyye ve kira-yı dükkân 0,5 [guruş]” harcama kaleminden ödenmiştir.²⁰⁰ Hoca Ahmed Mahallesinde ikamet eden Torus'un

¹⁹⁹ Beşirli, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi Tokat 1771-1853*, 154.

²⁰⁰ TŞS 2, 14/1.

öldüğünde varislerinin talebi üzerine yapılan tereke hükmünde Torus'un Voyvoda Han'ında terzi olduğu, dükkanında bulunan malların da kıymetince varisleri arasında taksim edildiği anlaşılmaktadır.²⁰¹

2 numaralı Şer'iyye Sicilinde Tokat'ta Gayrimüslimlerin faaliyet gösterdikleri hanlar Katip Han, Voyvoda Han ve Müftü Han olarak görmekteyiz. Elbette Gayrimüslim nüfusun ticaret ve tüccar ilişkisini dikkate aldığımızda bu bulgular yetersiz kalmaktadır. Zira bu bulgular sadece 2 numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin bize sunmuş olduğu verilerdir.

1186-1189/ 1772-1776 tarihli 1 Numaralı Şer'iyye Siciline bakıldığında ise Hoca Ahmed mahallesinde ikamet eden Gayrimüslim ahaliden Sekpas vefat edince tereke taksimi esnasında Sultan Han'ında kalan eşyaların oğluna verildiği anlaşılmaktadır.²⁰² Yine aynı sicilde Katip, Müftü ve Voyvoda Hanlarında ikame edip burada vefat eden Gayrimüslimlere ait tereke kayıtları bulunmaktadır.²⁰³

İncelediğimiz sicilde gayrimüslimlerin Tokat'ta bulunan hanlarla olan bağlantılarına dair en bariz örneklerden birisi Anastas'ın terekesinde yer almaktadır. 10 Mayıs 1797 tarihinde düzenlenen terekesinde Müftü Han'da yer alan dükkanına dair kayıtlar oldukça dikkat çekicidir. İncelemiş olduğumuz gayrimüslim terekeleri arasında en varlıklı kişi olarak belirtebileceğimiz Anastas'ın Müftü Hanı'nda yer alan dükkanındaki eşyaları 101778 guruş tutarında bir değere sahiptir. Kumaş tüccarı olduğu anlaşılan Anastas'ın hem Müslim hem de gayrimüslim diğer esnaflarla arasında alacak verecek ilişkisinin bulunduğu söylenebilir. Zira yine terekesinde İplikçi Avadik'ten 500 guruş, Kalpakçioğlu Göyrek'ten 23 guruş, İplikçi Ohannes'ten 19 guruş, Çorumlu Mehmed'ten 214 guruş, Çorumlu el-Hac Hasan'dan 298 guruş, Komalak Vartan'dan 1478 guruş, Semercioğlu Karabet'ten 642 guruş, Manuk oğlu Agob'tan 305 guruş, Madros oğlu Ohannes'ten 1000 guruş, Kösem oğlu Körik'ten 426 guruş, Yovalı ve oğlu Hacik'ten 460 guruş, Bolkur oğlu Mıgırdiç'ten 165 guruş, Hacı Emin Ağa'dan 7,5 guruş, Keyhudaoglu'ndan 7 guruş, Çolak Yusuf'tan 100 guruş, Korkur oğlu Yusuf'tan 100 guruş, Ergili Atbaş oğlu Mıgırdiç'ten 529 guruş, Çalık oğlu Yortana ve Kireki'den 765 guruş, Molla Mehmed'ten 674,5 ve ismi

²⁰¹ TŞS 2, 33/1.

²⁰² TŞS 1, 22/1.

²⁰³ TŞS 1, 252,260, 281.

okunamayan iki kişiden toplamda 168 guruh alacağının olduğu görülmektedir.²⁰⁴ Anastas'ın terekesinde bulunan bu alacaklar, Tokat'taki gayrimüslim-Müslim ticari ilişkilerine de ışık tutmaktadır. 20 kişi ile kurmuş olduğu bu alacak-verecek ilişkisinden 5 kişi Müslüman olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler, gayrimüslim esnafın tamamıyla gayrimüslimlerle ticari ilişkide bulunmadığını, gayrimüslimlerle olan ilişkiye kıyasla daha az oranda olsa da Müslümanlarla da ticari ilişki içerisinde olduklarını göstermektedir.

3.3. Gayrimüslimlerin Ticari Hayatı ve Meslekleri

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili incelendiğinde gayrimüslimlerin özellikle tekstil sanayinde aktif oldukları görülmektedir. Tokat'ta icra edilen tekstil ile ilgili neredeyse her kolda iş gören gayrimüslimler, bu konudaki ticarete büyük pay sahibi oldukları anlaşılmaktadır. 7 numaralı tabloda gösterildiği üzere sadece tekstil sanayinde değil, kasap, kahveci ve attar gibi mesleklerde de gayrimüslimlerin aktif oldukları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda incelediğimiz sicilde toplamda kırk farklı kişinin hangi işle meşgul olduğu saptanabilmıştır. Bunlardan Grafik 4'te gösterildiği üzere yedi kişi ile basmacılık ilk sıradadır. İkinci sırada ise 5 kişi ile kürkçülük, ardından penbecilik ve kazgancılık gelmektedir. Fakat çulhacı, elvancı, nakkaş, keçeci, iplikçi ve kazzaz meslekleri ayrı ayrı iş kolları olsa da birbiriyle bağlantılı mesleklerdir.

Kasap	Çulhacı	Attarlık	Kazgancı	Terzi
Kahveci	Nakkaş	Tüccar	Bakırcı	Keçeci
Semerci	Demirci	İplikçi	Çubukçu	Kazzaz
Elvancı	Kürkçü	Kalemkâr	Basmacı	Balıkçı
Penbeci				

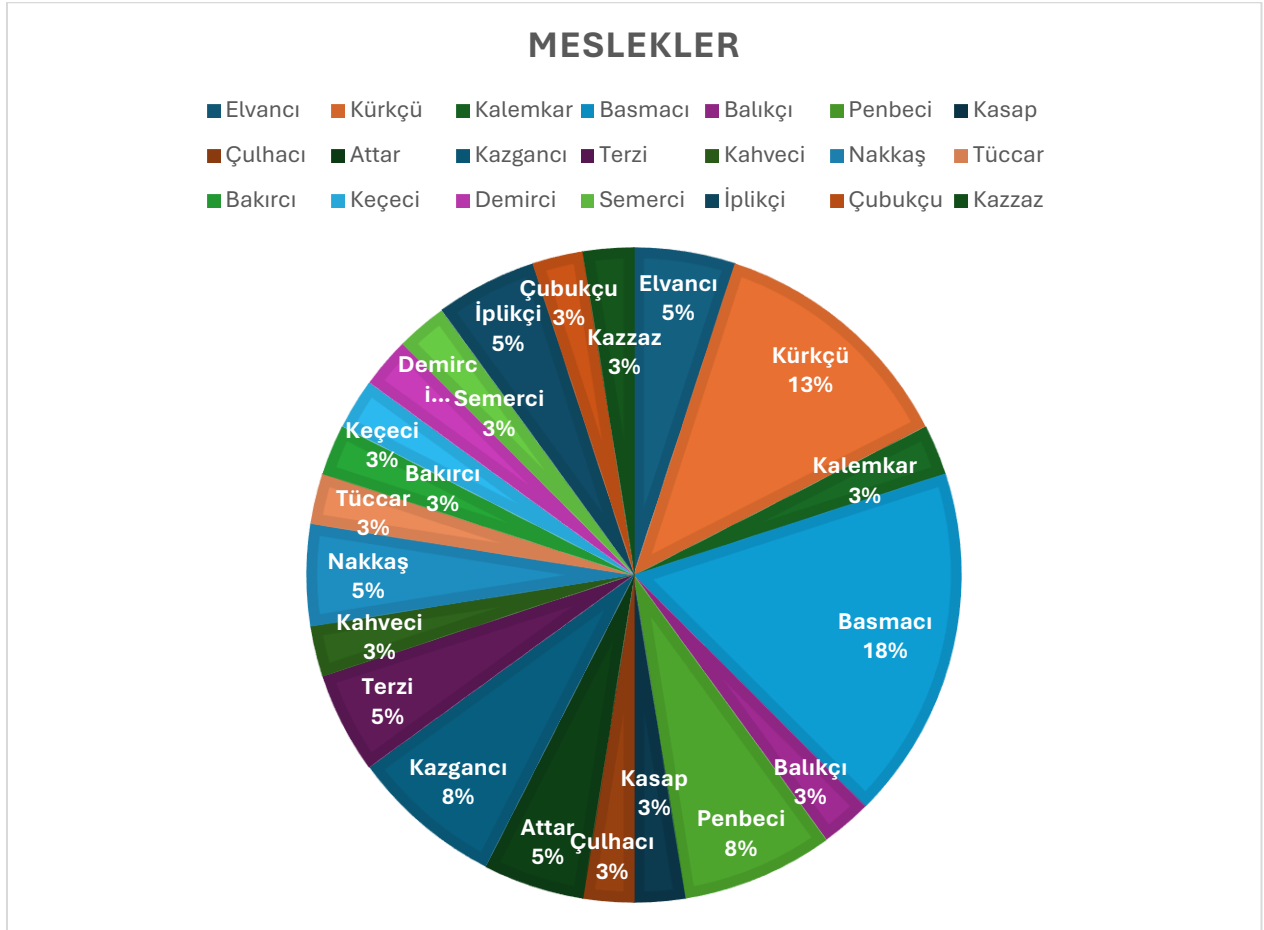
Tablo 7. Gayrimüslimlerin Meslekleri

Tokat'ın özellikle ham ipeğin işlendiği bir merkez olması ve burada dokumacılık sektörünün gelişmiş olması sebebiyle gayrimüslimler bu sektörlerde hem üreten hem de satıcı konumundadırlar. İran'dan gelen ham ipeğin Tokat'ta işlendiğine dair birçok kayıt bulunmaktadır.²⁰⁵ Bu sebeple tereke kayıtlarında ham ipeğin işlenerek iplik haline gelmesini sağlayan gayrimüslim kayıtlarına rastlanmaktadır. Misal olarak 24 Ocak 1797 tarihinde tereke

²⁰⁴ TŞS 2, 148/1.

²⁰⁵ Haniilçe, 1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi, 77.

kaydı tutulan Karabet'in bir kazzaz dükkanı bulunmaktadır. Bu dükkanda has göz ipek, şerit, elvan kaytan ve kazzaz aletlerine dair bulunan kayıtlar Karabet'in ham ipeği işlediği ve sattığını göstermektedir.²⁰⁶ Ayrıca daha evvelde değindiğimiz Anastas'ın terekesine dair verilerde İplikçi Avadik ve İplikçi Ohannes'in de bu sektörde olduğu ve ham ipeği işleyip sattıkları yahut işlenmiş iplikleri tedarik edip sattıkları anlaşılmaktadır.²⁰⁷

Grafik 4. Gayrimüslimlerin Mesleki Dağılımı

Batı Anadolu ve Adana'da üretilen pamuk ham olarak Tokat'ta gelmekte²⁰⁸ ve Tokat'ta işlenmektedir. İncelemiş olduğumuz sicil kayıtlarından anlaşıldığı kadarıyla gayrimüslimlerin yoğun olarak bulunduğu bu iş sahasına yönelik Tokat oldukça güçlü bir üretim merkezidir. Bu bağlamda basmacılık ve bağlantılı meslekler gayrimüslimlerin bir diğer yoğunlukta bulunduğu

²⁰⁶ TŞS 2, 124/1.

²⁰⁷ TŞS 2, 148/1.

²⁰⁸ Haniççe, 1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer 'iyye Sicili 'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi, 77.

meslektir. İncelediğimiz sicilde gayrimüslimlerin sahip olduğu meslekler arasında en çok basmacılık kaydı bulunmaktadır. Basmacı Yasef²⁰⁹, Basmacı Nikola²¹⁰, bir diğer Basmacı Nikola²¹¹, Basmacı Kirkor²¹², Basmacı Kalos²¹³ Tokat'ta basmacılık faaliyetleri yürüten gayrimüslimlerdendir. Basmacılığın yanında ipek ve pamuktan üretilen bez ve kumaşların boyanması ile ilgili olarak boyacılığın da gayrimüslimler arasında yaygın bir meslek olduğu ifade edilebilir. İncelemiş olduğumuz sicilde bu esnaf Elvancı esnafı olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹⁴ Bunun yanında bazı gayrimüslimlerin kalemkârlık ve nakkaşlık gibi sanat dallarıyla meşgul oldukları anlaşılmaktadır. Nakkaşlıkla ilgili olan bir kayıt dikkat çekicidir. Bu kayıt, Kabe Mescid Mahallesi sakinlerinden Kereki adındaki bir gayrimüslim, kızı olan Elyasavit'i, yine aynı mahallede oturan Sofya adlı gayrimüslim bir kadının nakkaşlık atölyesine vermesi ile ilgilidir.²¹⁵ Elyasavit'in bu atölyede yaralanması sebebiyle kayıt altına alınmış olan bu bilgi, Tokat'ta nakkaşlık atölyelerinin bulunduğunu ve gayrimüslimlerin erken yaşta çocuklarını bu atölyelere vererek bu sanatı öğrendiklerini göstermektedir. Bunun yanında bu atölyelerde sadece erkeklerin değil, bir atölye sahibi olduğu anlaşılan Sofya örneğinde olduğu gibi kadınların da çalıştığı anlaşılmaktadır.

Keçeci, culhacı ve penbeci ise yine tekstil sanayi ile ilgili olarak gayrimüslimlerin iştigal ettikleri mesleklerdir. Bu bağlamda gayrimüslimlerin tekstil alanına dair kabaca, ham maddeyi işleme, dokuma, boyama ve süsleme gibi sahalarda aktif oldukları görülmektedir. Tokat'taki bu canlı üretim ve ticari hayatın oluşmasının ana etmenlerinden biri olan merkezi konumu, ham madde olarak Tokat'ın beslenmesini ve gelişmesini de sağlamıştır. Bu bağlamda 2 numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan isimlerine nispetle nereden geldiği anlaşılan bu ham maddelere de değinmek icap etmektedir.

19 Haziran 1797 tarihinde Sivas yolunda Tokat'a doğru gelirken hayatını kaybeden Abraham adlı bir Yahudi'nin terekesine kaydedilen ürünler bu konuda oldukça dikkat çekicidir. Aslen Halepli olduğu belirtilen Abraham Tokat'a çeşitli malzemelerle beraber gelmiştir. Abraham'ın hem Halepli olduğunun belirtilmesinden hem de yanında bulunan eşyalardan tüccar olduğu

²⁰⁹ TŞS 2, 35/2.

²¹⁰ TŞS 2, 150/1.

²¹¹ TŞS 2, 223/1.

²¹² TŞS 2, 216/1.

²¹³ TŞS 2, 251/1.

²¹⁴ TŞS 2, 29/2.

²¹⁵ TŞS 2, 235/3.

anlaşılmaktadır. 1208,5 guruş değerindeki malzemelerle Tokat’a geldiği anlaşılan Abraham’ın yanında bulundurdu malzemeler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Halep alacası	39 top	331 [guruş] meblağ 8,5
Def’a sağır alaca	80 top	480 [guruş] meblağ 6
Yeşilli Halep kuşağı	31 aded	40 [guruş] meblağ 4,5
Hama Kuşağı	15 aded	195 [guruş] meblağ 13
Mai peştamal	18 aded	15 [guruş]
Muşamma ve keçe ve garar ve urgan	2 + 2 + 2 + 2 aded	5 [guruş]
Harâr	10	542 [guruş]
		Yekûn: 1208,5

Tablo 8. Halepli Tüccar Abraham’ın Terekesi

Halepli Abraham’ın terekesine kaydedilen bu malzemelerden anlaşılmaktadır ki 18. yüzyılın son çeyreğinde Tokat’a tekstil ürünlerinin akışı devam etmektedir. Bir gayrimüslim tüccarın terekesinden çıkan, Halep Alacası, Yeşilli Halep Kuşağı ve Hama Kuşağı gibi ürünler Suriye bölgesi ile Anadolu’nun ve dolayısıyla Tokat’ın ticaretinin sürdüğünü ve gayrimüslimlerin bu konuda aktif olduklarını göstermektedir.²¹⁶

Ayrıca aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere incelemiş olduğumuz gayrimüslimlerin terekelerinde çıkan çeşitli kumaş ve bez çeşitleri Tokat’ın bu konuda hangi bölge ve şehirlerden beslendiğini de göstermektedir. Halep Alacası, Bor Alacası, Manisa Alacası, Malatya Bezi, Musul Bezi gibi ürünler Tokat’a nerelerden ürünlerin geldiğine işaret etmektedir.

Manisa Alacası	Halep Alacası	Bor Alacası	Musul Bezi
Malatya Bezi			

Tablo 9. Gayrimüslim Terekelerinde Bulunan Kumaş ve Bez Çeşitleri

²¹⁶ TSŞ 2, 157.

Basmacı Aletleri	15-30 guruş
Keçe Alatleri	8 guruş
Kazzaz Aletleri	10 guruş
Kürk Aletleri	5 guruş
Pembe Aletleri	110 guruş

Tablo 10. Gayrimüslimlerin Dükkânlarında Bulunan Üretim Aletleri Fiyatları

Basmacılarıdan sonra incelemiş olduğumuz sicilde gayrimüslimlerin yoğun olarak iştiğal ettikleri ikinci meslek ise kürkçülüktür. 29 Kasım 1795 tarihinde tutulmuş olan Kürkçü Birus'un terekesi bu konuda dikkat çekici bilgiler sunmaktadır. Tokat'ta kürkçü dükkânı olduğu belirtilen Birus'un dükkânında bulunan kürk çeşitleri şunlardır: kuzu kürkü, kedi kürkü, siyah kedi kürkü, taklit kürk, nafe kürk, sansar kürkü, tırnak kürk.²¹⁷ Bunların yanında karsak kürkü, sansar sırtı, sincap kürkü²¹⁸, tilki kürkü²¹⁹, kurt kürkü²²⁰, koç kürkü²²¹ gibi kürk çeşitlerine diğer terekelerde rastlamak mümkündür. Bir diğer kürkçü dükkânına sahip gayrimüslim ise Agop'tur. Onun da kürkçü dükkânında bulunan kürk çeşitleri Birus'un dükkânındakilerle neredeyse aynıdır. Fakat Birus'un terekesi Müslüman kürkçülerle olan ilişkisini göstermesi bakımından zikretmeye değerdir. 23 Temmuz 1796 tarihinde tutulan terekesinde Ömer Efendi, Osman Efendi, Abdurrahman Ağa, ismi belirtilmeyen mahalle kethüdası ve Kürkçü Ömer'den alacakları vardır. Burada mesleği belirtilen Kürkçü Ömer'in Birus'a olan 14 guruşluk borcu aralarındaki ticari ilişkinin varlığını göstermektedir.²²²

²¹⁷ TSŞ 2, 30/1.

²¹⁸ TSŞ 2, 33/1.

²¹⁹ TSŞ 2, 54/1.

²²⁰ TSŞ 2, 123/3.

²²¹ TSŞ 2, 135/1.

²²² TSŞ 2, 82/2.

3.4. Tereke Kayıtlarına Göre Gayrimüslimlerin Ekonomik Durumu

İncelemiş olduğumuz sicilde bulunan tereke kayıtlarından gayrimüslimlerin kendi aralarındaki ekonomik düzeylerine dair bazı fikirler edinilebilir. Grafik 5'te görüldüğü üzere sadece 28 kişinin terekesi 400 guruş ve üzerinde değere sahiptir. Geri kalan 43 gayrimüslimin tereke değerleri 400 guruş ve altındadır. En yüksek tereke değerine sahip kişi ise daha önce de ifade edildiği üzere 14720 guruşluk değerle Anastas adlı gayrimüslimdir. Müftü Han'ında bir kumaş dükkânı olduğu anlaşılan Anastas'ın birçok kişiden de alacağı bulunmaktadır. Fakat Anastas, incelemiş olduğumuz tereke kayıtları arasında en zengin kişi olmasına rağmen, ona en yakın tereke değerine sahip kişi ile arasında neredeyse 10 bin kuruşluk bir fark bulunmaktadır. Dolayısıyla Anastas diğer gayrimüslimlerin varlıkları ile karşılaştırıldığında çok sıra dışı görünmektedir. Ona varlık olarak en yakın kişi ise 5411 guruş değerle Kirkor adlı bir gayrimüslimin terekesidir. Kirkor da Anastas gibi dükkân sahibidir. Voyvoda Hanı'nda bulunan dükkânındaki eşyaların değeri 2379 guruş tutarındadır.²²³ Kirkor'un ardından en değerli tereke ise 2413 guruşluk değerle Kürkçü Birus'un terekesidir. Kürkçü dükkânı işleten Birus'un dükkânında bulunan eşyaları 345 guruşken, diğer varlıklarının toplamı 2068 guruştur.²²⁴ Bu üç kişi dışında sadece dört kişinin tereke değeri 1000 guruş ve üzeridir. Bu kişiler, 1070 guruşluk tereke değeriyle Yori²²⁵, 1133 guruşluk değerle Erkir²²⁶, 1172 guruşluk değerle Kuzet²²⁷ ve 1208,5 guruşluk değerle Tüccar Abraham'ın²²⁸ terekeleridir.

²²³ TSŞ 2, 33/1.

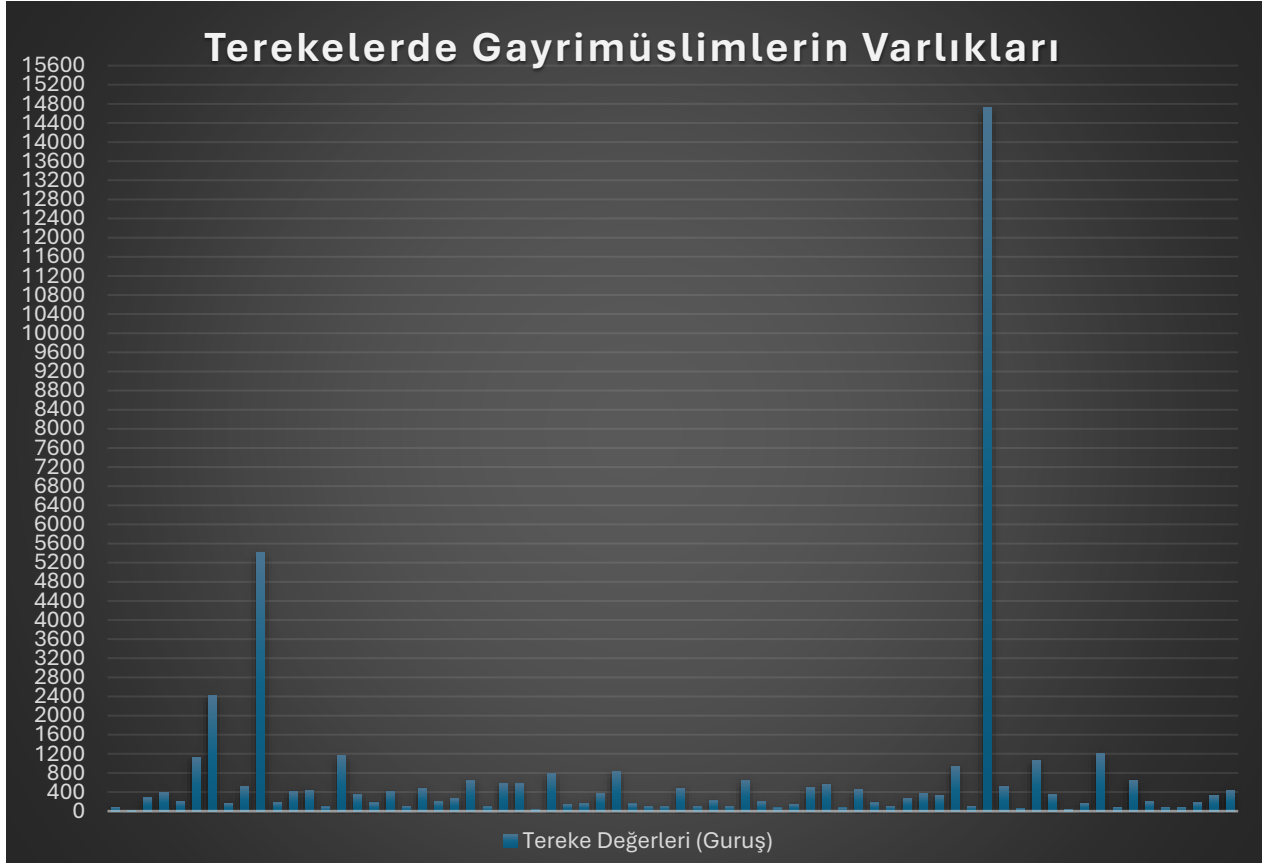
²²⁴ TSŞ 2 30/1.

²²⁵ TSŞ 2, 153/1.

²²⁶ TSŞ 2, 29/2.

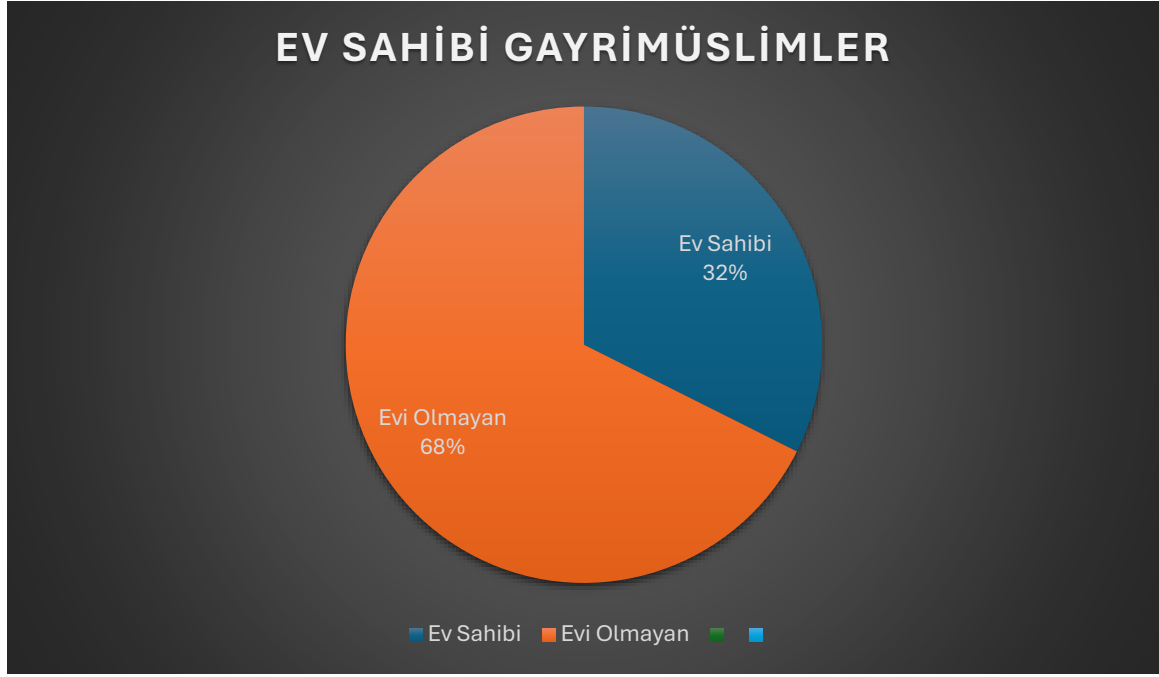
²²⁷ TSŞ 2, 50/2.

²²⁸ TSŞ 2, 157/3.

Grafik 5. Terekelere Göre Gayrimüslimlerin Varlıkları

Tereke kayıtlarından elde ettiğimiz verilerden hareketle çok az bir kısım gayrimüslim belirli bir orada zenginliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ev sahibi olan gayrimüslimlerle olmayanların sayılarında da görülmektedir. Zira Grafik 6’da oranları verildiği üzere 71 tereke kaydından sadece 23 kişi ev sahibidir. Bu kişiler de Tablo 11’de ev fiyatları ile beraber gösterilmiştir.

Grafik 6. Ev Sahibi Olan Gayrimüslimler

3.5. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Evler ve Fiyatları

Cins	Mahalle	Fiyat
Menzil	Terbiye-i Kebir Mahallesi	100 [guruş] ²²⁹
Menzil	Kabe Mescidi Mahallesi	1300 [guruş] ²³⁰
Menzil	Hoca Ahmed Mahallesi	2000 [guruş] ²³¹
Menzil	İçmesu Mahallesi	130 [guruş] ²³²
Menzil	Dere Mahallesi	180 [guruş] ²³³
Menzil	Kabe mescidi Mahallesi	100 [guruş] ²³⁴
Menzil	Yaş meydan Mahallesi	240 [guruş] ²³⁵
Menzil	Çehkanlı Mahallesi	170 [guruş] ²³⁶
Menzil	Cami-i Kebir Mahallesi	300 [guruş] ²³⁷
Menzil	Hoca Ahmet Mahallesi	250 [guruş] ²³⁸ (nıfs hisse)
Menzil	Yaşmeydan Mahallesi	650 [guruş] ²³⁹ (sülüs hisse)
Menzil	Kabe Mescidi Mahallesi	200 [guruş] ²⁴⁰

²²⁹ TŞS 2, 22/1.

²³⁰ TŞS 2, 30/1.

²³¹ TŞS 2, 33/1.

²³² TŞS 2, 44/1.

²³³ TŞS 2, 51/3.

²³⁴ TŞS 2, 52/3.

²³⁵ TŞS 2, 54/1.

²³⁶ TŞS 2, 59/2.

²³⁷ TŞS 2, 70/3.

²³⁸ TŞS 2, 82/2.

²³⁹ TŞS 2, 87/2.

²⁴⁰ TŞS 2, 96/2.

Menzil	Cedid Mahallesi	500 [guruş] ²⁴¹
Menzil	Hoca Ahmed Mahallesi	200 [guruş] ²⁴²
Menzil	Dere Mahallesi	60 [guruş] ²⁴³ (nıfs hisse)
Menzil	Semerikand Mahallesi	90 [guruş] ²⁴⁴
Menzil	Ovannes Mahallesi	150 [guruş] ²⁴⁵
Menzil	Soğukpınar Mahallesi	200 [guruş] ²⁴⁶ (nıfs hisse)
Menzil	Dere Mahallesi	220 [guruş] ²⁴⁷
Menzil	Mihmad-ı hacib Mahallesi	5 [guruş] ²⁴⁸
Menzil	Çilehane Mahallesi	3000 [guruş] ²⁴⁹
Menzil	Su içmez Mahallesi	400 [guruş] ²⁵⁰
Menzil	Soğukpınar Müslim Mahallesi	350 [guruş] ²⁵¹

Tablo 11. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Evler ve Fiyatları

Gayrimüslimlerin sahip olduğu evlerin fiyatlarına dair yorumda bulunmak zordur. Zira elimizde birbiri ile mukayese edebileceğimiz kadar ev sayısı verisi bulunmamaktadır. Bunun yanında hangi mahallelerde ev fiyatlarının daha yüksek olduğu bilgisine erişmemiz de bu sebeple çok mümkün görünmemektedir. Örneğin Kabe Mescidi Mahallesinde üç ev bulunmaktadır. Bunların fiyatları 1300 gurus, 200 gurus ve 100 gurstur. Hoca Ahmed Mahallesinde de üç ev kaydı bulunmaktayken fiyatları ise 2000 gurus, 250 gurus ve 200 gurstur. Diğer üç ev kaydının bulunduğu mahalle ise Dere Mahallesi'dir. Buradaki evlerin fiyatı ise 220 gurus, 180 gurus ve 120 gurstur. Bu üçer ev fiyatı verisine sahip olabildiğimiz mahaller için ev fiyatları bakımından bir yorumda bulunmak oldukça güçtür. Bu fiyatların da muhtemelen evin genişliği, kullanışlılığı vb. fiziksel özellikleri sebebiyle farklı olduğu söylenebilir. Fakat Tablo 11'de hangi mahallede bulunduğu ve fiyatının ne olduğu belirtilen evlerden, ev fiyat ortalamaları ve en yüksek ev fiyatı ile en düşük ev fiyatını belirleyebilmemiz mümkündür. Buna göre Grafik 7'de de görüldüğü üzere gayrimüslimlerin sahip olduğu evlerin fiyat aralıkları 0-200 gurus, 201-500 gurus ve 1000-3000 gurus olarak bir ayrıma tabi tutulabilir. Bu fiyat aralıklarının en yoğun kısmını 11 ev ile 0-200 gurusluk dilim oluşturmaktadır. Diğer yoğun kısım ise 201-500 gurusluk evlerin oluşturduğu dilimdir. Bu dilimde ise sekiz ev bulunmaktadır. En az ev adedinin

²⁴¹ TŞS 2, 97/2.

²⁴² TŞS 2, 108/2.

²⁴³ TŞS 2, 112/1.

²⁴⁴ TŞS 2, 116/1.

²⁴⁵ TŞS 2, 126/2.

²⁴⁶ TŞS 2, 128/1.

²⁴⁷ TŞS 2, 130/1.

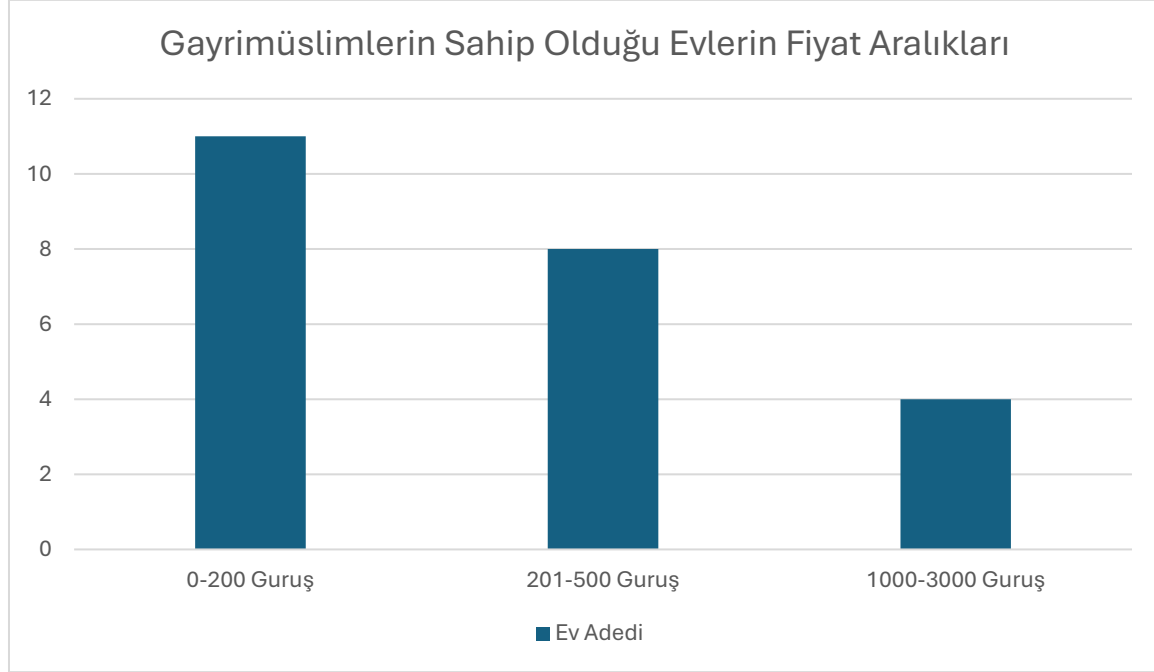
²⁴⁸ TŞS 2, 144/1.

²⁴⁹ TŞS 2, 148/1.

²⁵⁰ TŞS 2, 160/1.

²⁵¹ TŞS 2, 257/1.

bulunduğu kısım ise 1000-3000 guruş aralığında bulunan 4 ev oluşturmaktadır. Dolayısıyla gayrimüslimlerin bu fiyat aralığının en alt dilimlerinde bulunan evlerde yaşam sürdürdükleri ifade edilebilir. Çok daha az bir kısmı yüksek fiyatlı evlerde yaşamaktadır.

Grafik 7. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Evlerin Fiyat Aralıkları

3.6. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Bağlar ve Fiyatları

Tokat yukarıda izah edildiği üzere boyacılık, kürkçülük, basmacılık gibi tekstil ürünlerinin üretimine dair bir merkez olmasının yanında, burada tarımsal üretimin de yapıldığından bahsedilebilir. Tokat'ta hububat, üzüm, elma, arpa ve buğday gibi ürünlerin üretildiği, tarımsal üretim hayatının da oldukça canlı olduğu mevcut literatürde ifade edilmiştir.²⁵² Gayrimüslimlerin bu tarımsal üretimdeki yerini tayin etmek ise oldukça güçtür. Daha çok ticaret ve sanayi üretiminde aktif rol oynadıklarını görebildiğimiz gayrimüslimlerin tarım ve hayvancılık sektöründeki varlığına işaret edilebilecek tek bilgi kaynağımız, terekelerdeki sahip oldukları bağlarla ilgili kayıtlardır. Bu bağları hangi amaçla kullandıkları tam olarak belli

²⁵² Hanılçe, 1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer 'iyye Sicili 'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi, 91.

olmamakla beraber, bağların bulunduğu mevki isimleri bazı çıkarımlar yapmamıza olanak sağlamaktadır.

Cinsi	Bulunduğu Yer	Değeri
Bağ	Kablı Çayırı	100 guruş
Bağ	Hamzapınarı	300 guruş
Bağ (harabe)	Kemer	25 guruş
Bağ		100 guruş
Bağ	Geksi Deresi	50 guruş
Bağ	Kocacık	50 guruş
Bağ	Kablı Çayırı	130 guruş
Bağ	Vartabet	150 guruş
Bağ	Sultantepeşi	100 guruş
Bağ	karyey-i	120 guruş
Bağ	Hanyazusu	100 guruş
Bağ	Biskeni	100 guruş
Bağ	Lüküb	100 guruş
Bağ (harabe)	Hanyazusu	30 guruş
Bağ	Derbend	12 guruş
Bağ (harabe)	Defye?	20 guruş
Bağ	Kumluk	40 guruş
Bağ		300 guruş
Bağ	Harkaltı	50 guruş
Bağ	Hanyazusu	100 guruş

Tablo 12. Gayrimüslimlerin Sahip Olduğu Bağlar ve Fiyatları

Misal olarak Kablı Çayırı adlı yerin varlığı burada hayvancılık için çayır üretiminin yapıldığını çağrıştırmakla beraber bu bağa sahip olduğunu anladığımız Serkiz'in terekesinde hayvancılık yaptığına dair bir alamet bulunmamaktadır.²⁵³ Kablı Çayırında bağı bulunan bir diğer gayrimüslim olan Elmas'ta da benzer bir durum söz konusudur. Onun da Kablı Çayırında bağı bulunmasına rağmen terekesinde hayvancılık yahut tarımla ilgilendiğine dair bir kayıt söz konusu değildir.²⁵⁴ Diğer yandan *Harkaltı*²⁵⁵ adlı bir yer isminin bağların bulunduğu bir yer için söz konusu olması bu bölgede hayvancılık yahut tarım için sulama sisteminin varlığına işaret ettiği düşünülebilir.²⁵⁶

²⁵³ TŞS 2, 25/1.

²⁵⁴ TŞS 2, 59/3.

²⁵⁵ TŞS 2, 96/2.

²⁵⁶ Haniççe, 1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer 'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi, 91.

3.7. Gayrimüslimlerin Kullandığı İsimler

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde yer alan kadın isimleri Tablo 13 ve erkek isimleri Tablo 14’te gösterilmiştir. Gayrimüslim kadınların sıklıkla kullandığı isimler Maryam, Anna, Desbina ve Herdisme olduğu görülmektedir. Bununla beraber kadınların kullandığı Nazlı, Elmas, Hanım, Kudret, Zümrüt, Seher ve Çiçek gibi isimler Müslümanlar tarafından da kullanıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda diyebiliriz ki 18. Yüzyılın sonlarında Tokat’ta yaşayan gayrimüslimler Müslümanlar tarafından da kullanılan isimleri kullanmaktaydılar.

İncelediğimiz sicile göre gayrimüslim erkekler tarafından en çok tercih edilen isimlerin ise Agob, Ohan, Ohannes, Kirkor, Karabet, Artin ve Yasef olduğunu görülmektedir. Sicilimizde yer alan isimlere bakıldığında çoğu isim Ermeni tebaa tarafından kullanılan isimler olması sebebiyle ağırlıklı olarak yaşayan gayrimüslimlerin Ermeni olduğu belirtilmelidir. Yahudi tebaa tarafından ise Abraham, Lovi ve Yasef isminin sıklıkla kullandığı anlaşılmaktadır.

Sicilimizde kadınlar babalarının adları ile “*Takoka bint-i Artin nâm nasraniye...*”²⁵⁷ , “*Elmas bint-i Artin nâm hâlike...*”²⁵⁸ gibi ifadelerle kaydedilmişlerdir. Erkek isimleri babalarının adlarıyla, “*Artin veledi Mıgırdiç...*”²⁵⁹ , “*Abraham veledi Kirkor*”²⁶⁰ gibi ifadelerle anılmaktadır.

Ortak kullanılan isimlerin yanı sıra gayrimüslim halkın kendi isimlendirme geleneğine bağlı olduklarını ve çoğunlukla kendilerine mahsus olan isimleri kullandıkları söylenebilir. Bunun yanında sicilimizde erkek isimlerinin kadın isimlerine nazaran daha çok olduğu görülmektedir.

²⁵⁷ TŞS 2, 290/1.

²⁵⁸ TŞS 2, 59/3.

²⁵⁹ TŞS 2, 70/2.

²⁶⁰ TŞS 2, 158/3.

Sorpek	Takuke	Memayık	İlisavi	Sara	Sofya	Dudu
Hanım	İsedora	Pirab	Zümrüt	Çiçek	Elena	Seher
Aynuk	Herdisme	Hefta	Hatun	Nazlı	Melak	Takoka
Anna	Desbina	Merisos	Kudret	Sultan	Marina	
Maryam	Harsine	Bagote	Elisavit	Herpesme	Anastasya	
Serpuk	Elmas	Susan	Marta	Dalte	Karpe	

Tablo 13. Gayrimüslim Kadın İsimleri

Agob	Kirkor	Ohan	Tavit	Karabet	Monahak	Simon
Erkir	Mıgırđıç	Istefan	Bogos	Serkiz	Bedros	Ohannes
Artin	Burus	David	Anton	Gabriyel	Petre	Kiregos
Evadik	Manas	Kasbar	Hürmüz	Osib	Yovan	Aslan
Haçtor	Kiyorke	Melkon	Vartan	Abraham	Nikola	Andik
Karyan	Yasef	Arslan	Mihayil	Yori	Dimitri	Bogota
Kireki	Murat	Lefter	Nikogos	Varhadar	Bünyad	Ohan
Aleksan	Mardros					

Tablo 14. Gayrimüslim Erkek İsimleri

3.8. Gayrimüslimlerin Kullandığı Unvanlar

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde kadınların isimlendirmesinde herhangi bir unvan veya sıfatlandırmaya rastlanmamıştır. Sicilimizde yer alan unvanlar ise genellikle kişilerin yaptıkları mesleklerle veya babalarının meslekleri ile bağdaşıktır. “Keşiş” ifadesi Hristiyanların nefis terbiyesi sebebiyle yalnız münzevi hayat yaşayanlar için kullandığı bir terimdir.²⁶¹ Sicilimizde beş kayıtta keşiş kelimesi tespit edilmiştir.²⁶²

Çuha	Elvancı	Kürkçü	Kalemkar	Basmacı	Derzi	Basmacı
Serkiz	Serkiz	Burus	Agop	Yasef	Karabet	Nikola
Kasab	Kürkçü	Solakçı	Kazgancı	Balıkçı	Kazgancı	Basmacı
Kireki	Agob	Markos	Yovan	Matrik	Mardıros	Kalos
Kahveci						
Agob						

Tablo 15. Gayrimüslimlerin Kullandığı Unvanlar

²⁶¹Şinasi Gündüz, “Keşiş”, *DİA*, C. 25, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2022), 322.

²⁶² TŞS 2, 30/2.; 40/1, 133/3.; 268/3.; 274/3.

3.9. Gayrimüslimlerin Ev Eşyaları

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde Gayrimüslimlerin terekesinde yer alan ev eşyalarının listesi Tablo 16’da verilmiştir. Terekeler, kişisel ürünlerin envanter kaydı olması sebebiyle genellemeye vararak toplumda kullanılan sosyal yaşam malzemelerinin kaydına ulaşmamızı sağlamaktadır. Bu bağlamda incelediğimiz gayrimüslim tereke kayıtlarında herkesin evinde olması çok muhtemel olan yorgan, yastık, döşek, kilim gibi eşyalar neredeyse tüm terekelerde bulunmaktadır. Elbette yeni veya eski olması ile alakalı olarak kassam tarafından yapılan fiyatlandırma farklılık göstermektedir. Müslüman terekelerinde olmayan sadece gayrimüslim terekelerinde gördüğümüz ev eşyası kefare minderidir. Ayrıca terekelerde bulunan “Mısır hasırı, Canik kilimi” gibi malzemelerin adlandırması bize bölgede canlı bir ticaret akışının olduğunu göstermektedir. Bununla beraber gayrimüslim tereke kayıtlarda yer alan “seccade” adlı ev eşyasının namazlık olarak tanımlamamız sicil sınırları içerisinde mümkün değildir. Nitekim seccadenin süslü bir halı çeşidi olması sebebiyle gayrimüslimlerin evinde halı amacıyla mı yoksa Müslüman komşusu için mi var olduğu bilinmemektedir.

Çit Döşek	Asdar ve Teles	Kebe
Çit Yorgan	Kaliçe	Yan Kaliçe
Çit Yasdık	Mısır Hasırı	Seccade
Kilim	Kadife Yasdık	Köhne Ma’kad
Sâğır Minder	Deymi Döşek	Kapı Perdesi
Kefere Minderi	Şamdan	Şamdan
Yorgan Yüzü	Cedid Kilim	Canik Kilimi
Tüylü Kilim	Hamam Rahtı	Kebe
Beşik Takımı	Yün	Yüz Yastığı
Hamam Takımı	Peşkir	Havlu
Mâ’î Bez Peşkir	Ketan şilte	Peşkir
Keçe ve Minderi	İşleme peşkir	

Tablo 16. Gayrimüslimlerin Kullandığı Ev Eşyaları

3.10. Gayrimüslimlerin Terekelerinde Adı Geçen Yiyecek ve İçecekler

Şıra	Pastırma	Kimyon
Anason	Hamr	Hınta

Tablo 17. Gayrimüslimlerin Terekelerinde Adı Geçen Yiyecek ve İçecekler

2 numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslimlerin terekelerinde yer alan yiyecek içecek listesi tablo Tablo 17'de gösterilmiştir. Tabloda yer alan şıra, hamr, hınta ve anason gibi alkol türleri çok yaygındır. Bu durum gayrimüslimlerin sosyal yaşamlarında baskı altında yaşadıkları gibi bir durumun söz konusu olmadığını göstermektedir. Elbette ki sicilde yer alan bu yiyecek ve içecekler dışında kişinin yiyecek içecek malzemeleri bulunuyordur. Çünkü kişinin ölümünden ne kadar zaman sonra terekenin tutulduğunu bilinmemektedir. Bu sebeple bozulması kolay olan şeylerin kişinin ölümü ile kullanılması, dağıtılması ihtimal dâhilindedir. Terekelerde mevcut olan pastırma ve alkol çeşitlerinin uzun süre muhafaza edilmesi sebebiyle terekeye işlendiğini düşünülmektedir.

3.11. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Kişisel Eşyalar

Divit	Akçe Tahtası	Tarak
Duhan Çubuğu	Köhne Duhan Çubuğu	Bileği Taşı
Tarak	Ayna	Sabun
Kına	Zurna ve çalgı takımı	

Tablo 18. Gayrimüslimlerin Terekelerinde Adı Geçen Kişisel Eşyalar

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslimler tarafından kullanılan kişisel eşyalar Tablo 18'de gösterilmiştir. Hoca Ahmed Mahallesinde yaşayan Kirkor'un terekesinde yer alan divitten anlıyoruz ki Kirkor okuma yazma biliyordu.²⁶³ Diğer gayrimüslim terekelerinde okuma yazmayı temsil eden eşyalara rastlanılmamıştır. Dört erkek terekesinde yer alan duhan çubuğunun tütün kullanımının gayrimüslimler arasında düşük olduğunu ve kadınlarda hiç kullanılmadığını veya eşya olarak sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Kişisel eşyalar arasında dikkat çekici bir eşya olarak Karagöz Anastas'ın terekesinde bulunan zurna ve çalgı takımıdır.²⁶⁴ Anastas'ın terekesinde yer alan bu ürünlerle müzikle bir bağlantısının olduğu

²⁶³TŞS 2, 33/1.

²⁶⁴ TŞS 2, 180/1.

anlaşılmaktadır. Fakat icracı mı olduğu yoksa satıcı mı olduğu belirsizdir. Müzik aletlerine dair verilen çalgı takımı ifadesi bu eşyaları kişisel eşya kategorisinde değerlendirmemize olanak sağlasa da zurna kaydının beş adet olarak belirtilmesi Anastas'ın müzik aletlerini imal ettiğini ve satışını yaptığını da akıllara getirmektedir.

3.12. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Saklama Araç Gereçleri

Tahta Sandık	Nuhas Kap	Çuval	Sandık
Harar	Boğça	Servi Sandık	Keçe ve Çuval
Heybe	Çul	Hurç	

Tablo 19. Gayrimüslim Terekelerinde Adı Geçen Saklama Araç-Gereçleri

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde, gayrimüslimler tarafından kullanılan saklama araç gereçleri Tablo 19'da gösterilmiştir. Tokat bakır madeninin ticareti açısından oldukça zengindir. İncelediğimiz sicilde Tokat'ta bulunan bakırın Samsun iskelesinden İstanbul'a nakline dair sekiz i'lam kaydı mevcuttur. Bakırdan imal edilen nuhas kap, terekelerde belirtilen eşyanın büyüklüğü veya bakırın kalitesine göre fiyatlandırma yapılmıştır. Ayrıca terekelerde yer alan harar, heybe, keçe veya çuval gibi ürünler, Tokat'ın dokuma alanında ki gelişimini de göstermektedir.

3.13. Gayrimüslim Terekelerine Göre Mutfak Araç-Gereçleri

Kütahiye Fincanı	Fağfur Fincan	İngiliz Bardağı	Havan	Nuhas Kazgan	Cam Tas
Mangal	Kalay Kaşık ve Bıçak	Çorba Tası	Arak Şişeleri	Bakraç	Kantar
Arak Kazganı	Billur Bardak	Su Tası	Tepsi	Fincan	Şişe
Kız Fincan ve tabağı	Tabak	Sahan	Gülabdan	Leğen İbriği	Ma'i Sofrabezi
Çamaşır Leğeni ve Kazganı	Kalay Tuzluk	Sini	Kebir Kazgan	Billur	Sim Güllabdan

Kazgan ve Tası	Sofra Bezi	Lenger	Evânî nuhasiye	Bıçak	Kaşık
Kebir Sini	Cam Fanus ve Ayağı	Maşraba	Kahve Takımı	Sac	Bardak
Kâse	Nuhas Mangal	Tava	Terazi	Fincan ve Zarf	Tas ve Tepsi
Sim Zarf					

Tablo 20. Gayrimüslim Terekelerinde Adı Geçen Mutfak Eşyaları

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde yer alan gayrimüslim terekelerinde bulunan mutfak araç gereçleri Tablo 20'de gösterilmiştir. Mutfak araç gereçlerinin çoğunluğu kadın terekelerinden tespit edilmiştir. Müslüman ve gayrimüslim terekelerinde yer alan sini, tuzluk, fincan gibi malzemeler her iki tebaanın mutfağında kullanılan ortak araç gereçlerdir. Fakat arak kazganı, arak şişesi, arak kalayı, arak takımı ve fincanı sadece gayrimüslim terekelerinde yer almaktadır. Sîm zarf ve sîm gülubdan gibi gümüşten oluşan terekeler kişinin ekonomik durumunu göstermektedir. İngiliz bardağı, Kütahiye fincanı, fağfur fincanı gibi malzemelere sahip olan tereke sahipleri genellikle tüccar sınıfından kimseler olduğu görülmektedir. Ayrıca ifade etmeliyiz ki fincan ve kahve takımının terekelerde bulunması Tokat'ta 18. Yüzyılın son çeyreğinde gayrimüslimler arasında bir kahve kültürünün var olduğu göstermektedir.

3.14. Gayrimüslim Terekelerine Göre Ziyet Eşyaları

Altun Yüzük	Altun Bukağı
Altun Hâtem	Ham yüsük taşı
Mısır Altını	Sim saat
Altun Küpe	Burma olarak bilinen altun kol bağı
Altun bilezik	Boğaz Altunu
Altın Burma	Sim kuşak
İslambol altunu	Altun
Yalduz altun	Altun Kol Bağı
Bugaz altun	Yalduz altun
Yelpaze küpe	Saat
Tel Yüzük ve Halka	Altun Veznesi
Nakit Akçe	Beyaz Akçe

Tablo 21. Gayrimüslim Terekelerinde Kaydedilen Ziyet Eşyaları

2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde, gayrimüslimler tarafından kullanılan ziynet eşyaları Tablo 21’de gösterilmiştir. Kadın ve erkek terekelerinde rastladığımız altın kadınlarda daha çok küpe, yüzük gibi aksesuar amacıyla bulunmaktadır.²⁶⁵ Erkeklerin terekesinde daha çok birikim amacıyla yer aldığını, altının değerinin miskal ölçüsüyle değerlendirilmesinden anlaşılmaktadır.²⁶⁶ Gayrimüslim terekelerinde yer alan bu ziynet eşyaları ayrıca Tokat’ta kuyumculuk sektörünün de var olduğunu göstermektedir. Sim saat veya saat ise erkek terekelerinde mevcuttur.

3.15. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Silahlar

Tüfenk	Fişeklik ve vezne
Piştov	Freng Çakusu
Simli Bıçak	Çaku
Bıçak	Silah
Kılıç Kabza	Sim Bıçak

Tablo 22. Gayrimüslim Terekelerinde Kaydedilen Silahlar

2 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicilinde, gayrimüslimlerin terekesinde yer alan silahlar Tablo 22’de gösterilmiştir. Gayrimüslimlerin silah kullanımı daha önceki bölümlerde açıklanmıştır. Silah ve çeşitleri erkek terekelerinde tespit edilmiştir.

3.16. Gayrimüslim Terekelerine Göre Kullanılan Kılık Kıyafet

Şâlî Cebe	Keten Gömlek	İpekli Gömlek	Taraklı Kutnî Entârî	Sağır Bez Entârî	Çuka Cebe	Alaca Şalvar
Biniş	Kalpak	Âbâ	Şalvar	Entârî	Bez Gömlek	Çuka Biniş
Göçen Kürk	Tırnak Tulum Kürk	Zincab Cebe Kürk	Köhne Şâlî Cebe	Kürk	Kırmız Bez Entârî	Alaca Entârî

²⁶⁵ TŞS 2, 95/2.

²⁶⁶ TŞS 2, 50/2.

Şeritli Hare Cebe	Üslük	Köhne İşleme Don	Bağlık ve Uçkur	Basma Entârî	Beyaz Bez Entârî	Çuka Biniş
Fistan	Kutnî Entârî	Ayak Donu	Kurt Kürkü	Yelek	Bez Entârî	Elvan Şalvar
Halep Alacası	Kuşak	Balıkesir şalvarı	Sîm Kuşak	Takke	Dizlik	Papuç
Baş Çiti	Baş Yemenisi	Snasar Kürk	İçlik	Don	Baş Terliği	Ma'i Peştamal
Kürk	Gömlek	Hırka	Çuka Entari	Manisa Alacası Entari	Şayak Şalvar	Uçkur
Çiçekli Entari	Sansar Kürk	Nafe Kürk	Şal	İçlik	Köhne Şâlî Çakşır	Kaftan
Acem Atlas Entârî	Koç Kürkü	Futa	Üslük	Çizme		

Tablo 23. Gayrimüslim Terekelerinde Kaydedilen Kılık-Kıyafet Çeşitleri

2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde, gayrimüslimlerin terekesinde yer alan kılık kıyafet envanteri Tablo 23'te gösterilmiştir. Tokat'ta basmacılık ve dokumacılık sektörünün gelişimini daha önceki bölümlerde ifade edilmiştir. Terekelerde biniş kıyafetinin yer alması gayrimüslimleri at kullandığını yorumunu doğrudan olmamakla beraber dolaylı yoldan yapmamıza olanak kılmaktadır. Giysiler kassam tarafından rengine, kumaşın cinsine veya eski ve yeni olmasına göre adlandırıldığı görülmektedir. Şâlî cebenin tiftikten yapılmış ince kumaş, keten gömlek, ketenden imal edilmiş kumaş, taraklı kutnî entârînin ise pamuktan imal edilmiş kumaş olduğu anlaşılmaktadır. Manisa alacası entârî, Halep alacası, Balıkesir şalvarı ve acem atlas entârî gibi eşyaların üretildikleri yere göre adlandırılmasının yapıldığını görülmektedir. Çiçek motifinin kıyafetlerde sık kullanıldığı ifade edilmelidir. Kürk yapımında kurt, sincap ve koç gibi hayvanlardan yararlandıklarını anlaşılmaktadır. Gayrimüslim kadın terekelerinde baş yemenisi ve baş çitin yer alması gayrimüslim kadınlarının da örtündüğünü göstermektedir. Kadınların terekesinde çoğunlukla uzun elbise anlamına gelen entârîler bulunmaktadır. Aynı zamanda terekelerde kişiye ait iç giyim malzemeleri az sayıda olmakla beraber yer almaktadır.

Dizlik ve çizme gibi ürünler sadece birer tereke kaydında çıktığı için kullanımının sınırlı olduğunu görmekteyiz. Ayak donu olarak yazılan ürünün çorap olduğu düşünülmektedir.

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: 2 NUMARALI TOKAT ŞER'İYYE SİCİLİNDE YER
ALAN GAYRİMÜSLİMLERLE İLGİLİ HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONLU
METNİ**

2.NUMARALI ŞER'İYE SİCİLİNİN TRANSKRİPSİYONU

1. Sayfa 2. Kayıt

Mukaddeme Hoca Ahmed mahallesi sâkinelerinden Muhtedi Fatıma bint-i Abdullah meclis-i şer'ile fi'li şenî' itmemek üzere tevbe-i nasûh ile tevbe ve istiğfar eylediği kayd şod fi 21 Recebû'l-ferd sene 1210

1. Sayfa 12. Kayıt

Mihmâd-ı Hâcib mahallesi mütemekkinlerinden Agob veled-i Ohan nâm zımmî şeref-i islâm ile müşerref olub ismi Osman vaz' olundu kayd şod fi 27 Recebû'l-ferd sene 1211

9. Sayfa 1. Kayıt

Hanım'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Velediayas Mahallesi mütemikinelere iken bundan akdem hâlike olan Hanım bint-i Aynuk nâm hâlikenin verâseti zevci-i metrûki Tavit veledi Kirkor ile anası Anna bint-i Serkiz'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmân talebî ve ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l hâmis ve'l-işrîn min şehri Rebiü'l-evvel li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf. 25 Rebiü'l evvel 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Mihr-i müeccel der-zimmet-i zevci'l-mesfûr		16,5 [guruş]
Sim kuşak	1 çift	8 [guruş]
Şâlî cebe	1 çift	4 [guruş]
Keten gömlek	1 aded	5 [guruş]
Yorgan çarşabı	1 aded	1,5 [guruş]

Kırmızı bez	6 arşun	20 [guruş]
Keten gömlek	2 aded	5 [guruş]
İpekli gömlek	1 aded	2,5 [guruş]
Taraklı kutnî entârî	1 çift	7 [guruş]
Köhne sağîr bez entârî	1 çift	1 [guruş]
Köhne çuka cebe	1 aded	1 [guruş]
Alaca şalvar	1 aded	1,5 [guruş]
Mâî bez peşgir	1 aded	1,5 [guruş]
Ketan	6 arşun	1,5 [guruş]
Peşgir	5 aded	3 [guruş]
Beyaz örtü ve ipekli parçası		1 [guruş]
Yemeni değirmi	3 aded	3 [guruş]
Def'a peşgir	5 aded	2 [guruş]
Uçkur ve bez parçaları		0,5 [guruş]
Ketan şilte	1 aded	1 [guruş]
Hamam takımı	ber-vechi tahmin	ber-vechi tahmin 2 [guruş]
Freng çakusu	5 aded	1 [guruş]
Tahta sandık	1 aded	2 [guruş]
Çit döşek	1 aded	5 [guruş]
Çit yorgan	1 aded	3 [guruş]
Çit yasdık	2 aded	3 [guruş]
Köhne kilim	1 aded	1,5 [guruş]
Sağîr minder	1 aded	0,5 [guruş]
Nühâs kap	3 aded	3 [guruş]
		Yekûn: 86 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlike-i mersûmenin lâşesine masraf	13 [guruş]
Resm-i kısmet	2 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	0,5 [guruş]

İhzâriyye kalemiyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 18 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 68 [guruş]
Hisse-i zevç	34 [guruş]
Hisse-i ümm	34 [guruş]

14. Sayfa 1. Kayıt:

Beytü'l mal Defteridir

An 'aslı Erzurum kazâsı mütemekkinlerinden olup Medîne-i Tokat'ta Kâtip Han'ında misâfiren sâkin iken bundan akdem hâlik olan Kirkor veled-i Karabet nâm hâlikin zâhirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi cânib-i beytü'l-mâla â'id ve râci' olmağla medîne-i mezbûre Voyvodası olup beytü'l-mâl amm ü hassa kabzına m'emur sa'âdetlü es-Seyid el-Hâcc Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn olunan el-Hâcc Hüseyin bin Hasan talebî ve ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve sûk-i sultanîde bade'l-müzâyede bey' olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredatıdır ki ber-vech-i âti zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-işrîn min şehr-i Rabîülâhir li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

21 Rabiü'l-âhir 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Köhne kürk	1 aded	2 [guruş]
Köhne bez entâri	1 aded	2 [guruş]
Köhne gömlek	1 aded	1 [guruş]
Köhne hırka	1 aded	0,5 [guruş]
Çuval	3 aded	1 [guruş]
Köhne âbâ ve şalvar	1 aded	2 [guruş]
Evânî-i nühâsiyye	4 kıyye	4 [guruş]
		Yekûn: 12 [12,5] [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Dellâliyye ve kira-yı dükkân	0,5 [guruş]
Kâtibiyye	0,5 [guruş]
Emîn-i beytü'l-mâla hizmet	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
Lâşesine masraf	1 [guruş]
	Yekûn: 3 [guruş]
	Sahhu'l-bâkî: 9 [guruş]

22. Sayfa 1. Kayıt

Ohan'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Terbiye-i Kebir Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Ohan veled-i Kirkor nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Ana bint-i Kirkor ile sülbi sağır oğlu Karabet ve sülbîye-i sağîre kızları Maryam ve Serpuk'a ve Takuk'a ve anası Takuk bint-i İsedora münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati'ş-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mersûmun terekesinin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zıkr olunur.

Harrere Fi'lyevmi's-sâmin min şehri Cemâziyelevvel li-sene aşer ve mi'eteyn elf

8 Cemâziyelevvel 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre		100 [guruş]
Döşek	2 aded	10 [guruş]
Yorgan	3 aded	12 [guruş]
Yasdık	4 aded	8 [guruş]
Minder	3 aded	4 [guruş]
Kilim + kebe	2+1 aded	10 [guruş]
Bilegü taşı	1 aded	5 [guruş]
Çuka cebe	1 aded	15 [guruş]
Sağır çuka entâri	1 aded	5 [guruş]
Biniş kalpak	1 aded	18 [guruş]
Gömlek + maa entâri	1 aded	2 [guruş]
Âbâ ve şalvar		3 [guruş]
Kız fincan maa tabbah		1 [guruş]
Mangal	1 aded	1 [guruş]
Arak kazganı		12 [guruş]
Evânî nühâsiyye	15 kıyye	15 [guruş]
Hurdehane		5 [guruş]

Hâlik-i mersûmun dükkânı derûnunda olan müsta'mel nühas	54 kıyye	54 [guruş]
		Yekûn: 280

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	10 [guruş]
Resm-i kısmet	7 [guruş]
Kâtibiyye	2,5 [guruş]
Çukadâriyye	2,5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
Mihr[-i müeccel-i müsbeste]	33 [guruş]
	Yekûn: 57 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 223 [guruş]
Hisse-i zevce	27 [guruş]/meblağ 105
Hisse-i ibn	63 [guruş] /meblağ 22
Hisse-i bint-i	31 [guruş]/meblağ 71
Hisse-i bint-i	31 [guruş]/meblağ 71
Hisse-i bint-i	31 [guruş]/meblağ 71
Hisse-i ümm	37 [guruş]/meblağ 20

25. Sayfa 1. Kayıt

Serkiz'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Çulha Serkiz veled-i Agob nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Herisme bint-i Karabet ile sülbî sağır oğlu Monahak'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere Fi'l-yevmi'l-sâlis 'aşer min şehri Cemâziyelevvel li-sene "aşer ve mi'eteyn ve elf.

13 Cemâziyelevvel 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bağ der mevzi-i kablı çayırı	1 kıt'a	100 [guruş]
Yasdık	6 aded	14 [guruş]
Kilim	5 aded	30 [guruş]
Döşek	2 aded	5 [guruş]
Yorgan	3 aded	12 [guruş]
Köhne kilim	4 aded	10 [guruş]
Kefere minderi	10 aded	4 [guruş]
Bez top	6 aded	21 [guruş]
Yorgan yüzü	1 aded	2 [guruş]
Manisa alacası	1 top	4 [guruş]
Keten bez	1 top	3 [guruş]
Köhne biniş	1 aded	8 [guruş]
Entâri	1 aded	8 [guruş]
Dolama peşkir + sofra bezi	1 + 1 aded	3 [guruş]
Köhne şalvar ve entâri		2 [guruş]
Astar	1 top	2,5 [guruş]
Arak şişeleri ve kalay ve fincan		5 [guruş]
Çamaşur leğeni + kazgan	1 + 1 aded	14 [guruş]
Havan + şamdan	1 + 1 aded	2,5 [guruş]

Evânî nühasiyye	40 kıyye	40 [guruş]
Çulha karhanesinde mevcut bez	30 top	30 [guruş]
Hırdavat		10 [guruş]
		Yekûn: 390 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	35 [guruş]
Resm-i kısmet	10 [guruş]
Kâtibiyye	2,5 [guruş]
Çukadâriyye	2,5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 53 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 337 [guruş]
Hisse-i zevce	42 [guruş]/meblağ 15
Hisse-i ibn	294 [guruş] /meblağ 105

28. Sayfa 1. Kayıt

Simon'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Huruş mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem maktûlen hâlik olan Simon veled-i Simon nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Desbina bint-i Donik ile sülbîyye-i sağîre kızları Harsine'ye ve li-ebeveyn kız karındaşı Elsine'ye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati'ş-şer'îye tevzî' ' ve taksîm olunan hâlikin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zıkr olunur.

Harrere Fi'l-yevmi'l-sâbi' ve'l-'işrîn min şehri Cemâziyelevvel li-sene“aşer ve mi'eteyn ve elf 27 Cemâziyelevvel 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Yukarı kalhânede körük	2 aded	100 [guruş]
Hınta	1 keyl	11 [guruş]
Döşek	2 aded	8 [guruş]
Yorgan	2 aded	5 [guruş]
Yasdık	5 aded	10 [guruş]
Kebe	1 aded	3,5 [guruş]
Tüyli kilim	1 aded	3 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	4 [guruş]
Aba biniş	1 aded	4 [guruş]
Aba şalvar	1 aded	4 [guruş]
Alaca entâri	1 aded	5 [guruş]
Bez entâri ve aba		1 [guruş]
Sağîr minder	4 aded	2 [guruş]
Sağîr misl [-i minder]	2 aded	2,5 [guruş]
Merkeb re's	1 aded	17 [guruş]
Hamr haml	2 aded	30 [guruş]
Kebir sini	1 aded	12 [guruş]
Şamdan	1 aded	1 [guruş]
Mangal	1 aded	3 [guruş]

Evânî nuhassıye	24 kıyye	24 [guruş]
Hurdahane		10 [guruş]
		Yekûn: 206 [guruş]

Minhe'l-ıhrâcât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	12,5 [guruş]
Resm-i kısmet	6,5 [guruş]
Kâtibiyye	3 [guruş]
Çukadâriyye	3 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
Mihr-i müeccel-i müsbete	32 [guruş]
	Yekûn: 58 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	202 [guruş]
Hisse-i zevce	25 [guruş]/meblağ 20
Hisse-i binti	88 [guruş] /meblağ 45
Hisse-i uht	88 [guruş]/ meblağ 45

29. Sayfa 2. Kayıt

Elvancı Erkir'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Meydan Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Elvancı Erkir veled-i Mıgırdic nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Herdisme bint-i Karabet ile ammi-zâdeleri Istefan veled-i Artin ve Boğos veled-i Tavit'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrun talebî ve ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer min şehri Cemâziyelâhire li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf.

13 Cemâziyelâhir 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	2 aded	8 [guruş]
Yorgan	2 aded	10 [guruş]
Yasdık	3 aded	10 [guruş]
Kefere minderi	11 aded	6 [guruş]
Kilim	3 aded	15 [guruş]
Çuka cebe	1 aded	6 [guruş]
Köhne biniş	1 aded	5 [guruş]
Aba	1 aded	5 [guruş]
Köhne şalvar		6 [guruş]
Kuşak	1 aded	4 [guruş]
Köhne bez entârî	3 aded	5 [guruş]
Bez gömlek	9 aded	27 [guruş]
Don	6 aded	5 [guruş]
Çarşab	1 aded	2 [guruş]
Yorgan ve yasdık yüzü	3 aded	3,5 [guruş]
Köhne bez gömlek	3 aded	3 [guruş]
Asdar ve teles	2 Top	2,5 [guruş]
Arak şişeleri ve kalay ve Kütahiye fincanı	20 aded	3 [guruş]
Bez entârî	1 aded	5 [guruş]

Bez	2 top	2 [guruş]
Don+içlik	1+1 aded	3 [guruş]
Sabun	1 batman	4 [guruş]
Bez	7 top	28 [guruş]
Asdar	2 top	3 [guruş]
Dolama peşkiri	3 aded	10 [guruş]
Hamr haml	1 aded	15 [guruş]
Bez	1 top	3 [guruş]
Hatem	1 aded	2 [guruş]
Nakd der kise		42 [guruş]
Hırdavat		10 [guruş]
Evânî nühâsiyye	80 kıyye	80 [guruş]
Der zimmet-i ruscuklu Hacik zimmî bâ-temessük		400 [guruş]
Der zimmet-i İranlı Karem zimmî bâ-temessük		400 [guruş]
		Yekûn: 1133 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	50 [guruş]
Resm-i kısmet	28 [guruş]
Kâtibiyye	8 [guruş]
Çukadâriyye	8 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	6 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	3 [guruş]
	Yekûn: 103 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	1030 [guruş]
Hisse-i zevce	257,5 [guruş]
Hisse-i ammî-zâde	386 [guruş] /meblağ 30
Hisse-i ammî-zâde	386 [guruş]/ meblağ 30

30. Sayfa 1. Kayıt

Kürkçü Birus'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Kabe Mescidi Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Kürkçü Birus veled-i Murad nam hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Honzid (?) bint-i Menas ile li-ebeveyn er karındaşı Istefa'nın kızları Ana ve Pertek'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmûn talebî ve ma'rifet-i şer' ile tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmûn defter-i müfredatıdır ki a'yân ve esmân misilleriyle ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşer min şehri Cemâziyelâhire li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

17 Cemâziyelâhir 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre	1 bâb	1300 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Hamzapınarı		300 [guruş]
Yasdık	4 aded	10 [guruş]
Mak'ad minder[i]		20 [guruş]
Kilim	3 aded	15 [guruş]
Yorgan	1 aded	5 [guruş]
Döşek	1 aded	8 [guruş]
Kaliçe	1 aded	8 [guruş]
Der zimmet-i asdar		100 [guruş]
Manisa alacası entârî	2 aded	3 [guruş]
Çuka biniş	1 aded	15 [guruş]
Çuka entârî	1 aded	5 [guruş]
Şayak şalvar	1 aded	8 [guruş]
Kalpak	1 aded	2 [guruş]
Simli bıçak	1 aded	5 [guruş]
Şamdan	1 aded	3 [guruş]
Köhne kilim	3 aded	13 [guruş]
Tarak		8 [guruş]
Göçen kürk	1 aded	12 [guruş]

Kuşak	1 aded	5 [guruş]
Tırnak tulum kürk		5 [guruş]
Tüfenk		25 [guruş]
Arak şişeleri ve kâse ve fincan		10 [guruş]
Mangal	1 aded	7 [guruş]
Şıra	ber-vechi tahmin	20 [guruş]
Hınta	keyl	13 [guruş]
Arak kazganı	1 aded	15 [guruş]
Evânî-i nühâsiyye	100 kıyye	100 [guruş]
Hırdavat menzil		20 [guruş]
Altun yüzük	1 aded	8 [guruş]
		Yekûn: 2068 [guruş]

Hâlik-i mersûmun medîne-i mezbûrede Kürkçü dükkânı dâhilinde olan emvâl ve eşyasıdır ki zikr olunur;

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Kuzu kürkü	6 tahta	8 [guruş]
Yerlû nâfe kürk	1 tahta	15 [guruş]
Kedi kürkü	4 tahta	8 [guruş]
Siyah kedi kürkü	1 tahta	5 [guruş]
Taklit kürk	1 tahta	5 [guruş]
Nâfe kürk	1 tahta	15 [guruş]
Sansar kürk	3 tahta	60 [guruş]
Tırnak kürk	1,5 tahta	6 [guruş]
.....sırası	2 [aded]	25 [guruş]
.....sırtı		12 [guruş]
Karsak taklidi		15 [guruş]
Sansar sırtı		7 [guruş]
Nâfe göğsü		5 [guruş]
Kedi hurdesi		15 [guruş]
Kuzu hurdesi		1 [guruş]

Def'a kedi hurdesi		10 [guruş]
Köhne kalıçe	1 aded	20 [guruş]
Siyah kedi kürkü	6 tulum	78 [guruş]
Sağrı dane	7 aded	9 [guruş]
Hırdavat		15 [guruş]
Def'a hırdavat		11 [guruş]
		Yekûn: 345 [guruş]
		Min-haysü'-l mecmû': 2413 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	45 [guruş]
Resm-i kısmet-adi	60 [guruş]
Kâtibiyye	15 [guruş]
Çukadâriyye	15 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	12 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	3 [guruş]
Mihr-i müeccel-i müsbete der zimmet-i zevci'l-mersûm	16 [guruş]
	Yekûn: 166 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 2247 [guruş]
Hisse-i zevce	561 [guruş]/ meblağ 90
Hisse-i bint-i ehi	842 [guruş] /meblağ 75
Hisse-i bint-i ehi	842 [guruş]/ meblağ 75

30. Sayfa 2. Kayıt

Zümrüd'ün Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Zümrüd bint-i Andersiye nâm hâlîkenin verâseti li-ebeveyn erkarındaşı oğlu Agop Keşiş veled-i Artin'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra mesfûr Agob Keşiş talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr olunan tereke-i hâlîke-i mersûmenin defter-i müfredatıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harre fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min şehri Cemâziyelâhir li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf 21 Cemâziyelâhir 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	2 aded	16 [guruş]
Yorgan	2 aded	16 [guruş]
Yasdık	4 aded	15 [guruş]
Köhne kilim	4 aded	16 [guruş]
Kefere minderi	7 aded	3 [guruş]
Göçen kürk	1 aded	15 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	8 [guruş]
Hamam takımı		3 [guruş]
Köhne entârî	2 aded	6 [guruş]
Çit değirmi	6 aded	4 [guruş]
Altun hatem	1 aded	5 [guruş]
Şalvar	2 aded	5 [guruş]
Bez parçaları		6 [guruş]
Makreme	1 aded	9 [guruş]
Köhne entârî	1 aded	3 [guruş]
İplik		4 [guruş]
Sandık	1 aded	3 [guruş]
Bez	1 top	2- 6 [guruş]
... ve parçası		3 [guruş]
Evânî nühâsiyye	20 kıyye	20 [guruş]

Hırdavat		5 [guruş]
		Yekûn: 171 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	30 [guruş]
Resm-i kısmet	4,5 [guruş]
Kâtibiyye	1,5 [guruş]
Çukadâriyye	1,5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 39 [guruş]
	Sahhu'l-bâkî: 132[guruş]

31. Sayfa 2. Kayıt

Elvancı Istefan'ın Terekesi

Medîne-i tokat'ta Meydan Mahallesi'nde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Elvancı Istefan veled-i Artin nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Tomas ile ammî-zâdesi Boğos veled-i Tavit'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrân talebî ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bil-ferizati'ışşeriyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'ışrîn min şehri Cemâziyelâhire li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf 22 Cemaziyyelahir 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	2 aded	14 [guruş]
Yorgan	3 aded	16 [guruş]
Yasdık	6 aded	10 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	8 [guruş]
Kefere minderi	13 aded	6 [guruş]
Köhne çuval	2 aded	3 [guruş]
Entârî + aba + şalvar	2 + 1 + 1 aded	Yekûn: 6 [guruş]
Çuka şalvar	1 aded	6 [guruş]
Çuka biniş	1 aded	10 [guruş]
Arak kazganı	1 aded	15 [guruş]
Sini	1 aded	8 [guruş]
Mangal	1 aded	3 [guruş]
Şamdan	2 aded	1 [guruş]
Pasdırma		20 [guruş]
Evânî Nühâsiyye	15 kıyye	15 [guruş]
Hırdavat		3 [guruş]
Bundan akdem hâlik olan ammî-zâdesi Erkir'den bâ-defter-i kassama isâbet eden hisse-i irsiyyesi		386 [guruş]
		Yekûn: 520 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	40 [guruş]
Resm-i kısmet	13 [guruş]
Kâtibiyye	3 [guruş]
Çukadâriyye	3 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	2,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1,5 [guruş]
Deyni müsbete Melkon zimmî bâ-kararü'l-verese	15 [guruş]
	Yekûn: 78 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 442 [guruş]
Hisse-i zevce	110,5 [guruş]
Hisse-i Ammî-zâde	331,5

33. Sayfa 1. Kayıt

Kirkor'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Kirkor veled-i Torus nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Elmas bint-i Ohan ile sülbî sağır oğulları Bedros ve Boğos ile sağîre kızı Memayik'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra sağîrun mersûmun anaları ve min-kıbeli's-şer'îye ba-hucceti şer'îyye vasî mensûbeleri mersûme Elmas talebî ve ma'rifet-i şer' ile tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defter-i müfredatıdır ki a'yân ve esmân misilleriyle ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-işrîn min şehri Cemâziyelâhir li-sene "aşer ve mi'eteyn ve elf 24 Cemâziyelâhir 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre	1 bâb	2000 [guruş]
Müstamel Mısır hasırı	1 aded	20 [guruş]
Kadife yasdık ve sağır	15 aded	110 [guruş]
Yan minderi ve köşe ve çit ve mak'ad	2 + 2 + 4	35 [guruş]
Sağır minder	2 aded	3 [guruş]
Deymi döşek	3 aded	24 [guruş]
Kebe	3 aded	11 [guruş]
Çit yorgan	3 aded	20 [guruş]
Nevi yasdık	1 aded	1 [guruş]
Sağır kaliçe	1 aded	6 [guruş]
Tüfenk ve pişto	1 + 1	15 [guruş]
Kılıç kabza	1 aded	15 [guruş]
Fişeklik ve vezne	1 + 1	2 [guruş]
Köhne kürk	1 aded	5 [guruş]
Kuşak	1 aded	4 [guruş]
Şalvar	1 aded	20 [guruş]
Köhne çuka cebe	1 aded	5 [guruş]

Çuka biniş	1 aded	20 [guruş]
Def'a köhne biniş	1 aded	10 [guruş]
Zincab cebe kürk	1 aded	20 [guruş]
Müstamel alaca entârî	1 aded	12 [guruş]
Köhne alaca entârî	1 aded	2 [guruş]
Müstamel çakşır	1 aded	20 [guruş]
Alaca kutnî ve çiçekli parçaları		10 [guruş]
Mest çift		1 [guruş]
Servi Sandık	1 aded	5 [guruş]
Kalpak	2 aded	2 [guruş]
Gömlek ve don	3 + 3	10 [guruş]
Arak takımı ve tabak	3 aded	15 [guruş]
Fağfur Fincanı	9 aded	4 [guruş]
Kalay kaşuk ve bıçak	ber-vech-i tahmin	4 [guruş]
Billur bardak	2 aded	2 [guruş]
Kalay tuzluk	5 aded	1,5 [guruş]
Dolama peşkiri ve sofra bezi	3 + 3	8 [guruş]
Sarı sağır şamdan	2 aded	5 [guruş]
Cam panus ve ayağı	1 + 1	4 [guruş]
Nuhas mangal	1 aded	5 [guruş]
İngiliz bardağı	2 aded	5 [guruş]
Tahta sandık	1 aded	1 [guruş]
Deymi yasdık	5 aded	4 [guruş]
Köhne hasır	1 aded	4 [guruş]
Köhne entârî ve gömlek	1 + 1	3 [guruş]
Kebir sini	1 aded	25 [guruş]
Def'a köhne yasdık	3 aded	10 [guruş]
Döşek	1 aded	8 [guruş]
Çit yorgan	2 aded	10 [guruş]
Def'a sağır şamdan	2 aded	3 [guruş]
Canik kilimi	3 aded	20 [guruş]

Hamam kaliçesi	2 aded	6 [guruş]
Arak kazganı	1 aded	20 [guruş]
Hınta	2 keyl	2 [guruş]
Duhan Çubuğu	8 aded	5 [guruş]
Der zimmet-i Çatalbaş Ohan bâ-temessük		308 [guruş]
Der zimmeti Sivaslıoğlu bâ-defter an behâ-i Mazo (?)		6 guruş 15 para
Evânî-i-yi Nühâsiyye	50 kıyye	Yekûn: 50 guruş
Hırdavat-ı menzil	bervech-i tahmin	30 [guruş]
		Yekûn: 3031 [guruş] para 35

Hâlik-i mersûmun Voyvoda Hanı'nda odası derûnunda olan eşyasıdır ki zikr olunur

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Terazi	1 aded	5 [guruş]
Kilim	3 aded	15 [guruş]
Minder ve kilim ve yasdık	1+1+1 aded	10 [guruş]
Nakd der-kise		14 [guruş], 24 para
Gerden Bezi (?) ve Musul bezi	2+2 top	12
Sermâye bâ-temessük		2000
Der zimmet-i es-Seyyid Mehmed Bey'in an poliçe		320 [guruş]
Divit ve altun vezne ve akçe tahtası	1+1+1 aded	3 guruş
		Yekûn: 2379 [guruş], 24 Para
		min haysü'l-mecmû': 5411 [guruş] 19 para

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mersûmun lâşesine masraf	100 [guruş]
Resm-i kısmet-i âdî	135 [guruş]
Kâtibiyye	25 [guruş]
Çukadâriyye	25 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	20 [guruş]
İhzariye, kalemiyye ve kaydiyye	10 [guruş]
	Yekûn: 315

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 5096 [guruş], 19 para
Hisse-i zevce	637 guruş meblağ 7 meblaü
Hisse-i ibni'l mersûm Bedros	1783 meblağ 92
Hisse-i ibni'l mersûm Boğos	1783 meblağ 92
Hisse-i binti'l mersûme Memayik	891 meblağ 106

35. Sayfa 2. Kayıt

Kalemkâr Agop'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Kalemkâr Agop veled-i Ohannes nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Pirab bint-i Agob ile sülbî sağır oğlu Burus'a ve kebîre kızları Hanım ve Hefta'ye sağîre kızları Maryam ve Merisos'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur

Harrere fi'l-yevmi'r-râbi' min şehri Receb li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

4 Receb 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Harabe bağ der mevz-i Kemer		25 [guruş]
Döşek	4 aded	15 [guruş]
Yorgan	4 aded	12 [guruş]
Yasdık	6 aded	10 [guruş]
Köhne kilim	1 aded	2 [guruş]
Çorba tası	6 aded	4 [guruş]
Su tası	9 aded	5 [guruş]
Sahan	3 aded	3 [guruş]
Şamdan	1 aded	1 [guruş]
...	10 aded	3 [guruş]
Mangal	1 aded	2,5 [guruş]
Çamaşır leğeni ve kazganı		15 [guruş]
Kagzan ve tası	2 + 2 aded	4,5 [guruş]
Sini	2 aded	6 [guruş]
Lenger ve ...		1,5 [guruş]
Maşraba ve tava	1 + 1 aded	1,5 [guruş]
Havan	1 aded	1 [guruş]
Nakd		10 [guruş]

Mısır Altını	5,5 aded	25 [guruş]
Der zimmet-i kazgancı Osib		40 [guruş]
		Yekûn: 187

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	40 [guruş]
Resm-i kısmet	5 [guruş]
Kâtibiyye	1,5 [guruş]
Çukadâriyye	1,5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	1 [guruş]
İlhâziyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 50 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 137
Hisse-i zevce	17[guruş] meblağ 15
Hisse-i ibn	40 [guruş]meblağ 8
Hisse-i bint-i	20 [guruş]meblağ 4
Hisse-i bint-i	20[guruş] meblağ 4
Hisse-i bint-i	20[guruş] meblağ 4
Hisse-i bint-i	20 [guruş]meblağ 4
Meblağ-ı bâkî 2	

40. Sayfa 1. Kayıt

Agop oğlu Anton ve Kesper nam zimmilere müteallik emirdir

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûru'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânü's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bi sunûfî avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Sivas vâlisi vezirim Paşa -*edâmallâhu te'âlâ iclâlehû*- ve kıdvetü'n-nüvvâb ve'l-müteşerri'in Tokad kazâsı nâibî Mevlânâ [isim yazılmaış] kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Tokad Voyvodası [isim yazılmamış] -*zide mecdühû*- tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki,

Tokat Kazâsı mütemekkinlerinden Keşîş oğlu David nâm zimmî südde-i sa'âdetime arz-ı hal edüb bin ikiyüz senesi kaza-i mezbûr mütemekkinlerinden Agop oğlu Anton ve Gabriyel nâm zimmî zimmetlerinde 500 guruşdan mütecâviz alacağı olub mesfûrlardan talep eyledik de şerîkin nâm zimmî zimmetinde bizim alacağımız var idi senden aluruz ve gâh meblağ-ı mezbûrun deyne takas ideriz deyu illet-i beyhûde îrâdıyla hilâf-ı şer'-i şerîf-i edâ da te'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hak ve gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına mütâbık fetvâ-yı şerîfe verildüğün bundan 'akdem bade'l-inhâ ve'l-istid'â mahallinde şer'ile görölmek için 1209 senesi evâsıt-ı Rabîülâhîr'inde sudûr eden emr-i şerîfim Tokad mahkemesine lede'l-vürûd ve mesfûrun meclis-i şer'e ihzâr olundukda müdde-i mersûmun şerîki Agop hâlik oldukda ve gerek Tokat ve gerek Âsitane'de bi'l-cümle terekenin hesâbı beynet'tüccâr rû'yet olundukda hâlik-i mersûmun mal-ı şirketten mevcûdesini kendü ahz u kabz elyeyüb mal-ı şirket-i mevcûde düyûneden ider diyerek ashâb-ı düyûndan bazılarına akçe ve bazılarına temessük verüb ve deynimdir deyu kerrâren ve merrâren taife-i tüccâr müvâcehelerinde bi't-tav' ikrar etmişiken mersûm David alacağımızı edâ da taallül eder sual olunsun dediklerinde gıbbe'l-istintak ve'l-inkâr mersûmundan takrîr-i meşruhlarına muvâfık beyyine talep olundukda mersûm şerîki ba'de'l-helâk cümle terekesini alub ashab-ı duyuna ben edâ ederim deyu ikrar eylediğın şuhud-i udûl ile muvâcehesinde bade'l-isbat ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe tereke-i hâlik-i mersûmdan asâb-ı duyûna edâ ve teslîme tenbih-i şer'î olunduğu beyanıyla mersûmdan bular yine emr-i şerîfim itası ricâsına sen ki nâib-i mûmâ-ileyh Hasan *zide ilmehusun* vâkî' hali bil-iltimas mukaddema arz ve arz olunduğu üzere, olunduğu sûrette şer' ile görölüp bade's-sübut ihkâk-ı hak olunmak için emr ü münîfim sudûrunu bi'l-fi'l Reîsü'l-küttâbım iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ebubekir Ratip *dame mecdehu* dahi i'lâm eyledikde i'lâmı mûcebince amel olunmak bâbında sene-i mezbûre evâhir-i Zilkâde'sinde emr-i şerîfim sâdır olmuş iken bazı kesâne

istinadları olduğundan ifâ-yı hak ve infâz-ı emr-i şerîf mümkün olmadığı inhâ, ve mübâşir ma'rifetiyle mukaddema sâdır olan emr-i münîfim mücebince şer' ile ru'yet ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i celîlü'l-kadrim sudûrunu istirca ve Divan-ı hümâyunumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda ber-minval muharrer târîh-i merkûmda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed olunmanın siz ki vezir-i müşârun ve voyvoda mûmâ-ileyhâsız mübâşir ta'yîn olunan sadrazam Tütüncübaşı Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İsmail zide kadruhu ma'rifetiyle mukaddema sâdır olan emr-i münîfim mücebince şer' ile görölüp ihkâk-ı hak olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel, ve dahi siz ki vezîr-i müşârun ve mevlânâ voyvoda mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle mesfurları meclis-i şer'e izhâr ve bununla terâfî-i şer' ve mukaddema bir def'a şer' iyle görölüp fasl olunmayan hususların tamam hak ve adl üzre takayyud ve fetvâ-yı şerîfeye nazar edüb göresiz i'lâm olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'i kavîm ve fetvâ-yı şerîfe mücebince amel idüb dahi bade's-sübût ber-mûcebi fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hak ve infâz-ı emr-i münîfime ihtimam ve dikkat ve hilafından ittikâ ve mübâ'aded eyleyüp mazmûn-i emr-i şerîfimle 'âmil olası şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timad kılasız tahriren fî evâsıt-ı şehir-i Cemâziyelâhir li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf

Be makam-ı Konstantitniyyeti'l-mahrûsa

Mücebince Sivas Valisinden buyruldu vârid olmuştur.

11-20 Cemâziyelâhir 1210

40. Sayfa 2. Kayıt

...oğlu ve Belkor oğlu nam zimmilere müteallik emirdir

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûru'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânü's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bi sunûfî avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Sivas vâlisi vezirim Paşa -*edâmallâhu te'âlâ iclâlehû*- ve kıdvetü'n-nüvvâb ve'l-müteşerri'in Tokad kazâsı nâibî Mevlânâ [isim yazılmaış] tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki, Kirkor veled-i Gabriyeli nâm zimî ile Petre nâm Nasrâniyye sa'âdetime arz-ı hal edüb mesfûrun Koruk mûrisî ve mersûma Petre'nin karındaşı fi'l-asl Tokat kasabası mahallâtından Şeftalü zokağı mahallesi mütevattınlarından olub medîne-i İzmir'de misâfireten mütemekkin olan Acem Karabaş İsaî(?) nâm zimminin bin iki yüz senesinde kasaba-i mezbûre mütemekkinlerinden İpek oğlu Ohan nâm zimmi zimmetinde on iki bin gurus ve Belkor oğlu Agob nâm zimmi zimmetinde dört bin gurus ve Herekli Kirkor nâm zimmi zimmetinde bin beş yüz gurus ve Mande'n oğlu Agob nâm zimmi zimmetinde üç bin gurus cem'an yirmi bin beş yüz gurus alacağı olup

Kable'lahz hâlik oldukda meblağ-ı merkûm bi'l-irsi's-şerî bunlara münhasıra olmağla mesfûrdan da mutâlebe olundukda bazı mahallere istinâd ve ve bedel-i rüşvet ile ibtâl-i hakk ve gadr-i tesaddî ve rencide ve tekdirden hâlî olmadıkların ve bu bâbda da'vâlarına muvafık fetvâ-yı şerîfe ve verâsetlerine müsbit-i cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyyeleri olduğun inhâ ve sen ki Vezîr-i müşârun ileyhsin mübâşir ma'rifetiyle fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'iyye mücebince şer'ile rüyet ve mursileri merd-i mersumdan müntakıl mesfûrların zimmetlerinde olan meblağ-ı merkûm temâmen tahsil ve istirdâd ve icrâ-yı hakk olunmak bâbında sana hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â eyledikleri ecilden sen ki Vezîr-i müşârun ileyhsin mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zam Tütüncübaşı kıdvetü'emâsıl ve'l-akrân İsmâil *zîde kadruhu* ma'rifetiyle mahallinde şer' ile görölüb ihkâk-ı hakk olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ mûmâ-iileyhimâsız, ma'rifetiniz ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle mesfûrları meclis-i şer'e ihzâr ve terâfî-i şer' ve mukaddemâ bir def'a şer'ile görölüb fasl olunmayan ne hususların temâm hakk ve adl üzere tekayyüd ve fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'iyyeye nazar idüb göresiz. İnâ olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'î kavîm ve fetvâ-yı şerîfe ve mazmûn-ı muvafık-i şer' olan hüccet-i şer'iyye mücebince amel idüb dahi ber-minvâl tahrîr ve murisleri hâlik-i mersûmdan müntakıl mesfûrların zimmetlerinde şer'an sâbit ve zâhir olan

meblağ-ı merkûmu hükm idüb temâmen tahsil-i vürûd-i teslîm birle ibkâ-yı hakk ve infâz-ı emr-i münîfime ihtimam ve dikkat ve hilâfından ittika ve mübâ'aded eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyurdum ki

Hükm-i şerîfim vusul buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudur olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmun-ı münîfe itâ'at layıkıyla amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî evâsıtı şehri Cemâziyelâhir li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf

Be makam-ı Konstantitniyyeti'l-mahrûsa

Mûcebince Sivas Valisinden buyruldu vârid olmuştur.

11-20 Cemâziyelâhir 1210

41. Sayfa 2. Kayıt

Herdisme'nin Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Meydan Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Herdisme bint-i Kirkor nâm nasrâniyyenin verâseti li-ebeveyn er karındaşı oğulları Evadik ve Karabet veledi [...] münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra mersûmân talebî ve ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlike-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fî evâhiri Receb li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

21-30 Receb 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	1 aded	5 [guruş]
Minder	3 aded	6 [guruş]
Yorgan	3 aded	12 [guruş]
Yasdık	4 aded	7 [guruş]
Cedid kilim	2 aded	20 [guruş]
Def'a sağır kilim	3 aded	6 [guruş]
Kürk	2 aded	12 [guruş]
Cebe	1 aded	10 [guruş]
Bez	6 top	20 [guruş]
Astar	1,5 aded	4 [guruş]
Kırmızı bez entârî	2 aded	10 [guruş]
Beyaz bez entârî	2 aded	3 [guruş]
Köhne şalvar	1 aded	2 [guruş]
Fota ve peşkir	1+2 aded	3 [guruş]
Uçkur ve boğça	1 aded	2 [guruş]
Gömlek	7 aded	20 [guruş]
Don	3 aded	3 [guruş]
Çarşab	2 aded	6 [guruş]
Çit değirmi	3 aded	3 [guruş]
Baş terliği	10 aded	20 [guruş]
Kırmızı bez		2 [guruş]

Sabun		1,5 [guruş]
Köhne içlik ve entârî		3 [guruş]
Çit çarşab	4 aded	3,5 [guruş]
İplik ve bez parçaları		2 [guruş]
Mai Sofrabezi		2 [guruş]
Sandık	2 aded	4 [guruş]
Mirasdan bâki		28 [guruş]
Rusçuklu oğlu bâ-temessük		100 [guruş]
Altun yüzük	3 aded	15 [guruş]
Altun küpe		13 [guruş]
Ayine		1 [guruş]
Evânî-yi nühâsiyye	50 kıyye	50 [guruş]
Şamdan	2 aded	3 [guruş]
Mangal	1 aded	3 [guruş]
Hırdavat menzil		2 [guruş]
		Yekûn: 407 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlike mersûmenin lâşesine masraf	22 [guruş]
Resm-i kısmet	10 [guruş]
Kâtibiyye	3 [guruş]
Çukadâriyye	3 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye ve kalemiyye	3 [guruş]
	Yekûn: 43 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm	Yekûn: 364 [guruş]
Hisse-i ibni'l-ehi	182 [guruş]
Hisse-i ibni'lehi	182 [guruş]

44. Sayfa 1 Kayıt

Boğos'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta İçmesu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Boğos veled-i Ağya nâm Nasrâniyye'nin verâseti zevce-i metrûkesi Bağote bint-i Artin ile sülbî kebîr oğulları Ağya ve Agob'a ve sağîr oğulları Burus ve Ohannes'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer'i tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defteri müfredâtıdır ki ber vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fî evâil-i şehri Şa'bânî'l-mu'azzamli-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

1-10 Şaban 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre		130 [guruş]
Döşek	2 aded	10 [guruş]
Yorgan	2 aded	8 [guruş]
Yasdık	4 aded	8 [guruş]
Kilim	5 aded	35 [guruş]
Kefere minderi		2 [guruş]
Sini		20 [guruş]
Biniş		10 [guruş]
Kırmızı entârî		3 [guruş]
Arak şişeleri		3 [guruş]
Evânî-yi nihasiye	30 kıyye	30 [guruş]
Hırdavat-ı menzil		7 [guruş]
Der zimmet-i Osib oğlu Burus		90 [guruş]
Der zimmeti Agya		50 [guruş]
Mısır Altını	9 aded	36 [guruş]
		Yekûn: 442 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik-i mesfûrun lâşesine masraf	35 [guruş]
Resm-i kısmet	11 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadâriyye	4 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kalemiyye ve kaydiyye	2 [guruş]
	Yekûn: 58 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm	Yekûn: 384 [guruş]
Hisse-i zevce	48
Hisse-i ibn	84
Hisse-i ibn	84
Hisse-i ibn	84
Hisse-i ibn	84

44. Sayfa 2. Kayıt

Maryam'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed Mahallesi Mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Maryam bint-i Takvos (?) nâm hâlîkenin verâseti zevce-i metrûki Sekpas veled-i Kazar ile li-ümm Erkarındaşı Andon'a ve ve ammîsi gâib-i ani'd-diyâr Ohan'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlîke-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere Fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Şa'bân li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

7 Şaban 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Sim kuşak	1 aded	4 [guruş]
Müstamel alaca entârî	1 aded	5 [guruş]
Köhne entârî	2 aded	5 [guruş]
Çarşab	1 aded	3 [guruş]
Şeritli hare cebe	1 aded	30 [guruş]
Köhne şalı cebe	1 aded	1 [guruş]
Köhne gömlek	2 aded	1,5 [guruş]
Hamam rahtı		10 [guruş]
Mücessem yemeni değirmi	4 aded	4 [guruş]
Köhne çit	2 aded	1 [guruş]
Gömlek	1 aded	2 [guruş]
Peşkir	4 aded	4 [guruş]
Üslük	1 aded	1,5 [guruş]
Makreme	2 aded	1 [guruş]
Şalvar	1 aded	2 [guruş]
Boğça	1 aded	1 [guruş]
Döşek	1 aded	4 [guruş]
Yorgan	1 aded	4 [guruş]
Yasdık	1 aded	1 [guruş]

Sandık	1 aded	5 [guruş]
Hırdavat		2 [guruş]
		Yekûn: 92 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	30 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
Hüddâmiyye	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 35,5 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm	Yekûn: 56,5 [guruş]
Hisse-i zevç	28 meblağ 30
Hisse-i ehi'l-ümm	9 meblağ 50
Hisse-i amm	18meblağ 100

50. Sayfa 2. Kayıt

Kuzet'in Terekesi

Medîne-i Tokat Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Kuzet veled-i Manas'ın verâseti li-ebeveyn er karındaşları Karabet ve Boğos'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mesfûrenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min şehri Şaban li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

23 Şaban 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Altun bilezik	50 miskal	250 [guruş]
Altun burma	50 miskal	250 [guruş]
İslambol altunu	16 aded	80 [guruş]
Yalduz altunu	5 aded	40 [guruş]
Bugaz altunu		60 [guruş]
Yelpaze küpe		15 [guruş]
Kuşak maa kolan	2	30 [guruş]
Şalvar	3 aded	15 [guruş]
Alaca entârî	2 aded	16 [guruş]
Çiçekli entârî	2 aded	20 [guruş]
Sansar kürk		3 [guruş]
Alaca entârî	4 aded	22 [guruş]
İpekli gömlek	3 aded	12 [guruş]
Ketan gömlek		12 [guruş]
Şalvar		4 [guruş]
Peşkir	5 aded	4 [guruş]
Makrame uçkur		5 [guruş]
Yemeni		3 [guruş]
Altun yüzük	5 aded	20 [guruş]
Def'a yelpaze küpe		25 [guruş]
Çarşab	2 aded	6 [guruş]
Boğça		4 [guruş]

Sandık	1 aded	10 [guruş]
Sincab kürk		11 [guruş]
Çarşab	2 aded	5 [guruş]
Alaca entârî		6 [guruş]
Hamam rahtı		10 [guruş]
Müsta'mel alaca entârî		5 [guruş]
Nafe kürk		15 [guruş]
Alaca parçaları		15 [guruş]
Döşek	2 aded	16 [guruş]
Yorgan	3 aded	15 [guruş]
Yasdık	5 aded	10 [guruş]
Kilim	3 aded	15 [guruş]
Kefere minderi		1 [guruş]
Def'a sandık		3 [guruş]
Sim zarf		21 [guruş]
Altun bukağı		55 [guruş]
Nuhas	30 kıyye	30 [guruş]
Hırdavat		5 [guruş]
		Yekûn: 1172 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	51 [guruş]
Resm-i kısmet	29 [guruş]
Kâtibiyye	8 [guruş]
Çukadâriyye	8 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	6 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	3 [guruş]
	Yekûn: 105 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 1067 [guruş]
Hisse-i ehi'l-ebeveyn	533,5
Hisse-i ehi'l-ebeveyn	533,5

51. Sayfa 3. Kayıt

Serkiz'in Terekesidir

Medîne-i Tokat Dere Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Serkiz veled-i Boğos nâm hâlikin verâseti zevce-i metrukesi Korte bint-i Agop ile sülbî kebîr oğulları Boğos ve Kasbar'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

[Harrere] fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min şehri Ramazan li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

5 Ramazan 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre	1 bâb	180 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Biskeni		100 [guruş]
Döşek	1 aded	4 [guruş]
Yorgan	1 aded	3 [guruş]
Yasdık	4 aded	8 [guruş]
Kilim	3 aded	15 [guruş]
Köhne libas		5 [guruş]
Kalay		1 [guruş]
Şamdan	2 aded	1,5 [guruş]
Evânî-i nûhâsiyye	20 kıyye	20 [guruş]
Hırdavat		3,5 [guruş]
		Yekûn: 340 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	25,5 [guruş]
Resm-i kısmet	8,5 [guruş]
Kâtibiyye	2 [guruş]
Çukadâriyye	2 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 51 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 289 [guruş]
Hisse-i zevce	36 meblağ: 15
Hisse-i ibn	162 meblağ: 52
Hisse-i ibn	162 meblağ: 52
	Meblağ baki 1 guruş

52. Sayfa 1. Kayıt

Der-i devlet-i mekine arz-ı dâî kemîne budur ki medine-i Tokad mütemekkinelerinden Keşiş oğlu David nâm zimmînin zikr-i âti da'vâsına bade's-subût ihkâk-ı hakk ve infâziçün hâlâ eyâlet-i Sivas valisi devletlü es-Seyyid Ahmet Paşa hazretlerine bu fakîre hitâben arz-ı hâl ısdâr etdirdiği emr-i celîlü's-şân ve mücebince vali muşârun ileyhın buyruldu emr-i uslûbları hâlâ sadr-ı a'zam ve bedr-i efham devletlü efendimiz hazretlerinin Tütüncübaşı fahru'l-akran İsmail Ağa ve vali muşârun ileyhın bâ-buyruldu mübâşiri İbrahim leffen kulları yedine medine-i Tokad mahkemesine şeref-rîz vürûduna derûn-i emr-i hâlîde mesturu'l-isim Andon ve Gabriyel nam zimmîlerden gayri Manuk ve Hablos(?) oğlu Ovannes ve Çakmak oğlu Karabet ve Çubukçu oğlu Agob nâm zimmîleri meclis-i şer'e ihzâr ve muvâcehelerinde feth-i kırâat ve terâfi-'i şer' olunduklarında müdde'î mersûm Tavit mersûmun üzerlerine da'vâ takrir-i kelâm idüb işbu mersûmun zimmetlerinde beş yüz guruşdan mütecâviz alacak hakkım olub taleb eylediğimde edâda te'allül muhâlefet iderler deyu da'vâ ve ba'de's-suâl mersûmun cevablarında müdde'â mersûmun şer'îki Agob nam zimmî bundan akdem halik oldukda gerek medine-i mezbûrede ve gerek Asitâne-i alliyyede mevcut terekesinin hesap ve kitabı tâife-i tüccâr beyinleride alâ vechi's-sihha ru'yet ve mecmû' terekesi duyûnuna kâfi ve vâfidir deyu kerrâren ve merrâren bi-tav'ihî ikrâr ve i'tiraf ve şer'îki halik-i mersûmun terekesini müdde'î mersûm ahz u kabz ve dâyinlerinin bazısına nakden edâ ve bazısına da vâcibü'l-edâ deynimdir başka başka temessük def' ü teslim eyledikten sonra bundan akdem medine-i mezbûrede hâkimü's-şer' olan faziletlü Cezeli Hasan Efendi huzurunda bâ-ferman-ı âlî buyruldu mübâşirler ma'rifetiyle terâfi-'i şer' ve ber-vech-i meşrûh da'vâsını vech-i muharrer üzere def-'i şer' ile def' bir nehc-i şer'î ba'de'l-isbât müdde'î mersûmun mu'ârazası men' ve yedimize bir kıt'a hüccet-i şer'iyye i'tâ olunmuşdu deyu takrîr-i meşrûhalarına muvâfık bir kıt'a hüccet-i şer'iyye ibrâz eylediklerinde gıbbe'l-istintâk ve l-inkâr zimmiyyûn-i mersûmdan mazmûn-i hüccet-i şer'iyyeye beyyine taleb olundukda 'ud'ul-i ihrâr-ı ricâl-i mgüsliminden hâlâ belde-i mezbûrede me'zûnen bi'l-iftâ Mehmed Lel'î Efendi ve müfti-i sâbık es-Seyyid el-Hacc Mustafa Efendi ve es-Seyyid Hüseyin Efendi ve es-Seyyid Ömer Efendi ve es-Seyyid Osman Efendi ve Mehmed Efendi nâm kimesnelerden her biribi'l-muvâcehe edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eyledikten sonra müdde'î mersûm David'in mesfûrdan Andon'a ve Gabriyel ve Manuk ve Ovannes ve Karabet ve Agob nâm zimmîlere olan deynini nâlık-ı mersûmun yedlerine verdiği temessükât müceblerinde haklarını mersûm David'den tamamen tahsil olunmak bâbında taraf-ı cihandârîden yedimize bir kıt'a emr-i âlî i'tâ olunmuşdur deyu takrirlerine muvâfık bir kıt'a emr-i âlişân ibraz eylemeleriyle mücebiyle müdde'î mersûm David ber-müceb-i temessükât

duyûnunu mesfurdan edâ ve teslîm içün tenbîh-i şer'î olundukda müdde'î mersûm-i zimmiyyûn mersûmunu izdâr ve ta'cîz ve da'vası kizb-i sarîh ve tezvîr olunduğu nukât-ı mislimin dahî bi'l-müvâcehe meclis'-i şer'a haber verdikleri bilâ-iltimas pâye-i serîr-i ma'delet mesâyâ arz ve i'lâm olundu. Bâkî emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir Harrere fî an şehr-i Şabanu'l-mu'azzam li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

52. Sayfa 3. Kayıt

Yasef'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Kabe Mescidi Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Basmacı Yasef veled-i Tomus nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Hatun bint-i Kireki ile anası Elisavit bint-i Ağçe nâm Nasrâniyye'ye ve cümle mevkûfe münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese bâ-ma'rifet-i şer tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mesfûrun terekesi defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min şehri Şevval li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

11 Şevval 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre		100 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Geksi Deresi		50 [guruş]
Döşek	1 aded	3 [guruş]
Yasdık	3 aded	4 [guruş]
Misl[-i yasdık]	1 aded	1,5 [guruş]
Kefere minderi	4 aded	2,5 [guruş]
Kilim	2 aded	3 [guruş]
Aba	1 aded	2 [guruş]
Entari ve gömlek	1+1 aded	2 [guruş]
Evânî-i nühâsiyye		1 [guruş]
Hırdavat		3 [guruş]
		Yekûn: 172 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	12 [guruş]
Resm-i kısmet	4,5 [guruş]
Kâtibiyye	1,5 [guruş]
Çukadâriyye	1,5 [guruş]
Emm ü hüddâmiyye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]

Mihr-i müeccel-i müsbete	16,5 [guruş]
	Yekûn: 38 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 134
Hisse-i zevce	16 meblağ: 90
Hisse-i ümm	22 meblağ: 4
Hisse-i haml mevkuf	94 meblağ: 110

54. Sayfa 1. Kayıt

Gabriyel Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yaş Meydan Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Gabriyel veled-i Merdros nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Nazlu bint-i Abraham ile li-ebeveyn er karındaşları Kirkor ve Agob'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mesfûrun terekesi defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

[Harrere] fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Şevvâl li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

18 Şevval 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre	1 bâb	240 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Kocacık	1 kıt'a	50 [guruş]
Yasdık	3 aded	2 [guruş]
Yorgan	1 aded	5 [guruş]
Kebe	1 aded	3 [guruş]
Kefere minderi	7 aded	3 [guruş]
Kilim	2 aded	10 [guruş]
Yan kaliçesi	1 aded	4 [guruş]
Şayak dolama	1 aded	2,5 [guruş]
Balıkesir şalvarı	1 aded	5 guruş
Aba şalvar	1 aded	2,5 [guruş]
Aba	1 aded	1 [guruş]
Entârî	4 aded	5 [guruş]
Gömlek	2 aded	2 [guruş]
Kaşuk	5 deste	1,5 [guruş]
Şamdan	1 aded	1,5[guruş]
Tilki	6 aded	6 [guruş]
Arak kalayı	1 aded	0,5 [guruş]
Nühâs mangal	1 aded	2,5 [guruş]
Arak kazganı	1 aded	12 [guruş]

Çamaşur leğeni	1 aded	6 [guruş]
Çamaşur kazganı	1 aded	9 [guruş]
Keçe ve minder	1 + 1 aded	2 [guruş]
Harar	4 çift	9 [guruş]
Hinta	0,5 keyl	4 [guruş]
Pasdırma	2 batman	6 [guruş]
Hırdavat-ı menzil		8 [guruş]
Evânî-i nühâsiyye	17 kıyye	17 [guruş]
		Yekûn: 420 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	40,5 [guruş]
Resm-i kısmet	10,5 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadâriyye	4 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	2 [guruş]
İhzâriyye, kalemiyye ve kaydiyye	2 [guruş]
Mihr-i müeccel-i müsbete	20 [guruş]
	Yekûn: 83 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 337
Hisse-i zevce	84 rub: 1
Hisse-i eh	126 para: 15
Hisse-i eh	126 para: 15

55. Sayfa 2. Kayıt

Marta'nın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yaşmeydan Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Marta bint-i Donik nâm hâlîkenin verâseti zevce-i metrûkî Ohan veled-i Agob ile sadr-ı sağîr oğlu Ağya ve kebir oğlu Artin'e ve sağîre kızı Sara'ya münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ- ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlîke-i mersûmenin terekesi defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l'işrîn min şehri Şevvâl li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

27 Şevval 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Halep alacası entârî	2 aded	12 [guruş]
Kutni entârî	1 aded	9 [guruş]
Çuka cebe	1 aded	8 [guruş]
Sim kuşak	1 çift	6,5 [guruş]
Alaca şalvar	1 aded	2 [guruş]
Köhne üstlük		3,5 [guruş]
Çarşab		3 [guruş]
Havlu ve peşkir		1 [guruş]
Köhne işleme don ve gömlek	1+1 aded	3 [guruş]
Bağlık ve uçkur	2+2 aded	2,5 [guruş]
Mücessem yemeni	1 aded	1 [guruş]
Köhne boğça		1,5 [guruş]
Hamam takımı		2 guruş
Sağîr kaliçe		8 [guruş]
Deymi döşek ve yorgan	1 + 1 aded	6 [guruş]
Yasdık	1 aded	1,5 [guruş]
Altun küpe		11 [guruş]
Mihr-i müeccele der zimmeti zevci'l mersûm		16,5 [guruş]
Evânî-i nühâsiyye		8,5 [guruş]
Köhne Yasdık	1 aded	1,5 [guruş]

		Yekûn: 108 [guruş]
--	--	---------------------------

Minhe'l-ihracât:	
Hâlikî mesfûrenin lâşesine masraf	10 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]
Kâtibiyye ve Çukadâriyye	2 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 16 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 92 [guruş]
Hisse-i zevc	23
Hisse-i ibn	27 meblağ: 72
Hisse-i ibn	27 meblağ: 72
Hisse-i bint-i	13 meblağ: 96

59. Sayfa 2. Kayıt

Osib'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Çehkanlı Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Osib veled-i Simon nâm nasrâniyyenin verâseti zevce-i metrûkesi Çiçek bint-i Yovan ile sülbî sağır oğlu Aslan ve sülbiye-i haml-ı mevkûfe münhasıra kızları Desbine ve Maryam'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmûn talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersumun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zıkr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Zilka'de li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

18 Zilkade 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzili	sülüs hisse	170 [guruş]
Katır re's	sülüs hisse 5	150 [guruş]
Bargir re's	sülüs hisse 4	80 [guruş]
Yorgan	2 aded	4 [guruş]
Döşek	2 aded	7 [guruş]
Yasdık		5 [guruş]
Kilim	2 aded	5 [guruş]
Keçe	1 aded	1 [guruş]
Der zimmeti İbrahim ağa		10 [guruş]
Der zimmeti Kara Boğosar		17 [guruş]
Evânî-i nühâsiyye	bervechi tahmin	14 [guruş]
Hırdavat menzil		5 [guruş]
		Yekûn: 468 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
(Hâlik-i mesfûr) lâşesine masraf	15 [guruş]
Resm-i kısmet	11,5 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadâriyye	4 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1,5 guruş

Emn ü hüddâmiyye	2 [guruş]
Mihr-i müeccel	33 [guruş]
	Yekûn: 71 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 397 [guruş]
Hisse-i zevce	49 meblağ: 75
Hisse-i ibn	115 meblağ: 95
Hisse-i bint-i	57,5 meblağ: 47,5
Hisse-i bint-i	57,5 meblağ: 47,5
Hisse-i haml-i mevkuf	115 meblağ: 95

59. Sayfa 3. Kayıt

Elmas'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Semerkand Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Elmas bint-i Artin nâm hâlikenin verâseti zevce-i metrûki Kiregos veled-i Haçtor ile li-ümm er karındaşı Kiyorge ve li-ümm kız karındaşları Yakote ve Ana'ya ve anası Derihi bint-i Kirkor'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min şehri Zilka'de li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

23 Zilkade 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Nısf Bağ der mevzi-i Kablı Çayırı		65 [guruş]
Sim kuşak		8 [guruş]
Çiçekli entârî	1 aded	8 [guruş]
Müstamel altun elvan entârî	1 aded	12 [guruş]
Köhne şeritli hare cebe	1 aded	13 [guruş]
Hamam rahtı		8 [guruş]
Alaca köhne entârî	1 aded	3 [guruş]
Köhne bez entârî	2 aded	3 [guruş]
Köhne şâli cebe	1 aded	2 [guruş]
Köhne çuka cebe	1 aded	4 [guruş]
Çarşab	1 aded	4 [guruş]
Peşkir	5 aded	5 [guruş]
Makreme	4 aded	6 [guruş]
Uçkur	4 aded	5 [guruş]
Mücessem yemeni	6 aded	4 [guruş]
Alaca parçası		1 [guruş]
Şalvar	1 aded	3 [guruş]
Köhne gömlek	2 aded	3 [guruş]
Takye	2 aded	2 [guruş]
Boğça	3 aded	1,5 [guruş]

Sandık	1 aded	5 [guruş]
Boncuk ve sırça		2 [guruş]
Hırdavat		1,5 [guruş]
Mihr-i der Zimmeti zevc-i mesfur Kiregos		33 guruş
		Yekûn: 202 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
(Hâliki mesfûrenin) lâşesine masraf	30 [guruş]
Resm-i kısmet	5 [guruş]
Kâtibiyye	1,5 [guruş]
Çukadâriyye	1,5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kalemiyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 40 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 162 [guruş]
Hisse-i zevc	81
Hisse-i eh	18
Hisse-i uht	18
Hisse-i uht	18
Hisse-i ümm	27

64 Sayfa 1. Kayıt

Melkon'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Meydan Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Melkon veled-i Agob nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Haçtor ile sülbî sağır oğulları Kesber ve Haçtor'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûrun talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Zilhicce li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

7 Zilhicce 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bağ der mevzi Vartebet		150 [guruş]
Yasdık	7 aded	11 [guruş]
Kilim	3 aded	8 [guruş]
Döşek	2 aded	5 [guruş]
Yorgan	3 aded	8 [guruş]
Def'a yorgan	2 aded	8 [guruş]
Aba ve şalvar		5 [guruş]
Şamdan		1 [guruş]
Mangal	1 aded	3 [guruş]
Hırdavat		5 [guruş]
Evânîf nühâsiyye	30 kıyye	30 [guruş]
Basmacı odasında olan basmacı alatı		30 [guruş]
		Yekûn: 264 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâliki mesfûrenin lâşesine masraf	20,5 [guruş]
Resm-i kısmet	6,5 [guruş]
Kâtibiyye	2,5 [guruş]
Çukadâriyye	2,5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	1 [guruş]

İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 34 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 23,5 [guruş]
Hisse-i zevce	28 para:30
Hisse-i ibn	100 guruş para: 25
Hisse-i ibn	100 guruş para: 25

69. Sayfa 2. Kayıt

Maryam'ın Terekesi

Medîne-i Tokat mahallatından Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlik [e] olan Maryam bint-i Vartan nâm hâlikin verâseti zeveci metrûkî Ohan veled-i ... ile anası Nazlı bint-i Agob'a ve ammizâdeleri Ohan ve Isador veled-i Avakim nâm zimmîlere münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrân talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mersumenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi't'tâsi' min şehri Zilhicce li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

9 Zilhicce 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bag der- mevzi Malkayası	1 kıt'a	300 [guruş]
Sincap kürk	1 batman	22 [guruş]
Çiçekli entâri	1 batman	15 [guruş]
Şâlî cebe	1 aded	7 [guruş]
Çarşab	2 tane	6 [guruş]
Çit entâri	1 tane	5 [guruş]
Köhne şâlî cebe	1 tane	4 [guruş]
Makreme ve çit	2 + 1 aded	2,5 [guruş]
Köhne kürk	1 aded	10 [guruş]
Servi sandık	1 tane	6 [guruş]
Peşgir	3 tane	3 [guruş]
Şâlî parçası		1 [guruş]
Hamam rahtı		7 [guruş]
Köhne kürk	1 aded	4 [guruş]
Döşek	2 tane	10 [guruş]
Kefere minder	15 tane	7 [guruş]
Def'a minder	6 tane	10 [guruş]
Köhne mak'ad	4 tane	7 [guruş]
Sağır yasdık	5 tane	3 [guruş]
Yorgan	6 tane	25 [guruş]
Kebe	1 tane	5 [guruş]

Kapı perdesi	1 tane	3 [guruş]
Def'a minder	2 tane	5 [guruş]
Kaliçe seccade	1 tane	4 [guruş]
Mısır hasırı	2 tane	10 [guruş]
Yasdık	10 tane	30 [guruş]
Köhne kilim	4 tane	15 [guruş]
Şal ve seccade		2 [guruş]
Sağır kilim	1 tane	2 [guruş]
Ayine	1 tane	4 [guruş]
Fafur fincan	16 tane	4 [guruş]
Güllabdan		1 [guruş]
Arak şişeleri		2 [guruş]
Tas ve tepsi		1 [guruş]
Çamaşır leğeni	2 tane	14 [guruş]
Kebir kazgan	2 tane	9 [guruş]
Kebir sini	1 tane	20 [guruş]
Def'a sini	2 tane	8 [guruş]
Havan	1 tane	3 [guruş]
Arak kazganı	1 tane	9 [guruş]
Mangal	1 tane	3 [guruş]
Evânîî nühâsiyye		28 [guruş]
Hırdavat		5 [guruş]
		Yekûn 641,5 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâliki mesfûrenin lâşesine masraf	52 [guruş]
Resm-i kısmet	16 [guruş]
Kâtibiyye	5 [guruş]
Çukadâriyye	5 [guruş]
Emn ü hüddâmiyye	3 [guruş]
İhzariye kalemiyye ve kaydiyye	2, 5 [guruş]

	Yekûn: 83,5 [guruş]
--	----------------------------

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 558 [guruş]
Hisse-i zevc	279 [guruş]
Hisse-i ümm	186 [guruş]
Hisse-i ammizade	46.5 [guruş]
Hisse-i ammizade	46.5[guruş]

70. Sayfa 2. Kayıt

Artin'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Cami'-i Kebîr Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Artin veledi Mıgırdiç nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Ogoda bint-i Kirkor'a ve sülbîyye-i kebîre kızı ... ve li-ebeveyn kız karındaşı Sultan'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmun talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlikin defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Harrere fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-işrîn min şehri Zilhicce li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

23 Zilhicce 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	1 aded	6 [guruş]
Yorgan	2 aded	12 [guruş]
Kilim	3 aded	12 [guruş]
Yasdık	5 aded	10 [guruş]
Sağır minder	5 aded	3 [guruş]
Bez entârî	1 aded	5 [guruş]
Köhne entârî	1 aded	2 [guruş]
Köhne şalvar	1 aded	3 [guruş]
Aba		2 [guruş]
Köhne cebe	1 aded	1 [guruş]
Dizlik ve kuşak		1 [guruş]
Gömlek don	2 + 1 aded	3 [guruş]
Peşkir	1 aded	1 [guruş]
Bâbuç	1 aded	1 [guruş]
Kalpak		2 [guruş]
Mangal	1 aded	4 [guruş]
Evânî nühâsiyye	18 kıyye	18 [guruş]
Arak kalayı		1,5 [guruş]
...	1 aded	3 [guruş]
Küttab	2 aded	1 [guruş]
Hurdahane		4 [guruş]
		Yekûn: 94 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâliki mesfûrenin lâşesine masraf	10,5 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
huddamiye	0,5 [guruş]
İzariye ve kaydiyye	2 [guruş]
Mihr-i müeccel li'z-zevceti'l mersume	16,5 [guruş]
	Yekûn: 32,5 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 61,5 [guruş]
Hisse-i zevce	7,5 meblağ: 22
Hisse-i bint-i	30 meblağ 90
Hisse-i uht	23 meblağ: 7
	Meblağ baki : 1

70. Sayfa 3. Kayıt

Artin'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Cami'-i Kebîr Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Artin veled-i ... nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Hardan ile sülbiyye-i kebîre kızları Elmas ve Ana ve Oskip'e ve li-ebeveyn kız karındaşı ... bint-i mesfûr ... ve anası Herpesme'ye münhasıra olub kable'l-kısme mersûme Herpesme dahî hâlike olub verâseti Sorye kızı mersûme ... ile oğlunun kızları mersûmat Elmas ve Ana ve Oskip'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmât talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l- münâsahati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ışrîn min şehri Zilhicce li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

25 Zilhicce 1210

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzili der mahalle-i mezbûre	1 bâb	300 [guruş]
Yorgan	3 aded	12[guruş]
Döşek	3 aded	12[guruş]
Yasdık	12 aded	30 [guruş]
Keçe	2 aded	6 [guruş]
Kaliçe	1 aded	3 [guruş]
Kilim	1 aded	7 [guruş]
Mangal	1 aded	4 [guruş]
Şamdan	2 aded	3 [guruş]
Kuşak	1 aded	12 [guruş]
Şalvar	1 aded	4 [guruş]
Aba şalvar	1 aded	3 [guruş]
Entârî	1 aded	5 [guruş]
Heybe		2 [guruş]
Çuval		1 [guruş]
Aba mak'ad		2 [guruş]
Hurç		2 [guruş]
Havan		1 [guruş]

Def'a yastık	1 aded	2 [guruş]
Çit mak'ad		4 [guruş]
Bardak		3 [guruş]
Arak şişeleri		8 [guruş]
Terazü		1 [guruş]
Hınta	2 keyl	20 [guruş]
Evânîf nühâsiyye	80 kıyye	80 [guruş]
Hırdavat		5 [guruş]
Keçeci dükkânında mevcud yük	15 batman	40 [guruş]
Dükkân alatı		8 [guruş]
		Yekûn: 580 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâliki mesfûrenin lâşesine masraf	45 [guruş]
Resm-i kısmet	14,5 [guruş]
Kâtibiyye	5 [guruş]
Çukadâriyye	5 [guruş]
Emnu huddamiye	2,5 [guruş]
İhzariye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 73 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 507 [guruş]
Hisse-i uht li-ebeveyn bi'l münasaha	12
Hisse-i bint-i bi'l münasaha	17
Hisse-i bint-i	17
Hisse-i bint-i	17
Hisse-i zevceti'l mezbûre bi'l münasaha	9

82. Sayfa 2. Kayıt

Agob'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmet Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Agob veled-i Abraham'ın verâseti zevce-i metrukesi Maryam bint-i Agob ile sülbi kebir oğlu Ohan ve sağîr oğulları Osib ve Andon'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûrun talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşer min şehri Muharrem li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

17 Muharrem 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Nısf menzil der mahalle-i mezbûre		250 [guruş]
Yasdık	10 aded	25 [guruş]
Mak'ad ve minder		20 [guruş]
Mısır hasırı		10 [guruş]
Yorgan	4 aded	20 [guruş]
Döşek	2 aded	8 [guruş]
Kefere minderi	5 aded	3 [guruş]
Arak şişeleri		1 [guruş]
Kuşak		3 [guruş]
Köhne biniş		3 [guruş]
Don ve gömlek		3 [guruş]
Şalvar		5 [guruş]
Kilim	1 aded	5 [guruş]
Evânîi nühâsiyye	15 keyl	15 [guruş]
Hırdavat menzil		5 [guruş]
der zimmeti Yasef		1 [guruş]
der zimmeti Ömer Efendi		5 [guruş]
der zimmeti Osman		1,5 [guruş]

der zimmeti Abdurrahman Aga		1[guruş]
der zimmeti Kürkçü Ömer		14 [guruş]
der zimmeti mahalle kethüdası		2[guruş]
der zimmeti Kirkor		5 [guruş]
		Yekûn: 400,5 [guruş]

Hâliki mesfûrun kürkçü dükkânı dâhilinde odasında olan nev’i âlatı eşyasıdır ki zikr olunur

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Kedi kürk	14 tulum	153 [guruş]
Sansar kürk	tulum ve boğaz	120 [guruş]
Zerdevâ	1 tulum	60 [guruş]
Nafe kürk	1 tulum	20 [guruş]
Zerdevâ ve sansar daneleri		83 [guruş]
Kuzu kürkü	14 Tulum	45 [guruş]
Zerdevâ kulağı ?		6 [guruş]
Tırnak nafe		15 [guruş]
Def’a zerdevâ daneleri		40 [guruş]
Kürk hurdaları		20 [guruş]
Dükkân âlatı	bervechi tahmin	5 [guruş]
Kedi hurdesi		15 [guruş]
		Yekûn: 580,5 [guruş]
		Min haysü’l-mecmû’ 920,5

Minhe’l-ihracât:	
Hâliki mesfûrenin lâşesine masraf	35,5 [guruş]
Resm-i kısmet	25 [guruş]
Kâtibiyye	8 [guruş]
Çukadâriyye	8 [guruş]
Emnu huddamiye	5 [guruş]
İhzariye ve kaydiyye	4 [guruş]

	Yekûn: 85,5 [guruş]
--	----------------------------

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 895 [guruş]
Hisse-i lizevceti'l mezbûre	111 [guruş] 35 para
Hisse-i ibnü'l mersûm	261 [guruş] meblağ 5
Hisse-i ibnü'l mersûm	261 [guruş] meblağ 5
Hisse-i ibnü'l mersûm	261 [guruş] meblağ 5

87. Sayfa 1. Kayıt

Beytü'l-mâl Defteridir

An asıl Diyarbekir mütemekkinlerinden olup medîne-i Tokat'ta Katib Han'ında misâfîren mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Boğos nâm hâlikin zâhirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekisi cânib-i beytü'l-mala âid ve râci' olmağın hâlâ medîne-i mezbûre Voyvodası olub vâk'i olan beytü'l-malın ahz u kabzına me'mûr sa'âdetlü es-Seyyid el-Hacc Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn eylediği Halîl talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve helâkî havfıyla sûk-i sultanide ba'de'l-müzâyede esmân misilleriyle bey' olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defter-i müfredatıdırki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fî evâhiri şehri Muharrem li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf. 21-30 Muharrem 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Hâlik mersûmun yanında mevcut köhne minder ve çul ve çuval ve köhne aba ve şalvar gömlek ve don kıyyeleri		11 [guruş]
Ham yüsük taşı	Kıymetleri	27 [guruş]
		Yekûn: 38 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadariye	1 [guruş]
Beytü'l maliciye	1 [guruş]
İhzariye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 4 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn:
Der yediemin mûmâ-ileyh	34 meblağ
	11 [guruş] 13 para
	Yekûn: 22 [guruş] 27 para

Ber mutat sülûs ihraçtır.

87. Sayfa 2. Kayıt

Bâbek'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yaşmeydan Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Bâbek veledi Korek (?) nâm zimminin verâseti zevce-i metrûkesi Osil bint-i Agob'un ile li-ebeveyn er karındaşı Agob'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fî Selh Muharrem li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

30 Muharrem 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Sülüs menzile hissesi der mahalle-i mezbûre		650 [guruş]
Döşek	1 aded	8 [guruş]
Yorgan	3 aded	12 [guruş]
Yasdık	7 aded	20 [guruş]
Sağır yasdık	2 aded	2 [guruş]
Köhne yan minderi ve mak'ad	2 + 2 aded	6 [guruş]
Kilim	3 aded	14 [guruş]
Seccade	1 aded	3 [guruş]
İplik alaca entârî	3 aded	10 [guruş]
Don ve gömlek	2 + 2 aded	4 [guruş]
Kuşak	1 aded	6 [guruş]
Mangal	1 aded	3 [guruş]
Kahve takımı		3 [guruş]
Şamdan	2 aded	1 [guruş]
Şire		5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	25 kıyye	25 [guruş]
Hırdavat		20 [guruş]
		Yekûn: 792 [guruş]

Minhe'l-ihracât:

Resm-i kismet	20 [guruş]
Kâtibiyye	6 [guruş]
Çukadariye	6 [guruş]
Emnu huddamiye	4 [guruş]
İhzariye, kalemiye ve kaydiyye	3 [guruş]
	Yekûn: 39 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 753 [guruş]
Hisse-i zevce	188 [guruş]
Hisse-i eh li-ebeveyn	564 [guruş]

95. Sayfa 1. Kayıt

Holca Ovans'ın Terekesi

Medîne-i Tokat mahallâtından Güzelaşçı Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Holca Ovans veled-i Serkiz nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Kirkoriye binti Gül ile sülbî sağır oğulları Serkiz ve Kirkor'a ve sağıre kızı Ana'ya münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

[Harrere]fi'l-yevmi'l-hâmis min şehri Rabîülevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

5 Rabiülevvel 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	3 aded	8 [guruş]
Yorgan	2 aded	8 [guruş]
Yasdık	5 aded	8 [guruş]
Kilim	3 aded	10 [guruş]
Kaliçe	1 aded	3 [guruş]
Hurç	1 aded	2 [guruş]
Kebe	1 aded	1,5 [guruş]
Harrar ve keçe		1 [guruş]
Köhne entârî ve cebe ve şalvar		5 [guruş]
Arak şişeleri ve kalay		5 [guruş]
Altun veznesi	2 aded	1 [guruş]
Mangal		2 [guruş]
Arak kazganı	1 aded	15 [guruş]
Çamaşır leğeni		5 [guruş]
Terazi		1 [guruş]
Havan		1 [guruş]
Şamdan		1 [guruş]
Köhne entârî	1 aded	2 [guruş]
Köhne kilim	1 aded	3 [guruş]
Bey' olunan eşya		9 [guruş]

Evânî nühâsiyye		12 [guruş]
Hırdavat		4 [guruş]
Hâlik mersûmun zevce-i altun hissesi		38 [guruş]
		Yekûn: 147,5 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlikî mersûmun lâşesine masraf	18,5 [guruş]
Resm-i kısmet	3,5 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadariye	1 [guruş]
Emnu huddamiye	1 [guruş]
İhzâriyye kaydiyye	0,5 [guruş]
Deyn-i müsbete Agya	24 [guruş]
Be- şehade Isador veled-i Melkon ve Karabet veled-i Serkiz ani't-tahallûf	
	Yekûn: 49,5 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 98 [guruş]
Hisse-i zevce	12 meblağ: 30
Hisse-i ibni	34 meblağ: 36
Hisse-i ibni	34 meblağ: 36
Hisse-i bint	17 meblağ: 18

95. Sayfa 2. Kayıt

Dalter'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Güzelaşçı Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Dalter bint-i İstefan nâm hâlîkenin verâseti zevci metrûkî Ovans veled-i Kirkor ile sadr-ı sağîr oğlu Keverik? ve sağîre kızı Ana'ya ve anası Hatme'ye münhasıra olduğu zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlîke-i mersûmenin defteridir ki zikr olunur.

[Harrere] fi'l-yevmi'l-hâmis (min) şehri Rabûlevvel li-sene ihdâ ['aşer] ve mi'eteyn ve elf.

5 Rabiülevvel 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bağ der mevzi Sultan Tepesi		100 [guruş]
Altun küpe	1 aded	10 [guruş]
Sim kuşak	1 aded	5 [guruş]
Şalvar	1 aded	2 [guruş]
Entârî	1 aded	7 [guruş]
Hamam rahtı		5 [guruş]
Beşik takımı		10 [guruş]
İşleme peşkir	3 aded	8 [guruş]
İşleme makreme	4 aded	3 [guruş]
Çit değirmi	3 aded	1,5 [guruş]
Üslük	2 aded	4 [guruş]
Nakd akçe		1 [guruş]
Don gömlek		2 [guruş]
Boğça	2 aded	2 [guruş]
		Yekûn: 160 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Resm-i kısmet	4 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadariye	1 [guruş]
Emnu huddamiye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]

	Yekûn: 7,5 [guruş]
--	---------------------------

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 3 [guruş]
Hisse-i zevc	38 meblağ: 30
Hisse-i ibn	59 guruş meblağ 60
Hisse-i binti	29 meblağ: 90
Hisse-i ümm	25 meblağ: 60

96. Sayfa 2. Kayıt

Nikola'nın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Kabe Mescid Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Nikola veledi Simon nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi İvelik bint-i Nikola ile sülbî kebîr oğlu Molis? ve kebîre kızı Sofya'ya ve sulbiyye-i sagîre kızı Elena'ya münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâdis 'aşer min şehri Rebûlevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

16 Rabiülevvel 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre	1 bâb	200 [guruş]
Bağ-ı der karyey-i	1 kıt'a	120 [guruş]
Merkeb	1 re's	15 [guruş]
Yasdık	2 aded	3 [guruş]
Yorgan ve döşek	1 + 1 aded	10 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	2 [guruş]
Köhne aba ve şalvar	1 + 1 aded	1 [guruş]
Don ve gömlek	1 + 1 aded	1 [guruş]
Köhne entârî ve kalpak	1 + 1 aded	1 [guruş]
Şamdan	2 aded	1 [guruş]
Evânî nühâsiyye	10 kıyye	10 [guruş]
Hırdavat-ı menzil	bervech-i tahmin	8 [guruş]
		Yekûn: 372 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mersûmun lâşesine masraf	21 [guruş]
Resm-i kısmet	9,5 [guruş]
Kâtibiyye	3 [guruş]
Çukadariye	3 [guruş]
Emnu huddamiye	2 [guruş]

İhzâriyye ve kaydiyye ve kalemiye	2 [guruş]
Mihr-i müeccel lizevceti'l mersume	16,5 guurş
	Yekûn: 57 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 315 [guruş]
Hisse-i zevce	39 meblağ: 45
Hisse-i ibn	137 meblağ: 99
Hisse-i bint-i	68 meblağ: 108
Hisse-i bint-i	68 meblağ:108

97. Sayfa 2. Kayıt

Kirekos'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Cedid mahallesi mütümeckinlerinden İken bundan akdem hâlik olan Kirekos veled-i Haçdor'un verâseti zevce-i metrukesi bint-i Manas ile sülbî kebîr oğulları Ovannes ve Mıgırdıç'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûrun talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâdis 'aşer min şehri Rabûlevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

16 Rabiülevvel 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre		500 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Hanyazusu		100 [guruş]
Yasdık		10 [guruş]
Döşek	3 aded	12 [guruş]
Yorgan	5 aded	15 [guruş]
Kilim		22 [guruş]
Kaliçe	5 aded	10 [guruş]
Kefere minderi		5 [guruş]
Köhne kebe		3 [guruş]
Köhne biniş ve cebe		10 [guruş]
Köhne entârî	3 aded	6 [guruş]
Don ve gömlek ve kuşak		3 [guruş]
Evânî nühâsiyye	25 kıyye	25 [guruş]
Hırdavatı menzil		5 [guruş]
Penbe ve dükkânı âlatı		110 [guruş]
		Yekûn: 836 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mersûmun lâşesine masraf	52 [guruş]
Resm-i kısmet	21 [guruş]
Kâtibiyye	7 [guruş]

Çukadariye	7[guruş]
Emnu huddamiye	4 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	3 [guruş]
Mihr-i müeccel-i müsbete	16 [guruş]
	Yekûn: 110 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 726 [guruş]
Hisse-i zevce	90 meblağ: 90
Hisse-i ibn	317 meblağ: 75
Hisse-i ibn	317 meblağ: 75

103. Sayfa 1. Kayıt

Beytü'l-mâl defteridir.

An aslı Eğin Kasabası mütemekkinlerinden olup Âsitâne-i 'alîyeden gelür iken medîne-i Tokat dühûlünde hâlik olan Ovannes veled-i Serkiz nâm hâlikin zâhirde vâris-i ma'rûf ve ma'arûfesi olmayub terekesi cânib-i beytü'l-mâla âid ve râci' olmağla hâlâ medîne-i mezbûre Voyvodası olub beytü'l-mâl-ı 'amm ü hassa kabzına m'emur şerâfetlü el-Hâcc Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn olunan Halîl b. Abdullah talebî ve ma'rîfet-i şer'ile tahrîr vehelâkî havfıyla sûk-i sultanîde bade'l-müzâyede esmân misilleriyle bey' olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-işrîn min şehri Rabîülâhir li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf 23 Rabiülâhir 1211/

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Sim saat	1 aded	25 [guruş]
Bargir	1 re's	40 [guruş]
Altun hatem	1 aded	5 [guruş]
Çuka şalvar	1 aded	10 [guruş]
Heybe		2 [guruş]
Kebe		3 [guruş]
Çizme		1 [guruş]
Müstamel çuka biniş	1 aded	6,5 [guruş]
Müstamel çuka entari	1 aded	14 [guruş]
Bez entari	1 aded	4 [guruş]
Bez içlik	2 aded	4 [guruş]
Bez entariye	1 aded	5 [guruş]
Köhne kürk	2 aded	10 [guruş]
Kalpak		1 [guruş]
Şal	1 aded	3 [guruş]
Don ve gömlek	1 +1 aded	2 [guruş]
Nühâs kazgan	1 aded	3 [guruş]
Hurde		1,5 [guruş]
Nakd der kise altun ve beyaz akçe		11,5 [guruş]

		Yekûn: 151,5 [guruş]
--	--	-----------------------------

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mersûmun lâşesine masraf	5[guruş]
Kâtibiyye	3 [guruş]
Çukadariye	3 [guruş]
Emin-i beytü'l mala hizmet	3 guruş
İhzâriyye kalemiye ve kaydiyye	2 [guruş]
Dellaliye ve kirayî dükkân ve hammaliye	2,5 guruş
	Yekûn: 18,5 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 133 [guruş]
Sülûs ihraç	44 [guruş] 40 meblağ
Der yedi emin mumaileyh	88 [guruş] 80 meblağ

104. Sayfa 1. Kayıt

Sultan'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Sultan bint-i Kireki nâm hâlîkenin verâseti zevç-i metrûkî Yordan veled-i Abraham ile anası Sare bint-i Suva'ya ve bâbası mersûm Kireki veled-i Yovanve sağîr oğlu Tomas'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlîke-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'işrîn min şehri Rabûlâhîr li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.
27 Rabiûlahîr 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Sim kuşak	1 aded	36,5 [guruş]
Sağır minder	3 aded	1,5 [guruş]
Yasdık	1 aded	3 [guruş]
Yorgan	1 aded	5 [guruş]
Döşek	1 aded	4,5 [guruş]
Köhne libas ve entârî		4,5 [guruş]
Kuşak ve kolan	1 aded	3 [guruş]
Sandık ve ayna		8 [guruş]
Makreme	2 aded	2 [guruş]
mihr-i müeccel der zimmet-i zevci'l mersum		32 [guruş]
		Yekûn: 100 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlîke mersûmun lâşesine masraf	20 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]
huddamiye	0,5 [guruş]
Kâtibiyye	0,5 [guruş]
Muhziriye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 24 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 76[guruş]
Hisse-i zevc	19 [guruş]
Hisse-i eb	12 meblağ:80
Hisse-i üm	12 meblağ: 80
Hisse-i ibnü'l mezbûr	31 meblağ: 80

107. Sayfa 1. Kayıt

Sıhhati Üzere İkinci Varakaya Kayd Olunmuştur

Medîne-i Tokat'ta Yar Ahmed Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Boğos veled-i Zavher(?) nâm hâlikin verâseti zevce-i metrukesi Kotek bint-i Tovsik'in (?) ile sülbî sağır oğlu Ohannes ve sağıre kızı Terziye'ye ve kebîre kızları Kadrine ve Maryam'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i merkûmun defteri müfredatıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min şehri Raîülâhir li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

15 Rabiülâhir 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	1 aded	5 [guruş]
Yorgan	2 aded	10 [guruş]
Yasdık	5 aded	10 [guruş]
Yan minderi ve köşe	2 + 2 aded	20 [guruş]
Mısır hasırı		4 [guruş]
Müstamel çuka biniş		15 [guruş]
Köhne çuka cebe		5 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	6 [guruş]
İçlik		1 [guruş]
Gömlek ve don		5 [guruş]
Köhne şali çakşır		3 [guruş]
Köhne kürk	1 aded	3 [guruş]
Köhne duhan çubuğu	2 aded	2 [guruş]
Evânî nühâsiyye	8 kıyye	8 [guruş]
Hırdavat-ı menzil		3 [guruş]
		Yekûn: 100 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlike mersûmun lâşesine masraf	22 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]
Katibiye ve çukadariye	1 [guruş]

İhzariye ve kaydiye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 26 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 74 [guruş]
Hisse-i zevce	9 meblağ: 30
Hisse-i ibn	25 meblağ: 108
Hisse-i bint-i	12 meblağ: 114
Hisse-i bint-i	12 meblağ: 114
Hisse-i bint-i	12 meblağ: 11

108. Sayfa 2. Kayıt

Burus'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Burus veled-i Yoldan nâm nasrâniyyenin verâseti hasran vârisi sülbî oğlu Ağob'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan ve medîne-i mezbûr talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr olunan tereke-i müteveffân-yı mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer min şehri Cemâziyelevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.
13 Cemâziyelevvel 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûr		200 [guruş]
Yorgan		39 [guruş]
Minder yasdık ve kilim		51 [guruş]
Kaliçe		15 [guruş]
Çarşab, don, gömlek		17 [guruş]
Şalvar		5 [guruş]
Arak şişeleri		3 guurş
Peşkir ve çit		6 [guruş]
Koto ve kaftan		12 [guruş]
Peşkir ve çarşab		4 guruş [guruş]
Şalvar		8 [guruş]
Alaca entârî		10 [guruş]
Biniş		20 [guruş]
Hariciye		21 guruş
Peşkir		6 [guruş]
Sandık		2 [guruş]
Küçük entârî		1 [guruş]
Nühâsiyye		40 [guruş]
Hırdavat		10 [guruş]
Şıra		10 [guruş]
		Yekûn: 480 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlike mersûmun lâşesine masraf	16 [guruş]
Resm-i kısmet	12 [guruş]
Katibiye	4 [guruş]
Çukadariye	4 [guruş]
Emnü huddamiye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	2 [guruş]
	Yekûn: 40 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 440 [guruş]
--	---------------------------

111. Sayfa 3. Kayıt

Maryam'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta İçmesu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Maryam bint-i Agob nâm nasrâniyyenin verâseti zevc-i metrukî Koz(?) veled-i Haçdor ile li-eb er karındaşları Mardirus ve Kiyork'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûrun talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâdis ve'l'işrîn min şehri Cemâziyelevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

26 Cemâziyelevvel 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Sim kuşak		6 [guruş]
Hare cebe		20 [guruş]
Çiçekli entârî		8 [guruş]
Fistan		20 [guruş]
Çuka cebe		3 [guruş]
Şalvar		2 [guruş]
Alaca entârî ve şalvar		2 [guruş]
Gömlek		1 [guruş]
Hamam rahtı		2 [guruş]
Baş çiti		3 [guruş]
Mihr-i müeccel der zimmet-i zevci'l-mezbûr		33 [guruş]
		Yekûn: 100 [guruş]
Minhe'l-ihracât:		
Hâlike mersûmun lâşesine masraf	12,5 [guruş]	
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]	
Katibiye	1,5 [guruş]	
Çukadariye	1,5 [guruş]	
Emnü huddamiye	1 [guruş]	
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]	

	Yekûn: 20 [guruş]
--	--------------------------

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 80 [guruş]
Hisse-i zevce	40
Hisse-i ehi'l-eb	20
Hisse-i ehi'l-eb	20

112. Sayfa 1. Kayıt

Andik'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Dere Mahallesi mütemekkinelerinden İken bundan akdem hâlik olan Andik veled-Yori nâm hâlikin verâseti sülbî sağır oğlu Yori'ye ve sağıre kızları Desbina ve Pervuni'ye münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'r-râbi' min şehri Cemâdiyelûlâ li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

4 Cemâdiyelûlâ 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Nısfı menzil-i der mahal-i mezbur		60 [guruş]
Bağ-ı der mevzi' Biskeni		100 [guruş]
Sağır şilte döşek	3 aded	6 [guruş]
Köhne misl	2 aded	4 [guruş]
Köhne kebe	1 aded	1,5 [guruş]
Yün		1 [guruş]
Köhne aba ve şalvar		2,5 [guruş]
Yasdık	2 aded	4 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	1 [guruş]
Sağır minder	2 aded	1 [guruş]
Havan	1 aded	1 [guruş]
Kalay ve şişe		1,5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	8 kıyye	8 [guruş]
Hamr-ı hamel	2 aded	25 [guruş]
Hurdahane		3,5 [guruş]
		Yekûn: 220 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	17,5 [guruş]
Resm-i kısmet	5,5 [guruş]

Kâtibiyye	2 [guruş]
Çukadariye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
emnu huddamiye	1 [guruş]
	Yekûn: 29 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 191 [guruş]
Hisse-i ibn	95 meblağ: 6
Hisse-i bint-i	47 meblağ:90
Hisse-i bint-i	47 meblağ:90

113. Sayfa 1. Kayıt

Boğos'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed Mahallesinde kira ile mütemekkin iken duyûnu terekesinde ezyed olduğu halde bundan akdem hâlik olan Boğos veled-i Zator'un verâseti zevce-i metrûkesi Katon(?) bint-i Nosik(?) ile sülbü sağır oğlu Ohannes ve sağıre kızı Terziye'ye ve kebîre kızı Kadrine ve Maryam'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min şehri Rabîülâhir li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

15 Rabîülâhir 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	1 aded	5 [guruş]
Yorgan	2 aded	10 [guruş]
Yasdık	5 aded	10 [guruş]
Yan minderi ve köşe	2 + 2 aded	20 [guruş]
Mısır Hasırı	1 aded	4 [guruş]
Müsta'mel Çuka biniş	1 aded	15 [guruş]
Köhne çuka cebe	1 aded	5 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	6 [guruş]
.....	1 aded	1 [guruş]
Gömlek ve don	1 + 1 aded	5 [guruş]
Köhne şâlî	1 aded	3 [guruş]
Köhne kürk	1 aded	3 [guruş]
Duhan çubukları		2 [guruş]
Evânî nühasiyye	8 kıyye	8 [guruş]
Hırdavat menzil		3 [guruş]
		Yekûn: 100 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	26 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]

Kâtibiyye	0,5 [guruş]
Çukadariye	0,5 [guruş]
Huddamiye ve ihzariye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 30 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 70 [guruş]
--	--------------------------

115. Sayfa 1. Kayıt

Karyan'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Taşnerdüben Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Karyan bint-i Agop'un nâm nasrâniyyenin verâseti zevc-i metrûkî Ohan veled-i Agob'un ile sadr-i sağîr oğlu Ağob'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûr talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlîke-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Cemâziyelâhire li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

9 Cemâdiyelâhire 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Burma ta'bir olunur altun kol bağı		120 [guruş]
Boğaz altunu mesrub		160 [guruş]
Sim kuşak maa kolan		2 [guruş]
Altun bukağı		48 [guruş]
Yelpaze küpe		20 [guruş]
Yüzük	1 aded	2 [guruş]
Çiçekli entârî		15 [guruş]
Beyaz entârî		10 [guruş]
Şalvar		10 [guruş]
Beyaz çiçekli entârî		20 [guruş]
Basma entârî		5 [guruş]
Kutni entârî		10 [guruş]
Çarşab		10 [guruş]
Şerbetli hariciye		25 [guruş]
Kakum kürk		50 [guruş]
Hamam rahtı		20 [guruş]
Üslük		10 [guruş]
Gömlek ve uçkur	2 + 2 aded	12 [guruş]
İşlemeli çit		5 [guruş]
Alaca parça bez		2 [guruş]

Ayak donu		2 [guruş]
Baş yemenisi	7 aded	7 [guruş]
Boğça		15 [guruş]
Şalı cebe		3 [guruş]
Çit		2 [guruş]
Ayine		2 [guruş]
Sadek kuşak		3 [guruş]
Sandık		10 [guruş]
El peşkiri	5 aded	20 [guruş]
Üslük sade	2 aded	6 [guruş]
Hırdavat menzil		3 [guruş]
		Yekûn: 650 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	47 [guruş]
Resm-i kısmet	17,5 [guruş]
Kâtibiyye	5 [guruş]
Çukadariye	5 [guruş]
emnu huddamiye	3 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	2,5 [guruş]
	Yekûn: 80 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 570 [guruş]
Hisse-i zevce	142,5
Hisse-i ibnû'l mersûm	427,5

116. Sayfa 1. Kayıt

Behar'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Semerkand Mahallesinde mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Behar bint-i Manik nâm hâlikenin verâseti zevç-i metrûki Artin veled-i Kazer (?) ile sadr-ı kebîr oğlu Haça'ya ve kebîre kızı Pirab'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i müteveffâ-yı mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Ve dahî el-yevm fi'l-yevm's-sâlis 'aşer min şehri Cemâdiyelâhire li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

13 Cemâdiyelâhir 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre	1 bâb	90 [guruş]
Döşek	1 aded	4 [guruş]
Yasdık	1 aded	2 [guruş]
Kutni entârî	1 aded	7 [guruş]
Dimi döşek	1 aded	1 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	60 [guruş]
Şalvar	1 aded	3 [guruş]
Peşkir	9 aded	7 [guruş]
Çit değirmi	1 aded	1 [guruş]
Don ve gömlek	4 + 2 aded	10 [guruş]
Çarşab	2 aded	3 [guruş]
Makreme	8 aded	5 [guruş]
Uçkur	2 aded	2 [guruş]
Beyaz evânî	1 aded	1 [guruş]
Bez parça saru boğça		1 [guruş]
Bez entârî	1 aded	2 [guruş]
Yorgan	1 aded	3 [guruş]
Kilim	1 aded	1 [guruş]

İplik	1 aded	3 [guruş]
Bakraç		1,5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	5 kıyye	5 [guruş]
Hırdavat		2,5 [guruş]
Mihri der zimmet-i zevci mesfur		33 [guruş]
		Yekûn: 194 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	19 [guruş]
Resm-i kısmet	5 [guruş]
Kâtibiyye	1,5 [guruş]
Çukadariye	1,5 [guruş]
emnu huddamiye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 29 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 165 [guruş]
Hisse-i zevce	41 meblağ: 30
Hisse-i ibn	82 meblağ: 60
Hisse-i bint-i	41 meblağ: 30

117. Sayfa 3. Kayıt

Abraham'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Hoca İbrahim Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik [olan] Abraham veled-i Yasef nâm hâlikin verâseti li-ebeveyn er karındaşı oğlu Arslan veled-i Elez nâm yahûdiyye münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûm talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr olunan hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fî evâsıtı min şehri Cemâziyelâhir li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

11-20 Cemâdiyelâhir 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Kilim	3 aded	1 [guruş]
Minder,döşek,yasdık, yorgan, kebe	1+1+1+1+1	6 [guruş]
Entârî	1 aded	4 [guruş]
Çuka biniş	1 aded	2 [guruş]
Köhne entârî	1 aded	2 [guruş]
Yorgan yüzü		1 [guruş]
Entârî maa çarşab	1 aded	1 [guruş]
Gömlek ve don	2 + 2 aded	3 [guruş]
Kalpak	1 aded	0,5 [guruş]
Hamr	ber-vech-i tamîn	10 [guruş]
Evânî nühâsiyye	15 kıyye	15 [guruş]
		Yekûn: 50 [guruş]

Hâlik mersûmun Boyahane kurbünde attar dükkânı dahilinde olan eşyasıdır ki zikr olunur

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Aşu ve kükürt		2,5 [guruş]
Zencefil		1,5 [guruş]
Çekme		1 [guruş]
Çaku		2 [guruş]

Çakmak taşı		3 [guruş]
Laden maa ezva		2 [guruş]
Kasni maa iplik		2 [guruş]
.....		1,5 [guruş]
Tarak maa		1,5 [guruş]
Afyon		1 [guruş]
Havan		3 [guruş]
Tel maa yüzük ve halka		2,5 [guruş]
Ayine		2 [guruş]
Mısır boncuğu		4 [guruş]
.....		1,5 [guruş]
Taş iplik		1 [guruş]
Mevzek		0,5 [guruş]
Şem' maa zağferan		1,5 [guruş]
Nişavur		1 [guruş]
Timur		0,5 [guruş]
Günlük		0,5 [guruş]
Mestaki		1,5 [guruş]
.....		2 [guruş]
Mürekkep		1 [guruş]
Biber		1 [guruş]
Üstübeç		2 [guruş]
Süleymani		1 [guruş]
Kafur		1 [guruş]
Zamk-i bonçuk		1 [guruş]
Zernebat		1 [guruş]
Ayine		4 [guruş]
Kato		2 [guruş]
Çaku		3 [guruş]
.....		1 [guruş]
Mai Kükürt		1 [guruş]
Kat		1 [guruş]

.....		2 [guruş]
..... Hamam otu		1 [guruş]
.....		1,5 [guruş]
Kağıd		2 [guruş]
Serçe		1 [guruş]
Boncuk vesaire hırdavat dükkânı		4 [guruş]
		Yekûn: 72 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	40 [guruş]
Resm-i kısmet	4 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadariye	1 [guruş]
emnu huddamiye	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 46 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 76 [guruş]
--	--------------------------

119. Sayfa 2. Kayıt

Memayik'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Memayik bint-i Ohan nâm hâlikenin verâseti zevc-i metûki Ohannes veled-i Artin ile bâbası mesfûr Ohan'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Harrere fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Receb li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

18 Receb 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Hare cebe	1 aded	25 [guruş]
Çiçekli entârî	1 aded	25 [guruş]
Şâlî cebe	1 aded	4 [guruş]
Mücessem çit	3 aded	3 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	7 [guruş]
Gömlek ve don	1 + 1	5 [guruş]
Nakbe		1,5 [guruş]
Sim kuşak	1 aded	10 [guruş]
Altun küpe	1 aded	11 [guruş]
Döşek	1 aded	8 [guruş]
Yorgan	1 aded	6 [guruş]
Sandık servi	1 aded	6 [guruş]
Köhne entârî ve çarşab ve şalvar	1 + 1 + 1	5,5 [guruş]
Mihri der zimmeti zevci mesfur		33 [guruş]
		Yekûn: 150 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	18 [guruş]

Resm-i kısmet	4 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadariye	1 [guruş]
emnu huddamiye	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 25 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 125 [guruş]
Hisse i zevç	62,5 [guruş]
Hisse i ebb	62,5 [guruş]

123. Sayfa 3. Kayıt

Sekpas'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Güzelaşçı Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Sekpas veled-i Barsam nâm nasrâniyyenin verâseti sülbî kebir oğlu Ohan ve sağır oğlu Kasbar ve sağire kızları Ana ve Takuke'ye ve bâbası mersûm Barsam'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmun talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işr'in min şehri Receb li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

21 Receb 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bağı der mevzi Lüküb		100 [guruş]
Yasdık		12 [guruş]
Kilim	5 aded	20 [guruş]
Yorgan	4 aded	20 [guruş]
Döşek	2 aded	10 [guruş]
Kâgir minderi	4 aded	4 [guruş]
Arak şişeleri		2 [guruş]
Kurt kürk		10 [guruş]
Kalpak		2 [guruş]
Köhne biniş	1 aded	5 [guruş]
Don, gömlek, entârî		5 [guruş]
Sermaya		30 [guruş]
Sandık		20 [guruş]
Mangal		4 [guruş]
Evânî nühâsiyye		20 guurş
Hırdavat		5 [guruş]
Hınna	15 batman	45 [guruş]
Kimyon	50 batman	150 [guruş]
Aneson	15 batman	30 [guruş]
Şil külçe		16 [guruş]

		Yekûn: 500 [guruş]
--	--	---------------------------

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	25,5 [guruş]
Resm-i kısmet	12,5 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadariye	4 [guruş]
emnu huddamiye	2,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1,5 [guruş]
	Yekûn: 50 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 450 [guruş]
Hisse i ebb	75
Hisse i ibn	125
Hisse i ibn	125
Hisse i binti	62,5
Hisse i binti	62,5

124. Sayfa 1. Kayıt

Karabet'in Terekesi

Medîne-i Tokat mahallatından Cam-i Kebir Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Karabet veled-i Ovannes nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Melak bint-i Serkiz ile cümle mevkûfe münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zıkr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrîn min şehri Receb li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

25 Receb 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	2 aded	10 [guruş]
Yorgan	2 aded	8 [guruş]
Kebe	2 aded	7 [guruş]
Kâgir minderi	5 aded	3 [guruş]
Yasdık	4 aded	12 [guruş]
Kilim	3 aded	10 [guruş]
Çuka biniş	1 aded	15 [guruş]
Köhne şalvar	1 aded	1,5 [guruş]
Katni entârî	1 aded	6 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	3 [guruş]
Yelek	1 aded	1,5 [guruş]
Çuka şalvar	1 aded	15 [guruş]
Makreme		1,5 [guruş]
Şal kuşak	1 aded	3 [guruş]
Pesnu?	1 aded	3 [guruş]
Aba		1 [guruş]
Silah		1 [guruş]
Bıçak		1 [guruş]
Arak şişeleri ve kase	2 + 2 aded	10 [guruş]
Köhne çuka cebe		1 [guruş]

Köhne kuşak		1 [guruş]
Fincan	3 aded	1,5 [guruş]
Kalay	5 aded	2 [guruş]
Yelek		1 [guruş]
Kalpak	2 aded	2 [guruş]
Entârî	2 aded	21 [guruş]
Yelek		1,5 [guruş]
....		1,5 [guruş]
Gömlek ve don	1 + 1 aded	2 [guruş]
Sim zarf	1 aded	3 [guruş]
Şamdan	1 aded	1 [guruş]
Yasdık	2 aded	6 [guruş]
Evânî nühâsiyye	25 aded	30 [guruş]
Hırdavat ve hinta		20 [guruş]
Der zimmeti Dimitri ba defteri		4 [guruş]
Der zimmeti artin ba defter		24 [guruş]
Der zimmeti Bektaş Ağa ba defter		5,5 [guruş]
Der zimmeti Mehmed Efendi ba defteri		2 [guruş]
		Yekûn: 222 [guruş]

Hâlik mesfûrun kazzaz dükkanı derununda mevcut kazzaz eşyasıdır ki zikr olunur;

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Has göz fistan	400 dirhem	45 [guruş]
Has göz ipek ipek	600 dirhem	55 [guruş]
Elvan Kaytan	870 dirhem	66 [guruş]
Def'a elvan kaytan	300 dirhem	22 [guruş]
Elvan ipek dirhem	100 dirhem	7 [guruş]
Şerit		28 [guruş]
Dökme		7 [guruş]

Kazzaz alatı		10 [guruş]
Nakd der-kise		105 [guruş]
		Yekûn: 345 [guruş]
		Min haysü'l-mecmu' : 567

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	50 [guruş]
Resm-i kismet	14 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadariye	4 [guruş]
emnu huddamiye	3 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	2 [guruş]
Deyn-i müsbete li'z-zevteti'l-mersûme helak be-şehadedi Evadik veled-i Karabet ve Markos veled-i Evadik	73 [guruş]
Mihr-i der- zimmet hâlik mesfur	16 [guruş]
	Yekûn: 166 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 401[guruş]
Hisse i zevce	50 meblağ: 15
Hisse-i cümle mevkuf	350 meblağ: 105

125. Sayfa 2. Kayıt

Serpuk'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yaşmeydan Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlîke olan Serpuk bint-i Manuk nâm nasrâniyyenin verâseti hasran verâset diyâr-ı âherde sadr-ı kebîr oğlu Agob veled-i Artin'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra gâib-i mersûmm Artin'e min kıbeli'ş-şer' kayyım nasb ve ta'yîn olunan dayısı melkon veled-i Manok talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve teslim olunan tereke-i hâlîke-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer min şehri Şaban li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

13 Şaban 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Yorgan	2 aded	8 [guruş]
Döşek	1 aded	5 [guruş]
Yasdık	2 aded	3 [guruş]
Mînder	3 aded	1,5 [guruş]
Kuzu kürk	1 aded	4 [guruş]
Köhne entârî	2 aded	2 [guruş]
Kilim parçası		1 [guruş]
Çarşab	2 aded	1,5 [guruş]
Don	3 aded	1 [guruş]
Boğça	2 aded	1 [guruş]
Kilim	2 aded	5 [guruş]
Şamdan	2 aded	1 [guruş]
Nühâs	ber-vech-i tahmin	3 [guruş]
Sandık	1 aded	1 [guruş]
Der zimmet-i Kara ...hınta rub'	7	4 [guruş]
Der zimmet-i çulha Melkon		30 [guruş]
		Yekûn: 72 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	12 [guruş]
Resm-i kısmet	2 [guruş]
Kâtibiyye	0,5 [guruş]
Çukadariye	0,5 [guruş]
emnu huddamiye	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 16

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 76 [guruş]
--	--------------------------

126. Sayfa 2. Kayıt

..... Bâbuk'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Ovannes Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan

Bâbuk veled-i Kirkor nâm zimmînin verâseti sülbî kebir oğulları Menzik(?) Serkiz ve Ovannes'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşer min şehri Şaban li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

17 Şaban 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil der mahalle-i mezbûr		150 [guruş]
Harabe-i bağ der mevzi Hanyazusu		30 [guruş]
Tarlaya mezru' kırmızı boya		120 [guruş]
Döşek	3 aded	12 [guruş]
Yorgan	4 aded	15 [guruş]
Yasdık	6 aded	12 [guruş]
Kâgir minder	7 aded	1,5 [guruş]
Seccade		1 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	2 [guruş]
Boya tohumu ve bulağı(?)	8 aded	12 [guruş]
Çuval	2 aded	2 [guruş]
Çamaşur leğeni ve kazganı	20 aded	25 [guruş]
Şamdan	2 aded	1 [guruş]
Mangal	1 aded	2 [guruş]
Kalay	3 aded	1 [guruş]
Leğen ibriği		3,5 [guruş]
Köhne libas		2 guurş
Basdırma		15 [guruş]
Evânî nühâsiyye	27 kıyye	35 gurş

Hırdavat		10 [guruş]
		Yekûn: 452 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	33 [guruş]
Resm-i kısmet	11,5 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadariye	4 [guruş]
emnu huddamiye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1,5 [guruş]
	Yekûn: 56 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 396 [guruş]
Hisse-i ibn	132
Hisse-i ibn	132
Hisse-i ibn	132

127. Sayfa 1. Kayıt

Derzi Karabetin'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta İçmesu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Derzi Karabet veled-i Osib nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Herdisme bint-i Manik (?) ile sülbî kebîr oğulları Mıgırdıç ve Osib'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-'işrîn min şehri Şaban li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

20 Şaban 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bağ-ı der mevzi -i derbend		12 [guruş]
Döşek	3 aded	12 aded
Yasdık	5 aded	10 [guruş]
Kâgir minder	6 aded	3 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	3 [guruş]
Köhne libas		5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	6 kıyye	8 [guruş]
Hırdavat		3 [guruş]
		Yekûn: 173 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	30 [guruş]
Resm-i kısmet	4,5 [guruş]
Kâtibiyye	1,5 [guruş]
Çukadariye	1,5 [guruş]
emnu huddamiye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 39 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 134 [guruş]
Hisse-i zevce	16 meblağ:90
Hisse-i ibn	58 meblağ: 75
Hisse-i ibn	58 meblağ: 75

127. Sayfa 3. Kayıt

Boğos'un Terekəsi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Boğos veled-i Nikfos nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Merbus bint-i Artin ile sülbî kebir oğlu Nikfos ve sağır oğulları Manuk ve Istefan ve sağire kızları Herdisme ve münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis ve'l'işrîn min şehri Şaban li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

23 Şaban 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Harabe-i bağ der mevzi Defye(?)		20 [guruş]
Merkeb	10 re's	12 [guruş]
Döşek	2 aded	10 [guruş]
Yorgan	2 aded	12 [guruş]
Yasdık	4 aded	6 [guruş]
Köhne kilim	4 aded	4 [guruş]
Keçe ve çuval		2 [guruş]
Hınta	1keyl	10 [guruş]
Kâgir minderi	7 aded	3 [guruş]
Köhne libas		3 [guruş]
Çamaşur leğeni		6 [guruş]
Evânî nühâsiyye	15 kıyye	15 [guruş]
Hırdavat		5 [guruş]
		Yekûn: 108 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	12,5 [guruş]
Resm-i kısmet	2,5 [guruş]

Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadariye	1 [guruş]
emnu huddamiye	0,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	0,5 [guruş]
Mihr-i li'z-zevtei'l-mezbûre	33 [guruş]
	Yekûn: 51[guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 57 [guruş]
Hisse-i zevce	12 meblağ:56
Hisse-i zevce	12 meblağ:56
Hisse-i zevce	12 meblağ:56
Hisse-i bint-i	6 meblağ:28
Hisse-i bint-i	6 meblağ:28
Meblağ-ı baki	1

128. Sayfa 1. Kayıt

Isador'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Isador veled-i Boğos nâm zimmînin verâseti sülbî sağır oğlu gâibü 'ani'd-diyâr Boğos'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra gâib-i mesfûre min kibeli'şer' kayyım nasb ve ta'yîn olunan 'ammiyyesi Zorbik? bint-i masfûr Boğos talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Harrere fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn min şehri Şaban li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

24 Şaban 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Nısf menzil hissesi		200 [guruş]
Döşek	1 aded	4 [guruş]
Yorgan	2 aded	6 [guruş]
Yasdık	4 aded	6 [guruş]
Köhne kilim	2 aded	3 [guruş]
Şamdan	1 aded	1 [guruş]
.....		1,5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	6 kıyye	6 [guruş]
Hırdavat		5,5 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Kumluk	1 kıt'a	40 [guruş]
		Yekûn: 273 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	20 [guruş]
Resm-i kısmet	7 [guruş]
Kâtibiyye	2 [guruş]
Çukadariye	2 [guruş]
emnu huddamiye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 33 [guruş]

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 240 [guruş]
--	---------------------------

130. Sayfa 1. Kayıt

Artin'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Dere Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Penbeci Artin veled-i Zekar? nâm zimmînin verâseti sülbî kebir oğlu Manas ve kebîre kızları Memayik ve Elina ve Maryam'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min şehri Ramazan li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

11 Ramazan 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûr		220 [guruş]
Döşek	2 aded	8 [guruş]
Yorgan	3 aded	12 [guruş]
Yasdık	5 aded	6 [guruş]
Kilim	5 aded	20 [guruş]
Kaliçe	1 aded	2 [guruş]
Kâgir minderi	15 aded	4 [guruş]
Köhne kilim	3 aded	6 [guruş]
Bez entârî	1 aded	3 [guruş]
Köhne kürk		2 [guruş]
Köhne şalvar		2 [guruş]
Köhne kürk		1 [guruş]
Kâgir kütabi		1 [guruş]
Şamdan	2 aded	1 [guruş]
Penbe	3 batman	30 [guruş]
Evânî nühâsiyye	30 kıyye	30 [guruş]
Hırdavat		20 [guruş]
		Yekûn: 368 [guruş]
Minhe'l-ihracât:		
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf		30 [guruş]
Resm-i kısmet		9 [guruş]

Kâtibiyye	2,5 [guruş]
Çukadariye	2,5 [guruş]
emnu huddamiye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 53 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 315 [guruş]
Hisse-i ibn	126
Hisse-i zevce	12 meblağ:56
Hisse-i bint-i	63
Hisse-i bint-i	63
Hisse-i bint-i	63

133. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Kabe Mescid Mahallesi mütemekkinelerinden Ana bint-i Artin nâm nasrâniyyenin bî-kesb olub umurunu idâmeye âdem-i kudretinden nâşî mersûmunun hali Kirkor veled-i Ohannes Keşiş yanında hıfz u terbiyeye tenbîh-i şer'î olundukda mersûme Ana'nın yanında mevcut tereke bâ-ma'rifet-i şer'î tahrîr ve hıfz u içün hâlî merkûm Kirkor'a teslîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min şehri Ramazan li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn elf.

25 Ramazan 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
..... Kırmızı entârî	2 aded	8,5 [guruş]
..... boğça		6 [guruş]
İşlemeli gömlek	3 aded	4,5 [guruş]
Üstlük	1 aded	2 [guruş]
Şalvar	1 aded	2,5 [guruş]
Sandal şalvar	3 aded	3 [guruş]
Uçkur	3 aded	4,5 [guruş]
Elvan şalvar	1 aded	1 [guruş]
Peşkir		6,5 [guruş]
Makreme	6 aded	4,5 [guruş]
Sandal çarşab ve çadır		6,5 [guruş]
Bağca	2 aded	4 [guruş]
Biniş takımı		9 [guruş]
Göçen		3 [guruş]
..... değirmi	4 aded	8 [guruş]
Çit değirmi	4 aded	4 [guruş]
Def'a çit değirmi	2 aded	3 [guruş]
Uşak esvabı		2 [guruş]
Havlu	2 aded	3 [guruş]
.....		6 [guruş]
Sim kuşak	2 aded	30 [guruş]
Döşek ve yorgan ve kebe	1+1+1 aded	20 [guruş]
Kilim	2 aded	15 [guruş]

Altun		55 [guruş]
Beyaz akçe		15 [guruş]
		Yekûn: 338 [guruş]

135. Sayfa 1. Kayıt

Maryam'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Maryam bint-i Manas nâm zimmiyyenin verâseti li-ebeveyn er karındaşı oğlu Manas veled-i Gorgi'ye münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra mesfûr Manas talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr olunan tereke-i hâlike-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis min şehri Şevvâli'l-mükerrem li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

5 Şevval 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Altun kol bağı	1 aded	120 [guruş]
Altun küpe	1 aded	12 [guruş]
Sim kuşak	2 aded	20 [guruş]
Koç kürk	1 aded	20 [guruş]
Yalduz altun ve İslambol	5 + 6 aded	
Köhne koç kürk	1 aded	10 [guruş]
Çuka entârî	1 aded	15 [guruş]
Acem atlas entârî	1 aded	20 [guruş]
Çiçekli entârî	1 aded	15 [guruş]
Şalvar	2 aded	8 [guruş]
İpekli gömlek	2 aded	8 [guruş]
Köhne gömlek	2 aded	3 [guruş]
Çarşab	2 aded	5 [guruş]
Mücessem yemeni değirmi	8 aded	5 [guruş]
Boğça ve alaca parçalar		5 [guruş]
Sandık	1 aded	3 [guruş]
Döşek	2 aded	12 [guruş]
Yorgan	2 aded	12 [guruş]
Yasdık	5 aded	20 [guruş]
Kefere minderi	5 aded	2 [guruş]
Yan kaliçesi		12 [guruş]
Kilim	1 aded	5 [guruş]

Sağır kaliçe	2 aded	2,5 [guruş]
Kebe		2 [guruş]
Arak şişeleri		2 [guruş]
Evânî nühâsiyye	12 aded	12 [guruş]
Der zimmet-i Boncukoğlu Agob bâ-temessük		200 [guruş]
Der zimmeti Boncukoğlu Evadik	bâ-temessük	275 [guruş]
Der zimmet-i İskenderoğlu Agob	50	bâ-temessük
		Yekûn: 943 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	65 [guruş]
Resm-i kısmet	24 [guruş]
Kâtibiyye	6 [guruş]
Çukadariye	6 [guruş]
emnu huddamiye	5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	3 [guruş]
	Yekûn: 109

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 834 [guruş]
---	---------------------------

144. Sayfa 1. Kayıt

Beytü'l-mâl Defteridir

Medîne-i Tokat'ta mihmad hacib mahallesi mütemekkinlerinden İken bundan akdem hâlik olan Karabet veled-i Boğos nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi vârisinden gayrı zâhirde vâris-i ma'rûf [ve] ma'rûfesi olmayub terekesinin sülesâ erbâ'î cânib-i beytü'l-mâla 'âid ve râci' olmağla hâlâ medîne-i mezbûre Voyvodası olub vâki' olan beytü'l-mal amme vü hassa kabzına me'mûr şerâfetlü es-Seyyid el-Hâcc Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn olunan Halil b. Mehmed talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve helâkî havfiyla sûk-i sultânîde ba'de'l-müzâyede bey' olunan hâlik-i mesfûrun terekesinin defter-i müfredatıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' [min şehri] Zilka'de li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

7 Zilka'de 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahalle-i mezbûre		5 [guruş]
Merkeb	3 re's	25 [guruş]
Aba	1 aded	5 [guruş] 22 para
Yasdık	2 aded	2,5 [guruş] 12 para
Keçe parçası	5 aded	3,5 8[guruş] 11 para
Çuval	7 aded	5 [guruş] 15 para
Döşek	1 aded	3 [guruş] 9 para
Çul parçası		1 [guruş] 30 para
Nühas		4 [guruş] 12 para
Hurdahâne		5 [guruş] 10 para
		Yekûn: 107 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	9 [guruş]
Kâtibiyye	2 [guruş]
Çukadariye	2 [guruş]
Emîn-ş Beytü'l-mal	2 [guruş]
İhzâriyye, Kalameyye ve Kaydiyye	2 [guruş]

Dellâliyye	1 [guruş]
Mîhr-i der-zimmet-i zevce-i mersum	16 [guruş]
	Yekûn: 34 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 73 [guruş]
Sahhü'l baki	73 [guruş]
Hisse-i zevce	18 [guruş] meblağ 30
Hisse-i beytü'l-mal	
54 [guruş]	90 meblağ
Sülûs ihraç 18 [guruş]	30 meblağ
Der-yed-i emin beytü'l-mal 36 [guruş]	60 meblağ

148. Sayfa 1. Kayıt

Anastas'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Çilehane Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Anastes veledi Mihail nâm nasrâniyyenin verâseti zevce i metrûkesi Maryam bint-i Sava ile sülbî kebîr oğulları Mihail ve Nikola'ya sülbiyye-i kebîr kızları Desbina ve Susan ve İlisaviye münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûrân talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

[Harrere] fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer [min şehri] Zilka'de li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

13 Zilka'de 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil-i der mahal mezbûr	1 bâb	3000 [guruş]
Saat		30 [guruş]
Sim gülabdan		80 [guruş]
Sim zarf ve sim ...		60 [guruş]
Altun hatem		12 [guruş]
Tüfenk		12 [guruş]
Kılıç kabza		12 [guruş]
Fincan	10 aded	6 [guruş]
Minder	3 aded	12 [guruş]
Deymi yasdık	10 aded	27 [guruş]
Kaliçe	3 aded	13 [guruş]
Kilim	3 aded	8 [guruş]
Kefere minder	10 aded	6 [guruş]
Müsta'mel Çilkafa kürk		12 [guruş]
Kurt ve kuzu kürkü		13 [guruş]
Biniş	1 aded	31 [guruş]
Çuka entârî		11 [guruş]
Def'a biniş		14 [guruş]
Alaca entârî		13 [guruş]
Sim kuşak		6 [guruş]
Keçi Kuşak		11 [guruş]

Kalpak		11 [guruş]
Köhne hasır		3 [guruş]
Köhne çakşır		2 [guruş]
Sandık		3 [guruş]
Def'a kilim		6 [guruş]
Yorgan	5 aded	21 [guruş]
Döşek	2 aded	10 [guruş]
Yasdık	3 aded	6 [guruş]
Kapu perdesi		1 [guruş]
Billur		3 [guruş]
Duhan çubuğu		6 [guruş]
Kadife yasdık		75 [guruş]
Köşe yastığı	2 aded	3 [guruş]
Kaliçe	7 aded	23 [guruş]
Kilim	3 aded	30 [guruş]
Kebe	2 aded	3 [guruş]
Döşek	4 aded	25 [guruş]
Yorgan	4 aded	12 [guruş]
Yüz yastığı	2 aded	3 [guruş]
Yan minderi	3 aded	16 [guruş]
Sağîre peşkiri		3 [guruş]
Mısır hasırı	2 aded	20 [guruş]
Arak kazganı		20 [guruş]
Şamdan	4 aded	7 [guruş]
Bıçak	1 deste	4 [guruş]
Kalay	12 kıyye	18 [guruş]
Şıra	ber-vech-i tahmin	10 [guruş]
Evânî nûhasiyye	21 aded	180 [guruş]
Hırdavat-ı menzil		40 [guruş]
		Yekûn: 3942 [guruş]

Halik-i mesfûrun Müftü Hanı odası dâhilinde olan eşyasıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Halep alacası	130 top	915 [guruş]
Def'a göcek alaca	13 top	55 [guruş]
...alaca	22 top	55 [guruş]
Çiçekli	1 top	100 [guruş]
Kutnusi	7 top	20 [guruş]
... bez	1 top	48 [guruş]
Malatiyye bezi	4 top	4 [guruş]
Mazlum işi alaca	9,5 top	55 [guruş]
Duhter kuşak	12	105 [guruş]
Göcek kuşak	80	48 [guruş]
Peştamal	7 çift	27 [guruş]
...gömlek	6 aded	14 [guruş]
Göcek Peştamal	8 aded	13 [guruş]
Def'a peştamal	23 aded	55 [guruş]
Def'a ipeklik peştamal	8 daet	12 [guruş]
Hamam rahtı		7 [guruş]
Köhne biniş	2 aded	11 [guruş]
Haleb şeridi		36 [guruş]
Kumaş sofra peşkiri		22 [guruş]
Ketan ve bez	2 + 2 aded	5 [guruş]
...çakşır	1 aded	2 [guruş]
...	6 aded	10 [guruş]
Boğça ve gömlek	1 + 1 aded	3 [guruş]
Köhne kürk	1 çift	10 [guruş]
Nakd-ı der-kise		640 [guruş]
Der- zimmet-i Çorumlu el- Hacc Hasan bâ-temessük		298 [guruş]
Der- zimmet-i Çorumlu Mehmed bâ-temessük		214 [guruş]

Der- zimmet-i Komalak Vartan bâ-temessük		1478 [guruş]
Der- zimmet-i Semercioğlu Karabet bâ-temessük		642 [guruş]
Yine mesfurda bâ-defter		96 [guruş]
Der- zimmet-i Manukoğlu Agob bâ-temessük		305 [guruş]
Yine mesfurda ba-defter		27 [guruş]
Der- zimmet-i Kalpakçioğlu ... bâ-defter		23 [guruş]
Der- zimmet-i ...oğlu İstefan bâ-defter		162 [guruş]
Der- zimmet Molla Mehmed bâ-defter		674.5 [guruş]
Der- zimmet-i İplikçi Avadik bâ-defter		500 [guruş]
Yine mesfurda		37 [guruş]
Der- zimmet-i Mardrosoğlu Ohannes bâ- temessük		1000 [guruş]
Yine mesfurda		350 [guruş]
Der- zimmet-i ...oğlu ... bâ- defter		426 [guruş]
Der- zimmet-i ...ve oğlu Hacik bâ-defter		460 [guruş]
Yine mesfurda		93 [guruş]
Der- zimmet-i Bolkuroğlu Mıgırdiç bâ-defter		165 [guruş]
Der-zimmet-i Hacı Emin Ağa		7,5 [guruş]
Der-zimmet-i Kethüdaoğlu ba-defter		7 [guruş]

Der-zimmet-i İplikçi Ohannes bâ-defter		19 [guruş]
Der zimmet-i bâ-defter		6 [guruş]
Der- zimmet-i ...Yusuf		100 [guruş]
Der- zimmet-i Korkuroğlu Yusuf bâ-defter		100 [guruş]
Der- zimmet-i ...oğlu Mıgırdıç bâ-temessük		529 [guruş]
Der- zimmet-i Çalık oğlu Yortana ve Kireki bâ- temessük		765 [guruş]
Beyaz kedi kürk		12 [guruş]
		Yekun: 101778 [guruş]
		Min haysü'l-mecmû' 14720 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	300 [guruş]
Resm-i kısmet	368 [guruş]
Katibiyye	50 [guruş]
Çukadariyye	50 [guruş]
Emniyye ve hüddamiyye	73 [guruş]
Mihr	16 [guruş]
İhzariyye ve kayıdye ve kalemiyye	15 [guruş]
	Yekun: 872 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 13848 [guruş]
Hisse-i zevce	1731 [guruş]
Hisse-i İbn	3462 [guruş]
Hisse-i İbn	3462 [guruş]
Hisse-i binti	1731 [guruş]
Hisse-i binti	1731 [guruş]

Hisse-i binti	1731 [guruş]
---------------	--------------

150. Sayfa 1. Kayıt

Basmacı Nikola'nın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Basmacı Nikola veled-i Yori nam zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Lefder(?) ile sülbî sağîr oğulları Yovani ve Mihail'e ve kebîre kızları Sultan ve Kudret'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşer min şehri Zilka'de li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

19 Zilka'de 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	6 aded	15 [guruş]
Yorgan	4 aded	20 [guruş]
Yasdık	6 aded	15 [guruş]
Kilim	5 aded	20 [guruş]
Kefere minderi	10 aded	5 [guruş]
Çuka cebe	1 aded	11 [guruş]
Şalvar	1 aded	4 [guruş]
Entârî	2 aded	3 [guruş]
Kuşak		8 [guruş]
Kalpak	1 aded	1 [guruş]
Köhne kilim	3 aded	5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	30 kıyye	40 [guruş]
Hırdavat		5,5 [guruş]
		Yekûn: 102,5 [guruş]

Hâlik mesfûrun vilayetinde mevcud basmacı akatı eşyasıdır zikr olunur

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Ham yorgan yüzü	12 aded	15 [guruş]

Kozak	5 batman	10 [guruş]
Basmacı alatı		15 [guruş]
Bor alacası	3 top	7 [guruş]
Yorgan yüzü	10 aded	25 [guruş]
Ham çit	6 top	13 [guruş]
... çit	119 top	90 [guruş]
... çukası ...	2,5 aded	8 [guruş]
Mücessem çit	11 top	190 [guruş]
		Yekûn: 373 [guruş]
.....		525,5 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	35 [guruş]
Resm-i kısmet	13 [guruş]
Katibiyye	3 [guruş]
Çukadariyye	3 [guruş]
Emniyye ve hüddamiyye	2,5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 57,5 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 468 [guruş]
Hisse-i zevce	58,5 [guruş]
Hisse-i ibn	136,5 [guruş]
Hisse-i ibn	136,5 [guruş]
Hisse-i bint-i	68 [guruş] meblağ: 1
Hisse-i bint-i	68 [guruş] meblağ: 1

151. Sayfa 2. Kayıt

Melkon'nun Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Cami'-i Kebîr Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Melkon veled-i Asdor nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Artin ile sülbî sağîr oğlu Mecdor'a sülbiyye-i kebîre kızları Ana ve Dalkiyye ve sağîre kızı Berbe'[ye] münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mersûmun terekesinin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min şehri zilka'de li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

21 Zilka'de 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Kilim	2 aded	8 [guruş]
Yorgan	2 aded	5 [guruş]
Döşek	3 aded	8 [guruş]
Yasdık	3 aded	6 [guruş]
Kalpak	1 aded	1 [guruş]
Köhne biniş	1 aded	4 [guruş]
Köhne mâ'i entârî	1 aded	3 [guruş]
Şalvar maa don	1 + 1 aded	2 [guruş]
.....		5 [guruş]
...maa alatı	1 aded	3 [guruş]
Evânî nühâsiyye	6 kiyye	7 [guruş]
		Yekûn: 52 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	5 [guruş] meblağ 1
Resm-i kısmet	1 [guruş] meblağ 1
Katibiyye	0,5 [guruş]
Çukadariyye	0,5 [guruş]
İhzariye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 8 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 44 [guruş]
hisse-i zevce	5,5 [guruş]
hisse-i ibn	15 [guruş] meblağ: 48
hisse-i bint-i	7 [guruş] meblağ: 84
hisse-i bint-i	7 [guruş] meblağ: 84
hisse-i bint-i	7 [guruş] meblağ: 84

153. Sayfa 1. Kayıt

Yori'nin Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Yori veled-i ... verâseti zevce-i metrûkesi Andos bint-i Dimitri ile li-ebeveyn er karındaşı Yori'ye ve li-ebeveyn kız karındaşı Vasdodi'ye münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mezbûrdan talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min şehri Zilka'de li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf. 25 Zilka'de 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Çuka biniş	2 [guruş]	60 [guruş]
Cebe	12 [guruş]	12 [guruş]
...		13 [guruş]
Alaca fistan		12 [guruş]
Entârî		15 [guruş]
Şalı cebe ve ...		12 [guruş]
Gömlek		12 [guruş]
Peşkir ...		5 [guruş]
Hamam rahtı		5 [guruş]
Sim bıçak ve ...		12
...		3 [guruş]
Kuşak		4 [guruş]
...		3 [guruş]
Kılıç kabza		5 [guruş]
Tüfenk		15 [guruş]
Kaşuk	deste	3 [guruş]
Arak şişeleri		12 [guruş]
Kalpak ve şalı kuşak		12 [guruş]
Yorgan	4 aded	13 [guruş]
Döşek	3 aded	15 [guruş]
Kebe	1 aded	3 [guruş]

Aba ve yağmurluk		3 [guruş]
Yasdık	7 aded	13 [guruş]
Kilim	5 aded	25 [guruş]
Sağır minderi		3 [guruş]
...		2 [guruş]
Kantar	2 aded	4 [guruş]
Duhan çubuğu		3 [guruş]
Arak kazganı		12 [guruş]
Nakdi akçe der kise		300 [guruş]
Evânî nühâsiyye		25 [guruş]
Hırdavat		10 [guruş]
Hâlik mesfûrun ... dükkânı olan batman nüh ^q s	27 batman	216 [guruş]
Kahve ibriği sağır ve kebiri	57 aded	50 [guruş]
Zincir ve makremesi		3 [guruş]
Zarf nühâs		3 [guruş]
Mangal		3 [guruş]
Dükkan alatı		13 [guruş]
Der zimmeti ...		37 [guruş]
		Yekûn: 1070 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	124 [guruş]
Resm-i kısmet	27 [guruş]
Katibiyye	8 [guruş]
Çukadariyye	8 [guruş]
Emnu hüddamiye	5 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	3 [guruş]
	Yekûn: 175 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 905 [guruş]
hisse-i zevc	226 meblağ

hisse-i ibn li-ebeveyn	452,5
hisse-i uht i-ebeveyn	226 meblağ

154. Sayfa 2. Kayıt

Kirkor'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Koca Ahmed Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Kirkor veled-i Nikogol'un verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Boğos ile vâlidesi Maryam bint-i Agop'a zevce-i mesfûre-i metruke batnından haml-i mevkûfeye münhasıran olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmetân talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sânî min şehri Zilhicce li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

2 Zilhicce 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek		25 [guruş]
Yorgan		2 [guruş]
Minder		7 [guruş]
Kadife yasdık		30 [guruş]
Çit yasdık		6 [guruş]
Yan minderi		25 [guruş]
Def'a yasdık		4 [guruş]
Yün		3 [guruş]
Kaliçe ve yan kaliçe		6 [guruş]
Çuka biniş		25 [guruş]
Nühâs şarap kazganı		15 [guruş]
Şamdan		1 [guruş]
Bardak İngiliz		6 [guruş]
Evânî nühâsiyye		43 [guruş]
Hırdavat menzil		5 [guruş]
Der zimmet-i Artin		150 [guruş]
		Yekûn: 353 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mesfûrun lâşesine masraf	11 [guruş]
Resm-i kısmet	9 [guruş]

Katibiyye	2 [guruş]
Çukadariyye	2 [guruş]
Emnu hüddamiye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 27 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 344 [guruş]
hisse-i zevci mersûme	43 [guruş]
hisse-i üm mersûm	57 meblağ: 40
hisse-i	243 meblağ: 80

157. Sayfa 1. Kayıt

... Agop'un Terekesi (Beytü'l-mal terekesidir)

Medîne-i Tokat'ta Zaim Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlîke olan ... Agop nâm nasrâniyyenin zâhirde vâris-i ma'rûf [ve] ma'rûfesi olmayub terekesinin mecmû'î cânib-i beytü'l-mâla 'âid ve râci' olmağla hâlâ medîne-i mezbûre Voyvodası olub beytü'l-mal amme vü hassa kabzına me'mûr şerâfetlü es-Seyyid el-Hâcc Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn olunan Halil b. [Mehmed] nâm talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve helâkî havfıyla sûk-i sultânîde ba'de'l-müzâyede esmân misilleriyle bey' olunan tereke-i hâlîke-i mersûmenin defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Zilhicce li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

18 Zilhicce 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	1 aded	3 [guruş] meblağ 1
Yorgan	1 aded	9 [guruş]
Yasdık	1 aded	2,5 [guruş]
Kilim	2 aded	4,5 [guruş] meblağ 1
Evânî nuhasi		10 [guruş] meblağ 4
		Yekûn: 40 [guruş]meblağ 4

Minhe'l-ihracât:	
Dellaliyye kira-yı dükkân ve hammaliye	1 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
İhzâriyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 4 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm	Yekûn:
25 [guruş]	70 [guruş]
Sülûs-i ihraç 0,8 [guruş]	36 [guruş]
17 [guruş]	34 [guruş]

157. Sayfa 2. Kayıt

Bogota'nın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Melik Danişment Mahallesi mütemmekinelerinden iken bundan akdem hâlîke olan Bogota bint-i Artin'in verâseti sadr-ı sağîr oğulları Agob ve Burus ve Ohannes ve bâbası mesfûr Artin'e münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra sagîrân-ı mersûmân Burus ve Ohannes'in li-eb er karındaşları ve min kıbeli'ş-şer' vasî mansubları Ağya ve Agob veled-i Boğos talepleri ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan hâlîke-i mesrsûmenin defteridir zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-ışrîn min şehri Zilhicce li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

21 Zilhicce 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Kutni entârî	1 aded	8 [guruş]
Alaca entârî	1 aded	7 [guruş]
Kırmızı cebe		8 [guruş]
Köhne kırmızı çuka cebe		3 [guruş]
Müsteamel yemeni	5 aded	2,5 [guruş]
Müsteamel peşkiri		2 [guruş]
Don	2 aded	2,5 [guruş]
Alaca şalvar	1 aded	3,5 [guruş]
Müsteamel ketan gömlek	2 aded	3 [guruş]
Takye	1 aded	0,5 [guruş]
Köhne boğça		1 [guruş]
Köhne Mısır futası	1 aded	1,5 [guruş]
Köhne çuval	2 aded	0,5 [guruş]
Cam tas		0,5 [guruş]
Ayna		0,5 [guruş]
Köhne sandık		3 [guruş]
		Yekûn: 170 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlîke mersûmenin lâşesine masraf	15 [guruş]

Resm-i kısmet	
Kâtibiyye	
Çukadariye	
Emnu hüddamiye	
İhzâriyye ve kaydiyye	
	Yekûn: 22,5 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 147,5 [guruş]
hisse-i ...	24 [guruş] meblağ 70
hisse-i ibn	40 [guruş] meblağ 116
hisse-i ibn	40 [guruş] meblağ:116
hisse-i ibn	40 [guruş] meblağ 116
meblağ baki	2 [guruş]

157. Sayfa 3. Kayıt

Beytü'l-mâl Defteridir

Aslı Halep ahalisinden olup Medîne-i Tokat'a gelür iken mahmiye-i Sivas'da hâlik olan Abraham nâm Yahudi'nin zâhirde vâris-i ma'rûf [ve] ma'rûfesi olmayub terekesi cânib-i beytü'l-mâla 'âid ve râci' olmağla medîne-i mezbûre Voyvodası olup vâki' olan beytü'l-mal-ı amme vü hassa kabzına me'mûr umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid Lütfullah Bey tarafından emîn-i beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn eylediği Muvaffak Ağa İbn el-Hâcc Abdülvehhab Ağa nâm talebî ve ma'rifet-i şer'ile Voyvod Ağa cânibinden oda derûnunda mevcûd olan terekesi tahrîr ve helâkî havfıyla sûk-i sultânide ba'de'l-müzâyede esmân misilleriyle bey' olunan eşyasıdır defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min şehri Zilhicce li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.
23 Zilhicce 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Halep alacası	39 top	331 [guruş] meblağ 8,5
Def'a sağîr alaca	80 top	480 [guruş] meblağ 6
Yeşilli Halep kuşağı	31 aded	40 [guruş] meblağ 4,5
Hama Kuşağı	15 aded	195 [guruş] meblağ 13
Mai peştamal	18 aded	15 [guruş]
Muşamma ve keçe ve garar ve urgan	2 + 2 + 2 + 2 aded	5 [guruş]
...	10, 5 batman	42 [guruş]
		Yekûn: 1208,5 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Resm-i adi	120 [guruş]
Resm-i emin-i beytü'l-mal'a	120 [guruş]
Eminiye ve hüddamiye	22 [guruş]
Kâtibiyye	20 [guruş]
Çukadâriyye	20 [guruş]

Emin-i beytü'l-mal'a	20 [guruş]
İhzâriyye ve kalemîyye ve kaydiyye	5,5 [guruş]
Katırcıya verilen kira	50 [guruş]
... dükkânı vakfında	5 [guruş]
Dellaliyye	30 [guruş]
	Yekûn: 422,5 [guruş]

Sahhu'l -bâkî der yed-i emin mumaileyh	Yekûn: 786 [guruş]
---	---------------------------

158. Sayfa 3. Kayıt

Abraham'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta İçmesu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Abraham veledi Kirkor'un verâseti zevce-i metrûkesi Marina bint-i Nazaros ile anası Anastasya'ya ... li-eb er karındaşı Yovaki'ye münhasıra olduğu şer'an zabt u nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmun talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bilfarizatü'l şer'îye tevzi ve taksim olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Harrere fi'l-yevmi's-âbi' ve'l-ısrîn min şehri Zilhicce li-sene ihda ve 'aşer mi'eteyn elf .

27 Zilhicce 1211

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Nıfs menzli der mahalle ...		50 [guruş]
Nıfs harabe bağ		20 [guruş]
Köhne sağır ve kebir kilim		6 [guruş]
Köhne aba		6 [guruş]
Köhne şalvar		2 [guruş]
		Yekûn: 84 [guruş]

Minhe'l-ıhrâcât:	
Hâlik mersûmun lâşesine masraf	11 [guruş]
Resm-i kısmet	2 [guruş]
Kâtibiyye ve hüddamiye	1 [guruş]
Emniye ve ihzariye	1 [guruş]
	Yekûn: 15 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 69
Hisse-i zevce	17 [guruş] meblağ: 30 [guruş]
Hisse-i üm	23 [guruş]
Hisse-i ...	28 [guruş]

160. Sayfa 1. Kayıt

Kasab Kireki'nin Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Suiçmez Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Kasab Kireki veled-i Kirkor nâ[m] hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Pirab bint-i Agob ile sülbi sağır oğlu Simon ve sağıre kızları Ana ve Nazlı'ya münhasıra olub kable'l-kısme mesfûr Simon dahi hâlik olub verâseti anası mersûme Pirab ile kız karındaşları mesfûrân Ana ve Nazlı'ya münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-münâsaheti'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlike-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis min şehri Muharrem li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

5 Muharrem 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil der mahalle-i mezbûr	1 bâb	400 [guruş]
Döşek	1 aded	5 [guruş]
Yorgan	2 aded	12 [guruş]
Yasdık	4 aded	8 [guruş]
Kilim	2 aded	20 [guruş]
Kebe	1 aded	2 [guruş]
Şalvar	1 aded	5 [guruş]
Kebir aba	1 aded	5 [guruş]
Sağır aba	1 aded	2 [guruş]
Çizme	1 aded	2 [guruş]
Mangal	1 aded	5 [guruş]
Arak şişeleri ve kalay		2 [guruş]
Fincan ve zarf		200 [guruş]
...	2 batman	10 [guruş]
...	2 batman	8 [guruş]
Evânî nühâsiyye	33 kıyye	33 [guruş]
Der zimmet-i İsadoroğlu Boğos		50 gutuş

Der zimmet-i ... Agob ba-temessük		60 [guruş]
Hırdavat		5 [guruş]
		Yekûn: 640 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	12 [guruş]
Resm-i kısmet	16 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadariyye	4 [guruş]
Emniye ve hüddamiyye	3 [guruş]
İhzariyye ve kalemiyye ve kaydiyye	1 [guruş]
	Yekûn: 40 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 69 [guruş]
Hisse-i zevce ...	128 [guruş] meblağ 60
Hisse-i bint-i ...	236 [guruş] meblağ 30
Hisse-i bint-i ...	236 [guruş] meblağ 30

161. Sayfa 2. Kayıt

...Artin'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Kaya Mahalle[sin]de kira ile mütemekkin [iken] bundan akdem hâlik olan Erkad Artin veled-i Turus nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Elmas bint-i Ağya ile sülbiyye-i kebîre kızı Maryam ve li-ebeveyn karındaşı gâib-i 'ani'd-diyâr Menzek(?) veled-i mesfûr Turus'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra gâib-i mesfûre min kıbeli's-şer' kayyım nasb ve ta'yîn olunan zevce-i mersûme Elmas talebî ve ma'rifet-i şer'îyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Muharrem li-sene isnâ ['aşer] ve mi'eteyn ve elf.

9 Muharrem 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	3 aded	10 [guruş]
Yorgan	3 aded	11 [guruş]
Yasdık	6 aded	8 [guruş]
Köhne kilim	3 aded	10 [guruş]
Kefere minderi	2 aded	2 [guruş]
Köhne çuka şalvar	1 aded	5 [guruş]
Köhne çuka cebe	1 aded	5 [guruş]
Kuşak	1 aded	5 [guruş]
Don gömlek		2 [guruş]
Evânî nühâsiyye	30 kıyye	30 [guruş]
Hırdavat		4,5 [guruş]
Der zimmet-i Kazgancı ... ba temessük		112 [guruş]
		Yekûn: 204,5 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	27 [guruş]

Resm-i kısmet	5 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
İhzarite	0,5 [guruş]
Emniye ve hüddamiye	1 [guruş]
Mihri zevce-i mersûm	33 [guruş]
	Yekûn: 68,5 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 136 [guruş]
Hisse-i zevce	17 [guruş]
Hisse-i bint-i	68 [guruş]
Hisse-i li-ebeveyn	51 [guruş]

161. Sayfa 3. Kayıt

Abraham'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Gaybi Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Abraham veledi İrsayıl nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Hersime bint-i Kirkor ile li-ebeveyn er karındaşı Serkiz ve li-ebeveyn kız karındaşı Ana'ya münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrûn talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-âşir min şehri Muharrem li-sene isnâ ['aşer] ve mi'eteyn ve elf.

10 Muharrem 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	1 aded	3 [guruş]
Yorgan	1 aded	3 [guruş]
Sac	1 aded	1 [guruş]
Köhne aba	1 aded	1 [guruş]
...		2 [guruş]
Çuval ve çuval		4 [guruş]
Hinta	2 keyl	35 [guruş]
Evânî nühâsiyye	25 aded	30 [guruş]
Hırdavat		3 [guruş]
		Yekûn: 82 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	8 [guruş]
Resm-i kısmet	2 [guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
Kalemiyye	0,5 [guruş]

İhzâriyye	0,5 [guruş]
Mihr-i zevce-i ...	16 [guruş]
	Yekûn: 28 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 54 [guruş]
Hisse-i zevce	13,5 [guruş]
Hisse-i üm	27 [guruş]
Hisse-i uht	13,5 [guruş]

169. Sayfa 1. Kayıt

Irgad Kalos'un Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Cemaleddin mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Irgad Kalos veled-i Kirkor nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Agop ile li-ebeveyn er karındaşı kızları Maryam ve ... münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan [sonra] verese-i mesfûrân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese ki bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır [ki] ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis min [şehri] Safer li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

5 Safer 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	2 aded	11 [guruş]
Yorgan	2 aded	5 [guruş]
Yasdık	1 aded	2 [guruş]
Kilim	1 aded	5 [guruş]
Aba	1 aded	2 [guruş]
...		3 [guruş]
Çamaşur leğeni ve kazganı		15 [guruş]
Don ve gömlek		1 [guruş]
Hınta	1 keyl	18 [guruş]
Evânî nühâsiyye		15 [guruş]
Hırdavat		3 [guruş]
		Yekûn: 80 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	16 [guruş]
Resm-i kısmet	2 [guruş]
Kâtibiyye	0,5 [guruş]

Çukadâriyye	0,5 [guruş]
Hüddamiye	0,5 [guruş]
İhzâriyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 20 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 60 [guruş]
Hisse-i zevce	15 [guruş]
Hisse-i bint-i ...	22,5 [guruş]
Hisse-i bint-i	22,5 [guruş]

172. Sayfa 1. Kayıt

Maryam'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesinde kira ile mütemekkin iken bundan akdem hâlik olan Maryam bint-i Sava nâm nasraniyyenin verâseti sadr-ı sağır oğlu Yori ve sadriyye-i kebîre kızı ... münhasıra olduğunu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mesfûrân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâliek-i mersûmenin defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sânî min şehri Rabûlevvel li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

2 Rabiülevel 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek	2 aded	6 [guruş]
Yorgan	2 aded	6 [guruş]
Yasdık	20 aded	2 [guruş]
Köhne kilim	4 aded	7 [guruş]
Köhne kebe	1 aded	1 [guruş]
Kefere minderi	4 aded	1 [guruş]
Köhne entârî	1 aded	1 [guruş]
Köhne gömlek ve don	1 + 1 aded	2 [guruş]
Penbe iplik	1 aded	2 [guruş]
Evânî nühâsiyye	10 aded	15 [guruş]
Der zimmet-i kazgancıoğlu ... ba-temessük		200 [guruş]
Nakd-i der kise		110 [guruş]
		Yekûn: 184 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Halik-i mesfurun lâşesine masraf ...	48 [guruş]

Resm-i kismet	4, 5[guruş]
Kâtibiyye	1 [guruş]
Çukadâriyye	1 [guruş]
Emn ü hüddamiye	1 [guruş]
İhzâriyye	0,5 [guruş]
	Yekûn: 56 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn:
Hisse-i ibn	85 [guruş] meblağ 40
Hisse-i ...	42[guruş] meblağ 80

172. Sayfa 2. Kayıt

Mihayil'in Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Meydan Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Mihayil veled-i Bedros nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Magoda bint-i Lefter ile li-eb er karındaşı oğlu Lefter veled-i Murad'a münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan vârisân-ı mezbûrân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati'ş-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mesfûrun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Rabîûlâhir li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

7 Rabîûlâhir 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Döşek		3 [guruş]
Yorgan		10 [guruş]
Yasdık	2 aded	2 [guruş]
Kilim	1 aded	3 [guruş]
Köhne şalvar		1 [guruş]
Kuşak		1 [guruş]
Aba	1	[guruş]
Entârî	2 aded	2 [guruş]
Evânî nühâsiyye	6 kıyye	6 [guruş]
Hırdavat menzil		1 [guruş]
Der zimmeti Yovani ba-temessük		300
		Yekûn: 330 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Lâşesine masraf	32,5 [guruş]

Resm-i kısmet	8 [guruş]
Kâtibiyye	2[guruş]
Çukadâriyye	2 [guruş]
Emnü Hûddamiye	1,5 [guruş]
İhzâriyye kaydiyye	1,5 [guruş]
Mihr-i müeccel zevce-i mezbûr	16,5 [guruş]
	Yekûn: 64 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 266
Hisse-i zevce	66,5 [guruş]
Hisse-i ibn	199,5 [guruş]

180. Sayfa 1. Kayıt

Karagöz Anastas'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Şücaeddin Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem Niksar'da hâlik olan Karagöz Anastas veled-i Nikola nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Yori ile li-ebeveyen er karındaşı Kireki'ye münhasıra olduğu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra verese-i mersûmân talebî ve ma'rifet-i şer'iyle tahrîr olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki a'yân ve esmân misilleriyle ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi's-sâmin [min] şehri Rabîülevvel li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

8 Rabîülevvel 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Bağ der mevzi Malkayası		300 [guruş]
Yasdık	3 aded	9 [guruş]
Kilim	2 aded	15 [guruş]
Nühâs mangal		5 [guruş]
Sandık	1 aded	1 [guruş]
Şamdan		2 [guruş]
... nakd-i der kise		30 [guruş]
Bargir	1 re's	30 [guruş]
Aba		6 [guruş]
Zurna	5 aded	6 [guruş]
Çalgı takımı		5 [guruş]
Duhan çubuğu		1 [guruş]
Garar ve balta		2 [guruş]
Evânî nühâsiyye	20 kıyye	20 [guruş]
		Yekûn: 432 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mersûmun lâşesine masraf	30 [guruş]
Resm-i kısmet	11 [guruş]
Kâtibiyye	3 [guruş]
Çukadâriyye	3 [guruş]

Emniye Huddamiye	2 [guruş]
İhzâriyye kaydiyye	2,5 [guruş]
Mihr-i müeccel ... der zimmet-i zevce-i mersum	33 [guruş]
	Yekûn: 88,5 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 343,5
Hisse-i zevcû'l-mersum	85 [guruş] meblağ 35
Hisse-i ibn li-ebeveyn	257 [guruş] meblağ 25

188. Sayfa 3. Kayıt

Sahak'ın Terekesi

Medîne-i Tokat'ta Mince Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Sahak veled-i Boğos nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Pirab bint-i Menzik'in(?) ile sülbiyye-i sağîre kızı İhsapert'e (?) ve li-ebebeyn er karındaşları Mığırđıç ve Boğdesar(?) ve kız karındaşı münhasıra olduğunu şer'ân zâhir ve nümâyan olduktan sonra bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferizati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm olunan tereke-i hâlik-i mersûmun defter-i müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Harrere fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşer min şehri Cemâziyelevvel li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

19 Cemaziyelevvel 1212

Eşya Adı	Eşya Miktarı	Eşya Fiyatı
Menzil der mahalle-i mezbur	1 bâb	350 [guruş]
Bağ-ı der mevzi Malkayası	1 kıt'a	100 [guruş]
Döşek	1 aded	5 [guruş]
Yorgan	1 aded	4 [guruş]
Yasdık	1 aded	4 [guruş]
Köhne kilim	1 aded	3 [guruş]
Köhne şalvar	2 aded	3 [guruş]
Aba	1 aded	2 [guruş]
Çuka biniş	1 aded	20 [guruş]
Kalpak	1 aded	1 [guruş]
... alatı		5 [guruş]
Evânî nühâsiyye	12 kıyye	12 [guruş]
Hırdavat		10 [guruş]
		Yekûn: 519 [guruş]

Minhe'l-ihracât:	
Hâlik mersûmun lâşesine masraf	20 [guruş]
Resm-i kısmet	13 [guruş]
Kâtibiyye	4 [guruş]
Çukadâriyye	4 [guruş]

Emniye ve Huddamiye	2 [guruş]
İhzâriyye ve kalemiyye ve kaydiyye	2 [guruş]
	Yekûn: 45 [guruş]

Sahhu'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	Yekûn: 474 [guruş]
Hisse-i zevce	59 [guruş] meblağ 10
Hisse-i binti	237 [guruş]
Hisse-i ...	71 [guruş]
Hisse-i uht	71 [guruş]

193. Sayfa 1. Kayıt

... Kazası mütemekkinlerinden halik olan Nikogos hüccetidir

Medîne-i Tokat kazası civarında vak'î ... kaziyyesi mütemekkinlerinden iken bundan hâlik olan Nikogos(?) veled-i Varhadar'ın verâseti sülbî kebir oğulları Sahik ve kızlarıyla ve sülbiyye-i kebîre kızları Karpe ve Herpesme'ye inhisârı ba'de't-tahakkuku's-şer'î mersûm Gabriyel meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü'l-tevkîrde tereke-i hâlik-i mesfûra bi'l-verâse vâdiu'l-yed olan işbu baisü't-rakîm karındaşı mesfur Sahik muvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüb tarih-i kitaptan altı mah mukaddem bâbımız mesfûr Sahik hâlik oldukda kıyyei beynimizde ma'lûm eşya-i mütenevvi'a-i ma'lûmeden isâbet iden hisse-i irsiyye-i şer'iiyemizi beynimizde aksam idüb herbirimiz 'alâ kaderi hıfsahum issemizi ahz ü kabz eyledikden sonra hâlik-i mesfûrun terekesinden olub kasaba-i mezbûrda vâki' beyne'l-ahâlî ve'l-cirân ma'lûmu'l-hudûd bir bâb menzil zimmetinden inhisâr-ı mezkûr üzre benim hisseme yüz elli gurus ifrâz ve mablağ-ı mezkûr yüz elli gurusu dahi karındaşım mersum Sahik muhızır-ı müselleminde bana tamamen def' ve teslîm ben dahi yedinden kâmilten ahz u kabz ve istifâ-i hakk eyledim fîmâ ba'd bâbım hâlik-i mesfûr Nikogos'un terekesine ve hususi mirasa müteallika amme-i de'âvî ve mütâlebatdan karındaşım mersûm Sahik zimmetini ibrâ-i 'âmm ile ibrâ ve iskât-ı hakk eyledim didikde gıbbe't-tasdîki's-şer' mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu

Harrere fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min şehri Cemâziyelevvel li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.
15 Cemaziyelevvel 1212

Şuhûdü'l-hâl: fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebû Bekir Efendi ibn el-Hac Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebubekir Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Es-Seyyid Yahya Efendi el-Katib

Molla Osman bin Kahveci

Mehmed bin Ahmed

Kürkçü Mihayil veled-i ...

Kürkçü Ohan veled-i Kesper

194. Sayfa 2. Kayıt

Hüccet

Medîne-i Tokat mahallatından Cami’-i Kebîr Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Karabet veled-i Ohannes nâm hâlikin sülbî sağır oğlu Karabet’e bâbası hâlik-i mesfûrun terekesinden bi’l-irsi’ş-şer’î i isâbet ve intikal eden emvâl-i mevrûsesi zabt u hıfza min kıbeli’ş-er’ vasî nasb ve ta’yîn olunan sağır-i mesfûrun akrabasından iş bu bâ’isü’t-rakîm diğr Karabet veled-i Ohannes meclis-i şer’de takrîr-i kelâm idüb hâlâ vasî olduğum sağır-i mesfûrun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyâcî olmağla sağır-i mesfûrun emval-i mevrûsesinden kadr-i kifâye nafaka ve kisve-behâ farz ve takdîr olunmak matlubumdur dedikde fi’l-hakîka sağır-i mesfûrun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyâcî olduğunu zeyl-i vesîkada mektûbi’l-esâmi kimesneler taraf-i şer’e haber vermeleriyle hâkim-i muvakkî’-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsnü-meâb efendi hazretleri dahi sağır-i mesfûrun emvâl-i mevrûsesinden râyic-i bi’l-vakt beher yevm on ikişer akçe nafaka ve kisve behâ farz ve takdîr eyleyüb mablağ-ı mefrûz-ı mezkûru târîh-i vesikadan harç ve sarf ve hîn-i zarûretde istidâne ve vakt-i zafer de rücû’a vasiyy-i mefsûr Karabet’e izin birle mâ-vaka’a bi’t-taleb ketb olundu

Harrere fi’l-yevmi’s-sâmin min şehri Cemâziyelûlâ li-sene isnâ ‘aşer ve mi’eteyn ve elf.

8 Cemâziyelevvel 1212

Şuhûdü’l-hâl:

Fahru’l-küttâb es-Seyyid Ebû Bekir Efendi İbn es-Seyyid Abdullah Efendi

Edib Mehmed Efendi İbn el-Hâcc Mehmed Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi; Kâtib-i rakîm

196. Sayfa 1. Kayıt

Dere Mahallesi Mütemekkinlerinden Serkiz Veled-İ Boğos'un Bağ Hüceti

Medîne-i Tokat'ta Dere Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Serkiz veled-i Boğos veled-i Serkiz nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Dadar bint-i Agob ile sülbi kebîr oğulları Boğos ve Kesber'e inhisârı ba'de't-tahakkukı 'ş-şer'î mesfûr Boğos meclis-i şer'î لازمü'l-tevkîrde şahsı maaruf iş bu bâ'isü'r-rakîm ... anası zevce-i mersûme Dadar müvâcehesinde üzerine dava ve takrîr-i kelâm edüp târih-i kitabdan bir buçuk li-sene mukaddem bâbamız hâlik mersûm Serkiz hâlik olduk da tereke-i hâlik mersûmdan olup Medîne-i mezbûre kazâsında Biskeni nâm karye arazisinde vak'î bir taraftan Varteriş (?) zimmî ve bir taraftan Kendiroğlu Karabet zimmî bağlarına ve iki taraftan tarık-i amme müntehi eşcarı Değirmenci mülkü arsasının medîne-i mezburede Yağbasan medresesi vakfına senevî kırk para icare-i mukataa olan üç çiftlikten bir kıt'a bağ iş bu Evaki nâm mersûme Dadar ... müstakilen zabt ve tassarruf eder sual olunub takrir-i tahrîr ve bâbamız hâlik mersûm Serkiz'in terekesine idhal olunmak bil-verase matlubumuzdur dediklerinden gibbe's-suâl mersûme Dadar cevabında fi'l-hakîka bağ-ı mahdudu mezkûr zevcim Serkiz veled-i Boğos veled-i Serkiz'in mülkü olup helakinden üç ene mukaddem hâl-i hayatta ve kemal-i sıhhatinde elli [guruş] kıymetli bir çift altun kol bağı mukabelesinde bana bey'... şer'î ile mütevellî-i vakf-ı mezbûre bey' ve temlik ve teslim ve tefviz ben dahi ol mukabelede iştirâ ve temlik ve teslim tefviz ve kabz ve kabul edib ... olan tasarruf-i mülkü ile tasarruf ederim deyu ... mukabele edecek gibbel istintak ve'l inkar mersûm Dadar zimmî meşruhuna muvaffîk beyyine talep olundukda udul-u ihtar rical-i müsliminden Molla İsmail ibni Ali ve es-seyyid el-Hacc Ahmed ibni Osman nâm kimsenler lical-i şehaded meclis-i şer'î hazirûn olup eş-şehad olundukta fi'l-hakîka iş bu mersûm Dadar bint-i mesfûr Agob'un zevci mersûm Dadar'ın elli [guruş] kıymetli bir çift altun kol bağı mukabelesinden ... mütevellî-i vakf-ı mezbûr bey' ... şer'î ile bey' ve temlik ve teslim ve tefviz eyledikde ol dahi bervechi muharrer iştirâ ve temlik ve tefviz ve kabz ve kabul eyledi deyu ikrar ve bizi eşhad eyledi biz bu hususa bu vech üzere şahidleriz şehadet dahi ederiz deyu herbiri eda-yı şehadet-i şer'îye eylediklerinde gibbe't-tadil ve't-tezkiyye şehadedleri makbule olmağın bağ-ı mahdud-i mezkûrden müdde-i mersum Nikogos'un hisse-i mütalaasıyla mersume Dadar ile muarazası men'i birle ma-vâkâ bit-taleb ketb olundu.

fi'l-yevmi's-sâdis aşer min şehri rebîü'l-ahir li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn es-Seyyid el-hacc Abdullah Efendi
es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi
Mehmed Edib Efendi el-Hâcc Mehmed Efendi
es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi
es-Seyyid Hasan Efendi ibn es-Seyyid Abdurrahman Efendi
es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi
es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebubekir Efendi
es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi
es-Seyyid Hasan Efendi el-mukayyid

197. Sayfa 1. Kayıt

Timurcuoğlu Serkiz'e Mûteallik Hücettir

Medîne-i Tokat'ta Mince Mahallesi mütemekkinlerinden iken beş sene mukaddem hâlik Timurcuoğlu Serkiz veled-i Tatos nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Herdisme bint-i Vartak ile sülbî kebir oğlu Tatos ve sağîr oğulları Artin ve Karabet ve Agob ve sülbîye-i kebir kızları Maryam ve Takoka ve sağîra kızı Ana'ya inhisar ba'del tahakuk'ül şer'îye medîne-i mezbûre mütemekkinlerinden Kazgancı Ovakikoğlu Artin veled-i Serkiz nam zimmî meclis-i şer'î şerif-i enveride tereke-i hâlik mesfure bi'l-verâse vasîyü'l-yed olan iş bu ashabü'l rakim mersûm Tatos ile zât-ı marûf Herdisme ve Maryam ve Takoka muvacehelerinde üzerlerine dava ve takrîr-i kelâm edüp târih-i kitabdan on üç sene mukaddem mersûmun mevruseleri hâlik-i mesfur Serkiz zimmetinde nühâs-ı mamûl kıymetinden bin yedi yüz yetmiş beş guruş alacak hakkım olup gıbbe's-ahz hâlik ve meblağ-ı mersûm zimmetinde kalmağa talep ederim. Sual olunup takrir-i tahrir ve aliverilmek matlubumdur dedikde gıbbe's-sual ve müdde-i mesfur Artin'den bervech-i meşruh müddeasına mübeyyin beyyine talep olundukda etyan-ı beyyineye istihâl ve bâdel kemal-i izhar-ı acz edüp istihak eylemekle müdde-i mesfurun hâlik-i mersum zimmetinde zikr olunan nühas-ı mamul kıymetinden bin yediyüz yetmiş beş guruş alacak hakkı olduğu malumları olmadığına mersûmun Tatos ve Herdisme ve Maryam ve Takoka'ya yemin teklif olundukda anlar dahi vefkı'l-mesûl yemin billah ellezi enzele'l-İncili 'alâ İsa aleyhiselam eylemeleriyle müdde-i mersum Artin'ın şerik-i hâlik-i mesfurun meblağ-ı mezkur bin yedi yüz yetmiş beş guruş edasına müteallik mesfur Tatos ve mersûmat Herdisme ve Maryam ve Takoka ... mu'ârazası men-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

fi'l-yevmi'l hamis aşer min şehri rebiü'l-ahir li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn es-Seyyid el-hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Mehmed Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

200. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Dere Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Serkiz veled-i Boğos nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Kudret bint-i Agop ile sülbî kebir oğulları Boğos ve Kesber'e inhisar-ı ba'de't-tahakkuku's-şer'î mersûm Kesber meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde li-ebeveyn er karındaşı iş bu baisü'r rakim mesfur Boğos muvacehesinde üzerine dava takrîr-i kelâm edüp târih-i kitabdan yirmi iki sene mukaddem bâbam mersûm Serkiz kendi malından iş bu karındaşım Boğos ... gider oldukda bir defa 1000 [guruş] ve bir defa dahi tehhül eder oldukda 1000 [guruş] ve bir defa dahi sermaye edinmek için iki bin beş yüz [guruş] ki ceman dört bin beş yüz [guruş] mersûm Boğos'a ifraz ve teslim ol dahi kabz edüb meblağ-ı mezbûr zimmetinde iken kablel eda bâbam mersûm Serkiz seneyin mezbûreden beru her sene mütalebe üzere olub kablel ahz târih-i kitabdan iki sene mukaddem hâlik olmağla bana meblağ-ı mezbûrda bil-ırsi isabet eden hisse-i ırsiyemi talep ederim. Sual olunup takrir ve alıverilmek matlubumdur didikde gıbbe's-suâl mersûm Boğos cevabında bâbam mersûm Serkiz veled-i Boğos veled-i Serkiz hâl-i sıhhatinde hâlik olmazdan bir buçuk sene mukaddem oğlum Boğos zimmetinde bir akçe ve bir habbe alacak hakkım yokdur deyu mazhar-ı müsliminden ikrar ve iştihat dahi etmişdir deyu def'a mukabele edecek gıbbe'l-istintak ve'l-inkar mersûm Boğos'tan def'i meşruhuna mübeyyin beyyine talep olundukda udul-i ahrar-i rical-i müsliminden İsmail bin el-Hacc Abdullah ve es-seyyid Mehmed bin Ahmed ve Seyid Mustafa ibn Halil ve es-seyyid Halil bin Mehmed nâm kimesneler rical-i eşhed meclis-i şer'i hazirûn olub şehadet olunduklarında fil-hakika müdde-i mesfur Kesberin bâbası hâlik-i mersûm Serkiz veled-i Boğos veled-i Serkiz hâlik olmazdan bir buçuk sene mukaddem hâl-i sıhhatinde oğlum Boğos zimmetinde bir akçe ve bir habbe alacak hakkım yokdur deyu huzurumuzda ikrar ve bizi eşhad etmişdir. Biz bu hususa bu vech üzere şahidleriz şahaded dahi ederiz deyu her biri eday-ı şehaded-i şer'îye eylediğine gıbbe't-tadil ve teskiye şehadedleri makbule olmağın mucibiyle müddei-i mersûm Kesber'in karındaşı mesfur Boğos ile bi-vech muarazası badel' men mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu.

Fi yevmü's sabi 'aşer min-şehri Rebiü'l-evvel li-sene isna mi'eteyn elf.

17 Rebiülevvel 1202

Şuhûdü'l-hâl:

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn es-Seyyid el-hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Mehmed Edib Efendi kâtibü'r-rakim

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebubekir Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

205. Sayfa 2. Kayıt

An-aslı Karahisar kazâsın mütemekkinlerden olub medîne-i Tokat'ta Yaşmeydan Mahallesinde kira ile mütemekkin Peyam veled-i Burus nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vacibü't-tevkîrde iş bu bâ'isü'-rakîm zevce-i hanım bint-i ... müvâcehesinde bit'-tavi ikrâr-ı tam ve takrîr-i kelâm edüp iş bu zevcem mersûme hanım ile beyyinizde hüsn-i zindeganımızdan naşı bilahere ma'rifet-i iktiza etmekle nafaka-i aded ve marifet-i kendi hüsn-i rızasıyla feragad olub hak taleb olmağla ben dahi ol mukabelede işbu mersûmeyi ... şer'iyle ... eyleyüb ol dahi bervech-i muharrer ... mezkûr kabul eylemekle fî-mâ ba'd merkûm Peyam'ın mersûme ... ile husus-i rüiyete müteallik berveçhi muarazadan men olunub ... izn-i birle mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu.

Fi yevmü'l hâdi 'aşer min-şehri Safer li-sene isna aşer ve mi'eteyn elf.

Şuhûdü'l-hâl:

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn es-Seyyid el-hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi el-hacc Mehmed

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Hasan Efendi ibn Abdurrahman Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi kâtibü'r-rakim

es-Seyyid Mustafa Efendi el-kâtib

es-Seyyid Mehmed Efendi el-kâtib

Hasan bin ... Ser-muhzırân

207. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta İçmesu Mahallesi mütemekkinlerinden işbu bâ'isü'r-rakîm Boğos veled-i Ohannes nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde yine medîne-i mezbûr mütemekkinlerinden Karabet veled-i Anton müvâcehesinde üzerine dava ve takrîr-i kelâm edüp işbu mersûm Karabet bin iki yüz senesi Şevvâl-i Şerîf ibtidâsından beher batmanı beşer buçuk guruşa olmak üzere üç yüz yetmiş iki gurus kıymetli altmış yedi batman dört ve kıyye nühâs iştirâ ve kabz idüb hala meblağ-ı mezkûr zimmetinde alacak hakkı olmağla taleb eylediğimde edâ-yı mûmâne'at ider sual olunub takrîr-i tahîr ve meblağ-ı mezkur alı-verilmek matlubumdur didikde gıbbe's-suâl ve akibe'l-inkâr müdde'î mesfûr Boğos'dan ber-vech-i muharrer müdde'âsını mübeyyen beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i Müslimîn'den Osman bin Ömer ve ehl-i zimmetden Mikayil veled-i Osib nâm kimesneler meclis-i şer'a hâzırân olub istişhad olundukda fi'l-hakîka sene-i mezbûr Şevvâl-i Şerîfî ibtidâsından işbu mersûm Karabet müdde'î mesfûr Boğos'dan beher batmanı beşer buçuk guruşa olmak üzere üç yüz yetmiş iki gurus kıymetli altmış yedi batman dört kıyye nühâs iştirâ ve kabz idüb hâlâ meblağ-ı mezkûr üç yüz yetmiş iki gurus mersûm Karabet'in müdde'î mersûme deyni olduğu malumamuzdur Biz bu hususa bu vech üzere şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyü her biri edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinden gıbbe't-ta'dîl ve't-tezkiyye şehâdetleri makbûle oldukdan sonra meblağ-ı mezkûr üç yüz yetmiş iki gurus müdde'î mesfûr edâ ve teslime mersûm Karabet'e tenbîh-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Harrare fi yevmi'l-hâmis min şehri Saferü'l-hayr li-sene isnâ ve 'aşer ve mi'eteyn elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn el-Hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi [ibn] es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn Mehmed Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi bin İbrahim Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi el-Kâtib

211. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'da Sabunhane Mahallesi mütemekkinelerinden ma'rifetü's-şahs işbu bâ'isetü'rakîme Dalte bint-i Mardros nâm nasrâniyye meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde yine medîne-i mezbûr ahalisinden Boğos veled-i Ohannes müvâcehesinde üzerine da'va ve takrîr-i kelâm idüp medîne-i mezbûre kazasında etrafı şehir arazisinde bir taraftan Müezzîn oğlu Molla Mehmed ve bir taraftan Solakçı Markos ve bir taraftan ...oğlu Ağa Bey ve bir taraftan Ohannes ve bir taraftan mersûm Boğos bağına müntehî altı çiftlik bir kıt'a bağın senevi hayvanı ve vakf taraflarına kırk para icare mektû'î olan kürüm ve eşcârı mülk-i müşteram olan bağımı işbu merkûm merkûm Boğos fuzîlî zabt ve tasarruf ider sual olunup takrîr-i tahrîr ve bağ-ı mezbûr alı-verilmek matlubumdur dedikten gıbbe's-suâl mersûm Boğos cevabında ber-vech-i muharrer bağ-ı mezbûru tasarruf eylediğini ikrâr lakin müdde'iyeti mersûmenin oğlu hâzır-ı bi'l-meclis Karabet veled-i Agob'un zimmetinde nühas kıyyeinden bâ-temessük 300 guruş deyni olmağla ol mukâbeleda bana rehin vaz' ve kendi diyâr-ı âhere gitmekle ol veçhile zabt ve tasarruf iderim deyu müdde-i mersûmenin mülk-i müşterâsı olduğunu bi'l-küllîyye inkar etmekle müdde'iyeye-i mersûmeden ber-vech-i muharrer mülkü olduğunu mübeyyin beyyine talep olundukda beyinlerinde istikametle ma'rûf ricâl-i ehl-i zimmetden Kazancı Donik veled-i Artin ve Ağa Bey veled-i Menas ve Boğos veled-i Sekpas nâm zimmiler li-ecli's-şehâdet meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olundukda fi'l-hakîka bağ-ı mahdud-ı mezkuru işbu müddei'yyeti mersûme Dalte'nin mülkü olduğu bizim malumumuzdur. Biz bu hususa bu vech üzere şahidleriz şehaded dahi ideriz deyu her biri edâ-yı şehâdet-i şer'îyye eylediklerinde gıbbe't-tahrîr ve't-tezkiyye şehadedleri makbule olmağın bağ-ı mahdûd-ı mezkûr müdde'iyet-i mersûme Dalte'ye teslime merkûm Boğos'a tenbih-i birle ma-vak'a bi't-taleb ketb olundu.

Harrere fi'l-yevmi'l hâmis min şehri Muharremü'l-haram li-sene isnâ 'aşer ve mi'eteyn elf

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn el-Hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi Katibü'r-rakîm

Kahveci Memiş b. Hüseyin

Hüseyin b. Hızır, ser-muhzırân

Karabet veled-i Aslan

212. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Huruş Mahallesi mütemekkinlerinden Mana veled-i Mihayil nâm zimmi meclis-i şer'î-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde işbu baisü'l-küttâb Bağlu veled-i Beder müvâcehesinden ikrar-ı tam ve takrîr-i kelâm edüp yedimde mülküm olan dört aded köhne yo[r]gan ve iki köhne döşek ve iki köhne yasdık ve dört aded dökme kalay ve iki billur bardak ve beş aded kebir küp ve beş aded sağır küp ve iki müsta'mel arak ve iki rakîk şaşalı ve iki aded keçe ve kırk ve kıyye evânî-i nühâsiyyeyi mersûm Bağlu tarafından îcâb ve kabulü hâvî hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve temlik ve teslim oldahi meclis-i hibede ber-vech-i muharrer ittihad ve temlik ve teslim ve kabz u kabul eyledikten sonra mersûme Bağlu dahi bir kıt'a bâ-bezl-i sa'at avz olmak üzere bana def' ve teslim ben dahi avz-ı merkumu yedinden ahz u kabz olub fi mâ ba'd zikr olunan eşya-ı mütenevvi'a-i ma'lûme mesfur Bağlu'nun mülk-i mevhûbi olmağla benim asla ve kat'a alaka ve müdahale kalmayub keyfe mâ yeşâ' ve yehtâr mutasarrıf olsun de[di]kde gıbbe't-tasdik-i şer'î mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu. [

Harre] fi'l-yevmi'l âşir min şehri Muharrem li-sene isnâ ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebubekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Mehmed Edîb Efendi Kâtibü'r-rakîm

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Ahmed b. Mehmed Benlizâde (?)

Civelek Mehmed b. Ahmed

İbrahim Ağa ibn Abdullah

Kara Ahmed ibn Ömer

Mustafa Ağa ibn Abdullah

Ali Karakulukçu ibn Mehmed

Aşoğlu Mustafa ibn Ali

es-Seyyid Hasan Efendi ibn es-Seyyid Ahmed Ağa

ve gayrihimü'l-mesar

212. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Yaşmeydan Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Battal Veled-i Ahron nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Maryam bint-i Agob ile sülbî kebir oğlu İbron ve sağır oğlu Agob'a münhasıra olup ba'de mersûm Ahron hâlik olup verâseti anası mersûme Maryam ile sülbî sağıre kızı Herdisme ile li-ebeveyn er karındaşı mesfur Agob'a münhasıra olduğunu bade't-tehakkuk-i şer'î sağırân-ı mezbûran Agob ve Herdisme'ye bâ-hüccet-i şer'îyye ve sülbiyye-i mensûbeleri mersûme Maryam meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ'isü'r-rakîm Kırkor veled-i Serkiz nâm zımmi müvâcehesinde ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp vasîleri olduğum sağıran-ı mersûmânın bâbaları mesfûrândan inhisar mezkur üzere bil'-ırsiyyeti's-şerî isabet ve intikal eden medîne-i mezbûre kazasında Kumluk nâm mevzu'da vak'î bir taraftan Karabet zimmi diğer taraftan Timur ve Manuk bağlarına ve bir taraftan Abdullah Efendi tarlasına ve bir taraftan tarik-i amme müntehi kürüm ve eşcârı mülk ve arsasının kale Cami'-i Kebîr-i Şerifinin imametine senevi otuz para icare-i maktu'u olan bir kît'a bağ sağıran-ı mezbûranın nafaka ve kisveme zaruret ve eşedd-i ihtiyaçları olup bâbaları hâlik-i mesfûrânın bağ-ı mahdud-ı mezkurdan gayri resm-i mal ıtlak olunur bir nesnesi olmamağla ahza bey' olup nafaka ve kisvelerine ... sarf olunmak lazım ve mühim olmağın bağ-ı mezkurun dahi ru'yeti mümkün olmayub bi'l-killiye harabe müşerref olmağla kal talan arz ve ba'de'l-müzâyede rügebât-ı nass inkitâ'ıyla 70 guruşa mesfur Kırkor üzerinde karar-dâde ve ziyade ile talib-i aheri olmayub 'an misli olduğu bi-ihbar iltikat-ı zâhir olmağla bağ-ı mahdud-ı mezkurun kürüm ve eşcârı tarafından icab ve kabuli hâvî bi-izn-i şer'î bi'l-asâle ve bi'l-vesâyâ bey' ve temlik ve teslim ve arsasında olacak tasarrufunu bi-izn-i sahibu'l-arz ferâgat ve tefviz ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temlik ve teslim ve tefevvüz ve kabz ve kabul eyledi. Fî mâ ba'd bağ-ı mahdud-ı mezkur kürüm ve eşcar ... dahi müşteri merkûm Kırkor Kırkor veled-i Serkiz'in mülk-i müşterâsu ve arsası hakk-ı müfevvizi olup benim ve sağıran-ı mersûmân Agop ve Herdesime'nin asla ve kat'a alaka ve müdahalemiz kalmadı. Keyfe mâ yûridu ve yâhtar mutasarrıf olsun dedik de gibbe't-tasdîkü's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harre] fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min şehri Muharrem li-sene isnâ ve mi'eteyn ve elf

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

Es-Seyyid Hüseyin Efendi ibn Abdurrahman Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi, Kâtibü'r-raîm

es-Seyyid İbrahim Efendi ibn Mustafa Efendi

Süleyman Ağa b. Ali Efendi

213. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Mahallesi mütemekkinlerinden Sahik veled-i Nikola meclis-i şer‘-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ‘isü'r-rakîm Nazar veled-i Ağa mal müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edüp iş bu mersûm diyâr-ı âhere gider oldukda ücret-i kavlisini yirmi seneden beru umur-u husûsunu ru'yet eylemişdim. Beher sene de icra-ı müslim yirmişer guruşdan dört yüz guruş mectemi' icr-i mislimi talep ederim sual olunup takrir-i tahrîr alı-verilmek matlubumdur dedikte gıbbe's-suâl mersûm Nazar cevabında iş bu mesfûr Sahik zimmî ücret ile hizmet eder makûlesinden olmayub ben diyâr-ı âhere gider olduğumdan ülfetimize binâen kendi zimmetle ücret-i kavlisini ba'zı umuriyyeme muavenet edüp müstekilen bana hidmet makûlesinden değildir deyu def' eyledikde müdde-i mersûm Sahikber-vech-i meşruh kendünün ücret ile hidmet eder makûlesinden olmayub ancak beynimizde ülfetimize binâen mersûm Nazar, taşra gitdikde ba'zen menzilinde meccanen umurunu ru'yet ederdim deyu ikrar ve i'tirâf eylemekle ücret-i kavlisini teberrü'an hizmet mersûm Sahik zimmîye ücret nâmıyla şer'an nesne lâzım gelmemekle husus-ı mezkur-i müte'alika mersûm Nazar ile bu veçhe mu'ârazası men-i birle mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu.

[Harrere] fi'l-yevmi'l hâdî 'aşer min şehri Muharrem li-sene isnâ aşer ve mi'eteyn elf.

214. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i tokat'ta Kabe-i mescid mahallesinde kira ile mütemekkin marufetu'ş-şahs İlte bint-i Mihayıl nâm Nasrâniyye meclis-i şer'-i şerîf-i enverde iş bu bâ'isü'r-rakîm kız karındaşı oğlu Sahik veled-i Dudu müvâcehesinde bi't-tav' ve'r-rızâ ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp bnen İhtiyâr ve âlîle olub umurumu idareye 'adem-i kudretimden nâşî iş bu mesfûr Sahik beni hasbeten lillahi te'âlâ kendi menziline iskan infak ve iksâ ve umûr-i sâir Eylemekle ben dahi ol mukâbeledede kendi malı mahsusum olan iki aded yorgan ve iki aded döşek ve iki aded yasdık ve üç kıyye nühas ve kırk gurus akçemi merkûm Sahik'e hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve temlik ve teslim , mesfûr Sahik dahi meclis-i Ber-vech-i muharrer ... temlik ve teslim ve kabz ve kabul eyleyüb fî-mâ ba'd zikr olunan eşya ve meblağ-ı mezkûr kırk gurus mesfûr ...mülk-i mevhûbeyi alı-verib benim asla ve kat'a alaka ve müdahalem kalmadı keyfe mâ yeşâ ve yehtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şerî ma-vaka'a b't-taleb ketb olundu. Harrare fî'l-yevmi'r-râbi' min şehri muharrem li-sene isnâ aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Hacı Kadri b. Hasan

Uzun Hacı İsmail

Kahveci Yusuf Ağa ibn Osman

Tavil Salih

Uzun

Kazgancı Yovan

214. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar mahallesi mütemekkinlerinden RumBâblos(?) veled-i Bedros nâm zimmî meclis-i şer‘-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ‘isü’r-rakîm Mona veled-i Mihayil müvâcehesinde ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp târih-i kitabdan iki sene mukaddem mesfur Mona zimmetinden cihet-i malumeden bâ-temessük 200 guruş alacak hakkım olup talep eylediğimde edâda muhalefet ve münâza‘at-ı kesîre vukû’undan sonra beynimizde muslihûn tavassut edüp meblağ-ı mezkur mukabelesinden 30 guruş kıyyelü 3 aded döşek ve 24 guruş kıyyeli 3 aded yorgan ve 10 guruş kıyyeli 4 aded yasdık ve 15 guruş kıyyeli 4 aded köhne kilim ve 30 guruş kıyyeli yirmi ve kıyye evâni-i nuhasiyye üzerine beni bi-rizâi’l-cânibîn sulh eylediklerinde tarafeynlerin her birimiz sulh-i mezkur bade’l-kabûl bedel-i sulh olan eşya-yi mezkuremi meclis-i sulhde mesfur Mona bana def ü teslim ben dahi yedinde ahz u kabz ve kabul edüp fi-mâ ba’d meblağ-ı mezkur 200guruş müte’allika mersûm Mona’nın zimmetini ibrar-ı âmm ile ibra ve iskat-ı hakk eyledim dedikde gıbbe’t-tasdîkü’ş-şer’i mâ vak’a bi’t-taleb ketb olundu.

[Harrare] fi’l-yevmi’l sâbi’ min şehri Mmuharrem li-sene isnâ ‘aşer ve mi’eteyn elf.

Şuhûdu’l-hâl

Fahru’l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi [İbn]el-Hacc Abdullah Efendi [ibn] Hasan, Muhzır ibn Hızır

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi [ibn] el-Hacc Mehmed Efendi

Es-Seyyid Hasan Efendi, Katib-i rakîm

216. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik [olan] Artin veled-i Bünyad nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Ana bint-i Mıgırdıç ile halitesi Seher bint-i Artin'e münhasıra olduğu bade't-tahakkuki's-şer'i mersûme Seher'in sülbü oğlu Tavit nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ'isü'r-rakîm mersûme Ana'nın erkarındaşı Ovannes veled-i mesfur Mıgırdıç müvâcchesinde üzerine davacı ve takrîr-i kelâm edüp Anam mesfûrenin muris-i mesfur Artin tarîh-i kitabdan sekiz sene mukaddem hâlik olduğundan terekesi bâ-ma'rifet-i şer' tahrîr ve defter olunup Anâm mersûma bâ-defter kassam hisse-i irsiyesini tamam ahz u kabz eyledikten sonra tereke-i halik-i mersûmdan hariç ez-defter 800 guruş kıyyeli iş bu yedimde olan defterde isimleri zikr olunan eşya'ı mütenavvia-i malume mesfur Ovannes'in kız karındaşı mersûme Ana'nın zimmetinde zuhur edüp Anam mersûme Seher zikr olunan eşyadan hissesini kable'l-ahz hâlik olup müteâkiben mersûme Ana dahi hâlik oldukta mesfur Ovannes hasren varisi ve Anâm mersûmenin ben keزالik hasran varisi olduğum ecilden salifu'z-zikr eşyadan bi'l-münaseha hisse-i irsiyemi talep ederim. Sual olunup takrir tahrîr ve alı-verilmek matlubumdur dedikte gıbbe's-suâl mersûm Ovannes cevabında müdde-i nesfur Tavit'in verâsetini eda ve hâlik-i mesfûrenin terekesi tahrîr ve iksam eylediklerinde mersûme Seher bint-i Artin veled-i manik'i bi'l-cümle tereke-i mezbûreden hisse-i irsiyesini kız karındaşım Ana yedinden tamamen ahz u kabz ve iştikakı hakk edüp gerek dahil-i defter ve gerek hariç-i ez-defter hukuk-i mirasa müte'allika mesfur Ana'nın zimmet ibrar-ı âmm ile ibrar ve ıskat-ı hakk eylemiştir. Deyu def'ile mukabele edicek gıbbe'l-istintak ve akıbü'l-inkar mesfur Ovannes'den def'-i meşruhunu mübeyyen beyyine talep olundukta udul-i ahrar-ı rical-i müsliminden Mehmet Efendi ibni Mustafa rical-i ehl-i zimmetten Basmacı Kirkor veled-i Ovannes nâm kimesneler li-ecli's-şehade meclis-i şer'iyeye hazıran olup istiîhâd olundukta fi'l-hakîka müdde-i mesfûrun anası Seher bint-i Artin veled-i Manik'i tarîh-i kitabdan sekiz sene mukaddem hâlik olan Artin'in terekesi bâ-marifet-i şer'i tahrîr ve iş bu Ovannes'in kız karındaşı ile beyyinlerinde iktisam eylediklerinden mersûme Seher halik-i mesfûrun terekesinden dâhil-i defter ve harici defter hukuk-ı mirasa müteallika mersûm Ana'nın zimmetini huzurumuzda ibrar-ı âmla ibra ıskat hakk eylemiştir. Biz bu hususa bu vech üzerine şahitleriz şehaded ederiz deyu her biri eda-yı şehaded-i şer'iyeye eylediklerinde gıbbe't-tadil ve't-tezkiyye şehadedleri makbule olduktan sonra müdde-i mesfur Tavit'in mersûm Ovannes ile husus-ı mezkure müteallika bî-vech mu'arazası men'i birle mâ vak'a bi't-taleb olundu. [Harrare] fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer min Zilhicce li-sene ihdâ 'aşer mi'eteyn elf. 14 Zilhicce 1211 / 10 Haziran 1797

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efend

Mehmed Edib Efendi Katbi-i Rakîm

es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

... tabi-i Voyvoda

223. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Basmacı Nikola veled-i Burus nâm hâlikin sülbî sağîr oğulları Yovani ve Mihayıl bâbaları hâlik-i mersûmun terekesinden bâ-defter-i kassam isabet ve intikal eden emval-i mevrûselerin zabt u hıfz ve umur-ı saire-i lazımelerin ru'yete kıbel-i şer'inden vasiy nasb ve ta'yîn olunmak lazım ve mühim olmağın sagîrân-ı mersûmânın anaları Ta'rif-i şer'ile ma'rufe iş bu bâ'isü'r-rakîm Maryam bint-i Lefder nâm nasrâniyye himâyet-i ehl ve sagîran mersûmân haklarında her veçhile evla ve enfa' olduğunu zeyl-i vesikada mektûbu'l-esâmi kimesneler taraf-ı şer'iyye ... vermeleriyle hâkim-i muvakki'-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsne-me'âb Efendi Hazretleri dahi mersûme Maryam sagîrân-ı mersûmân üzerlerine vasiy nasb ve ta'yîn eyleyüb ol dahi ber-vech-i muharrer ve mihâyet-i mezbûreyi kabul ve hizmet-i lâzimelerin ru'yetine kem3a yenbagi edâya Olmağın mâ vaka'a bi't-tale ketb olundu. [Harrare] fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Zilka'de li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Kazer veled-i Hacik

Simon veled-i Sekpas

Karabet veled-i Simon

231. Sayfa 4. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed mahallesi mütemekkinelerinden zat-ı marufe Maryam bint-i Agob ile sadr-ı kebîr oğlu Kirkor veled-i Tekfos meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ'isü'r-rakîm Artin ve Stefan ve Boğos evlad-ı ... nâm mersûmun muvacehelerinde beher biri ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm ederler ki tarîh-i kitabdan altı sene mukaddem murisimiz bâbam mesfur Tekfos hâlik oldukta terekese bizlere intikal eylemekle bâbam hâlik-i mersûmun iş bu mersûmun Artin ve Stefan ve Boğos'a zimmetlerinde alacak hakkı olup bizlere mevrus olmağla murisimiz bâbam mersûmun hin-i helakında divâne değin İş bu mersûmun ile muhzır-ı müsliminde hesab ve kıtabımız 'alâ vecîh's-sıhha ru'iyet olundukta iş bu mersûmunun zimmetlerinde olan meblağ-ı ma'lume ve nühası vesair cüz'î ve kulli zuhur eden hissemizi mesfûrun yedlerinde tamamen ahz u kabz eyledik fî-mâ ba'd iş bu mersûmun Artin ve Stefan ve Boğos'un husus-i mezkûreye ve tarîh-i kitabdan gelinceğe değin beynimizde cereyan eden ahz u ita ve muamelat-ı şer'iyeye-i senâya müteallika-i amme ve dava ve mütelabat ve kaffe-i eymân ve muhasamattan iş bu mersûmunun zimmetlerini her birimiz ibrar-ı âmmle ibra ve ıskat-ı tamm-ı kâtı'u'n-niza' ve râfiu'l-hisam ile ibra ve ıskat-ı hakk eyledik dediklerinde mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu. [Harrare] fî evâhir-i şehri Cemâziyelevvel li-sene ehed 'aşer ve mie'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efend
Mehmed Edib Efendi İbn el-Hacc Mehmed Efendi
es-Seyyid Mehmed Efendi, ser-kâtib- rakîm

232. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed mahallesinde kira ile mütemekkin iken duyuni terekesinden ... olduğu halde bundan akdem hâlik olan Boğos veled-i Zazork verâseti zevce-i metrûkesi Kotek bint-i Nosek ile sülûb-i sağır oğlu Ohannes ile kebire kızları Korine Ve Maryam'a ve sağire kızı Terziye'ye inhşiar bade't- tahakiki'ş-şer'î yinemedîne-i mezbûre mütemekkinlerinden Burus veled-i Tomcan nâm zimmî verese-i mersûmun muvacehelerinde üzerlerine dava ve takrîr-i kelâm edüp tarîh-i kitabdan beş sene mukaddem hâlik mersûm Boğos zimmetinde cihetü'l-karz 800 guruş alacak hakkım olup kable'l-ahz mesfur Boğos hâlik olmağla iş bu mersûmat tereke rafîyesine bi'l-verase vâdî'atü'l-yed olmalarıyla talep ederim sual olunup takrirleri tahrîr ve alı-verilmek matlubumdur dedikten gıbbe's-suâl mersûmân cevaplarında iş bu müdde-i mesfûrun hâlik mersûm üzerinde meblağ-ı mezkur alacağı olduğunu ikrar lakin hâlik mersûmun hin-i helakinde terekesi bâ-mar'rifet-i şer'î tahrîr ve ba'de'l-mesarîf 70 guruşa bâliğ olup terekesi defter-i kassamdan ziyade bir nesnesi olmadığını inkar etmeleriyle medde-i mersûmdan defter-i kassamdan ziyade tereke-i malumesi olduğuna beyyine talep olundukta etyan-ı beyyineden izhar-ı acz eyleyüb verese-i mersûmât-ı hâlik-i mesfûrun haric-i ez-defter terekesinden cüz'-i ve külli ketm ve ihtifa eylediklerine ba'de'l-istihlaf her birine yemin teklif olundukda anlar dahi yemin billah ellezi enzele'l-İ ncil-i 'alâ İsa aleyhiselam eylemeleriyle müdde-i mersûme bilâ-beyyine mersûmândan hariç ez-defter iddi'âsına müte'allika bî-vech mu'ârazası men'-i birle mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare] gurte Receb li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Halil Efendi

Mehmed Edîb, Kâtibü'r-rakîm

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Hasan Efendi, el-Kâtib

es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebu Bekir Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

235. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan İsador veled-i Boğos nâm hâlikin sülbi oğlu ve hasren varisi Boğos'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyan olduktan sonra gaib-i mersûmun bâ-defter-i kassam emval-i mevrusesini zabtu ve hıfzına kable's-şer' kayyım nasb ve ta'yîn olunmak lazım ve mühim olmağın gaib-i mersûmun ... ve zatı tarif-i şer'iyile mu'arrefe iş bu bâ'isetü'r-rakîm Dorik bint-i mersûm Boğos kayyımlık mezkure ile ve gâib-i mesfur hakkında beher vechile evla ve enfa' olduğunu zeyl-i vesîkada mektubu'l-esâmî kimesneler taraf-ı şer'iyeye haber vermeleriyle hakim-i mevk-i sadr-ı kitab tûbâ lehû ve hüsne me'âb Efendi Hazretleri dahi mesfure Dorik nam nasrâniyyeye gaib-i mersûm Boğos'a kayyım nasb ve ta'yîn eyleyüp ol dahi ber-vech-i muharrer kayyımlık mezkuru kabul ve hidmet-i lazimesi bî-kusûr edaya müte'ahhide olmağın mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu. [Harrare] fi evâhir-i Şaban li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

Mehmed Edîb, Kâtib-i rakîm

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebu Bekir Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

235. Sayfa 3. Kayıt

Husus-ı âtiyü'zîkrî mahallinde keşf ü tahrîr iltimas olunmağın sûb-i şer'den Mevlana Seyyid Mehmet Efendi ibn Feyzullah Efendi me'zûnen ta'yîn ve irsal olunub ol dahi medîne-i Tokat'ta Kabe Mescidi mahallesi mütemekkinlerinden Kereki veled-i Nikol nâm zimmînin menziline varulup zeyl-i vesîkada muhareru'l-esâmi-i müslimin huzurunda akd-i meclis-i şer'-i tenvîr eylediğinde yine mahalle-i mezbûre sâkinelerinden Sofya bint-i Sova nâm nasrâniyye meclis-i ma'kûd-i mezkûrda takrîr-i kelâm edüp ... kızım Elyasavit bint-i Sahik nâm sağîran bundan mukaddem iş bu mersûmun zevcesi Despina yanında nakkaşlık zanatı içün vermiştim. Lakin tarîh-i kitabdan bir ay mukaddem bir kimesnenin sun' ve te'addisi olunmaksızın sol uyluğuna bi-kazâillahi te'âlâ ateş isabet etmekle taraf-ı şer'iden a'zası keşf ve irâ'et olunmak matlubumdur deyu fi'l-hakîka minvâl-i tahrîr üzerine mersûme Elyasavit nâm sağîrenin sol uyluğuna bi-kazâillahi te'âlâ ateş isabet eylediği taife-i nisvandandan ir'aet eylemekle kızım mersûme müte'essiren hâlîke olur ise mersûm Kereki ile zevcesi mersûmeden veçhen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb da'va ve nizâ'ım yokdur deyu takrir-i meşruhunu Mevlânâ-yı

236. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Cam-i Kebir mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Karabet veled-i Ovanes nâm hâlikin verâseti zevce-i metrukesi Melak bint-i Serkiz ile cümle mevkûfe münhasıra olduğu bade't-tahakkuki's-şer'î mahal mesfure bâbası hâlikin mesfûrun terekesinden bâ-defter kassam mevkufen isabet eden emval-i mevrûsesin zabt u hıfza min kibelîş' şer' kayyım nasb ve ta'yîn olunmak lazım ve mühim olmağın hâlik-i mesfûrun akrabasından iş bu bâ'isü'r-rakîm Karabet veled-i Ovanes nâm zimmi kayyımlık mezkure beher vechle mahal ve müstehak olduğunu zeyl-i vesikada mektubu'l-esâmî kimesneler taraf-ı şer'îye haber vermeleriyle hakim-i mevki'-i sadr-i kitap tûbâ lehû ve hüsne-meâb Efendi hazretleri dahi mesfur Karabet'i haml-i mesfûre kayyım nasb ve ta'yîn eyleyüp ol dahi ber-vech-i muharrir kayyımlık mezkuru kabul ve hizmet lazimesi kemâ yenbağî istikâmetle rüyetle ta'ahhüd etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min şehri Receb li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Hasan Efendi ibn Abdurrahman Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi, Kâtib-i rakîm

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

236. Sayfa 4. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Çilehane Mahallesi mütemekkinlerinden ... veled-i Mihayil nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde sülbî kebir oğulları iş bu bâ'isü'r-rakîm Nikola veled-i Mihayil nâm zimmîler muvacehelerinde mutavvia'a ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelim edüp târih-i kitabdan on sene mukaddem iş bu oğullarım mersûmân ile mufarakat edüp mahalle-i mezbûrede vak'î mülk-i müşterâm olan bir bâb menzirim ve derununda bir biri başka başka odalarımda icar ile mütemekkin olup yedlerinde istiamel eyledikleri eşya ve sermayeleri ve hasıl olan fa'izleri kendilerin mal-ı mahsusları olup sâlifü'z-zikr odaların icarlarını dahi mesfûrân yedlerinde tamamen ahz u kabz eyleyip zimmetlerinden bir akçe ve bir havve alacak hakkım kalmamağla tarih-i kitaba gelinceğe değin beynimizde vâki' olan ahz u ita ve muamelat-ı şer'iyeye-i senâya müteallika-i amme ve de'âvî ve mütalabat ve kaffe-i eyman ve muhasamatdan oğullarım mersûmânın zimmetlerini ibrar-i âmm ve ıskat-ı tam kati'ü'n-niza' ve râfiu'l-hisâm ile ibra ve ıskat-ı hak eyledim dedikten gıbbe't-tasdikü's-şer'i mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi yevmi'l 'aşir min şehri Şabanü'l-mu'azzam li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn Abdullah Efendi

Mehmed Edib Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid el-Hacc Emin Ağa, Çukacı

es-Seyyid Osman Ağa ibn el-Hacc Emin

es-Seyyid Mahmud Ağa, Bezzaz

es-Seyyid el-Hacc Mustafa Ağa ibn Ali Ağa

es-Seyyid Derviş Ağa, tâcir

İsmail Ağa, Kazzaz

Osman Efendi, bezzaz

Mehmed Ağa, ...

Molla Mustafa zînetzâde

Kesber zimmi Yolkor oğlu

Tüccar İsador

237. Sayfa 4. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Güzelaşçı mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Sekpas veled-i Barsam nâm hâlikin sülbî sağır oğlu Kasbar ile sülbiyye-i sağıre kızları Ana ve Takoka'ya bâbaları hâlik mersûmun terekesinden bi'l-irs-i şer'i isabet ve intikal eden emval-i mevruselerin zabt u hıfza ve umur-ı saire-i lâzımelerin rüyetine kibel-i şer'den vasi nasb ve ta'yîn olunmak lazım ve mühim olmağın sağırden mersûmunun cümlesi iş bu bâ'isü'r-rakîm Ovannes veled-i mersûm Borsam nâm zimmi vesa(?) yine ehl-i sağırden mersûmun haklarında her vechile evlâ ve enfa' olduğunu zeyl- vesikada mektubu'l-esâmi kimesneler taraf-ı şer'a haber vermeleriyle hâkim-i muvakki'-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsnü-meâb efendi hazretleri dahi mersûmun edasını mutasarrıf mersûmuna dahi nasb ve ta'yîn eyleyüb ol dahi ber-vech-i muharrer vesayet-i mezbûreyi kabul ve hizmet-i lâzımelerin kema yenbağî edaya ta'ahhüd ve iltizam etmekde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare] f evâhir-i şehri Recep li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn elf. 1211 recep 30/ 1797 ocak 29

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn Abdullah Efendi

Mehmed Edib Kâtib-i Rakim

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Hasan Efendi, el-Mukayyid

242. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Sultan bint-i Kireki nâm hâlîkenin sadr-ı sağîr oğlu Tomas veled-i Yordan nâm sağîrin cedd-i sahihası iş bu bâ'isetü'r-rakîm Sare bint-i Sova nâm nasraniye meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde takrîr-i kelâm edüp hala sağîr mersûm bi'l-hıdâne hacr-i terbiyemde olub nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyacı olmağla bâbası mersûm Yordan veled-i Abraham üzerine bi kade[ri]'l-kifâye nafaka ve kisveye beha farz ve takdir olunmak bi'l-hıdâne matlubumdur dedikde fi'l-hakîka sağîr-i mezbûrun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyacı olduğunu zeyl-i vesikada mektûbu'l-esâmî kimesneler taraf-ı şer'a haber verilmeleriyle hâkim-i muvakkî'-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsnü-meâb efendi hazretleri dahi sağîr mersûmun bâbası mersûm Yordan üzerine râyic-i fi'l-vakt beher yevm ikişer para nafaka ve kisve-baha ve farz ve takdir eyleyüp meblağ-ı mefruzu mezkur-i tarîh-i kitabdan harç ve sarfa ve hin-i zaruretden istidane ve vakti zaferde rucua mersûme Sare'ye izn-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi'l-yevm's-sâbi' ve'l-'işrîn min şehri Cemâziyelevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn ve elf. 17 Cemâziyelevvel 1211 / 18 kasım 1796

Şuhûdu'l-hâl

Muhzırbaşı, Hasan b. Hızır

Mustafa, Muhzır

Es-Seyyid Osman, muhızır

244. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat mahallâtından Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinelerinden zat-ı mu'arrefe Nazlı bint-i Agop nâm nasraniyye meclis-i şer'i şerîf-i enverde iş bu bâ'isü'r-rakîm damadı Ohan veled-i Ağabeg müvâcehesinde ... ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp ben ihtiyare ve alile olup hâlâ üzerimde l'abis olduğum köhne manisa alacası entâri ve bir köhne cebe kürk ve bir don ve bir gömlek ve bir köhne çarşabdan gayr-i ism-i mal ıtlak olunur nesnem olmayup damadım mesfur Ohan beni hasbeten lillahi taala ru'yet ve ittifak üzere bi-emrillahi taala hâlîke olduğumda ahad veresem damadım mesfur Ohan'dan nesne mütalebe eylesinler dedikde hıfza'l-makâl mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ısrın min şehri Cemâziyelevvel li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn elf. 29 cemaziyevvel 1210 / 30 kasım 1796

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn Mehmed Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Hasan Efendi ibn Abdurrahman Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi Kâtib-i rakîm

es-Seyyid Mustafa Efendi, el-Kâtib

es-Seyyid Mehmed Efendi, el-Kâtib

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

Hasan b. Hızır, ser-muhzıran

250. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed Mahallesi mütemekkinelerinden Maryam bint-i Agob nâm nasraniyenin tarafından ikrar-ı âtiyü'z-zikre vekil eylediği zat-ı mezbûreyi bi-şahsihâ ma'rifet-i şer'iyye ile arifan olan Artin veled-i Agob ve diğer Agob veled-i Artin nâm zimmîler şehadedleriyle sabit ve sübut-i vekâletine hükm ü şer'i lahik olan Kasbar veled-i Hürmüz vekâlete ve müekkile-i mersûmeni sadir-ı kebir oğlu Kirkor veled-i Nikefos asalet meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu baisü'r rakim Ohannes ve Kirkor veled-i Matos nâm zimmîler muvacehelerinde her biri asaleten vekâlete ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp tarîh-i kitabdan altı sene mukaddem bâbam mesfur Nikefos hâlik olup terekesi bizlere intikal eylemekle hâlik mersûmun terekesinden iş bu mersûmân Ohannes ve Kirkor zimmetlerinde alacak hakkı olup bizlere mevrus olmağla bundan mukaddem iş bu mersûmân ile muhzır-ı müsliminde hesap ve kitabımız ala vechi's-sıhha rû'yet olundukta iş bu mersûmânın zimmetlerinde bâ-temessuk iki yüz elli gurus alacak hakkımız baki kalmağla meblağ-ı mezbûr iki yüz elli gurus yedimize tamamen def'i teslim biz dahi asalet ve vekâlete mesfûrân Ohannes ve Kirkor yedlerinde ahz u kabz eyledik fi-mâ ba'd iş bu mersûmân Ohannes ve Kirkor'un meblağ-ı mezbûre ve tarih-i kitaba gelinceğe değin beynimizde cereyan eden ahz u ita ve muamelatı şer'iyye-i senâya ve faize müteallik amme-i deâvî ve mutalabat-ı ve kaffe- eyman ve muhasamatdan iş bu mersûmânın zimmetlerini her birimiz asaleten ve vekalet ibrar-ı âmm ile ibra ve ıskat-ı tam kat'ü'n-niza' ve râfiü'l-hisam ile ibra ve ıskat-ı hak eyledik dediklerinde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olunud. Harrare fi'-yevmi'r-râbi' 'aşer min şehri Rabiülâhir li-sene ihdâ 'aşer ve mi'eteyn elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid el-Hacc Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi, Kâtib-i rakîm

Salih Efendi Kâtib

El-Hacc Abdullah ibn Salih Efendi

El-Hacc Abdullah ibn Sarracbaşızâde

Ömer Efendi Ekberzâde

Kal'alı(?) Hasan

Pir Mehmed Ağa ibn Ağa-yı Mehmed

Hasan, ser-muhzıran

251. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesi sâkinlerinden es-Seyid Abdullah bin es-Seyid Ömer nâm şabb-ı emred meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu ashab-ı rakim Balıkçı Matrik veled-i Boğos ve diğer Münci oğlu Agob ve Kazgancı Mardıros ve Bıros veled-i Osib ve derzi Mardıros ve Basmacı Kalos ve Kahveci Agob nâm zimmîler muvacehelerinde bi-tav'ihî ikar-ı tam ve takrîr-i kelâm edüp Medîne-i mezbûre kazâsına muzaf Komanat nahiyesine tabi ... nâm karye arazisinde vaki beyne'l-ahali ve'l-cîrân malumu'l-hudud tahminen 4 kile tohum isti'âb ederiz araz-i miri tarlanın nısfı şayi'î bâbamdan müntakıl benim ve nısf-ı ahari dahi emmim Mehmet Alemdar'ın arz-ı müfevvezimiz olup benim hali sağîremde 'ammim mezbûr Mehmet Alemdar kendi hissesiyle ma'an benim hissemi dahi fuzuli iş bu mesfûrundan bey' ve tefviz eylemkle tarla-ı mezkuran nısf hissemi lede's-şer' mesfûrundan talep ve dava eylediğimde mesfûrunun ikarlarıyla tarla-i mezkurun nısf şayi'ine ben müstehik olduğumdan salifu'z-zikr tarlayı mesfurdan arz ve kürüm ahz etmeleriyle beynimize muslihun-ı müslimun tavassut eyleyüb kat'an ... ve arsa-i mezburenin kıyyei olmak üzere yüz eli guruşa beni sulhu şer'î eylediklerinde tarafeynden her birimiz sulh-i mezkuru kabul ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkur yüz elli guruşu meclis-i sulde mesfûrun tamamen bana ref' ve teslim ben dahi yedlerinden kamilen ahz u kabz eyledikten sonra mesfûrun Matrik ve Agop ve Merd ve Burus ve Bedros ve Derzi Merdros ve Kalos ve Kahveci Agop nâm zimmîlerin arazi-i mezkûre müte'allika amme-i de'âvîden zimmetlerini ibrar-ı 'amm ve iskat-ı tamm kâtîü'n-nizâ' ve râfiü'l-hisâm hakk eyledim dedikde gıbbe't-tasdikü's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Rabî'ü'l-âhir li-sene ihdâ 'aşer ve mie'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Hasan Efendi ibn es-Seyyid Abdurrahman Efendi

es-Seyyid Feyzullah Efendi Kâtib-i rakîm

es-Seyyid Mehmed Efendi, el-Kâtib

257. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Serkiz veled-i Marduros nâm zımminin verâseti sülbî kebir oğulları İskender ve Manuk ve kebire kızları Serpuk ve Takuka ve Sorpek'e münhasıra olduğu ba'de't-tahakkuku's-şer'î mesfur Manuk meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü'l-tevkîrde iş bu bâ'isü'r-rakîm mersûm İskender müvâcehesinde ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp bâbam hâlik mersûmun terekesinden olup mahalle-i mezbûreda vak'î beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân malumu'l-hudûd üç yüz elli guruş kıyyeli bir bâb menzil ile iki yüz elli guruş kıyyeli eşya-i mütenevvi'a-i ma'lûme mersûm İskender'in zımmetinde olup bana isabet eden hisse-i irsiyemi lede's-şer' talep eylediğimde mersûm İskender bâbam mesfur Serkiz hal-i sıhhatinde menzil-i mahdud-u mezkurun nısfını kendüye ne nısfı aharini kız karındaşlarım mesfûrûna semen-i ma'lûme bey ve temlik eyleyüp bundan ma'ada üzerimde labis olduğum libasımdan gayri ism-i mâl ıtlak olunur nesnem yoktur deyu nefy-i mülk eylemişdi deyu def'ile muâbele ve bir kıt'a hüccet-i şer'îyye ibraz ve mazmûnu bade's-sübût muarazam men olduktan sonra anâm Maryam nâm hâlîkenin terekesinden hisse-i irsiyemi talep eylediğimde bâ-vesâtat-i müslimin on beş guruş üzeriyle inşa-ı akd-i sulh eylediklerinde tarafeyn her birimiz sulh-i mezkuru kabul ve bedel-i sulh olan maru'z-zikr on beş guruşu meclis-i sulhde mersûm İskender tamamen bana def u teslim ben dahi yedinden kamilen ahz u kabz eyledikten sonra karındaşım mesfur İskender'in bâbam mesfur Serkiz ile anâm mersûmenin terekesinden hisse-i irsiyye müteallik âmme-i devai ve mutalabatatan karındaşım mesfur ile kız karındaşlarım mesfûrânın zımmetlerini ibray'ı âm ve ıskat-ı tamm kat'iu'n-niza rafiü'l-hisam ile ibrar-ı ıskat hak eyledim dedikte gıbbe't-tasdîkü's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrîn min şehri Muharrem li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf. 25 Muharrem 1211/ 31 Temmuz 1796

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid Abdullah Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Halil Efendi

es-Seyyid Mustafa Efendi Kâtibu'r-rakîm

258. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat mahallatından Kabe Mescidi Mahallesi mütemekkinlerinden Kürkçü Agop veled-i Kirkor nâm zimmî meclis-i şer'i enverde iş bu bâ'isü'r-rakîm Artin veled-i Zümrüt müvâcehesinde ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelim edüp târih-i kitabdan altı sene mukkadem Medîne-i mezbûre civarında harkaltı nâm mevzide vak'i lede'l-ahâlî ve'l-cîrân malumu'l-hudud üç çiftliğin bir kît'a bağını mesfur Artin elli guruşa bana bey (satmak) eylemişdi. Lakin semere-i mezkur elli guruş elân zimmetinde olmağla bağ mahdud-ı mezkuru ber rıza i canibeyn mesfur Artin'e ikâle ol dahi bervechi muharrer ikâline mezkureyi kabul eylemekle fî-mâ ba'd bağ-ı mahdud-ı mezkur mesfur Artin'in kemâ fî'l-evvel mülki mahzı olup benim asla ve kat'a alaka ve müdahalem kalmadı keyfe mâ yeşâ ve yehtâr mutasarrıf olsun dedik de gîbbe't-tasdik ü'l şer mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare] Fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Muharrem li-sene ihda 'aşer ve mi'eteyn elf. 8 Muharrem 1211/ 14 Temmuz 1796

Şuhûdu'l-hâl

Mustafa Efendi, İmam-ı kal'a

Hasan b. Hızır

İsmail b. Abdullah

261. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i tokat'da Kabe Mescid Mahallesi mütemekkinlerinden Istafan veled-i Ohannes nâm zimmî meclis-i şer' -i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde İsmail Beşe ibn-i el-Hacc Ali muhzırında üzerine dava ve takrîr-i kelâm edüp yedimde mülküm olup iş bu muayene olunan bir res' al igdiç bârgîr târih-i kitabdan bir sene mukaddem Medîne-i mezbûre civarında Taht-âbâd karye kurbünde leylen zayi' olup iş bu mezbûr İsmail Beşe yedinde mevcut olmağla talep ederim. Sual olunsun dedikde gıbbe's-su'âl mezbûr İsmail Beşe cevabında zıkr olunan bârgîri üç gün mukaddem iş bu baisü'l-kitâb ve hazır-ı bi'l-meclis İranlı Güçoğlu es-seyyid Ömer'den altmış dört buçuk guraşa iştira eylemişdim dedikde mezbûr es-seyyid Ömer'den sual olundukda bârgîr-i mezkuru vech-i meşruh üzere bey'ini ikrar lakin ben dahi hala mahmiye-i Sivas'da sâkin Çukadar Mustafa ibni Mehmed'den almıştım deyu müdde-i mersûmun mülki olduğunu inkar etmekle müde'-i mersûmdan müdde'âsını mübeyyen beyyine talep olundukda udul-u ahrar-ı rical-i müsliminden Salih Aga ibni Hasan ve Ömer Beşe ibni Ahmed nâm kimesneler li'ecli's-şehade meclis-i şer'a haziran olup istişhad olundukda fi'l-hakîka iş bu mu'âyene olunan bârgîr müdde-i mersûm Istefan'ın mülk-i müşterası olduğu ilm-i şer' iyle malumumuzdur. Biz bu hususa bu vech üzre şahitleriz şehaded dahi ederiz deyu her biri eda-yı şehaded-i şer' iyye eyledikde gıbbe't-ta'dîl ve't-tezkiye şehadedleri makbule olduktan sonra bârgîr-i mezkuru ahere bey veya hîbe veyahud deynine mukabil bir kimseneye vermediğine ve taraf-ı şer' iyyeden bir tarikle mülkünden ihraç eylemediğine müdde' i mersûmda yemin teklif olundukda ol dahi vefkı'l-mesûl yemin billah ellezi enzele'l-İncili 'alâ İsa aleyhiselam itmekle bârgîr-i mezkuru müdde-i mersûm Istefan'a teslim merkûm İsmail Beşe'ye tenbih-i bir ile mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare]fi'l-yevmi's-sâlis min şehri Zilhicce li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 3 Zilhicce 1210/9 Haziran 1796

Şuhûdu'l-hâl

Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi,
es-seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi
es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

262. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Çehkanlu Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem Canik havalisinde hâlik olan Osib veled-i Simon nâm hâlikin sülbî sağır oğlu Aslan ve sağıre kızları Desbina ve Maryam'a bâbaları hâlik-i mersûmun terekesinden her birine bi'l-ırs her birine isabet ve intikal eden emval-i mevruselerini zabt ve hıfz ve umur u saire-i لازمelerin ru'yeti i kibel-i şer'den bâ-hüccet-i şer'iyye vasî nasb ve ta'yîn olunan iş bu bâ'isü'r-rakîm Markus veledi'l-mersûm Simon nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü'l-tevkîrde takrir-i kalam edüp hala vasîleri olduğum sağırdan mersûmunun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyaçları olmağla emval-i mevrûselerinden bi-kaderi'l-kifâye nafaka ve kisve baha farz ve takdir olunmak bi'l-vesaye matlubumdur dedikten fi'l-hakîka sağırun mersûmunun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyaçları olduğunu zeyl-i vesikada muharreru'l-esâmi müslimin taraf-ı şer'a haber vermeleriyle hakim-i mevki dahi sağırun mersûmunun emval-i mevruselerinden rayiç-i fi'l-vakt ve beher yevm her birine üçer para nafaka ve kisve baha farz takdir edüp meblağ-ı mefruz-ı mezkuru târih-i kitabdan harç u sarfa ve hîn-i zaruretden istidâneye ve vakt-ı zaferde rücû'a vasiyy-i mersûma izn-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare] fi'l-yevmi' sâmin 'aşer min şehri Zilkade li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 18 zilkade 1210/25 Mayıs 1796 es-Sâbikûn

263. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Yaşmeydan Mahallesi mütemekkinelerineden iken bundan akdem hâlîke olan Memayık bint-i Artin'in verâseti zevc-i metruki Artin veled-i Manuk ile sadr-ı kebir oğlu Manuk ve kızı Vartik'e münhasıra olduğu bade't-tahakikü'ş-şer'i mersûm Manuk meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ'isü'r-rakîm bâbası mersûm Artin muvacehesinde üzerine dav'â ve takrîr-i kelâm edüp tarîh-i kitabdan bir sene mukadeem hâlîke olan anam mersûmenin terekesinden olup Medîne-i mezbûre kazasında Han Yazusu (ovasına) nâm mevzide vak'î malumu'l-hudud yüz guruş kıyyeli bir kıt'a bağ ve yirmi guruş kıyyeli üç aded sim kuşak ve yirmi guruş kıyyeli bir çift altun küpe ve on dört guruş kıyyeli iki mezure ipek ve yirmi guruş kıyyeli beş aded ipekli gömlek ve yedi guruş kıyyeli bir yaka entâri ve yüz elli guruş kıyyeli otuz adeed İslambol altunu ki cem'an üç yüz otuz bir guruşluk terekeden bana isabet eden hisse-i irsiyemi talep ederim. sual olunup takrir-i tahrîr ve alı-verilmek bi'l-verase matlubumdur dedikde gıbbe's-suâl mersûm Artin cevabında anası mersûme Memayık hâlîke oldukda mecmu' terekesi beynimizde hesap ve kitap olunup oğlum mesfûrun hisse-i irsiyesine yüz altı guruş isabet etmekle meblağ-ı mezkur yüz altı guruşu tarih-i mezkurdan altı ay mürurunda oğlum mersûma tamamen def ü teslim ol dahi yedimden ahz u kabz ve hususu mirasa müteallika âmm-i deâviden zimmetimi ibrar-ı âmm ile ibra ve ıskat-ı hakk eylemişidi deyu def'ile mukabele etmekle gıbbe'l-istintak mesfur Manuk cevabında fi'l-hakîka ber-vech-i muharrer anam hâlîke-i mersûmenin terekesinden bana isabet eden hisse-i irsiyyem yüz altı guruşu temâmen def-i teslim ben dahi bâbam mersûmun yedinden ahz u kabz ve hususi miras-ı müte'allika amme-i de'âviden mersûmun zimmetini ibra ve ıskat-ı hakk eylemişdim lakin ibrâyı mezkurem kerhen vak'î olmuşdu deyu kerh davasına tasaddi etdikde mersûm Artin erbâb-ı kerhten olmadığı zâhir ve numayan olmağın müdde-i mesfur Manuk'un bâbası mersûm Artin ile husus-i mirasa müteallika bî-vech mu'ârazası men birle mâ-vaka'a bi talep ketb olundu. Harrare fi evâsıt-ı Zilkade li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf

11-20 (evasıt) Zilkade 1210

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn el-Hacc Abdullah Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi İbn Mehmed Efendi

Hasan b. Hızır, Muhzır

Molla Mustafa, Muhzır

Köstan (Gülistan) Hüseyin

268. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i Tokat mütemekkinlerinden Tavit veled-i Keşiş oğlu Boğosar nâm zimmî meclis-i şer‘-i hatîr-i vâcibü’t-tevkîrde yine medîne-i mezbûre mütemekkinlerinden iş bu bâ‘isü’r-rakîm Kafal oğlu Manuk ve Penbeci oğlu Andon nâm zımmiler muvacehelerinde her biri ikrâr-ı tamm ve takdir-i kalam edüp benim mersûm Manuk’a min ciheti’l-karz (borç) dokuz yüz yirmi üç gurus ve mesfur Andon’a iki bin beş yüz yirmi gurus deynim olup bundan akdem mersûmân benden haklarını talep eylediklerinde benim edaya iktidarım olmamağla mersûmâna bi-gayr-i hak benim sizin her biriniz zımmetleri deynimden ziyade alacağım vardır deyu ifk u iftira ve şirrete salık ve vali-yi Sivas hazretleri tarafından mübaşir ta’yîn ve medîney-i mezbûre de mesfûrun ile teraî-i şer’ olduğumda üzerlerine nesne lazım gelmeyüp mu’ârazam men’ olunduktan sonra mesfur anın her birine vech-i meşruh üzere deynim olan mebalağ-i mezbûreyi talep eylediklerinde ben dahi ikrar ve itiraf ve üzerimde bade’l hüküm benim tahsil için hala medîne-i mezbûre voyvadası mahbesinde habs itdirmişler iken yine mesfûrân halime merhameten beni mahbesten ihraç ve deynim olan mebalağ-ı mezkureye imhal (süre istemek) eylemeleriyle ben dahi vacibü’l-edâ deynimi natık yedlerine temessük (senet) ve def’ ü teslim eyledim. Fî-mâ ba’d deyn-i mezkuremi bilâ-niza edaya müteahhid olmadığımıdan mukaddema mübaşir-i merkûm ma’rifetiyle mersûmândan ifk-i sarîh birle eylediğim davamda kazib ve mubattal (bozguncu) olduğuma binâen anların zımmetlerini ibrar-ı âm ile ibra ve iskat-ı hakk eylediğimden gayri bir dahi bu makule tevzirat ve ısrafa tasaddi etmeyeceğime torun(tavron? Yer ismi) es-seyyid Osman Ağa’yı dahi kefil verdim. Benim ancak mesfur Manuk’a dokuz yüz yirmi üç gurus ve mersûm Andon’a iki bin beş yüz yirmi gurus cihet-i karzdan bâ-temessût deyinlerimden mâ’ada bir akça ve bir habbe hakkım ve müstehakkım yokdur dedikte gıbbe’t-tasdîku’s-şer ‘i mâ-vaka’a bi’t-taleb ketb olundu. [Harrare] fi’l-yevmi’t-tasi’ ve’l-‘işrîn min şehri Şevval li-sene ‘aşer ve mi’eteyn elf. 29 şevval 1210/ 7 mayıs 1796

Şuhûdu’l-hâl

Fahru’l-müderrisini’l-kirâm Mehmed el-Müftî Efendi, İftai hâlâ

Fahru’l-müderrisin es-Seyyid el-Hacc Mustafa Efendi, Müfti-i Sabık

Vâ’iz Ömer Efendi, Esirzâde

es-Seyyid el-Hacc Emin Ağa İbn Osman Çukacı

es-Seyyid Hasan Ağa ibn Hüseyin Tokmakzâde

el-Hacc İbrahim Ağa ibn el-Hacc Ömer, Tüccar-ı Mısır

el-Hacc Emin Ağa ibn el-Hacc Mahmud, Koçhisarı

es-Seyyid Ahmed ibn es-Seyyid Salih Korkorzâde

es-Seyyid Mehmed Ağa ibn es-Seyyid Mustafa Ağa, Ağa-yı Gölüd
es-Seyyid el-Hacc Abdullah Ağa ibn Salih Efendi Barutçu
el-Hacc Ali Başçavuş, tabi-i el-Hac Bey(?)
Pir Mehmed Ağa ibn el-Hacc Mehmed Eli Kesikzâde
es-Seyyid Hafız Osman ibn Salih Efendi Barutçu
Şerif Mehmed ibn el-Hacc Hamza Ağa ...zâde
Hüseyin Efendi ibn Osman Attar

273. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'da Hoca Ahmed mahallesi sâkinelerinden iken tarîh-i kitabdan dört sene mukaddim hâlîke olan Maryam bint-i Ohan nâm nasraniyenin verâseti zevc-i metruki Boğos veled-i Beyram(?) ile hali (dayı) oğlu Ohanes veled-i Kirkor münhasıra olduğu ba'de't-tahakkuki'ş-şer' mesfur Ohannes meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde hâlîke-i mersûmenin terekesine bi'l-verâse vasîyü'l-yed olan iş bu bâ'isü'r-rakîm mesfur Boğos muvacehesinde ikrarı tamm ve takrîr-i kelâm edüp murisim hâlîke-i mersûmenin terekesinden bana isabet eden hisse-i irsiye-i şer'iiyremi iş bu mersûm yedinden ahz u kabz eyleyüb lakin hariç ez-defter hisse-i talep ve dava iknasında iken beynimize muslihun-i muslimun tavassut edüp kat'an li'n-niza ve bir rizâ-i canibeyn yigirmi gurus kıyyeli bir kabza kılıç ile 'an nakd on beş gurus üzerine beni sulh-i şer'i eyledikde tarafenden sulh-i mezkuru kabul ve bedel-i sulh olan maru'z-zıkr bir kabza kılıç ile 'an nakd on beş gurus meclis-i sulhde bana def u teslim ben dahi yedinden kamilen ahz u kabz ve istifa-yı hakk eyledim. fî-mâ ba'd murisim hâlîke-i mersûmenin terekesinden dahil-i defter-i kassam ve hariç-i ez-defter isabet eden hisse-i irsiye-i şer'iiyeme ve husus u mirasa müteallika amme-i de'âvi mutalabat ve kaffe-i eyman ve muhasamatdan mesfur Boğos'un zimmetini ibra-yı ammala ibra ve ıskat-ı hakk eyledim dedikde gıbbe't-tasdiki'ş-şer'ü mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fî'l-yemvis-sâbi 'aşer min şehri Ramazan li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 17 Ramazan 1210 / 26 Mart 1796

274. Sayfa 3. Kayıt

Medîne-i Tokat'da Mince- Müncid mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Boğos veled-i Tatos nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Terdene bint-i Mikil-Mekil ile li-ebeveyn kız karındaşı Ahsabert ve lieb er karındaşının sülbî kebir oğlu Tatos ve sağîr oğulları Artin ve Kivork- kevir ve Karabet ve Agob evlad-ı Serkize münhasıra olduğu ba'de't-tahakkuku'ş-şer'î zatları muarefe zevce-i mersûme terune ile mersûma Ahsabert nâm nasraniyeler meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde tereke i hâlikî mesfure bil verase vadiü'l-yed olan iş bu baisü' rakim mesfur Tatos müvâcehesinde her biri bi-tav'ihima ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp murisimiz hâlikî mesfur Boğos bermuceb defter-i kassam terekesinden inhisar mezkur üzere bize isabet ve intikal eden hisse-i irsiye-i şer'iyemizi mesfur Tatos'dan talep eylediğimizde ol dahi şuhud u muhzırında siham mikdarımızı hesap ve alakaderi husus her birimize tamamen def ve teslim biz dahi yedinden kamilen ahz u kabz ve istifayı hak eyledik. fi-mâ ba'd murisimiz hâlikî mesfûr Bagos'un terekesinden gerek dahil-i defteri kassam ve hariç ez defter isabet eden hisse irsiye-i şer'iyemize ve hususi mirasa müteallika amme-i devai ve mutabat-ı kaffe-i eyman ve muhasemattan mesfur Tatos'un zımmetini her birimiz ibrar-ı âmm ile ibra ve ıskat hakk eyledik dedikde gıbbe't-tasdik ü'l şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Harere fi'l-yevmi't-tâsi min şehri Ramazan li-sene 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

9 ramazan 1210 -18 mart 1796

Şuhûdu'l-hâl

Ömer Ağa ibn el-Hacc Salih

Hacı Osman Bakkal

Bozoğlu Ali Efendi

Hasan b. Hızır, ser-muhzır

Bedros veled-i İstafan

Bordan veled-i Hacik

Bâblos veled-i Kiryas

Nikola veled-i İskorok

Boğos veled-i ohan Keşiş

Dimek Veled-i Yori

Nikola veled-i Yordan

Mısır oğlu Mikâyil

275. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Çilehane mahallesi sâkinlerinden Kürkçü ... veled-i Agob nâm zimmi meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde hala medîne-i mezbûre Voyvadası iş bu baisü'l-kitap şerâfetlü el-Hacc Lütfullah Bey'in muhızırında bi-tav'ihî ikrar-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp yedimde ve tahtı tasarrufumda mülki müfevvezim olup Hoca İbrahim mahallesinde vak'î bir taraftan Şerîfe Hatun menziline ve bir taraftan Stefan zimmi menzili arsasına ve bir taraftan Yahudi Lovi menziline ve bir taraftan tarık-i âmma müntehî olup senevi Akbel Bey vakfına doksan beş akçe ve diğer Akbel Bey vakfına kırk akçe mukata'ası olan bir kıt'a menzil arsamı vakfeyni mezbûreyi mütevellileri izniyle iş bu mûmâ-ileyh el-Hacc Lütifullah Bey hazretlerine 'an nakdi beşyüz gurus bedel mukabelesinde bi't-tav' ve'r-rıza hakk-ı tasarrufumu ferağ ve tefviz eylediğimde mûmâ-ileyh dahi vech-i muharrer tefevvüz ve kabz ve kabul edüp bedel-i mezkur beş yüz gurusu hin-i tefevvüzümde yedime tamamen def'ü teslim ben dahi kamilen ahz u kabz ve iti'fâ-yı-ı hakk eyledim fî-mâ bâd zikr olunan menzil arsası mir-i mûmâ-ileyh hazretlerinin mülk-i müfevvezi olmağla benim asla kata alakam ve medhalim kalmadı. keyfe mâ yeşâ ve yehtâr mutasarrıf olsun dedik de gıbbe't-tasdîki's-şer'i mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fî'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işr'în min şehri Şaban li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf.

25 şaban 1210/ 5 mart 1796

Şuhûdu'l-hâl

es-Seyyid Hüseyin b. Halil Kefazâde(?)

Mustafa Ağa ibn Hasan bakkal

Şerif Mehmed b. Abdullah duhancı

Abdullah b. İsmail Duhancı

es-Seyyid Salih b. İbn Mehmed Ferras

Mustafa b. Osman Kahveci

283. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmed Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlik olan Kirkor veled-i Toros nâm hâlikin sülbî sağır oğulları Bedros ve Boğos ile sağır kızı Hamayike bâbaları hâlik-i mersûmun terekesinden bi'l-ırsi's-şer'i isabet ve intikal eden emval-i mevrûsesin bâ-hüccet-i şer'iyeye zabt u hıfz vasi nasb ve ta'yîn olunan sağırunun mersûmunun anaları ve zat-ı tarif şer'ile mu'arrefe iş bu baisü'r-rakîm Elmas bint-i Ohan nâm nasraniyye meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde takrîr-i kelâm edüp hala vasileri olduğum sağırun mersûmunun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyaçları olmağla emval-i mevrûselerinden bi-kaderi'l-kifaye nafaka ve kisve baha farz takdir olunmak bi'l-vesaye matlubumdur dedikde fi'l-hakîka sağırunu mersûmunun nafaka ve kisveye zaruret ve eşedd-i ihtiyaç olduklarını zeyl-i vesikada mektubu'l-esami müslimin tarafı şer'a haber vermeleriyle hakim-i mevk-i sadr-ı küttab tubalehu ve hüsnü meab Efendi hazretleri dahi sağırunu mersûmunun emval-i mevruselerinden rayiç-i fi'l-yevm beher yevm her birine onar paradan otuz para nafaka ve kisve karz ve ve takdir edüp meblağ-ı mefruz mezkuru târih-i kitabdan harç u serfa ve hin-i zaruretde istidaneye ve vaktı zaferde rucu'a vasi mesfûrân izn-i birle mâ-vaka'a ketb olundu. [Harrare] fi'l-yemi's-sâbi' ve'l ısrin min şehri Cemâziyelâhir li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf.

8 Ocak 1796

Es-Sâbikun

284. Sayfa 3.Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Hoca Ahmet Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Kirkor veled-i Toros nâm hâlikin sülb-i sağır oğulları Bedros ve Boğos ile sağıre kızı Hamayike bâbaları hâlik mersûmdan bi'l-ırsi's-şer'i isabet ve intikal eden emval-i mevruselerin zabt u hıfz ve umur-u saire لازمelerini ru'yete kıbel-i şer'den vasi nasb ve ta'yîn olunmak lazım ve mühim olmağın sağırun mersûmunun anaları ve zatı tarifu's-şeri'ile mu'arrefe iş bu baisetü'r-rakim Elmas bint-i Ohan nâm nasraniye vesayete ehil ve sağırden mersûmun haklarında her vechle evla ve enfa olduğunu zeyl-i vesikamda mektubü'l-esami müslimim taraf-ı şer'a haber vermeleriyle hakim-i mevki sadr-ı küttap tubalelu ve hüsn-i meab efendi hazretleri dahi mersûme Elmas'ı evladları sağırunu mersûmuna vasi nasb ve ta'yîn eyleyüp ol dahi ber-vech-i muharrer vesayet-i mezbûreyi kabul ve hizmet-i لازمelerini kemâ yenbağı edaya müteahhide olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb ketp olundu. Harrare fi'l-yemi's-sadis ve'l-işrîn min şehr-i Cemâziyehahir li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf.

26 Cemâziyelâhir 1210/ 7 ocak 1796

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn el-Hacc Abdullah Efendi

Mehmed Edib Kâtib-i rakîm

Es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

Es-Seyyid Feyzullah Efendi, el-Kâtib

Es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebu Bekir Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Mustafa Efendi el-Mukayyid

285. Sayfa 2. kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Mahallesi sâkinelerinden Ana bint-i Esber tarafından ikrar-ı atiyü'z-zikre vekil olduğu zat-ı mezbûreyi bi-şahsiha ma'rifet-i şer'iyye ile arifan Ahmet b. Ahmet ve Ali b. Mehmet nâm kimesneler şehadedleriyle sabit ve sübut-ı vekaletine hükm-i şer'i lâhik olan zevci Agob veled-i Boğos nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde haseki el-Hacc Hafız Ağanın katırcısı iş bu baisü'l-küttâb Tork oğlu Mustafa muhızırında bi'l-vekâle ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp tarîh-i kitabdan otuz gün mukaddem zevcem Mûekkele mersûme Ana'nın bâbası Esher veled-i Kirkor merkûm Hafız Ağa'nın menzili derununda mezbûr Tork oğlu Mustafa yedinde olan bıçak ile sol ayağı diz kapağı üzerinden darp ve cerh ve metesiren helak olmakla mersûme kendi hüsn-ü rızam ile mezbûr Tork oğlu Mustafa'yı kısastan af ve dem ü diyetine ve husus-ı kısasa müteallika merkûm Torkoğlu Mustafa'nın ve gerek Ağa-yı mûmâ-ileyh el-Hacc Hafız Ağa'nın vesairelerinin zimmetleri ibrar-ı âmm ile ibra ve ıskât-ı hakk eyledim dedikte, gıbbe't-tasdîki'ş-şer'i mâ-vaka'a bi'talep ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min şehr-i Cemâziyelâhir li-sene 'aşer mi'eteyn elf. 21 Cemâziyelevvel 1210/ 2 Ocak 1796

Şuhûdu'l-hâl

Umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid el-Hacc Lüfullah Bey Voyvoda-i Tokat Hala

Umdetü'l-ulemâ'i'l-muhakkikîn es-Seyyid el-Hacc Mustafa Efendi elme'zûn bi'l-iftâi sâbikan
Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn el-Hacc Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Halil Efendi

Edib Mehmed ibn Mehmed Efendi

287. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta vak'î Nuhas Kalhanesinde mütemekkin Karlbeg veled-i Aleksan nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde medîne-i mezbûre de Soğukpınar Müslim mahallesi mütemekkinlerinden iş bu baisü'r-rakim Yordan ve Mihail veled-i Nazaros nâm zimmîler muvacehelerinde ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp bize ücretle hizmet eder makulesinden olup mersûmâna dokuz sene miktarı hizmet edüp ecr-i mislimi mersûmândan talep ve dava sadedinde olduğumda beynimize muslihun tavassut edüp kat'en li'n-niza' ve ber-rıza-i cânibeyn an nakd otuz gurus üzerine inşa'ı akd nehci şer'i eylediklerinde tarafeynden her birimiz sulh-i mezkuru kabul ve bedel-i sulh olan mâru'z-zikr otuz gurus meclis-i sulhda mersûmân bana tamamen def u teslim ben dahi yedlerinden kamilen ahz ve kabz ve istifayı hakk eyledim. Fî-mâ ba'd husus-i mezkura müteallika mersûmânın zimmetlerini ibra-i âmm ve ıskat-ı tâm kat'ü'n-niza ve râfiü'l-hisâm ile ibra ve ıskat-ı hakk eyledim dedikte gıbbe't-tasdîki'ş-şer'i mâ-vaka'a bit'talep ketb olundu. [Harrare] fî gurre-i şehri Cemâziyelâhire li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 6. ayın 1 ile 10 arası Cemâziyelâhir 1210

18 aralık 1795

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn el-Hacc Abdullah Efendi

Es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn feyzullah Efendi

Es-Seyyid Mustafa Efendi ibn Ebu Bekir Efendi

Mustafa Efendi el-mukayyid

290. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i tokat'ta Mince Mahallesi mütemekkinelerinden iken târîh-i kitabdan on sene mukaddem hâlîke olan Takoka bint-i Artin nâm nasraniyenin verâseti zevc-i metruki Bedros veled-i Stefan ile emmisi Kazinik oğlu Bagos veled-i Ohan'a münhasıra olduğu ba'de't-tahakkuki's-şer'î mesfur Bagos meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde iş bu bâ'isü'r-rakîm zevc-i mesfur Bedros muvacehesinde üzerine dava ve takrîr-i kelâm edüp murisem hâlîke-i mersûme Takoka'nın terekesinden beş yüz gurus kıyyeli bâ-defter eşya'ı mütenevvîa-i malume iş bu zevc-i mesfur zımmetinde olmağla inhisar-ı mezkur üzere bana isabet eden nısf hisse'î irsiye-i şerîyyemi talep eylediğimde edada mümanaat ider sual olunup takrir-i tahrîr ve alı-verilmek bi'l-verâse matlubumdur didekde gıbbe's-sual mesfur Bedros cevabında fi'l-hakîka müddeâ mesfur Boğos hâlîke-i mersûme Takoka'nın zî-rahm cihetinden varisi olduğunu ikrar lakin mersûme Takoka hal-i sıhhatinde ehl-i zimmetten istikametle maruf kimesneler muvacehelerinden üzerimde labise olduğum köhne libasından gayri ism-i mal ıtlak olunur nesnem yoktur. Deyu ikrar ve nef-i mülk eylemişdi deyu def'le mukabele edicek gıbbe'l-ıstintak ve'l-inkar mesfur Bedros'dan def'-i meşruhunu mübeyyin beyyine talep olundukda ahrar-ı rical-ı ehli zimmetten zat-ı mersûmeyi bi-şahsiha arifan olan Artin veled-i Kespîr ve Tomas veled-i Karabet nâm zimmiler li- ecclî's-şehade meclis-i şer'a haziran olup iştişhat olundukda fi'l-hakîka on sene mukaddem hâlîke olan olan iş bu mesfur Bedros'un zevcesi mersûme Takoka bint-i Artin hal-i sıhhatinde bizim muvacehemizde üzerimde labise olduğu köhne libasından gayri ism-i mal ıtlak olunur nesnem yoktur deyu ikrar ve nefy-i mülk edüp bizi işhad eylemiş idi biz bu hususa bu vech üzere şahitleriz ve şehaded dahi ederiz deyu her biri eda-yı şehaded-i şer'îyye eylediklerinde bade't-tezkiye şehadedleri makbule olduktan sonra müdde'î mesfur Boğos'un mesfur Bedros ile husus-ı mezkura müteallika bî-vech-i muarazası men'-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olunud. [Harrare] fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşer min şehri Cemâziyelevvel li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 17 Cemâziyelevvel 1210/ 29 Kasım 1795

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Halil Efendi

Es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

Es-Seyyid Feyzullah Efendi Kâtib-i rakîm

Es-Seyyid Mustafa Efendi, el-Kâtib

Es-Seyyid Mehmed Efendi, el-Kâtib

Mustafa Efendi el-mukayyid

Hasan b. Hızır, ser-muhzıran

291. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Akdeğirmen Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Ohan veled-i kasbar nâm nasraniyenin sülbî sağır oğulları Ohan ve Osibe ve sülbîye-i sağıre kızı Takuka'ya bâbaları hâlik-i mesfurdan bi'l-ırsi's-şer'i isabet ve intikal eden emval-i mevrûseleri hıfz ve ru'yete taraf-ı şer'den nasb vasi lazım ve mühim olmağın sağırun mesfûrunun emmileri iş bu bâ'isü'r-rakîm Sekpas nâm nasraniye vesayete ahil ve sağırun-i mesfûrun haklarında her vechile evla ve enfa' olduğunu zeyl-i kitabda muharrerü'l-esami-i müslimin taraf-ı şer'a haber vermeleriyle hakim-i mevki-i sadr-ı küttab tubalehü ve hüsn-i meab efendi hazretleri dahi mesfur Sekpasi sağırun mesfûruna üzerlerine vasi nasb ve ta'yîn eyleyüp ol dahi ber-vech-i muharrer vesayet-i mezkureyi kabul ve hizmet لازمeleri kemâ yenbağı edaya taahhüd etmeyin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn min şehri Rebiülahir li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 24 rebiülahir 1210/ 7 kasım 1795

Şuhûdu'l-hâl

Es-Seyyid Mehmed ibn Halil Efendi

Es-Seyyid Hasan Efendi ibn Abdurrahman Efendi

Es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Es-Seyyid yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

Hasan, ser-muhzıran

293. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Kabe-i Mescid Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Mardıros veled-i Isdar nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Ana bint-i Aleksan ile li-ebeveyn er karındaşı Aleksan'ın sülb-i kebir oğulları Tekogos ve Kivorik ve sağır oğulları Isdar ve Mıgırdıç'a münhasıra olduktan sonra mersûme Ana dahi hâlik olup verâseti li-ebeveyn erkarındaşı Abraham veled-i Aleksan'a inhisar ba'de't-tahakkuki's-şer'î mersûm Abraham meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde hâlik-i mersûm Mardıros'un karındaşı oğlu iş bu bâ'isü'r-rakîm mesfur Takagos muvacehesinde ikrâr-ı tamm ve takdir-i kelim edüp murisem hâlike-i mersûme Ana'nın zevc-i mesfur Mardıros'un hîn-i helâkinde terekesi bâ-marifet-i şer' tahrir ve defter ve beyne'l-verese tevzî' ve taksîm olundukda kız karındaşım hâlike-i mersûme Ana'ya bâ-defter-i kassam isabet eden bin üç yüz seksen sekiz gurus isâbet eden hisse-i irsiyyesi gerek dahil-i defter ve gerek hariç-i defter hayatında tamamen ahz ve kabz eylemeksizin hâlike olmuş idi deyu talep ve dava sadedinde olmuşidim el-hâleti bende murisem mersûme Ana kemal-i sıhhatinde hisse-i irsiyye-i şer'iyyesini tamamen ahz u kabz ve istifa-yı hakk eylediğine ittila'im hasıl olmağla fîmâ ba'd tereke-i hâlike mersûme Ana'ya ve hususu-i miras-i müteallika âmme-i de'âvî ve mutalebet ve kaffe'i eyman ve muhasemattan iş bu Abraham ile verese-i sâirenim zimmetlerini ibrar-ı âmmle ibra ve ıskat-ı tamm kat'ü'n-niza' ve râfiü'l-hisam ile îrâd-ı ıskat-ı hak eyledim didikte gibbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare]fi'l-yevmi's-sâmin [min] şehri Rabiü'-âhir li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 8 Rebiülahir 1210/ 22 Ekim 1795

Şuhûdu'l-hâl

Es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Halil Efendi

Mehmed Edib, Kâtib-i rakîm

Es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

Es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

Ömer Ağa, Kethuda-yı Voyvoda-i Tokat Hala

El-Hac Hüseyin subaşı

Molla Hasan, ser-mihzıran

Es-Seyyid Mehmed Ağa vekil-i fukara

294. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Soğukpınar Müslim Mahallesi mütemekkinelerinden iken târih-i kitabdan on bir sene mukaddim hâlîke olan Losike bint-i Kirkor'un verâseti zevc-i metrukü Ohan veled-i Burus ile li-ebeveyn er karındaşı Stefan'a ve li-ebeveyn kız karındaşı Maryam'a münhasıra olduğu ba'de't-tahakkuki's-şer'î zatı mu'arrefe mersûme Maryam meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde tereke-i hâlîke-i mersûme bi'l-verâse vâdi'u'l-yed olan iş bu bâ'isü'r-rakîm zevc-i mesfur Ohan muvacehesinde bi-tav'iha ikrâr-ı tamm ve takdir-i kelam edüp murisim hâlîke-i mersûme terekesinden inhisar-ı mezkuru üzere bâ-defter-i kassam hâric-i ez defter bana isabet ve intikal eden hisse-i irsiyye-i şer'iiyemi taleb eylediğimde ol dahi meclis-i şer'ide hisse-i irsiyye-i şer'iiyem mukabili bana an nakd yetmiş gurus def u teslim ben dahi yedinden tamamen ve kâmilan ahz u kabz ve istifa-yı hakk eyledim fimâ ba'd murisim hâlîke-i mersûme Losike'nin tereksinden bâ-defter-i kassam ve hâric-i ez defter isâbet ve intikal eden hisse-i irsiyye-i şer'iiyeme ve hususu-i miras-i müteallika âmme-i de'âvî ve mutalebet ve kaffe'i eyman ve muhasemattan mesfur Ohan'ın zimmetini ibrâ ve ıskat-ı tamm kat'ü'n-niza' ve râfiü'l-hisam ile ibrâ ve ıskat-ı hak eyledim didikte gibbe't-tasdîki's-şer'i mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Harrare fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşer min şehri Rabiülevvel li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf.

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Halil Efendi

Edib Mehmed Efendi ibn el-Hacc Mehmed Efendi

Es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

Es-Seyyid Hasan Efendi, Kâtib-i rakîm

Es-Seyyid Feyzullah Efendi ibn Halil Efendi

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

İbrahim Beşe, berber

El-Hacc Hüseyin b. Hasan, subaşı

Hasan Ağa, Kazzaz

Es-Seyyid Mustafa, Şeyh-i Kazzazan

Süleyman Beşe, çörekçi(?)

Molla Mustafa, Mıhzır

Hasan b. Hızır, ser-muhzıran

293. Sayfa 1. Kayıt

Medîne-i Tokat'ta Yarahmed Mahallesi mütemekkinlerinden Çavlı Stefan veled-i Simon nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde yine medîne-i mezbûre mütemekkinlerinden iş bu baisü'r – rakim Boğos veled-i Tatos muvacehesinde üzerine dava ve takrîr-i kelâm edüp benim bâbam Simon'un halı Erakil tarîh-i kitabdan kırk sene mukaddem mahmiye-i Diyarbekir'de hâlik olup terekesi mahmiye-i mezbûrede zevcesiyle bâbam mersûm Simon'a isabet etmekle hâlik-i mersûmun terekesini mahmiye-i mezkurede vâdiu'l-yed olanlardan talep ve dava ve ahz u kabza ve kendüye îsal için mesrum Boğos'un li-eb er karındaşı Serkiz'i irsal eylediğinde mersûm Serkiz dahi hâlik-i mersûmun terekesinden bi'l-ırs kendüye isabet eden hisse-i irsiyesinden malumu'l-miktar eşya-ı mütenavi'a-i kesiresini ahz ve medîne-i mezbûre vürudunda makbûsı olan eşya ve mezkûreyi kable't-teslim bâbam mersum Simon dahi helâk ve ba'dehu Serkiz dahi helak olup verâseti sülbî oğulları Tatos ve Artin ve Kivorik ve Karabet ve Akaba ve kızları Maryam ve Taköke ve Ana nâm sağırlara münhasira olduktan sonra sağırun mersûmun iş bu mesfur Boğos min kıbel-i şer' vasî mensublar olmağla meblağ-ı mezbûrun hisse'i irsiyemi talep ederim. Sual olunsun didekte gıbbe's-sual vasî-i mersûm cevabında sağırun-ı mesfûrunun bâbaları mersûm Serkiz hâlik mersûm Erakili'nin mecmu' terekesinden olmak üzere ancak yetmiş beş guruş ile beş guruş kıyyeli bir çini gülabdan getirdiği malummumdur deyu ikrar-ı ziyadesini inkar eylemekle müddei mersûmdan müddeasını mübeyyin beyyine talep olundukda eytan-ı beyyineye istimhalardan kıbeliş'-şer imhal ve ba'dehu hulul-i mehmel-i şer-i etyana beyyineden kemal-i izhar-ı acz eyleyüp mersum Boğos'a yemin teklif olundukta ol dahi ala vefiki'l-mesul yemin billahi aliyyü'l-a'la etmeğin meblağ-ı mezbûr seksen guruşdan müdde-i mersûm Stefan'a isabet eden otuz ikiguruş mersûm Boğos'a edaya tenbih-i şer' olundukda ol dahi meblağ-ı mezbûr otuz ikiguruşu bade'l-ahz ve'l-kabz husus-i miras ve meblağ-ı mezbûre müteallika amme-i devai ve mütalabat ve kaffe-i eyman ve muhasemattan mersûm Boğos ile eytam-ı mersûmun zimmetlerini ibrâ-yı 'ammla ibra ve iskat-ı hakk eyledim deedikde gıbbe'tasdiki's-şer'i mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. [Harrare] fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Rabiülevvel li-sene 'aşer ve mi'eteyn elf. 8 rebiülevvel 1210

22 Eylül 1795

Şuhûdu'l-hâl

Fahru'l-küttâb es-Seyyid Ebu Bekir Efendi İbn es-Seyyid Abdullah Efendi

Es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Halil Efendi

Mehmed Edib Kâtib-i Rakîm

Es-Seyyid Yahya Efendi ibn İbrahim Efendi

Es-Seyyid Hasan Efendi bn Abdurrahman Efendi

Es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Feyzullah Efendi

Mustafa Efendi, el-Mukayyid

Es-Seyyid Abdurrahman Ağa ibn es-Seyyid Ahmed Ağa

Es-Seyyid Şeyh Ağa ibn mûmâ-ileyh

El-Hacc Hüseyin subaşı

294. Sayfa 2. Kayıt

Medîne-i Tokat mahallatından Çilehane mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Agob veled-i Artin nâm hâlikin verâseti zevce-i metrûkesi Mamayik bint-i Serkiz ile li-ebeveyn er karındaşı oğulları Ohan veled-i Simon'a münhasır olduğu badel tahakkuk şer-i mesfur meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîrde yine Medîne-i mezbûre mütemekkinelerinden iş bu bais'ül rakim Kirkor veled-i Torosi muvacehesinde ikrâr-ı tamm ve takrîr-i kelâm edüp mevrûm hâlik mesfur Agob iş bu mesfur Kirkor ile hali hayatında şerikler olup ticaret üzereler iken tarîh-i kitabdan on bir li-sene mukaddem muris mesfur Agob hâlik oldukda iş bu şariki mersûm Kirkor zimmetinde olan beş bin [guruş] sermaye ile faizat-ı ala vech-i sıhha beynette tüccar hesap olunup inhisar-ı mezkur üzere İsalet eden hisse'i irsiye'i şer'iyevi tamamen ve kamilen ahz eyledükden sonra bu defa mersûm Kirkor'dan murisin hâlik mesfûrun un yirmi bin [guruş] sermayesi dahi olup zimmetinde kalmış idi deyu tahrike mebn-i yine davaya şuru eylediğimde ba'del münazaa an inkar-ı kat'ü'n-niza' ve râfiü'l-hisam mersûm Kirkor bana yüz elli [guruş] def' ve teslim ben dahi yedinden ahz u kabz eyledim fi ma ba'd murisim hâlik mesfur Agob'un şeriki mesfur Kirkor ile gerek reis-i mal ve gerek faize ve gerek beyinlerinde cari olan ahz u itâ ve muamelat-ı şer'iyeye-i şitaye müteallike âmm'e'i devâi ve mutalabatı muhasemattan mesfur Kirkor'un zimmetini ibrar-ı âmm ve ıskat-ı tam ve kat'ü'n-niza' ve râfiü'l-hisam ile ibrar ve ıskat-ı hak eylediğin dedikte gıbbe't-tasdîk ü'l şer'i mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi yevmü'l sabi velişrşn min şehri rebiülevvel li-sene 'aşer mi'eteyn elf.

27 Rebiülevvel 1210

SONUÇ

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde 1795-1797 yılları arasında yer alan gayrimüslimlerle ilgili hükümler incelenmiştir. Tokat'ta yaşayıp şer'i mahkemeye yolu düşen gayrimüslimlerin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarına dair eldeki verilerle değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Tokat gayrimüslimleri ve Müslümanları arasında güçlü bir sosyal bağın olduğunu görülmektedir. Gayrimüslim davalı pozisyonda olduğu mahkemede kendine Müslüman birini kefil gösterebilmektedir. Müslümanlar, gayrimüslimlere referans olarak onların vasi veya kayyım olarak atanabilmesini sağlayabilmektedir. Bu da her iki taraf arasında iletişimin canlı olduğunu göstermektedir. Kendi cemaat mahkemelerine giderek aralarındaki problemi çözebilecek hakka sahip olan gayrimüslim taraflar çözümün şer'i mahkeme tarafından verilmesini istemektedirler. Bir gayrimüslim, Müslüman tarafından zarara uğradığında çekinmeden onu dava ettiğini ve hakkını aradığı görülmektedir.

Öte yandan incelediğimiz sicilde ihtida kayıtlarına da rastlanmaktadır. Gayrimüslim Agob'un ihtidâ ederek Müslüman olması da dikkat çekici olmakla beraber kesin olarak ihtidâsında ki amacın ne olduğu belli değildir. Muhtedi olduğu belirtilen Fatıma'nın kadı huzuruna gelerek yaptığı kötü davranıştan dolayı tövbe etmesi de dikkat çekici olmakla beraber ihtida etme meselesine örnek teşkil etmektedir.

Çalışmamızda Tokat'ta gayrimüslim ve Müslümanların bir arada ve ayrı yaşadıkları mahalleler tespit edilmiştir. Elbette mahkemeye intikal etmeyen ama Müslüman olarak işaretlediğimiz Müslüman mahallesinde gayrimüslimlerin olabileceğini varsayılabilir. Bu tespit kesinlik arz etmemekle beraber sadece sicildeki veriler üzerinden sınırlı bir değerlendirme yapılmıştır. Bir diğer önemli husus ise sicilde yer alan Tokat merkezde bulunan bazı mahallelerde müslim-zimmî ayrımı yapıldığı görmektediriz. Fakat bu ayrımın sadece isimlendirmeye sınırlı kaldığı söylenebilir. Örneğin Soğurkpınar Müslim mahallesinde gayrimüslimlerin yaşadığı veya Soğukpınar Zimmî mahallesinde Müslümanları yaşadığı görülmektedir.

Şer'iyye siciline yönelik yaptığımız tanımlamada dönemin Tokat kadısı, naibi, Çavuşbaşı, kâtibi, muhızı gibi mahkeme görevlileri tespit edilerek adları verilmiştir. Şer'iyye

sicillerinin iki taraflı tutulması ve daha sonra arşiv görevlileri tarafından verilen numaralandırmanın hatalı olabileceğini çalıştığımız sicil üzerinde gösterilmiştir.

İncelediğimiz 2 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinde gayrimüslimlerle ilgili olan hüccet örnekleri konu başlığı ile verilmiş ve gayrimüslimlerin bu bağlamda mahkemeye intikal eden sorunlarının çeşitliği ortaya konulmuştur. Tereke kıyaslamasında gayrimüslim ve Müslüman ahali arasında devasa bir uçurumun olmadığını her iki unsurunda zengin ve fakirin bulunduğu görülmektedir. Devlet hazinesine intikal eden tereke kayıtları için izlenen prosedürü, voyvoda tarafından atanan emirlerin isimleri değerlendirmemiz ile ele alınmıştır. Bununla beraber tereke kayıtlarında mevcut olan sınırlılıklar söz konusudur. Ölen kişinin ölümünden ne kadar zaman sonra terekenin tutulduğu sorusuna her tereke kaydı cevap vermemektedir. Bu bağlamda tereke kaydı tutulurken aradan geçen zaman diliminde çalınan veya kaybolan eşyaların akıbetinin ne olduğu ve varislerin bunları önceden kendi aralarında pay edip etmediği belirsizdir.

Gayrimüslim davalarını incelediğimiz sicilde zorlandığımız en önemli husus kişi adları olmuştur. Kendi gelenekleri çerçevesinde isimlendirme yapan gayrimüslimleri isimlerini okuyabilmek için ayrıca bir çaba harcanmıştır. Değınmemiz gereken diğer husus ise şer'iyye siciller ile bölge üzerinde yapılacak etnik kimlik veya nüfus çalışmaların yanıltıcı olduğu gerçeğidir. Sicilin birden çok kâtibinin olması sebebiyle yazı bütünlüğü yoktur. Kayıtlarda yer alan “.... Nâm nâsrâniye”, “yahudiyan” veya “zımmî” ifadeler ile şu kadar Ermeni, Rum veya Yahudi yaşıyor yorumu yapmak doğru değildir. Çünkü tüm kayıtlarda hangi etnik kimliğe sahip olduğu ifade edilmemektedir.

Tokat'ta yaşayan ticaret erbabı olan gayrimüslimlerin ağırlıklı olarak dokuma, kumaş işiyle uğraştıklarını görülmektedir. Tokat'ın ticaret yolu güzergâhında bulunması sebebiyle de canlı bir ticaret akışının var olduğunu söyleyebiliriz. Gayrimüslimlerle bağlantılı olan hanlar tespit edilmiş ve gayrimüslimlerin bu hanlarda gerek kiracı gerek dükkân sahibi sıfatıyla ticaret ile uğraştıkları söyleyebilir. Sicilde ağırlıklı olarak gayrimüslimlerin ev sahibi olduğunu bazılarının ise kiracı oldukları görülmektedir. Gayrimüslimlerin sahip olduğu bağlar ve bunların değerleri elde edilmiştir.

Tereke kayıtları sayesinde gayrimüslimlerin evlerinde var olan araç gereçlerin dökümü ortaya konulmuştur. Bu eşyaların Müslüman terekelerinde yer alan birçok eşya ile ortak olduğu görülmektedir. Sadece gayrimüslim terekesinde yer alan keferi minderinin gayrimüslimlere has bir ev eşyası olduğu belirtilebilir. Gayrimüslimlerin terekesinde tespit ettiğimiz alkol ve pastırma türü yiyecek içeceğin uzun süre muhafaza edilebilmesinden dolayı terekelerde yer aldığı düşünülmektedir. Kişisel eşyalar arasında sadece bir gayrimüslim terekesinde yer alan

divit ve takımı bizlere sicil bazında yer alan diğer terekelere kıyasla okuma yazmanın düşük olduğunu düşündürmektedir. Nuhas kap olarak ifade edilen saklama araç gereçlerinin ise bakırdan oluştuğuna ve her terekede ebat ve kalitesinden dolayı farklı bir değere tabi olduğu görülmektedir. Altın yüzük ve küpe gibi ziynet eşyalarının kadın terekesinde yer alması ile beraber erkek terekelerinde ise miskal ölçü birimi ile verilen ziynetlerin yatırım amacıyla tutulan altın ve türevleri olduğu anlaşılmaktadır. Terekelerde yer alan Balıkesir, Halep, Acem gibi kumaş türleri bölgede ticari canlılığa işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Arşiv Vesikaları

BOA, Tokat Şer'iyye Sicili, Nr. 2.

BOA, Bâb-ı Asafî Mühimme Defterleri (A.DVNSMHHM.d.)

BOA, Cevdet Adliye (C.ADL.)

Araştırma Eserler

Abacı, Nurcan, *1812 Tarihli Şer'iyye Siciline Göre 19. Yüzyılın Başında Tokat Şehrinin Sosyo-Ekonomik Durumu*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1994.

Açıkel, Ali, *Changes in Settlement Patterns, Population and Society in North Central Anatolia: A Case Study of the District of Tokat (1574-1643)*, Manchester Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manchester 1999.

Açıkel, Ali, "Osmanlı Ulak-Menzilhâne Sistemi Çerçevesinde Tokat Menzilhânesi (1690-1840)", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 19, S. 2, Aralık 2004, 1-33.

Açıkel, Ali, "Tokat Şer'iyye sicillerine Göre Beylerbeyi Buyruldukları", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 5, 13-40.

Ahıskalı, Recep, "Muhzır", *DİA*, C. 31, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 85-86.

Akgündüz, Ahmet, *Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin Yönetimi*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2008).

Akgündüz, Ahmet, *Şer'iyye Sicilleri – I*, (İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay., 1988).

Akın, Zübeyde, *25 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2004.

Aktan, Hamza, “Defin”, *DİA*, C. 30, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 143-145.

Akyılmaz, Gül, “Osmanlı Devleti’nde Yönetici Sınıf-Reaya Ayrım”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2, 2004, 1-20.

Altıntakan, Gülten, *1 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicilinin Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

Atar, Fahrettin, “Kadı”, *DİA*, C.24 (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2001), 66-69.

Avcı, Casim, “Naib”, *DİA*, C. 32., (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2006), 312-313.

Barbak, Selda, *50 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2004.

Bardakoğlu, Ali, “Hibe”, *DİA*, C. 17, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1998), 421-426.

Bayındır, Abdülaziz, *İslam Muhakeme Hukuku*, (İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, 1986).

Belge, Hadi, *80 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2002.

Beşirli, Mehmet, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi Tokat 1771-1853*, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2005).

Beşirli, Mehmet, *Orta Karadeniz Kentleri Tarihi-I- Tokat- (1771-1853)*, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Yay., 2005).

Bilgin, Arif, Bozkurt, Fatihi “Bir Malî Gelir Kaynağı Olarak Vârissiz Ölenlerin Terekeleri ve Beytülmal Mukataaları”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2010 / 2), 1-31.

Bilirli, Tahir, *III Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2006.

Bozkurt, Fatih, “Terekeler Neyi Ne Kadar Derler? Tereke Defterlerinin İmkân ve Sınırlılıkları”, *Terekeler Neyi Derler?*, Ed. Kenan Yıldız, (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023), 201-240.

Bozkurt, Gülnihal, *Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukuki Durumu (1839-1914)*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989).

Çolakoğlu, Enes Furkan, *106 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük 2022.

Demir, Şaban, *10 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2010.

Demirci, Ahmet, *3 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007.

Demirtaş, Hasan, *12 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007.

Demirtaş, Hasan, *12 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicil Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007.

Develioğlu, Ferid, *Osmanlıca-Türkçe Lugat*, (Ankara: Aydın Kitabevi, 2010).

Ekici, Oktay, *33 Numaralı Tokat Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2010.

Ekinci, Ekrem Buğra, “Osmanlı Devletinde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 5 (Mayıs 2005). 417-440.

Erkal, Mehmet, “Beytül-mâl”, *DİA*, C. 6, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1992), 90-94.

Eryılmaz, Bilal, *Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi*, (İstanbul: Risale Yayınları, 1990).

Faroqhi, Suraiya, *Osmanlılar Kültürel Tarih*, Çev. Çağdaş Sümer, (Ankara: Akılçelen Kitaplar, 2016).

Fayda, Mustafa, “Zımmî”, *DİA*, C. 44, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2013), 428-434.

Gedikli, Fethi, “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyeye Sicilleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 5, (Mayıs 2005), 187-14.

Greene, Molly, *Osmanlı Devleti ve Rumlar 1453-1768*, Çev. Zeynep Rona, (İstanbul, Kitap Yayınevi, 2018).

Güllü, Ramazan Erhan, *Türkiye'de Gayrimüslimlerin Yönetimi Osmanlı'dan Cumhuriyet'e*, (İstanbul: Ötüken Yayınları, 2018).

Halaçoğlu, Yusuf, “Osmanlı İmparatorluğu'nda Menzil Teşkilâtı Hakkında Bazı Mülahazalar”, *Osmanlı Araştırmaları*, C. 2, İstanbul 1981, 123-132.

Hanılçe, Murat, *16 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2009.

Hanılçe, Murat, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirmesi*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay. 2013).

İnalçık, Halik, “Bursa I: XV. Asır Sanayi ve Ticaret Tarihine Dair Vesikalar”, *Belleten*, S. 93, (Ocak 1960), 51-75.

Kafadar, Cemal, *Kendine Ait Bir Roma: Diyar-ı Rum'da Kültürel Coğrafya ve Kimlik Üzerine*, Çev. Fatih Özgüven, (İstanbul: Metis Yayınları, 2019).

Kaplan, Çetin, *55 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2011.

Karabay, Kazım, *63 No'lu Tokat Şer'iyye Sicili*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2007.

Karpat, Kemal H., *Osmanlı'da Milletçiliğin Toplumsal Temelleri*, (İstanbul: Timaş Yayınları, 2017).

Kayar, Betül, “Osmanlı Şer'iyye Mahkemelerinde Kâtiplerin Kadıların Vekalet Etmesi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18/2 (2023), 1000- 1027.

Kenanoğlu, M. Macit, *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek*, (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017).

Kızıkan, Adem, *Şer'iyye Sicillerine Göre XIX. Yüzyılda Tokat'ta Gayrimüslimler*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2009.

Köse, Ali, “İhtidâ”, *DİA*, C. 21. (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2000), 554-558.

Mahitapoğlu, Ahmet Haluk, *XVIII. Yüzyılın Başlarında Anadolu ve Rumeli’de Menzil Teşkilatı (9886 Nolu Maliyeden Müdevver Defterine Göre)*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2023.

Oğuz, Mustafa, Akgündüz Ahmet, “Hüccet”, *DİA*, C. 18, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1998), 446-450.

Ortaylı, İlber, “Kadı”, *DİA*, C. 24 (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2001), 69-73.

Özcan, Tahsin, “Muhallefât”, *DİA*, C. 30, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020), 405-406.

Özkan, Mustafa, “Medine Vesikası”, *DİA*, C. EK-2., (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2019), 212-215.

Özmel, İsmail, “Kayyım”, *DİA*, C. 25, (Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2022), 107-108.

Öztürk, Said, “Kassâm”, *DİA*, C. 24, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2001), 579-582.

Sahillioğlu, Halil, “Askerî”, *DİA*, C. 3, (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1991), 488-489.

Sarıbal, İsmet, *23 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2004.

Seyfeli, Canan, *Millet Sistemi Mi? Rum ve Ermeni Patrikliğinin İdaresi ve Osmanlı Devlet Salnameleri (1847-1918)*, (İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2019).

Shaw, Stanford J. *Osmanlı İmparatorluğu’nda ve Türkiye Cumhuriyeti’nde Yahudiler*, Çev. Meriç Sobutay, (İstanbul: Kapı Yayınları, 2008).

Soy, Zeynep, *83 No'lu Tokat Şer'iyye Siciline Göre Gayrimüslim Davaları*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2023.

Subaşı, Bekir, *60 Numaralı Tokat Şer'iyye Sicili'nin Metni ve Değerlendirilmesi*, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir 2010.

Şahin, Osman, *22 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Tokat Kazâsı*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2022.

Şeyhoğlu, Ersin, *24 Numaralı Şer'iyye Sicili'ne Göre Tokat*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2017.

Şimşek, Ayşe, “1723-1724 Yıllarında Konya’da Hibe’nin Panoraması: Hak mı, Haksızlık mı?”, *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2, Güz 2020, 518-540.

Şimşirgil, Ahmet, *Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat- (1455-1574)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1990.

Topsakal, Ülkü, *117 No'lu Tereke Defterine Göre Tokat'ın Sosyal ve Ekonomik Durumu*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2022.

Tournefort, Joseph de, *Tournefort Seyahatnamesi*, (ed.) Stefanos Yerasimos, Çev. Ali Berktaş-Teoman Tunçdoğan, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013).

Uğur, Yunus, “Şer'iyye Sicilleri”, *DİA*, C. 39 (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2010), 8-11.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, “Şer’î Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü Dergisi*, S. 29, (Ankara 1935), 365-368.

Yaman,. Mümtaz T, “Şer’i Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü Dergisi*, S. 68, (Ankara 1938), 153-164.

Yazıcı, Emel, *47 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonlu Metni ve Değerlendirilmesi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2011.

Yıldırım, Ömer, *1797-1998 Yıllarına ait Tokat Şer’iyye Sicilinde Yer Alan Belgelerin Sosyal ve Ekonomik Yönden Tahlili*, 19. Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2007.

Yıldız, Hacer, *50 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicili’inin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2007.

Yılmaz, Kurt, “Tokat Şehir Kişi Adları (XVI. Yüzyıl)”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, 25-26 Eylül 2014, 1-12.

Yılmaz, Yasemin, *82 Numaralı Tokat Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2010.

Yıldız, Bilal, “Osmanlı’nın Son Dönemlerinde Denizli’de Yaşanan Bazı İhtida Örnekleri Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, Aralık 2013, 105-122.

Yücelkaya, Hüsnü, *Şer’iyye Sicillerine Göre 19. Yüzyılda Amasya, Kayseri, Tokat ve Trabzon Şehirlerinde Dokumacılık*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.